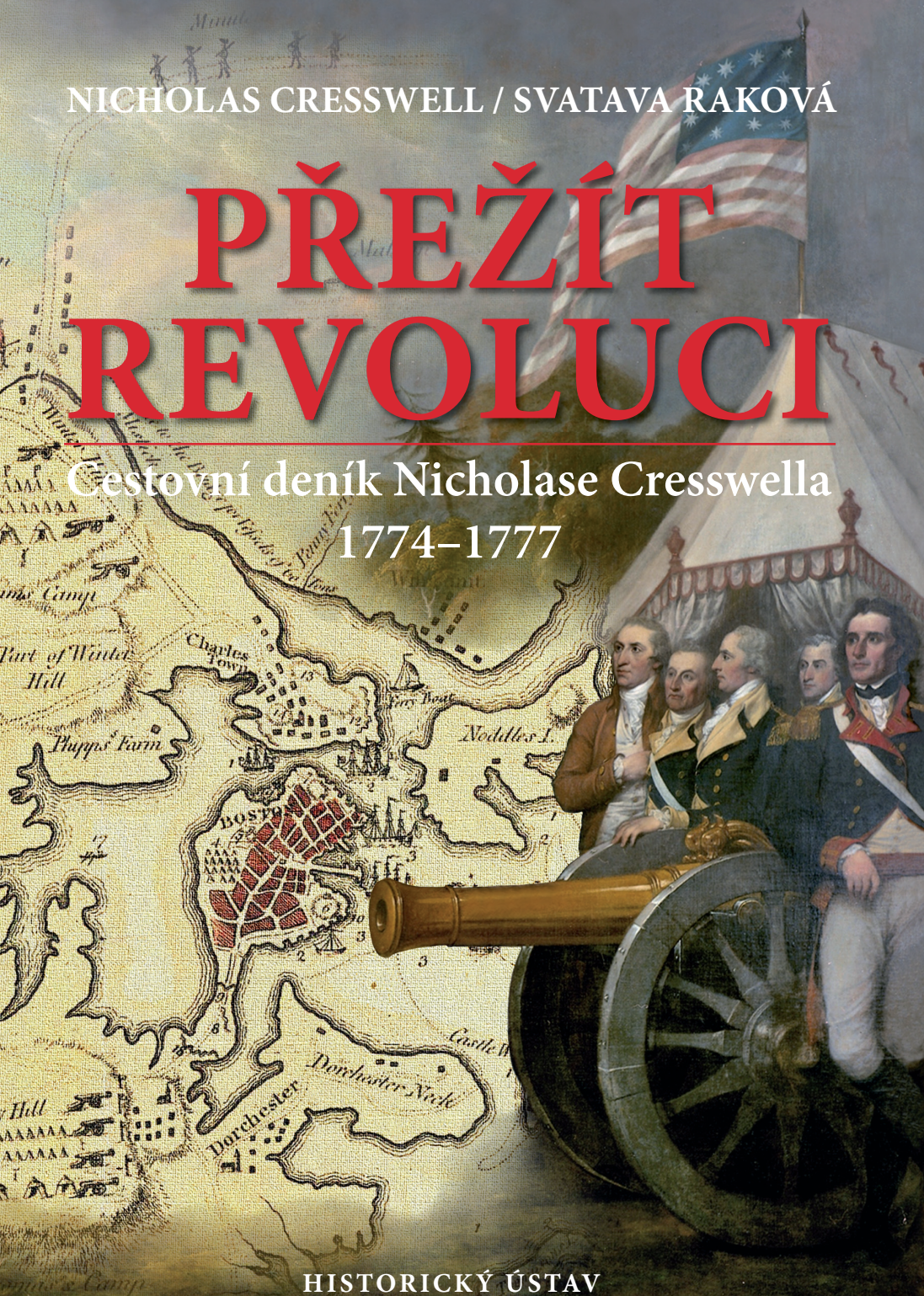

NICHOLAS CRESSWELL / SVATAVA RAKOVÁ

PŘEŽÍT REVOLUCI

Cestovní deník Nicholase Cresswella
1774–1777

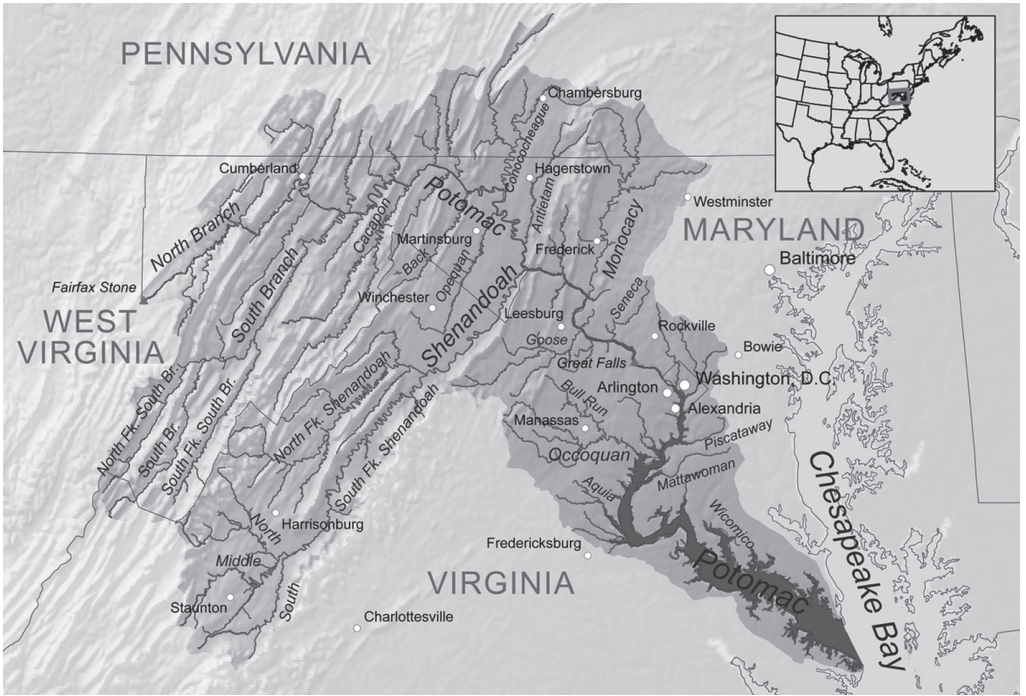

HISTORICKÝ ÚSTAV

PŘEŽÍT REVOLUCI

Cestovní deník Nicholase Cresswella

1774–1777

PŘEŽÍT REVOLUCI

Cestovní deník Nicholase Cresswella
1774–1777

Překlad a doprovodná studie
Svatava Raková

HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 2015

Historický ústav AV ČR, v. v. i.
Řada – Monographia A
Svazek 62

Lektorovali:
Prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.
Doc. PhDr. Miloš Calda

Vědecký redaktor Doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.

© Historický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2015

ISBN 978-80-7286-261-0

Obsah

Úvod	7
Autor a jeho deník: loajalista ve víru revoluce	9
Autor	9
Politika	13
Společnost	17
Ti druzí: etnika, rasy a ženy	24
Cesta k sobě	30
Velké dějiny	34
Eskalace konfliktu: od utopeného čaje k Prohlášení nezávislosti	34
Zákon revoluční setrvačnosti	52
Od prohlášení k uskutečnění: zákony, diplomacie a bojiště	63
Cestovní deník 1774–1777	80
I. Přípravy	80
II. Cesta – první dojmy.....	85
III. Virgínie – nemoc – Barbados	89
IV. Opět Virgínie – plánovaná výprava do Illinois	107
V. Přes hory a řeky – Kentucky	119
VI. Řeka Ohio – indiánská země	134
VII. Zpět ve Virgínii – novinky o revoluci	158
VIII. Pokus o útěk – podezřelý ze špionáže	176
IX. Zima nespokojenosti	190
X. Hampton – Williamsburg – cesta do New Yorku	210
XI. Dva měsíce v newyorském přístavu	219
XII. Generál Washington	238
XIII. Zpáteční cesta – opět Edale	251

Poznámky k překladu	260
Tabulka měr a vah	262
Summary	263
Poděkování	265

Úvod

Dne 9. dubna 1774 nastoupil v Liverpoolu na loď plující do virginského přístavu Urbanna, malé osady při ústí řeky Rappahannock, britský mladík, aby v Americe uskutečnil svůj sen o majetku, samostatnosti a dospělosti. Nebyl zdaleka sám, kdo měl takový nápad; od vítězného ukončení koloniální války s Francií 1763 podnikaly plavbu přes Atlantik každoročně desetitisíce jeho rodáků a krajanů z britských ostrovů s vidinami velmi podobnými jeho snu.¹ Nicméně jenom zlomek z nich si vedl o svých zážitcích svědomitý deník, který – byť v tomto případě poněkud enigmatický a za přispění autora náročný na *dekonstrukci* – představuje pro empatického historika pravý poklad výpovědí a informací nejrůznějšího druhu. Ačkoli pisatelova mise nebyla vinou historických okolností i jeho povahových dispozic nakonec úspěšná, svým deníkem se zapsal výrazným písmem do euroamerické kultury paměti a příběhu.²

Nevíme o něm o mnoho víc, než sám světil deníku. Jmenoval se Nicholas Cresswell, narodil se 5. ledna 1750 a byl jedním z několika synů statkáře – možná drobného venkovského šlechtice – v západoanglickém hrabství Derby. Neznáme jeho vzdělání, ale podle zápisků měl pozoruhodné znalosti i dovednosti z různých oblastí přírodních i lidských světů, na něž v Americe narazil. Nezdá se, že by do svého exodu měl příležitost získat mnoho zkušeností mimo okruh rodiny a sousedství, nicméně úvahy, jimiž doprovází pečlivě vyříděná fakta, jsou překvapivě zralé, beze stopy dětinskosti, takže se občas vkrádá myšlenka na podvrh či dodatečnou úpravu – k ničemu takovému však zjevně nedošlo. Jeho příběh, zarámovaný třemi a půl léty pobytu mezi americkými „rebely“, je multidimensionální a univerzální zároveň: příběh člověka

1 Srov např. James HENRETTA, *The Evolution of American Society, 1700 – 1815: An Interdisciplinary Analysis*, Lexington-Toronto-Londýn: D. C. Heath and Copany, 1973, zvl. s. 119–129.

2 Reflexi stejných událostí nazíraných „z druhé strany“, tedy očima patriota z domácí elity, zaznamenává deník dlouholetého politika z přední virginské rodiny Carterů, který využil a zpracoval Rhys ISAAC, *Landon Carter's Uneasy Kingdom: Revolution and Rebellion on a Virginia Plantation*, Oxford-New York: Oxford University Press, 2004.

posedlého vlastní ideou a proti své vůli vtaženého do maelstromu jedné z převratných bouří moderních dějin; příběh mladého muže toužícího oddělit se od svazujícího prostředí domova a být sám sebou, nicméně klesajícího pod tíhou odpovědnosti, kterou každá emancipace zákonitě přináší; a konečně příběh občana, jehož situace donutila konfrontovat své politické přesvědčení s nepřátelskou realitou. O každé z těchto poloh deník určitým, často manipulativním způsobem vypráví; jeho autor se bezpochyby literárně a občasně i morálně stylizuje, ale zároveň je k druhým a zejména k sobě bezohledně upřímný. Pojďme se tedy na každou z jeho poloh podívat z hlediska historických souvislostí i textové analýzy.

Autor a jeho deník: lojalista ve víru revoluce

Autor

Světová literatura zná řadu beletristických děl, v nichž se plány a představy hrdinů o tom, jak se co nejlépe zařídít v jim známém světě, zkřížily s konvulzími velkých dějin, které z tohoto světa nenechaly kámen na kameni. V autorském záměru se z pásma jednotlivých epizod postupně skládá ucelený příběh lidí, jejichž přirozená snaha mít svůj život pod kontrolou se dostala do turbulencí válek a revolucí, a jejich literární osud je výpovědí o možnostech a mezích různých životních strategií v soukolí nadosobních mechanismů. V případě deníku je přítomnost příběhu s počátkem, vrcholem a rozuzlením včetně jistého generalizujícího poselství či vzkazu čtenáři výjimečná a vlastně z logiky věci nemožná, neboť pisatel *nemůže vědět, jak to dopadne*, jakým směrem se bude vývoj ubírat, a nemůže tedy svou pouť velkými dějinami koncipovat v duchu literárních zákonů či jako manifestaci ideologie a životního postoje. Pokud historik na takový dokument narazí, nejprve si klade otázku o jeho autenticitě; nicméně v případě Nicholase Cresswella není o jeho pravosti pochyb.

Cresswellův deník je tím pozoruhodnější, že se jedná o mladíka na samém prahu dospělosti, vybaveného jen několika tradičními zásadami, po generace děděnými v prostředí, z něhož vzešel. Z hlediska stavby příběhu však tato skutečnost poskytla ideální východisko k protnutí mikro- a makrohistorie; autor právě dospěl do věku, kdy se, jak píše v úvodu, rozhodl „utvářet svou pouť světem“, vymanit se z otcovského poručnictví a sousedských konvencí a „protentokrát se řídit tím, co chci sám“. Ve chvíli, kdy s nepochybnou literární ambicí vyložil svou situaci a zdůvodnil své jednání, nemohl vědět, že se na konci tříleté dobrodružné anabáze kruhem vrátí do navlas stejného prostředí. Zatímco on sám byl v Novém světě vystaven nesčetným výzvám a nárokům přírody a koloniální i domorodé společnosti, vzednutí politických vášní a posléze mnohostranným nebezpečím válečné situace, jimž musel čelit s nasazením veškeré své inteligence, odvahy, fantazie i praktických dovednos-

tí, v jeho domovské farnosti i v patriarchálním ovzduší rodiny se zdánlivě udržoval neměnný, staletými prověřený řád, promítající se do sterility mezi lidských vztahů a monotónností každodenních úkonů.

V Cresswellových záznamech, vedených s udivující disciplínou i v obdobích a situacích pro takovou činnost krajně nepříznivých, je navíc zakleta takřka detektivní linie, která přes různé odbočky a slepé uličky tvoří skrytou motivaci řetězce často nepochopitelných a nelogických rozhodnutí a kroků – nebo naopak zarážející pasivity a nečinnosti. Tento druhý plán, sjednocující deníkové fragmenty do smysluplného příběhu, autor na konci amerického dobrodružství „zviditelní“ a učiní tak svoje volby čitelnější, nicméně pocit přítomnosti dalších, nevyslovených momentů zůstává. Jak je autor na jedné straně brutálně upřímný v líčení vlastních selhání – spíše mravních poklesků než řídkých ukázek politické prostituce –, na straně druhé opomíjí často klíčová spojení mezi událostmi, komunikaci, kontakty či opatření, jejichž existenci musí čtenář teprve dedukovat ze souvislostí. Analýzu takto mnohovrstevnatého textu je tedy třeba strukturovat do určitých tematicko-chronologických jednotek.

V kostce řečeno, deník přináší pravidelnou dokumentaci o peripetiích Angličana z venkovské střední třídy, bez nejmenší pochybnosti loajálního britského poddaného, ctitele domácích politických pořádků a tradičních anglických svobod a konvenčního příslušníka anglikánské církve, který se na jaře roku 1774, na prahu otevřeného konfliktu amerických osad s metropolí ocitl ve vzbouřenecké Virginii. Jako oddaný stoupenec krále a odpůrce patriotů byl podroben nejrůznějším omezením, z nichž nejvíce jej zasáhl zákaz opustit kolonii, kde se původně hodlal usadit, a vrátit se do vlasti; to se mu podařilo až v létě 1777, ještě před prvním velkým vítězstvím kontinentální armády u Saratogy 17. října téhož roku. Jedinečná, takřka každodenní svědectví přímého účastníka převratných událostí, přinášená z „nepřátelského“ prostředí, jsou přirozeně modelována charakterem a politickým profilem autora; konfrontace s okolím je jednak vnější, daná situací podezřelého lojalisty uprostřed na život a na smrt bojujících rebelů, ale také vnitřní, vycházející z dobových konvencí a rodinných a osobních dispozic, které si jako mentální a sociální zavazadlo převezl přes oceán.

Nicholas Cresswell, ročník 1750, pocházel z vesnice Edale ve stejnojmenné farnosti, ležící v hrabství Derby ve středozápadní Anglii. Jeho otec Thomas tam vlastnil rodinnou farmu; tradičně zemědělský kraj nebyl v době jeho dospívání ještě příliš zasažen poměrnou blízkostí budoucích velkých

textilních center Manchesteru a Sheffieldu. Nicholas byl jedním ze čtyř synů, s nimiž se počítalo jako s námezdními silami, které budou pod otcovým striktním poručnictvím vykonávat všechny v hospodářství potřebné práce. Ačkoli si ve svém deníku nejednou postěžoval, že „není vzdělán v žádném oboru“ (trade) kromě rodinného farmaření, a nikde se nezmiňuje o případných studiích, projevoval v zápiscích značný a informovaný zájem o přírodní i folklórní zvláštnosti, jejichž popis svědčí o slušné kulturně-historické orientaci. Jeho nepochybnou předností, uplatněnou jak během amerického pobytu, tak i později po návratu do Anglie (ovšem již po ukončení diaristického jha), byly však zejména technické znalosti spojené s nadáním pro praktické uplatnění, a to v oblasti mechanických konstrukcí i chemických procesů. Pisatel nevynechal ani příležitost k občasným literárním a historickým odkazům soudobým i antickým, byť ne vždy úplně přesným. Šíře aktuálního i potenciálního mentálního obzoru, tedy skutečných znalostí i těch, jež chtěl v novém prostředí získat a zápisem v deníku fixovat, stejně jako stylistická pečlivost, výběr a zásoba slov a literární ambice odkazují jak k výrazné osobnosti, tak k imponující úrovni vzdělanosti mezi anglickými farmáři sklonku 18. století.

O mimořádné povaze svědčí i činorodý a systematický přístup k „pouti světem“, kterou Cresswell hodlal vědomě kontrolovat, „utvářet“. Rozhodnutí o cestě do Ameriky předcházela pečlivá příprava: nejprve shromažďoval a studoval všemožné informace o koloniích, aby na jejich základě dospěl k volbě konečné destinace, a poté si vypracoval konkrétní „projekt“ na zřízení a provoz farmy s výčtem investic do půdy, nástrojů, dobytka i pracovních sil a výpočtem nákladů a výnosů včetně místních daní. Podle četných náznaků počítal s eventualitou předběžného průzkumu zámořského terénu a poté návratem do vlasti, kde chtěl shromáždit potřebné finanční i materiální prostředky, popřípadě získat pro virginský plán společníky.

V době, kdy se Nicholasovi podařilo získat otcův souhlas, jenž znamenal poskytnutí skrovného finančního zázemí a zejména otevřel přístup k rodinnému bankovnímu účtu, dokázal si již zajistit i další nezbytnou podmínku úspěchu, totiž kontakt na zkušeného osadníka, znalého prostředí a zprostředkujícího vstup do místních sociálních sítí. Již v „anglické“ části deníku se tak čtenář setká se jménem rodiny Kirků, podobně zámožných farmářů z Edale s prosperující kovárnou a obilním mlýnem. Jeden z jejich výhonků se úspěšně uchytíl ve Virginii jako obchodník a pozemkový spekulant; i když se o tom autor nikde výslovně nezmiňuje, je pravděpodobné, že právě jeho příklad mu

sloužil jako inspirace a vodítko pro životní rozhodnutí. Tento Kirk³ se měl stát trvalým partnerem i zlověstným příznakem Nicholase Cresswella po celou dobu jeho zámořského pobytu, jeho spásou a zároveň protivníkem; samostatný mladík cítil neustálou potřebu vymezovat se vůči jeho autoritě tím spíše, že záhy ve své překérní situaci podezřelého torye a britského zvěda na jeho podpoře životně závisel.⁴ O tom ovšem na počátku svého „virginského plánu“ neměl ani tušení

Svědomitý deník postupně vyjevuje souběh osobních dispozic a vnějších okolností, které se podnikatelskému záměru postavily do cesty. Již samotný start, do něhož zatím jen zdálky zasahovaly ozvěny dramaticky narůstajícího konfliktu, se díky jisté tékavosti zvidavého Nicholase, uniknuvšího patriarchální despocii, o několik měsíců opozdil. Dlouhé čekání na loď, která by jej dopravila do Kirkova sídla Alexandrie, živého města ležícího ve vnitrozemí při řece Potomac, si krátil objížděním místní plantážnické aristokracie, jejíž členové jej ochotně přijímali, hostili a starali se o jeho zábavu. Záhy však vážně onemocněl úplavicí a vleklé horečnaté průjmy jej oslabily natolik, že bez váhání přijal Kirkovu radu podniknout ozdravnou cestu na Barbados. Výprava trvala od konce července do poloviny října 1774; během ní stačil Cresswell nejen vyčerpat další nemalou částku z otcova konta, ale také prověřit své schopnosti obchodníka a spekulanta. Zatímco z hlediska společenských kontaktů a cestovatelských dojmů bylo toto vybočení z virginského plánu nepochybně prospěšné jeho zkušenostem, znalostem a rozhledu, nedá se totéž rozhodně říci o finanční stránce. Počínaje výletem do Západní Indie staly se chybné obchodní výpočty, špatný odhad trhu a následný úpadek na hranici chudoby trvalými průvodci veškerého podnikání, do něhož se v Americe pustil.

Pětiměsíční odklad cílevědomých příprav na realizaci virginského plánu však přinesl Cresswellovi mnohem fatálnější důsledky než jen okamžitou finanční ztrátu. Když se na podzim znovu objevil u Kirka v Alexandrii, roz-

3 Křestní jména svých amerických známostí autor zpravidla (kromě nutnosti rozlišit rodinné příslušníky) neuvádí. U „virginského“ Kirka je v jediném zápise (z 22. srpna 1776) uvedeno křestní jméno James, ale v několika případech zkratka T. (např. z 16. prosince 1776). Další údaje se nepodařilo dohledat; pro předrevoluční Virginii lze nalézt několik záznamů ke jménu T(homas) Kirk, žádný však rodinnými daty neodpovídá situaci známé z Cresswellova deníku.

4 Vzájemné vazby Kirků a Cresswellů se rozvíjely ještě dlouho po Nicholasově návratu pod rodnou střechu; v roce 1785 jeho otec koupil Kirkovo hospodářství v Edale a syn poté, co je roce v 1793 zdědil, mlýn nejprve rozšířil a poté přestavěl na přádelnu a tkalcovnu, která sloužila do roku 1940 (<http://edalemill.co.uk/about-edale-mill.php>).

hodnut cestovat křížem krážem po vyvolené kolonii a hledat vhodné místo k založení farmy, byla protibritská nálada mnohem vyhocenější a Američané již přijali řadu organizačních opatření a omezení, do jejichž osidel oddaný loajalista záhy upadl. Místní revoluční výbory střežily chování i korespondenci domácích obyvatel i cizinců, mezi nimiž je zvláště zajímali návštěvníci z metropole. Událost, která zhatila jeho koloniální plány a klíčovým způsobem dirigovala jeho další chování, z opatrnosti popsal až po „záchrane“ na britské lodi o tři roky později. Deník její okolnosti a bezprostřední důsledky neprozrazuje, proto se od října 1774 stává autorovo další počínání pro čtenáře do značné míry nečitelné, občas činí dojem fatální nerozhodnosti či přímo zmatku plného logických lapsů, to vše provázeno neustálými výčitkami svědomí a dilematy mezi věrností vlasti a příkazy sebezáchovy. Zároveň tento incident Nicholase pevně připoutal na území Virginie, odkud vykonal jen několik krátkých a opatrných výprav, které měly zřejmě i podtext vyzvědačství a úmyslu pomoci britským souvěrcům v tísní.⁵ V závěru deníku uvedené důvody, proč dopustil, aby se jeho neblahá situace protáhla na tříleté martyrium, nicméně nevyznívají příliš přesvědčivě. Zdá se, že americké drama přes všechny nářky nad zmařenými „nejlepšími léty“ a proklínání rebelů přitahovalo jeho dobrodružnou povahu a možnost přímo se jej účastnit dlouho vítězila nad pomyšlením na neúspěšný návrat pod patriarchální diktát.

Politika

Cresswellova neochvějná věrnost anglické vlasti, kterou opakovaně svěžoval deníku od podzimu 1774, tedy od chvíle, kdy byl s politickým vývojem v koloniích přímo konfrontován, nebyla dána pouze jeho výchovou a tradicí; ostatně – jak se čtenář dozví z několika málo narážek – jeho osudový patron Kirk sympatizoval s *rebely*, ať již byla důvodem republikánská ideologie nebo praktická úvaha obchodníka. Revoluční věení, jež postupně přerůstalo ve válečný chaos, zásadním způsobem křížilo jeho výhledy na pokojný, prací napl-

5 Historikové, kteří se Cresswellově příběhu jinak vcelku vyhýbali, věnovali této možnosti pozornost, srov. Herold B. GILL, *Nicholas Cresswell acted as a British Spy. But was he?* Colonial Williamsburg 16 (1993), s. 26–30; v renomovaných pracích věnovaných britské špionáži se jeho jméno neobjevuje, např. Roger KAPLAN, *The Hidden War: British Intelligence Operation during the American Revolution*, William and Mary Quarterly 47, 1990, č. 1, s. 115–138.

něný život na výnosné farmě.⁶ Situace se stávala po všech stránkách nepředvídatelnou; ceny, s nimiž kalkuloval, se o překot měnily, názory koloniální elity, do níž si od počátku soustavně budoval mosty, pro něj byly nepřijatelné a kontakty s ní vyžadovaly neustálou přetvářku. Dříve klidné poměry v „indiánské zemi“, kde se po barbadoském nezdaru hodlal finančně zahojit na kožešinovém obchodu, činily nyní takový podnik krajně riskantním. Američtí vlastenci se nejen neslýchaným způsobem a z malicherných příčin postavili na odpor jediné legitimní vládě, ale také rozmetali v prach jeho životní perspektivu, na niž se tak dlouho připravoval. Možnost, aby jako tolik jiných využil jedinečné historické příležitosti ke strmé kariéře v opačném táboře – což by mu jeho vzdělání a schopnosti nepochybně dovolily –, sice v deníku opakovaně probírá a odmítá, důvody tohoto postoje byly však pravděpodobně stejně morální jako praktické: taková volba vyžaduje zcela specifické osobní dispozice, které Cresswell, spíše pozorovatel a komentátor než muž činu, postrádal.

Někdy během října 1774 došlo tedy k onomu incidentu klíčovému pro jeho další osudy: revoluční výbor v Alexandrii zachytil jeho loajalistické a k dění v kolonii krajně kritické dopisy „přátelům“ do Anglie a předal je vyšším orgánům. Nato byl pisatel předvolán a rozhodnutím revolučního tribunálu odsouzen k zákazu opustit kolonii. Cresswell se ocitl pod stálým dohledem, což dokazuje, že v té době měli již patrioti situaci plně pod kontrolou; ostatně zmínky o tom, že během svých hojných společenských styků narazil na stejně smýšlejícího „králova přítele“, jsou mezi převahou „zuřivých rebelů“ spíše výjimkou. Kupodivu unikl vězení, a to z důvodu, který ani v závěru deníku, kde teprve o celé záležitosti píše, neobjasnil: že se totiž za něj přimluvil George Mason, přední revoluční politik a člen virginského konventu, a složil značnou peněžní částku jako záruku.⁷ Kde se s tak prominentním a navýsost zaměstnaným mužem během krátkého, den po dni zmapovaného pobytu mezi návratem z Bar-

6 Průkopnickou a profilovou práci k dějinám revoluční Virginie v dobových přesazích stále zůstává obsáhlá monografie *Rhys ISAAC, The Transformation of Virginia, 1740–1790*, Chapel Hill: University of North Carolina Press 1982 (Pulitzerova cena 1983, reed. 1999); kniha se proslavila zejména interdisciplinárním přístupem s využitím metod etnologie, sociální a kulturní antropologie a sociální psychologie. Hojně zkoumané téma je tradičně předmětem odborných diskusí, srov. např. Marc EGNAL, *The Origins of the Revolution in Virginia: A Reinterpretation*, William and Mary Quarterly 37, 1980, č. 3, s. 401–428.

7 George Mason (1725–1792), přední americký politik na cestě k nezávislosti, zařazován mezi tzv. otce zakladatele. Poslanec virginské koloniální sněmovny a od 1776 virginského revolučního konventu, autor tzv. virginské Listiny práv z roku 1776, člen ústavodárného konventu Unie 1787, stoupenec státní autonomie vůči ústřední vládě. Plantážník v okrese

badosu a osudnou korespondencí seznámil a proč tak Mason učinil, zůstává záhadou stejně jako mnoho dalších dějových skoků či můstků, které deník navzdory zdánlivé dokumentační posedlosti obsahuje. Nicméně od této chvíle je pro Cresswella věcí cti, aby s ohledem na závazek vůči Masonovi dodržel omezení pohybu a nepokoušel se o únik do britského bezpečí.

Na život mezi nepřáteli, neustálou přetvářku, názorovou autocenzuru a pocit ohrožení, který rostl úměrně eskalaci konfliktu, si Cresswell nicméně dosti rychle zvykl. Vyvinul si jisté obranné mechanismy a postupy, které mu nejen umožnily pokoušet se o jakousi modifikovanou realizaci virginského plánu, ale také vést i za ztížených podmínek společenský život, v němž si zjevně liboval a jehož místní rozměry se tolik lišily od nabídky v rodném Edale. Občasná otevřenost v politických sympatiích během pravidelných styků s víceméně stálým okruhem alexandrijské společnosti se mu navzdory permanentní úzkosti nikdy nevymstila do přímé represe a vzácná výjimka měla spíše charakter komické vložky. Několik podivných výletů za virginské hranice, které se tvářily jako náběh na útěk a končily reflexí závazku vůči Masonovi a návratem pod Kirkovu nenáviděnou ochranu, sledovaly patrně výzvědný účel, neboť Cresswell se při nich přednostně zajímal o stav opevnění *rebelů*, rozložení a pohyby jejich armády, její početnost, výcvik, nábor dobrovolníků a logistické možnosti. Zjištěná fakta zaznamenával dosti podrobně, avšak bez diskreditujícího komentáře; jedna výprava byla, jak se čtenář dozví v odhalujícím závěru, přímo motivována pomocí uprchlým britským zajatcům. Válečné úspěchy či pohromy, o nichž se se zpožděním dozvídal, nicméně monitoroval s nečekaně malým emočním nasazením a dosti nestranně přiznával „otrhané a neukázněné sebrance“ a jejímu vrchnímu veliteli, „vrtošivému ctižádstivci“ Washingtonovi schopnost poradit si se zkušenými anglickými profesionály války. V kontextu vývoje na bojištích pak opakovaně poukazoval na přítomnost cenzury a manipulaci s informacemi určenými tisku, nicméně když se po vypršení restriktivních lhůt a pominutí závazku vůči Masonovi konečně dostal do britského New Yorku, shledal naprosto stejné nectnosti u novín ovládaných loajalisty. A jeho kritika organizačních nepořádků, které se v bezprecedentní invazní operaci nevyhnutelně vyskytly, je ještě širavější než pohled na válčící *rebely*.

Cresswellův politický pohled na vzbouřený kontinent byl neochvějně konzistentní a v mnoha dílčích postřezích správný – odhaloval materiální

Fairfax, v r. 1774 byl členem městské správy v Alexandrii, kde Cresswell pobýval. Cresswell mylně uvádí křestní jméno Thomas.

motivy revolucionářů, jejich dluhy a snahu zbavit se britských věřitelů, s rozvinutím vojenských operací pak popisoval zhoubný účinek války, devastaci kulturní krajiny, jen nedávno a za cenu velkého úsilí vyrvané divočině, lidské ztráty, morální rozvrat, reglementaci občanského života a zánik tradičních britských svobod. Vlastní jádro sporu vedoucího k tak hrůzným důsledkům, totiž uvalení několika imperiálních cel, považoval za zcela malicherné. V deníku můžeme identifikovat dva hlavní důvody k tak masivnímu celospolečenskému pohybu, o nichž se jeho autor příležitostně zmiňuje.

Prvním je *špatná nálada*, jakási všeobecná psychóza nespokojenosti čerpající z různých zdrojů, v níž i Alexander Hamilton, vědom si nejasného původu náhlé a nesmiřitelné americké averze vůči Londýnu, spatřoval největší hrozbu pro stabilitu státního organismu.⁸ Druhým momentem, v Cresswellově bystrém a informovaném vidění mnohem výrazněji manifestovaným, bylo podvrtné působení „presbyteriánů“ z Nové Anglie, kteří „propagandistickými triky“ dokázali svou soukromou při s metropolí, totiž trest za utopení čajového nákladu, implantovat do celokoloniálního vědomí jako zásadní mocenský a ideologický konflikt globálních rozměrů. Licoměrní bostonští svatoušci, kteří ovšem v době revoluční krize již dávno upustili od náboženského diktátu (ostatně i formálně zrušeného královským patentem 17. října 1691) a transformovali se v podnikavé obchodníky a loďaře,⁹ jsou autorovým jediným opravdu nenáviděným terčem, jemuž přičítal téměř veškerou vinu za zmar prosperující společnosti i svých osobních nadějí. Jeho diagnóza byla do značné míry správná, neboť některé kolonie, zejména ty těsně vázané na anglické trhy, jako byla např. Jižní Karolína, zpočátku přijímaly bojkoty a restriktce jen váhavě. Prodloužená ruka „presbyteriánů“, jak výlučně tituloval puritány v odkazu na Cromwellův režim, působila ústy metodistů a dalších „sektářů“ v podobě revoluční agitace z pultů jižanských modliteben, které byly přeměněny v tribuny pro hlásání politických proslovů. Cresswellovi se protivil sektářský fanatismus, neoddělitelný průvodce všech revolučních hnutí, a neváhal soustavně kritizovat jeho zneužití pro světské účely; dokonce se příležitostně „mimo program“ věnoval intenzivnímu náboženskému studiu, aby se (ostatně nadarmo) vybalil argumenty pro polemiku s infikovanými

8 Publius (A. Hamilton) na několika místech v Listech federalistů, např. Federalista č. 6; z nespočetných vydání odkazují na jubilejní Alexander HAMILTON – John JAY – James MADISON, *The Federalist. A Commentary on the Constitution of the United States*, New York: Random House 1937, s. 27–33.

9 Z početné literatury srov. např. Richard L. BUSHMAN, *From Puritan to Yankee: Character and Social Order in Connecticut, 1690–1795*, Cambridge: Harvard University Press, 1967.

patrioty. Ideologická artilerie z úst pastorů a zároveň zanedbávání církevních povinností jej iritovaly tím více, že jako pravověrný anglikán považoval nedělní cestu do kostela za samozřejmost a zřejmě i jediný veřejný projev loajality vůči králi a vlasti, který si ve svém postavení mohl dovolit.¹⁰ Jinak se ovšem i do oblasti víry promítal jeho osvícenský liberalismus; se zvědavostí amatérského učenice neváhal navštěvovat nejrůznější bohoslužby a svatostánky, ať se jednalo o moravskou indiánskou misi nebo synagogu.

Více než tříleté záznamy tedy neprozrazují žádnou evoluci pisatelových politických názorů či proměny stranických sympatií. Revolucionáři zůstávají *rebely*, dobrovolnická armáda spodinou, kontinentální Kongres je *sanhedrin* vydávající svévolné edikty, jeho předáci jsou sofistikovanými kariéristy, dav v ulicích je lůzou, lid v dobovém smyslu střední třídy, jemuž Cresswell od počátku objektivně přiznává masové zaujetí pro věc nezávislosti, je zmanipulován, *poblázněn*, a když konečně prohlédne, co ztratil, totiž tradiční britské svobody a s nimi spjatý právní a společenský řád, je pozdě, neboť je spoután revoluční diktaturou. Ze stránek deníku nicméně dýchá autentická atmosféra velkého přerodu, jehož světodějnému významu se ani střízlivý a oponující autor nedokázal ubránit.

Společnost

Čtenáře na první pohled zarazí množství jmen, která se v deníku objevují. Během tří virginských let se jeho autor seznámil s desítkami osob, ať již se jednalo o jednorázová setkání, příležitostná účelová, většinou obchodní spojení nebo pravidelný společenský styk. K vybudování této sítě vztahů podněcovaly Cresswella nejen podnikatelské či bezpečnostní důvody, ale i rze osobní potřeba komunikovat s okolní společností, svým britsky distancovaným způsobem se do ní začlenit a přizpůsobit se jejímu kánonu. Vedle domácí průpravy měl pro takovou roli vlohy, jak svědčí zábavně vyličená taktika přibližování se indiánským obchodním partnerům, a navíc nesporné sociální charisma podporované vědomou manifestací symbolů tradiční anglické výchovy, které v pionýrském koloniálním prostředí působily magnetickým účinkem. Oč neúspěšnější byl Cresswell jako obchodník a spekulant, o to zá-

10 Ve Virginii jako královské kolonii bylo anglikánství státním náboženstvím a za revoluce a Cromwellova protektorátu zůstala věrná Stuartovcům, odtud přídomek „rytířská kolonie“.

řivější byla jeho kariéra oblíbeného společníka v městském prostředí i mezi plantážníky okresů Berkeley, Loudoun, Západní Augusta a Fairfax, kam nejčastěji zajížděl.

Způsob navazování kontaktů britského příchozího se světem virginské elity ilustruje dokonale sociální klima, jeho otevřenost a prostupnost a zároveň již pěstované vědomí výlučnosti vůči řadovým farmářům.¹¹ Cresswell bez potíží navazoval kontakty s dalšími a dalšími lidmi z těchto kruhů, na jejichž sídlech byl vždy vítaným hostem a jejichž pohostinství vzhledem k trvalým finančním nesnázím rád využíval; jak sám píše, ve Virginii a Marylandu by člověk mohl takto žít zadarmo „jenom s poplatky za přívozy“ – pokud by se mu ovšem podařilo do této strážené úrovně proniknout. Konkrétní metodu připojování dalších „úlovků“ do rychle se rozšiřujícího tkaniva známostí autor bohužel neuvádí – patrně ji pokládal za běžnou. Od samého počátku zámořské anabáze, tedy čekání na člun do Alexandrie v urbánském přístavu, začíná doslova kaleidoskop návštěv a s nimi souvisejících cest, jehož spouštěcím momentem byl Cresswellův družný vztah se spolucestujícím na palubě lodi, na níž se přeplavil do Ameriky; jednalo se o „kapitána“ Knoxe, majitele mnoha plantáží na marylandském břehu řeky Potomac. Explozivně narůstající kontakty uvádí pisatel pouze slovy „navštívil jsem“, „jel jsem k...“ a podobně, aniž by objasnil, jakým způsobem se k nové známosti dostal, což v pečlivém, každodenním vedení deníku představuje jistou nesrovnalost. Nová jména se vynořují jaksí z ničeho a jejich místo v pisatelově světě je nutné rekonstruovat ze souvislostí; hlavní roli hrál nepochybně Knox a jeho síť plantážnických známostí, do níž svého anglického přítele uváděl.

Jak vyplývá z kontextu, mělo množství kontaktů a návštěv, které Cresswell pilně rozvíjel jako pilotní součást virginského plánu i po příjezdu do své konečné destinace Alexandrie, dva hlavní důvody. Především se mladík hodlal systematicky seznamovat s podmínkami pro zemědělské podnikání, což obnášelo zejména kvalitu a cenu půdy, vhodné plodiny, způsob jejich pěstování a zpracování a další k úspěchu nutné okolnosti, o nichž si v deníku vedl soustavné poznámky. Zajímal jej zejména charakter půdní vrstvy, její profil, složení a přítomnost vláhy a v tomto ohledu byl zjevně velmi dobře vzdělán. Příležitostné komentáře o primitivním stavu virginského farmaření, které či-

11 K sociální struktuře virginské společnosti a z ní vyplývajícím vnitřním konfliktům, jak se odrážely v chování revolučních oddílů, srov. objevený článek Michael McDONNELL, *Popular Mobilization an Political Culture in Revolutionary Virginia: The Failure of Minutemen and the Revolution from Below*, Journal of American History 85, Dec. 1998, č. 3, s. 946–981.

nil se zřetelem na možná, v Anglii běžně užívaná zlepšení – hnojení, sofistikovanější nástroje a nářadí, např. pluh s předradličkou –, doprovázel krátkými úvahami o příčinách zaostalosti, které spatřoval především v otrocké práci. Ačkoli se majitelé rozsáhlých a většinou rozptýlených pozemků museli věnovat jejich správě a organizaci od agrotechnických lhůt po prodej sklizně na zámořských trzích, absence fyzické práce z nich v jeho očích činila požívačné lenochy a fakticky bránila v jakémkoli technologickém pokroku; v podtextu se pak občas objevují – zcela v duchu tradičních ostrovních stereotypů – odkazy na skotský a irský původ otrokářské „nemravné sebranky“.

Vzácněji byly prostředkem k navazování kontaktů doporučující dopisy: buď přivezené ještě z domova, které byly určeny výhradně v zámoří usedlým Angličanům, nebo již získané od nových virginských známých, odkazující ovšem na osoby různého národnostního původu. Anglosaský etnocentrismus, nadřazenost a zakořeněné předsudky vůči Skotům, Irům a lidem z kontinentu, které si Cresswell přivezl s sebou přes oceán, tak musely v praktickém životě rychle ustoupit mnohem tolerantnějším poměrům v koloniální společnosti, s níž se stýkal. Nutno říci, že pisatel neměl s takovou adaptací zjevně žádný problém a trvajících vnitřní výhrady svěřoval pouze deníku; na základě osobní zkušenosti byl dokonce schopen svůj názor na Skoty demonstrativně překvalifikovat včetně doprovodné liberálně-osvícenské argumentace.

Poté, co zakotvil v Alexandrii v domácnosti svého patrona Kirka, uplatňoval Cresswell mnohem více metodu přímých „známých přes známé“. Kirk, sám úspěšný obchodník a spekulant, jej uvedl do okruhu místní elity a její příslušníci – podobně jako marylandský Knox – jej s ochotou předváděli široké spleti svých venkovských přátel v duchu příslovečného jižního pohostinství. V bohatých plantážnických domech byl vzdělaný, inteligentní mladík z dobré rodiny, nadto nepochybně společensky velmi obratný, vřele přijímán jako vítané obohacení domácího života; hostili jej, ukazovali mu způsoby farmaření, cestovali s ním a předávali jej dál. Rychle se střídající jména těchto rodin včetně bratří Washingtonů jsou opět zaznamenávána bez kontextu či souvislostí, jen postupně vyvstává užší okruh trvalejších známostí jak venkovských, tak alexandrijských.

Cresswellovo socializační nadání spolu s ovládnutím žádaných dovedností – lov, technické znalosti a hospodaření pro muže, dvorná konverzace a tanec pro dámy – mu umožnily jedinečný průnik do těch vrstev virginské společnosti, které považoval za vhodné. Již od prvního kontaktu s tímto vstřícným prostředím u Knoxe v Marylandu ovšem objevil i druhou, s dramatickým vý-

vojem situace pro něj stále významnější stránku jižní pohostinnosti, totiž možnost vcelku pohodlně žít bez finančních nákladů. V početných plantážnických domácnostech nebyla nutnost žít navíc žádným problémem, zato přítomnost zajímavého cizince přinášela do každodenního stereotypu vítaný vzruch; odtud v deníku často zaznamenávané přemlouvání k delšímu pobytu. Cresswell tuto okolnost svého návštěvního maratónu nijak zvláště nevyzdvíhal, nicméně jeho konstatování možnosti žít ve Virginii jako host léta zcela bez nákladů v kombinaci s rychle se zhoršující peněžní tísní, zadlužením a trvalými neúspěchy jeho obchodních pokusů svědčí o tom, že se pro něj výjezdy na venkov stávaly stále častěji způsobem přežití. Zároveň si uvědomoval nutnost udržovat svou sociální přitažlivost, za jejíž podmínku považoval i důstojný zevnějšek – což zase přinášelo pohromu jeho kapse.

Do začarovaném kruhu finanční závislosti vstoupil zvláště od října 1774, kdy se kvůli zadrženým dopisům dostal do hledáčku alexandrijského bezpečnostního výboru jako potenciální britský zvěd. Zákrok patriotů zasáhl do jeho plánů a představ dvěma novinkami, které zásadním způsobem ovlivnily jeho sociální chování i předivo známostí. Vedle zákazu opustit kolonii si nesměl najít zaměstnání, které by mu umožnilo získat pravidelný příjem, což vzhledem k nemožnosti rychlého návratu do Anglie hrozivě zkomplikovalo jeho finanční poměry. Obě fatální omezení jej postupně uzavřela mezi pár městských známých, s nimiž trávil přebytek volného času, a několik venkovských rodin, jejichž pohostinností překlonoval častá období nedostatku. Tato skutečnost byla pro něj tím tíživější, že naprostá většina lidí, s nimiž byl nucen se takto stýkat, sympatizovala s americkou věcí, tedy nezávislostí. Skutečnou pohromou a velkou výzvou jeho umění přetvářky a diplomacie se posléze stal fakt, že k „rebelům“ s „povstaleckými názory“ se přihlásil i jeho dosavadní patron Kirk, jež nová situace postavila do role mladíkova protektora.¹² Vzhledem k druhé podmínce, totiž zákazu zaměstnání, se Cresswell stal životně závislým na jeho dobré vůli, ačkoli se čas od času pokoušel tohoto tíživého jha zbavit.

Naléhavá potřeba získat zmiňované „prostředky k obživě“ jej vedla k několika podnikatelským experimentům s pochybným výsledkem; právě jim ale vděčil za kontakt s těmi sociálními skupinami, s nimiž by při předpokládaném průběhu „virginského plánu“ nikdy nepřišel do styku. První z nich – pomineme-li zdravotní výlet na Barbados – je z hlediska dobové etnografie

12 Cresswell toto poprvé konstatoval v záznamu z 23. března 1775 s připomínkou, že s Kirkem nemá v budoucnu nikdy hovořit o politice.

a přírodovědného poznání jednou z nejzajímavějších epizod deníku. Jednalo se o Kirkem zprostředkovanou výpravu do vnitrozemí, kde měl Cresswell v rámci účasti na velkém spekulativním podniku prozkoumat poměry v povodí řeky Ohio a zčásti odměnou získat, zčásti výhodně zakoupit rozsáhlé pozemky.¹³ Na člunech, na nichž se od počátku května do poloviny července 1775 plavil po Ohio a jeho přítocích, se sešla sociálně i etnicky pestrá společnost, která během dramatických situací zavdávala podněty k řadě deníkových komentářů a soudů. Původně vybrané osazenstvo se neustále obměňovalo, aniž jsou blíže uvedeny souvislosti tohoto pohybu; nepochybně byli během plavby přijímáni dočasní pasažéři, jiní muži prostě výpravu opustili, další přešli k jiné plavici se skupině nebo se naopak připojili z neznámých důvodů. Cresswell, pro jehož tradiční výchovu musela být taková zkušenost živelné mobility nanejvýš nezvyklá, prokázal dostatečnou schopnost situaci akceptovat a svými nenápadně prezentovanými anglosaskými ctnostmi, autoritou, diplomacií i osobním příkladem neklidné a svéhlavé mužstvo zvládat. Ve vyhrocených konfliktech ovšem deník opět odráží princip etnických předsudků: obstáli Angličané, vesměs „lepší“ cestující, ale i severští protestanti (Švéd, Velšan), zatímco katoličtí Irové z posádky se bez výjimky projeví jako zbabělci a lháři.

Spekulativní záměr nakonec z nejasných důvodů ztroskotal; Cresswell pozemky nezískal ani neobdržel slíbený úřad geometra (vzhledem k jeho postavení podezřelého Brita ani nebylo divu). Na podnik se přitom dle svého habitu důkladně připravoval, několik týdnů předem pobýval ve Fort Pitt, odkud jeho kánoe vypluly, shromažďoval informace, průvodce i nutné vybavení a cvičil se v zeměměřičství, nicméně na konci dobrodružné anabáze se ocitl na mizině. O pozadí celé záležitosti, proč se plán neuskutečnil, popřípadě jak a s kým jednal Cresswell o výsledku se čtenář nedozví nic.¹⁴ Kolem 10. července mizí z denních záznamů bez vysvětlení či souvislostí jakékoli zmínky o plavbě a začíná další kolo pisatelovy okružní pouti po známých plantážnických rodinách, během níž se vzpamatovával z nejhorších útrap.

V krajní nouzi rozhodl se k novému pokusu obchodovat s indiány v okolí Fort Pitt za pomoci zkušených mužů, s nimiž se seznámil během přípravy

13 Vzhledem k tomu, že západní hranice kolonií nebyly stanoveny (v patentech se užívala dobová formule „až k jižním mořím“), mohl se Cresswell pohybovat na území pozdějších států Ohio a Kentucky; Fort Pitt, odkud výprava vyplula, je pozdější Pittsburgh při západní hranici dnešní Pensylvánie.

14 K ohňiskému podniku se dále vztahuje pouze jediný, velmi stručný záznam z 17. října 1775, jímž je po návratu Cresswella do Alexandrie záležitost ukončena „do ztracena“.

ohijské cesty. V deníku tak defilují další tváře dobrodruhů, hraničářů znalých „indiánské země“, svérázných koloniálních pionýrů a také jejich domorodých protihráčů. Kromě nápravy finančního debaklu měl však Cresswell ještě jeden pádný důvod, proč po tři následující měsíce – od srpna do října 1775 – oddaloval návrat do Alexandrie. Chtěl být osobně přítomen jednání mezi emisary místních vlasteneckých konventů a kmenovými náčelníky – Delawary, Šóníji a Ottawy – o spojenecké smlouvě, která mohla postavení Britů dosti zkomplikovat. Setkání obou stran proběhlo ve Fort Pitt koncem září a zvědavý Cresswell zaznamenal jak své neformální kontakty s přítomnými zástupci *rebelů*, mezi nimiž vynikal pensylvánský James Wilson, tak dojem z vystoupení indiánských předáků. Zdá se, že ústředním bodem jeho zájmu byla právě politická situace a výhledy rozmáhající se „rebelie“, neboť po skončení konferenčního duelu, v němž v jeho očích indiáni daleko a po všech stránkách převyšovali povstaleckou *chátru*, se konečně odhodlal k návratu do Alexandrie.

Záznamy tří měsíců vcelku intenzivních styků s pohraniční plantážnickou elitou vydávají řadu pozoruhodných svědectví jak o pisateli, tak o objektech jeho diaristiky. Cresswell svými hostiteli až na vzácné výjimky opovrhoval. Při návštěvách těchto „předních rodin v zemi“ mu vadil nedostatek dobrých způsobů a jemnější sociální kultury, u jejich členů shledával různé nectnosti a prohřešky vůči protestantské etice (lenost, náboženská ignorance) a pokleslé mravy včetně promiskuity a incestu. Navíc tito lidé vesměs sympatizovali s *rebely*, musel tudíž neustále dodržovat pravidla přetvářky. Kritické výhrady mu nicméně nebránily využívat bez zábran všech příležitostí k odpočinku i k nevšedním zážitkům, jež pobyty v panských domech poskytovaly, ať již to byla účast na domácích slavnostech, vepřové hody, výlety do hor či návštěva zajímavých míst v okolí, jakými byly obce moravských misí. Charakterové kompromisy mu nepochybně usnadnil pocit latentní kulturní a etnické nadřazenosti vůči americkému prostředí, k němuž se s vývojem situace připojilo vědomí morální převahy nad „zrádci“. Nad příkazy výchovy a politické loajality v něm však pravidelně vítězila zvědavost cestovatele a dobrodružná krev, jež mu fakticky znemožňovaly kariéru úspěšného podnikatele.

Po návratu pod ochranná křídla patrona Kirka, jehož protektorát po neúspěchu ohijské výpravy nesl Cresswell zvláště těžce, se jeho pohyb radikálně omezil na Alexandrii a sousední městečko Leesburg. Kirk v něm zjevně provozoval filiální obchod a mladíka čas od času neoficiálně pověřoval správou, aby alespoň zčásti kompenzoval náklady na jeho pobyt. Cresswell si tu záhy

vytvořil síť známostí, mužů, kteří se v těchto místech usadili za podnikáním nebo s profesí,¹⁵ a pravidelně se s nimi stýkal. Původně mezi těchto asi dvacet jmen patřili pouze příslušníci „lepší“ vrstvy, ale s postupem času a přibýváním tísnivých zážitků se v ní ocitli i obyčejní zaměstnanci, na nichž ocenil charakterové kvality a názorové souznění; příkladem je Kirkův účetní Cavan, jenž na žebříčku Cresswellovy přízně postupoval stále výš. Tato stolní společnost se v různých obměnách pravidelně, někdy i každodenně scházela k večerním besedám v některé taverně, ale družný Cresswell také často zval své kamarády z mokré čtvrti do hostinského pokoje, kde se ubytoval. Je pozoruhodné, že ačkoli se vesměs jednalo o *rebely* a loajalita vůči králi a Británii se mezi nimi vyskytovala více než vzácně, neprojevovali vůči němu žádné známky nepřátelství či dokonce sociální exkluze, i když nepochybně znali jeho politické sympatie – deník se občas i podrobněji zmiňuje o názorových diskusích, popřípadě hádkách.

Metodu přežití v nouzi za pomoci majetných přátel, důkladně propracovanou během virginské klausury, dokázal Cresswell úspěšně uplatnit i po zdařilém úniku do Brity ovládaného New Yorku na jaře roku 1777. Osobní šarm a role gentlemana z dobré rodiny, který se dočasně ocitl v tísní, mu zajistily pohostinství i soukromý úvěr osob, které ke svým cílům potřeboval. K jistému překvapení čtenáře – vzhledem k nezřídka proklamovaným mravním zásadám – se však ověřené taktiky návštěv a půjček přidržel i po úspěšném návratu do vlasti. V Londýně, kde jeho loď přistála, si po tři týdny užíval svobody a radostí velkoměsta s touhou oddálit návrat pod rodnou střechu a otcovskou disciplínu, jíž se – jak se ukázalo – obával zcela právem; deník prezentuje další kaleidoskop jmen bez bližší identifikace, patrně rodáků z Derby, kteří se usadili v metropoli a provázeli ho po jejich nejrůznějších zájmovostech a zábavách. Strohost a monotónnost života na rodinné farmě, zadostiučinění edalského sousedství z předpovídaného ztroskotání americké vize a maloměstské poměry, jejichž tísněnost pociťoval Cresswell po více než třech letech zámořského dobrodružství tím trýznivěji, pak ukončily deník působivěji než fantazie romanopisce: dny jsou stále stejné, není proč je vést.

15 V deníku častá titulatura *kapitán* se více vztahuje k postavení na společenském žebříčku než k hodnosti v místní domobraně, nemluvě již o vztahu k námořní dopravě, nicméně rozdíl mezi „kapitány“ a „pány“ není zřejmý, oba patřili do vyšší vrstvy koloniální společnosti.

Ti druzí: etnika, rasy a ženy

Pro zkoumání historické matérie konceptuálním prizmatem odlišnosti, jinakosti či dokonce cizoty se zdá být Cresswellův deník ideálním zdrojem.¹⁶ V prostředí koloniální Virginie a posléze revoluční Ameriky se setkával prakticky výlučně s „jinými“; anglický gentleman a příslušník střední či vyšší třídy, s jejímiž hodnotami se Cresswell identifikoval, byl spíše vzácnou výjimkou. Při pohledu zblízka se však jeho osobnost, postoje a názory, jak je promítl a stylizoval do zápisků, zpěčují širším generalizacím. Stejně jako nespočet dalších případových studií, je i Nicholas Cresswell „v rámci obecné skupinové kultury“ sám o sobě jedinečnou subkulturou.¹⁷ Obecně lze říci, že v jeho vidění a reflexi okolního světa převažovala stavovská světonázorová výbava, kulturní vzorce a návyky získané výchovou v duchu osvíceného liberalismu nad instinkty prvoplánového vyhraňování, jak opakovaně prokazoval nejen literárním mudrováním, ale především konkrétním jednáním v situacích, kdy byl s „jinakostí“ bezprostředně konfrontován.

V prostředí, v němž se ocitl, se tak dalo prakticky nepřetržitě, i když s různě odstupňovanými důsledky pro jeho virginský plán a posléze i život. Kolonisty Cresswell nevnímal jako jeden odlišný či cizorodý komplex Američanů: toto pozdní označení, které se objevilo v rétorice vlasteneckých vůdců, bylo ostatně v průběhu revoluce nálepkou ryze politickou, vymezující patrioty vůči lojalistům. Ve vztahu k bílým ne-angličanům byla pro něj – i vzhledem k náboženské vlažnosti – důležitým selektivním prvkem příslušnost k tomu kterému ostrovnímu, výjimečně i kontinentálnímu etniku, kterou ostatně při svých četných stycích a setkáních neopomněl pravidelně uvádět. Mnohé z jeho postojů již naznačil předchozí výklad. Souhrnně lze říci, že vůči oběma skupinám krajanů z britských ostrovů pocítoval autor deníku již zmíněnou nadřazenost Angličana, kterou demonstroval se střídavým důrazem dle okolností; v nebezpečných situacích otázka chování etnicky definovaných jednotlivců nabývala dramaticky na významu.

Škála negativních postojů vůči Irům ovšem daleko přesahovala případné výhrady vůči Skotům; ty ostatně autor deníku na základě osobní zkušenosti

16 Anglosaská historiografie pracuje především s konceptem jinakosti (otherness); koncept cizosti je aplikován spíše v německém odborné publicistice (Fremdheit), srov.např. *Die Begegnung mit Fremden und das Geschichtsbewusstsein*, eds. Judith BECKER – Bettina BRAUN, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012.

17 Formulace pochází od etnologa a sémiotika Edwarda Sapira, cit. podle James AXTELL, *Columbian Encounters. Beyond 1492*, William and Mary Quarterly 49 (1992), s. 335

s chováním skotských druhů a posléze přátel výslovně korigoval. Původ předsudků přičítal předpojaté výchově, což mu ovšem nebránilo příležitostně zmiňovat skotskou klanovou solidaritu a systém klientského protekcionismu, zvýhodňující keltské soukmenovce v revolučních turbulencích. Irové byli však na rozdíl od Skotů vnímáni jako od přírody méněcenní, nadaní celou řadou vrozených nectností od zbabělosti přes bájivou lhavost a proradnost po problémy s čistotou a pořádkem. Stojí za zmínku, že tento negativní komplex není nikde v deníku uváděn v kontextu irského katolictví a spíše odkazuje na odlišnou kulturní tradici, popřípadě etnický původ.

Za pozornost nicméně stojí i Cresswellova kritická reflexe vlastního etnika, dokonce jedinců s touž třídní příslušností, jakou měl on sám. S důsledností, jejíž důvod neznáme, neváhal podrobně popsat groteskní zkušenost ze setkání s anglickým gentlemanem, k němuž došlo již v závěru amerického pobytu: v nočním New Yorku jej namol opilého vytáhl z příkopu, kde se ocitl zbitý „ochránci“ pouliční prostitutky. Lze uvažovat, že tato příhoda posloužila k dokreslení rostoucího pocitu rozčarování z prostředí Brity ovládaného přístavu, v němž shledával stejný rejstřík lidských selhání a politických klamů včetně lživé propagandy, jaký tak trpce vyčítal virginským patriotům.

Samostatnou, i když velmi úspornou kapitolu tvoří postřehy ze setkání s kontinentálním etnikem. Jednalo se téměř výhradně o národnost, kterou Cresswell označoval jako *Dutch*, což mohlo podle okolností znamenat Holanďany (v Pensylvánii a New Yorku) i Němce (ve Virginii). Zde je kulturní distance nejpatrnější; špína, nepořádek a nechutné jídlo jsou v německých tavernách a domácnostech železným pravidlem. V tomto stereotypu však nalezneme dvě výjimky, za něž děkujeme Cresswellově cestovatelské zvědavosti. Jednou je pochvalný komentář k vedení komunit moravských indiánů, jehož se němečtí pastoři zhostili k naprosté autorově spokojenosti; s obdivem popisuje řád, čistotu a kultivovanost světského prostředí i bohoslužeb. Druhou pak je příchod hesenských žoldněřských oddílů do New Yorku, jež sledoval z důvodů vojensko-politických, ale i ze zájmu o jakoukoli kuriozitu; deník obsahuje několik patrně objektivních poznámek o jejich zdravém, robustním vzezření, vojenském habitu a disciplíně.¹⁸

18 Hesenské oddíly, v dobové propagandě poslušní žoldněři feudální despotie, tvořili dlouhou součást revoluční mytologie jako modelový protiklad svobodomilovných Američanů; k postupné revizi schématu s ohledem na reflexi osvícenství na německých dvorech srov. zejm. Rodney ATWOOD, *Mercenaries from Hessen-Kassel in the American Revolution*, Cambridge 1980; Charles INGRAO, „*Barbarous Strangers*“: *Hessian State and Society during the American Revolution*, *American Historical Review* 87, oct. 1982, č. 4, s. 954–976. Německé ná-

Z hlediska postkoloniálního diskursu ovšem zaujímají prvořadý prostor pro odhalování názorových stereotypů evropského novověkého humanismu a jeho více či méně skrytých predispozic rasové vztahy. Cresswell na své americké pouti přišel do styku s oběma skupinami lidí odlišné barvy pleti či neevropského původu, na něž bylo možno ve Virginii narazit. Zatímco však s původními obyvateli, z největší části delawarskými indiány, učinil řadu bezprostředních osobních zkušeností, černošské otroky poznal takřka výhradně z odstupe, jako objekt svého zájmu při návštěvách plantážních hospodářství. Zásadně odlišný způsob kontaktu pak poznamenal nejen percepci jejich „jinakosti“, ale zejména proces, jakými své zážitky zpracoval pro účely deníku. V souvislosti s reflexí postavení obou deprivovaných ras připojoval filozofující úvahy, jimiž se ostentativně ztotožnil s názorovým komplexem osvícenského humanismu: v případě indiánů převažovaly myšlenky o rovnosti s občasným idealizujícím podtónem ušlechtilého divocha, v případě černochoů stesky na absenci lidství a soucitu jejich pánů, dovedenými až ke kritice samotné instituce otroctví. K bezprostřední zkušenosti s černochoy jako pracovními partnery došlo pouze jednou a krajně skeptická poznámka ve formě mementa příznačně odráží dilema teorie a praxe.

Zcela odlišně se formovalo Cresswellovo vnímání domorodého etnika. Během experimentů s obchodním podnikáním a pozemkovými spekulacemi se pravidelně setkával s indiány z pohraničí a údolí Ohia (sám je označuje jako Delawary), žijícími odděleně od bělošské většiny, nicméně přivyklými letitým obchodním a občas i válečným kontaktům. Mladík k nim přistupoval s předem přijatou ideovou maticí všelidské rovnosti, přátelství a úcty vůči odlišnosti, podněcované jeho zájmem o exotické jevy. Vstřícná predispozice měla ovšem i praktický důvod, totiž potřebu úspěšného obchodního partnerství, nicméně celá řada zážitků a jejich etická i intelektuální reflexe svědčí o tom, že respekt vůči indiánům a jejich způsobu života daleko překračoval rétorickou rovinu. V tomto případě se nesetkáváme s dilematem ušlechtilých teorií a strážlivé skutečnosti. Odlišnosti v oděvu, účesech a chování představitelů různých kmenů deníkář popisuje s objektivitou dokumentaristy, bez jakýchkoli zlehčujících narážek. Záznam jednání náčelníků s patrioty o spojenecké smlouvě ve Fort Pitt dokonce vrcholí apoteózou jejich přirozené důstojnosti, jež kontrastuje s hrubými způsoby nových vládců; proslov jejich

mezdní regimenty bojovaly ovšem i na straně revoluce jako součást Rochambeauovy invazní armády, srov. Robert A. SELIG, *A German Soldier in America, 1780–1783: The Journal of Georg Daniel Flohr*, William and Mary Quarterly 50, 1993, č. 3, s. 575–590.

mluvčího, uvedený *in extenso*, pak jindy kritický a ironický Cresswell vyzdvihuje jako důkaz domorodého řečnického génia a řadí jej k nejzářnějším výkonnům lidského ducha.

Rozhodujícím kritériem pro přítomnost a míru případného rasismu je ovšem reálné prožívání *encounteru*, byť k němu máme přístup pouze prostřednictvím literární reflexe. Cresswell se dostával s domorodci do nejtěsnější, ba intimní blízkosti a nijak se jí nebránil. To se týká zejména ženského elementu, ať v roli léčitelky či dokonce partnerky. První případ obnášel domorodé medicínské praktiky zahrnující přímý fyzický kontakt, pro nemocného jistě bizarní, nicméně trpně snášené. Druhá záležitost představuje ještě mnohem výmluvnější důkaz o absenci základní charakteristiky rasismu, totiž pocitu tělesné ošklivosti či štitivosti. Mnohatýdenní soužití s indiánskou dívkou, které dal dokonce jméno své nešťastné anglické lásky, zmiňuje Cresswell s úctou a bezvýhradným oceněním jejích ženských i lidských kvalit a činí tak slovy, jež nepoužil ve vztahu k žádné z letmých amerických známostí s ženami své rasy. Krajním výrazem civilizačního odstupu, s nímž se čtenář v deníku setká, je komentář k průběhu domorodého tanečního vystoupení, jehož se autor aktivně účastnil; jeho pobavený výsměch je však obrácen především vůči sobě samému jako adeptovi svérázného umění. V této scéně je zvláště patrný jeho nepochybný literární talent a ze zaujetí, s nímž se události věnuje, lze dovodit, že udávané důvody obchodní diplomacie nebyly zdaleka jedinými pohnutkami, které jej k nezvyklému angažmá vedly. A z ironií podbarveného líčení domnělého přepadení při ohijské plavbě vycházejí indiáni nejen jako ti, kdo mají situaci bezpečně pod kontrolou, ale také jako nositelé morální převahy nad bílými dobrodruhy a zejména nad Cresswellovými irskými souputníky.

Mladíkův vztah k ženám tvoří ve spektru jeho prožívání a reflexe jinakosti zvláštní kapitolu. Vůči ženám a zejména dívkám koloniální a posléze revoluční Virginie, s nimiž se na svém putování pohostinnými plantážními hospodářstvími setkával, si zachovával jasně patrný odstup. Z hrstky tajuplných narážek na „ještě jeden, nejmenovaný důvod“ amerického exodu lze dovodit, že jím byla neopětovaná láska ke kterémsi dívce z edalského sousedství. Její jméno v této souvislosti nikde v deníku nepadne, nicméně je patrně – podobně jako u současných životopisců, obávajících se zákonů na ochranu osobnosti – zašifrováno mimo kontext.¹⁹ Nezdá se však, že by tato zkušenost

19 Jedním případem je pojmenování indiánské dívky, s níž Cresswell po jistou dobu žil a k níž měl nepochybně jistý citový vztah; druhým je uvedení plného jména manželky anglického známého, s nímž se v Americe náhodně setkal; takový údaj je v deníku naprostou výjimkou.

Cresswella frustrovala a nepříznivě ovlivnila jeho pohled na druhé pohlaví či ochotu k dalším výbojům na tomto poli. Z příležitostných poznámek a komentářů můžeme odvodit dva hlavní motivy vcelku konsistentní distance vůči dcerám virginské elity, z nichž oba prozrazují latentní pocit civilizační a etnické nadřazenosti.

Jako Angličan z dobré rodiny mohl vážně uvažovat pouze o dívce své třídy a vědomě se bránil jakémukoli náznaku, který by si plantážnické rodiny mohly vykládat jako vážnější zájem, ať již s ohledem na stavovský etický kodex nebo – a to spíše – na možné důsledky v podobě sňatkového nátlaku. Žena z kolonie, jakkoli bohatá, byla již předem diskvalifikovaná svým původem; navíc u většiny z nich shledával neohrabané způsoby a uvolněné mravy. Ačkoli ve filozofujících pasážích tuto dívčí emancipaci vychvaloval, na volnější chování žen, jak se konstituovalo v normu ve stále ještě pionýrské společnosti na koloniální hranici, hleděl navzdory proklamovanému liberalismu s kritickým odstupem, a to i v čistě formálních ohledech oděvu a gest.

Druhým pádným důvodem byla skutečnost, že mnozí plantážníci byli Irové, což jejich dcery z kandidatury nevěst samozřejmě vylučovalo. Kombinace ženského pohlaví a irského původu rozeznávala v Cresswellovi hluboce zakořeněné stereotypy, jak svědčí pravidelné nářky na jejich hloupost a absenci společenské výchovy. Četné styky se tak zastavovaly na hranici flirtu, výletů a tanečních zábav; jeden hrozící vztah dokonce vědomě řešil opuštěním hostitelova domu vzhledem k reputaci, jíž se v jeho očích dotýčná (mimořádně anglická) rodina těšila. V celém deníku nenalezneme na adresu dívek z plantážnických domácností, jež projevovaly o přitažlivého cizince zájem, osobní pochvalné slovo – na rozdíl od vřele oceňované domorodé „Nancy“. V jejím případě ovšem možnost, že by soužití mohlo být čímkoli jiným než dočasnou a účelovou záležitostí, nepřipadala vůbec v úvahu. Takový postoj sám o sobě obsahuje navzdory slovnímu uznání a adoraci dívčiny osobnosti hluboce zakořeněný rasismus; vůči indiánce nebylo třeba ohledů a zdrženlivosti, jíž se těšily bílé, byť opovrhované irské ratolesti. Cresswell ve vztahu, jehož povahu diktoval výlučně on sám, do značné míry reprodukoval model poměru mezi pánem a favorizovanou služebnicí – jev, který v podobě konkubinátu plantážnických bossů s černými otrokyněmi podroboval tvrdému odsudku. Po splnění své role mizí ostatně „Nancy“ beze stopy z Cresswellova života i deníku.

Ve spektru Cresswellovy orientace v zámořském světě žen doplňují tento kaleidoskop společenských styků setkání mnohem prozaičtější, jež zaznamenává okrajovou poznámkou obsahující stereotypní formulku o „malém zá-

bavném (či lechtivém) dobrodružství“. Jeho partnerkami v těchto příležitostech – ostatně nepříliš četných – byly nepochybně příslušnice koloniálního polosvěta, ať již placené nebo prostě bez zábran. Mladíkovo postavení politického štvance, v němž se záhy ocitl, ostatně k rozvíjení trvalejších známostí nikterak nepovzbuzovalo. Důkazem může být jediný náběh na cosi jako vážnější zájem o ženu, ačkoli z deníku nelze dovodit, jakou mu on sám přisuzoval perspektivu. Došlo k němu až po jeho úniku z dosahu *rebelů*, když v bezpečí britského New Yorku čekal na příznivou loď a dlouhotrvající nápor na psychickou odolnost konečně polevil; z tohoto období uvolnění a zároveň netrpělivě prožívaného provizória se také datují jeho obecnější úvahy o americkém kontinentu a jeho obyvatelích, v nichž ženám a rodinným či genderovým vztahům věnoval samostatnou partii.

Tato vnější okolnost byla patrně klíčová pro jediné, dosti podrobné líčení milostné eskapády, které deník obsahuje. Proti svému výchovou vštěpenému habitu v něm Cresswell navíc překročil dosti přísnou hranici konvenční kurtografie, která muži zakazovala zmiňovat ve styku s dámou jakékoli intimní okolnosti. Hlavní pohnutkou náhlého vzplanutí byla nepochybně fyzická přitažlivost, a to navzdory sofistickým argumentům týkajícím se neobvyklé povahy a sympatických názorů dotyčné. Stejně náhle ukončení celé záležitosti mělo pak příčinu mnohem spíše v dodatečné reflexi „nemorálního“ chování vdané ženy a její lehkovážné transgrese kodexu společenských norem než v její údajné, ostatně nelogické náboženské „bigotnosti“. Z kontextu poněkud překotného záznamu je jasně patrný dvojitý standard – o svém morálním podílu na poklesku Cresswell vůbec neuvažuje. A ačkoli v počátcích epizody je žena zdánlivě brána jako myslící partnerka, během jejího bleskového průběhu je redukována na potenciální komplex tradičních měšťanských ctností. Tuto fatální predispozici jinak osvětleného liberála snad předznamenává fragmentární portrét mladíkovy matky, obvykle existenciální záležitosti v životě muže, kterou deník nicméně zachycuje jen jako nevýrazný stín dominantního otce a vlastně přitěžující okolnost touhy po úniku.

Londýnský epilog pak výmluvně dokládá bariéru názorů, stereotypů a předsudků, jejichž pomocí Angličané konstruovali civilizační předěl vůči okolnímu světu včetně svých koloniálních spolu-poddaných; ta byla nejspíše jednou z příčin americké nenávisti, kterou mohla stěžít do takové míry roznítit koneckonců ústupná imperiální celní politika. Z deníku náhle vyzraňuje jistota a jiskra člověka, který se po martyriu provizorní existence opět ocitl ve známých souřadnicích, v prostředí, kde na vysílané signály dostává očekáva-

né odpovědi a které tudíž „bere vážně“. Během této krátké mezihry se Cresswell setkal s řadou žen a dívek, známých od dřívějšíka ze situací a vztahů, které jako obvykle neuvádí – jména se prostě vynořují v kontextu návštěv a zábav, jež v jejich společnosti podniká. Nyní se však mnohem častěji jedná o jeho iniciativu a zjevně i o pokusy naklonit si své společnice, které rodinným majetkem, příslušností ke světu a kultuře londýnské vyšší třídy a zběhlostí v „bontonu“ představují rovnocenné, perspektivní a žádoucí partnerky. Nicméně i v tomto prostředí opakuje model chování ne přímo sociálního outsidera, nicméně člověka neustále řešícího nerovnováhu mezi společenskými ambicemi a potřebnými prostředky: vysněných radovánek velkoměsta se účastní na dluh nebo na účet svých přátel. Poloparazitní způsob existence mu zjevně nepůsobí morální výčitky, avšak nelze říci, zda si jej nuceně navykl během amerického pobytu nebo byl již dříve součástí jeho sociální strategie.

Cesta k sobě

Cresswellův cestovní deník není poněkud enigmatický pouze z hlediska vnějších dějů, které vymezovaly prostor a trajektorii hrdinova chování v kritické situaci, v níž se ocitl, ale také z hlediska struktury a povahy reálií a zážitků, jež se rozhodl zaznamenat. Nepochybně měl sloužit několika účelům; ty však nestanovil autor nějakým výchozím plánem, ale vynořovaly se postupně pod tlakem měnících se poměrů. Zápisky jsou tak svědkem nejenom historických událostí a jejich jedinečného prožívání, ale i vnitřní evoluce, vývoje charakteru či spíše objevování jiných poloh a vlastností, než jaké byly potenciálně uvažovány a prezentovány jako vhodné pro dobrodružnou koloniální výpravu.

Prvotním impulsem Cresswellova rozhodnutí vést si deník byla nepochybně touha zmapovat zámořskou cestu, tak výjimečnou v zemědělském kraji západní Anglie, jako poznávací výpravu, tedy se všemi přírodními úkazy, exotickou faunou a flórou a kulturně-etnografickými pozoruhodnostmi, zcela v duchu veřejnosti určené diaristiky osvěteného století.²⁰ V tomto ohledu jsou jeho záznamy pro historika leckdy objevné, zejména popis ohijské anabáze; dokládají například rozšířenou znalost tzv. Velkého lizu kostí, bohatého naleziště fosilií prehistorických býložravců v brakických bažinách Kentucky, mezi tehdejšími obchodníky, trapery a dobrodruhy, jež se však zpravi-

20 Tento záměr ostatně naznačuje i ediční název dokumentu *Journal*, tedy cestovní zápisky (od *journey* = cesta), nikoli očekávaný *Diary*.

dla uvádí až v souvislosti s průzkumnou výpravou Merriwethera Lewise a Williama Clarka o více než čtvrt století později.²¹

Další významnou linii představovala evidence dějů, znalostí a známostí důležitých pro úspěch „virginského plánu“, zejména poznatků týkajících se případného farmářského podnikání. První místo mezi nimi bezpečně zaujímá kvalita a bonita půdy, méně již agrární technologie, jež mladík nejspíše hodlal inovovat podle anglického vzoru. Zjevně nepočítal s využitím otrocké práce, kterou po bezprostředních zkušenostech na plantážích kritizoval z řady morálních, humanitních i praktických důvodů. Otroci se ale neobjevují ani v rozpisu nákladů, jakési realizační studii zařazené v závěru deníku, kterou si Cresswell nicméně patrně vypracoval již doma jako součást systematické přípravy; zařadil do ní pouze výdaje na zaměstnance a služební personál, i když o instituci jižanského otroctví musel být informován. A konečně lze v původním záměru deníku vystopovat i moment využití průběžné sebereflexe jako nástroje kontroly a případné rektifikace vlastního chování, sociálních interakcí i praktických kroků.

Z tohoto motivačního komplexu lze dovodit, že autor záznamů již od počátku uvažoval o nějaké formě jejich zpřístupnění, ať již v sousedském společenství, jemuž by tak dokázal vlastní kvality a schopnost „bláznivý“ plán úspěšně uskutečnit, nebo i v publikaci určené širší veřejnosti, pro niž měly význam právě popisy přírodních i kulturních zajímavostí stále ještě exotického koloniálního prostředí. Jinak si lze jen stěží vysvětlit množství podrobnosti a literární i odbornou péči, kterou tomuto typu zápisků věnoval včetně svědomitého zjišťování názvů neznámých rostlin a historicko-empirických souvislostí podivuhodných přírodnin či sond do dějin nedávno skončených koloniálních válek. V období, kdy v bezpečí newyorského přístavu čekal na příznivou loď a v nadbytku volného času si zapisoval i obecné dojmy a shrnující informace o kontinentu, kam se již nehodlal vrátit, zmiňoval i původní záměr použít deník jako základ k pozdějším úpravám a opracování, jež mohly mít pouze publikační důvody.²² A k podobnému účelu si zřejmě zaznamenával i vlastní nápady – ukázký znalostí literárních a kulturních dějin, jimiž

21 První zprávy cestovatelů o tomto přírodním jevu pocházejí z poloviny 18. století, místo je zaneseno na první mapě Kentucky Johna Filsona z roku 1784. Do obecnější známosti se dostalo až s výpravou Merriwethera Lewise a Williama Clarka z let 1804–1806. Cresswell ovšem uvádí běžně provozované vytěžování kostí bělochy za účelem obchodu se „slonovinou“ a jako suvenýry.

22 Je až zarážející, nakolik se průběžné situační analýzy i obecná shrnutí shodují s běžně přijatými závěry historiků, zejména tvůrců příslušných kompendií a učebnic.

se občas v deníku „blýskne“, ať již ve formě přímých citací či skrytých aluzí na klasická díla alžbětinského věku.

Nicméně ve chvílích, kdy se jeho „projekt“ začíná dostávat do potíží – nejprve obchodními neúspěchy a vzápětí vyhocováním britsko-amerického konfliktu –, vstupují do deníku stále častěji i spontánní reakce na nepříjemné či dokonce krizové situace. Díky neschopnosti přijít k penězům, rostoucí závislosti na otcově bankovním účtu a postupně i na dobré vůli patrona Kirka a nucenému omezení místa pobytu eskalovaly v mladíkově mysli pocity úzkosti, zoufalství a konečně jakési beznaděje, pramenící z pohybu v bludném kruhu. Deník, jenž měl být dokladem jeho životního úspěchu, se tak mění v popis zcela odlišného dospívání, totiž zápasu o zachování mentální rovnováhy a charakteru v trvajících výzvách. Cresswell při naznačené úrovni vzdělání nepochybně znal nejproslulejší náboženské dílo raně novověké Anglie, totiž Poutníkovu cestu Johna Bunyana, a ačkoli se jako pravověrný anglikán nemohl s vizí sektářského reformátora srovnat, mohl z ní podvědomě převzít archetypální motiv cesty temnotami a pokušeními ke světlu, jež pro něj představuje únik do Anglie.²³ Od zlomového střetu s revolučním výbojem na podzim 1774 Cresswell svědomitě zaznamenává nejen období ničující nečinnosti, která jej morálně deptají, ale i stále častější pitky, výstřednosti a rvačky v omezeném okruhu leesburských známých. Popisy těchto excesů stejně jako záchvatů mravní kocoviny a neúspěšných pokusů o abstinenci reflektují Bunyanovu biografickou i literární temnotu, očistec, jímž je třeba projít. Cresswell ovšem nechápe svou americkou zkušenost fatalisticky ani jako příležitost k vnitřnímu zdokonalení; revoluce je pro něj vnější zápletkou, zradou a v jeho vidění spíše jakousi osudovou smůlou, která zlovolně zmařila jeho plán. Přesto opakující se popisy depresivních stavů, úzkostí spíše existenciálních než vyprovokovaných konkrétními událostmi, výrazů zoufalství a kolotoče přestupků a slabostí vyvěrají z vnitřní potřeby, bez jakéhokoli záměru literární stylizace. Deník je tak bolestnou dokumentací zhroucení snu, ztráty perspektivy a svým způsobem i zániku hlubšího smyslu života. Jedinou obranou integrity pisatelovy osobnosti se stává vytrvalá loajalita vůči vlasti a králi, kterou vyjadřuje ve stereotypních formulacích, a navenek jistá „britskost“ ve společenském vystupování. Čtenář se nedozví, proč došlo k této změně deníkového plánu – snad jím byl nedostatek akčních dějů v provizóriu virginské internace, ale spíše lze soudit, že Cresswellovo

23 Opus Johna Bunyana *Pilgrim's Progress from this World to that Which Is to Come* vyšel ve dvou dílech (1678 a 1684), souhrnně 1728 v Londýně a poté v nespočetných reediciích.

psychické napětí dostoupilo míry, jíž literárně nadaný mladík musel dát průchod.

Peripetie poutníkovy cesty připomíná i zklamání z britského zázemí v New Yorku a bouřlivá zpětná plavba, zatímco radovánky ve vytouženém Londýně bezpečně odkazují k Bunyanovu Nebeskému městu. Nicméně Cresswellova pouť se odehrála nejen v osvíceném století, ale také v době, která již tušila nadcházející civilizační skepsi romantismu i krutého demokratického rovnostářství. Návratem do drtícího mlýna maloměstské a venkovské všednosti jeho „tuláctví“ alespoň dočasně končí; naznačený další únik náleží již do jiného příběhu, jehož obsah neznáme.²⁴

24 Jak ukazuje poslední vydání deníku z roku 2009, Cresswell se po nějakém čase k diaristickému habitu vrátil a vedl si záznamy až do roku 1781 (srov. kap. Poznámky k překladu). Autor úvodu k prvnímu vydání uvádí datum jeho úmrtí 14. července 1804 v Idridgehay v hrabství Derby, odkud pocházela jeho manželka; pohřben je v tamním farním kostele ve Wirksworthu.

Velké dějiny

Eskalace konfliktu: od utopeného čaje k Prohlášení nezávislosti

Povstání britských kolonií v Americe proti metropoli, ve světové historiografii standardně označované jako boj za nezávislost či přímo hrdým přívlastkem revoluce, náleží k nejpodrobněji zmapovaným a nejvíce diskutovaným událostem moderních dějin a jeho průběh je dostatečně znám.²⁵ Situace k ozbrojenému vystoupení nazrávala více než deset let, od skončení francouzsko-indiánské války pařížským mírem 1763, který ze severoamerického kontinentu odstranil přítomnost nejvážnějšího mocenského konkurenta Anglie na této straně Atlantiku. Tím ovšem zároveň zanikl nejpádňější důvod koloniální loajality, tedy potřeba vojenské ochrany ze strany metropole, a ve spektru místního vidění se Londýn z více či méně benevolentního protektora postupně změnil v úhlavního nepřítele „amerických svobod“. Tento populární pojem prošel v hlavách a perech politiků a ideologů pozoruhodnou metamorfózou; z původních práv historických, tedy tradičních kolonizačních výsad zaručených zřizovacími patenty, se v průběhu revolty stalo právo přirozené, jehož výkon měl zaručit republikánský systém vlády jako protipól britské zkorumpované tyranie. Vzájemná animozita nabývala během příštích třinácti let různé intenzity a prošla několika výkyvy. Britský parlament se vcelku snažil koloniální stížnosti respektovat a výbuchy nespokojenosti mírnit ústupky, po nichž následoval oddychový čas zdánlivého klidu. Události ze sklonku roku 1773 však zahájily období trvalého vzestupu revolučních nálad, který byl po více než dvou letech dovršen prohlášením nezávislosti amerických států, sdružených konfederovanou ústavou. A právě v poryvech této

25 K americké revoluci existují nyní již stovky knih a na tisíc studií, nepovažuji tedy za účelné uvádět ani výběrovou bibliografii, která navíc nutně podléhá dobovým kritériím. Pro základní orientaci k vývoji názorů na toto velké téma národních dějin USA je možno využít Svatava RAKOVÁ, *Podivná revoluce. Dlouhá cesta Američanů k nezávislosti*, Praha: Triton 2005, s. 265–277 (kap. Americká revoluce očima historiků). Studie k jednotlivým aspektům revoluce pocházejí většinou z poválečných ročníků časopisů *Journal of American History* a *William and Mary Quarterly*.

předrevoluční vlny uvázl nic netušící Nicholas Cresswell krátce poté, co na mole virginského přístavu Urbanna vstoupil na americkou pevninu.

Na podzim 1773 se zdálo, že nebezpečí všeobecné rebelie v amerických koloniích je zažehnáno. Rozpálené hlavy z bojů proti kolkovému zákonu a Townshendovým clům vychladly, kolonisté se vrátili k práci a podnikání a obchod s Anglií začal potěšitelně růst. Ze vzpurného Bostonu, království pašeráků, kterým nejvíce vadily britské celní patroly, se vojáci v červených kabátech stáhli; většina zákonů, které za války omezovaly běžný život a po ní zatěžovaly kapsu kolonistů, byla odvolána nebo vypršela bez obnovení. Také situace na západní hranici doznala příznivou změnu. Když poslední Pontiakovi bojovníci zakopali válečnou sekýru a zbytek bývalé francouzské Louisiany za Mississippi převzalo Španělsko, britská ostražitost a obavy z nového konfliktu se poněkud zmírnily. Přes Allegheny a Apalačské hory mířilo ostatně takové množství nejen usedlých amerických farmářů, ale i přistěhovalců z britských ostrovů a starého kontinentu, že králova linie byla prakticky neudržitelná.

Počátkem 70. let uhasla rovněž většina „mimozákonných“ hnutí, které hýbaly poválečným vnitrozemím a jejichž předáci se sami ujímali práva, osvobožovali z vězení dlužníky, obsazovali a uzavírali soudy, zapalovali domy nepopulárních soudců a zřizovali vlastní policii – předchůdce pozdějších *rangers* a *rough riders*. Spory mezi hraničáři a pobřežní aristokracií se dočasně vyřešily buď silou, nebo dohodou. Přesto poměry na hranici zůstávaly trvale poznamenané vojančením a militantním způsobem života. Lidé si zvykli prosazovat nejen právo, ale i své soukromé zájmy se zbraní v ruce; násilí bílých vůči bílým, které bylo v předešlých koloniálních dějinách spíše výjimečnou událostí, zákonem tvrdě stíhanou, se stalo všedním a tolerovaným jevem. Od války byla Amerika plná zbraní a munice a také mužů – zkušených střelců, pro něž během dlouhých bojů s Francouzi a indiány padla civilizační zábrana mezi zabíjením a civilním životem. V americké společnosti se zakořenil kult násilí a nezákonnosti, aby v případě potřeby mohly být jejich metody použity proti úředníkům metropole, guvernérovi, parlamentu a nakonec králi stejně jako vůči nepřijemným sousedům.

Nicméně i během příměří, které zavládlo na počátku 70. let, se veřejná debata neodvolatelně stáčela stále více k problematickým vztahům s Británií. Její základní tón určovaly privilegované vrstvy, lidé „lepší sorty“, kteří se v dobách jistého uvolnění sociálního napětí a poklesu veřejné aktivity ujali vytváření kompaktní protibritské ideologie, povýšené nad mozaiku dílčích stížnos-

tí a sporů. V jejich čele stanuli znovu přístavní obchodníci a jejich právníci, kteří se nejvíce cítili poškozováni imperiálním rámcem. Mnozí z nich přímo požadovali volný obchod s kontinentální Evropou a zejména se všemi karibskými ostrovy bez ohledu na jejich koloniální příslušnost a podřízenost. Obchodníci z pevninských přístavů se dostávali do platebních potíží a jejich výdělků fakticky nadále závisely na podloudnické obratnosti a britské ochotě přimhouřit oči. A právě kontrola a vymáhání obchodních regulací se po odvolání Townshendových cel staly hlavní náplní, ba přímo obsesí armády britských celních úředníků, kteří měli za úkol opatřit z tohoto jediného zbývajícího zdroje co nejvíce peněz.

V létě 1772 rozrušila britsko-americký klid zbraní událost vyprovokovaná střetem celníků a pašeráků. V pobřežních vodách Rhode Islandu byl za noci přepaden patrolující královský škuner *Gaspée*, jehož posádka proslula zvláště tvrdým pronásledováním kontrabandu. Podloudníci vedení místním obchodníkem Johnem Brownem na něj zaútočili z hrstky člunů a po potyčce, v níž byl zraněn velící důstojník Dudingston, vysadili mužstvo na břeh, nato loď vypálili a vypleněný vrak odtáhli do přístavu Providence.

Protože se jednalo o přímý útok na královskou autoritu, musela vláda ukázat pevnou ruku. Jménem krále byla na usvědčení viníků vyspána vysoká odměna 500 lb. a ustanovena vyšetřovací komise, v níž vedle rhodeislandského guvernéra Wantona zasedali královští soudci z Massachusetts, New Yorku a New Jersey. Díky obecné protibritské nevraživosti a solidaritě místních lidí se však nepodařilo shromáždit proti případným podezřelým dostatek přesvědčivých důkazů a po dvou bezvýsledných zasedáních komise v červnu 1773 případ odložila *ad acta*. Ačkoli anglická justice nepřipustila žádné exemplární potrestání zástupných obětí, nedůvěra projevená vůči místním soudům a užití mimořádných opatření včetně hrozby vojskem stačily, aby početní rhodeislandští vlastenci vyvolali vlnu protestů proti domnělému porušování výsad zaručených koloniálním patentem. Britové byli obviňováni z pokusu zavést v provincii vojenskou diktaturu a z útoků na „americkou svobodu, rozum a spravedlnost“.

V létě roku 1773 mohly korespondenční výbory, které byly v massachusettských městečkách zřízeny již v dobách kolkové krize, znovu prokázat svou akceschopnost a vliv na veřejnost. Postaraly se totiž o distribuci a obecnou známost dopisů, které psali ještě v letech bojů okolo Townshendových cel 1767–1769 provinciální tajemník Andrew Oliver a Thomas Hutchinson, tehdy nejvyšší soudce, členům kabinetu do Londýna a v nichž oba úředníci plé-

dovali za omezení patentem zaručených výsad. Kompromitující listy se posléze dostaly do rukou londýnskému agentovi Benjaminu Franklinovi; ten je zaslal bostonské sněmovně jako tajný materiál, horlivý Samuel Adams ovšem jejich obsah zveřejnil, pořídil opisy a později dokonce vydal tiskem. Díky výborům a jejich agitační kampani se celá záležitost vzápětí rozšířila mezi obyvatele s tím, že odhalení utajovaných styků a konexí mezi guvernérem a vládou podpirá teorii o ministerské konspiraci dalšími důkazy.

Pobouření se podařilo vyvolat tím spíše, že pobřeží napříč koloniemi bylo v té době znovu postiženo hospodářskými výkyvy doléhajícími z metropole. V letech 1772–1773 procházela Anglie opět jednou z krátkých, avšak hlubokých finančních krizí, v níž se hroutily peněžní ústavy, trpělo podnikání i obchod a byly vyhlašovány stovky bankrotů. Úvěry americkým obchodníkům, štedré v minulých dvou letech, se náhle uzavřely a znovu nastalo bolestivé vymáhání dluhů. Potíže se nevyhnuly ani jižním koloniím; tabákoví plantážníci Virginie a Marylandu, úvěrovaní skotskými bankéři, kteří padli první za oběť finančnímu chaosu, se sami ocitli na pokraji zkázy. Jižní Karolína, ačkoli se dokázala finanční krizi vyhnout, byla zase rozhořčena královským vetem na odhlasovanou peněžní podporu Wilkesovým radikálům do Londýna. Na protest proti „zvůli“ sněmovna v Charlestonu takřka zastavila zákonodárnou činnost a ve svém rozhodnutí vytrvala až do vypuknutí revoluce. Politika nespolupráce s guvernérem a jeho radou v Jižní Karolíně podobně jako v Marylandu fakticky ochromila výkonnost místních vlád. V Severní Karolíně nespokojenost alespoň doutnala, jmenovitě nad zákazem zabavovat majetek britských obchodníků kvůli dluhům a nad guvernéřskými zásahy do jmenování agentů, kteří v Londýně plnili roli koloniálních vyslanců. Mechanika podezírání, insinuací, vzdoru a otevřené neposlušnosti nabírala na rychlosti a síle a naděje na její zastavení ubývaly s každým novým incidentem.

Skutečná krize, na niž byli morálně i fakticky připraveni Američané, nikoli však Britové, nastala na podzim roku 1773. Její původní podnět, který působil jako spouštěcí moment revoluce, byl natolik nicotný, že si historikové nutně kladou otázku, zda mentální naladění a očekávání těch, kdo v koloniích ovládli veřejný politický diskurs, neurčovalo již předem výsledek jakéhokoliv, byť sebebanálnějšího střetu. Šlo o vymáhání nevelkého celního poplatku z jediné komodity, navíc pro kolonisty finančně výhodného. Británie sklonku 18. století byla globálním impériem, jehož jednotlivé vzdálené části na sebe mohly působit v nečekaných souvislostech. Čaj, který Východoindická společnost dovážela téměř výhradně z Číny, představoval jeden z hlavních spo-

lehlivých zdrojů zisku a vlastně i důvodů anglické vojenské přítomnosti v Asii. Na počátku 70. let se shodou okolností – výhodnými nákupy v Asii, poklesem poptávky v království – nahromadilo v jejích skladištích obrovské množství čaje za téměř 17 milionů lb., které hrozilo zahltit trh s katastrofálními cenovými následky. Ve finanční turbulenci počátkem 1773 poklesla hodnota akcií společnosti na londýnské burze téměř na polovinu a na představenstvo dolehla hrozba bankrotu.

Vláda se přirozeně snažila podnikatelskému kolosu, na jehož prosperitě měla kromě osobních výhod a konexí i nezištný obecně ekonomický zájem, pomoci daňovým zvýhodněním. Dne 23. dubna 1773 předložil premiér lord North v Dolní sněmovně návrh, aby Východoindická společnost směla obejít plavební zákon a vyvézt část čajové zásoby z londýnských skladů do amerických kolonií, aniž by musela zaplatit povinné „meziproclení“ v Anglii. V platnosti ovšem zůstal poslední pozůstatek Townshendova systému – celní poplatek, kterému čaj podléhal při vstupu do amerických přístavů. Premiérův návrh nezbudil ve sněmovně významnější opozici. Východoindická společnost byla vlivná korporace a koneckonců koloniální cena čaje, zbavená zátěže britského „skladištního“ proclení, by díky zákonu poklesla až na úroveň srovnatelnou s cenou pašovaného čaje holandského, ne-li nižší. Odstavce zákona, které dovolovaly rozprodávat dovezený čaj do koloniálního maloobchodu pouze agentům a smluvním kontrahentům Východoindické společnosti a zbavovaly tak výdělku domácí síť drobných distributorů, nikdo nepokládal za zvláště škodlivé. Dne 10. května 1773 vstoupil „čajový zákon“ v platnost.

Protesty v koloniích propukly s plnou silou mnohem dříve, než první loď s nákladem části z celkového množství půl milionu lb. čaje, povoleného pro americkou destinaci, dorazila koncem listopadu 1773 do Bostonu. Díky ustavičné agitaci se jediná zbývající Townshendova daň v obecném povědomí změnila z drobného poplatku v symbol metropolitní „zvrůle“ a kolonisté pokládali za věc cti, aby konzumovali výhradně čaj pašovaný. K jeho plynulé dodávce byla vytvořena zvláště pěstovaná distribuční síť, jejíž články byly nyní ohroženy ve svých příjmech. Dílčí zájmy však zřejmě překrylo ideologické zasazení čajového zákona do diskursu parlamentní korupce a nerovných imperiálních vztahů. Vlastenecká propaganda zdůrazňovala, že opatření bylo přijato s cílem ulehčit situaci obřího obchodního monopolu, považovaného – a nejenom v Americe – za seskupení bohatých oligarchů, kteří spolu s podplacenými ministry fakticky řídí vládu v Anglii. Protože z čajového cla, vybraného státem přes Východoindickou společnost, měli být placeni královští

soudci v koloniích a guvernérské úřednictvo, posloužilo vzniklé schéma ideálně novému přílivu americké paranoi. Obraz spiknutí mocných proti americkým svobodám ovládl mysl a zejména rétoriku vlastenců do té míry, že do něj dokázali včlenit jakýkoli britský tah v imperiální politice.

Když *Darthemouth* s nákladem 45 tun čaje přistál 27. listopadu 1773 v rejdě bostonského přístavu, bylo město již prakticky v rukou vlastenců. Korespondenční výbory horečně pracovaly, lidé se srocovali na ulicích a z venkova přicházeli stále noví návštěvníci připravení hájit patentem zaručené svobody. Samuel Adams vzápětí svolal dvě velká masová shromáždění (29. a 30. listopadu), na nichž populární vůdci za souhlasu davu rozhodli, že čaj musí být poslán zpět. Nato guvernér vydal přístavním úřadům příkaz nepropustit lodi na moře, dokud clo nebude zaplaceno; k tomu však agenti váhali dát souhlas, neboť nevěřili, že bude možno čaj vyložit a rozprodat. Patová situace trvala přes dva týdny. Večer 16. prosince informoval kapitán *Dartmouthu* Rotch Sama Adamse, řídicího právě další mnohatisícové veřejné shromáždění, že na druhý den vyprší dvacetidenní lhůta pro zaplacení cla a náklad podlehne konfiskaci. Adams okamžitě zorganizoval preventivní zásah. Skupina vlastenců, přestrojených za mohawské indiány, se vydala do Griffinova kotviště a přepravila se na loď. Po celonoční úmorné práci bylo všech 342 velkých beden otevřeno a jejich obsah ležel na dně přístavu. Přístavní personál na Hutchinsonův příkaz nezasáhl, aby – jak guvernér zdůvodnil do Londýna – nebylo ublíženo nevinným zevlounům.

Zprávy o bostonském „čaji o páté“ se do Londýna dostaly s vánočním zdržením až 20. ledna 1774. Veřejnost v té době sledovala spíše Benjamina Franklina, který se před Tajnou radou právě zpovídal z indiskrece ve věci Hutchinsonových dopisů. Reakce byly zprvu zmatené, později zděšené; sám Franklin pokáral Bostoňany za zničení soukromého majetku, za což si vysloužil pochvalu tisku, nicméně lordi v talárech jej zbavili dlouholetého úřadu generálního poštmistra amerických kolonií. Hlavní slovo měl však přirozeně kabinet. Jeho členové byli stejně jako král zaskočeni odporem Američanů proti koneckonců finančně výhodnému zákonu a začali si jej vykládat jako součást promyšleného komplotu, který využívá všech záminek, aby britskou moc v zámoří zlikvidoval. Tajemník pro kolonie lord Dartmouth byl navzdory údajným sympatiím vůči svým svěřencům již koncem ledna 1774 zcela ve shodě s ministry rozhodnut, že provincie Massachussetts, od dob Cromwellových považovaná za centrum podvratné činnosti vůči koruně, musí být okamžitě potrestána, a to výlučně z královské moci.

Touha po královské odvetě však po zralé úvaze ustoupila zkušenosti, která doporučovala přenechat další kroky kolektivním rozhodnutím parlamentu. Dne 7. března přednesl premiér lord North pobouřeným poslancům královské poselství požadující, aby byla zajištěna nejen zákonnost, ale samotná závislost kolonií na Velké Británii. Nato byly v rychlém sledu přijaty tři přísné „donucovací zákony“, všechny namířené proti Massachussetts, který tak měl být zastrašen a oddělen od ostatního koloniálního společenství. První zákon o bostonském přístavu z března 1774 zakazoval veškerý provoz přístavního obchodu s výjimkou vojenských zásob, potravin a paliva, dokud nebude nahrazen utopený čaj a zapláceno příslušné clo. V květnu následovala celá série trestných zákroků. Zákon o vymáhání spravedlnosti umožňoval, aby úředníci koruny, kteří se při plnění svých povinností (vybírání cel, potlačování vzpoury) dostali do konfliktu se zákonem, byli souzeni v Anglii a chráněni tak před odvetou místních porot. Konečně zákon o „lepší vládě“ v Massachussetts fakticky rušil privilegia zaručená provincii patentem z roku 1691. Řada úřadů dříve volených sněmovnou – členové státní rady, soudci, šerifové, návladní – byla napříště jmenována guvernérem. Také městské shromáždění, symbol puritánské nezávislosti a občanské svobody, podléhalo nově guvernérovu souhlasu, jež rozhodoval o termínu svolání i o programu jednání.

Donucovací nebo též nesnesitelné zákony, jak byly v Bostonu nazývány, se nesetkaly v parlamentu s rozhodnějším odporem. Kritickou řeč pronesl osvědčený Edmund Burke, nepředložil však žádné alternativní řešení massachussettské neposlušnosti. William Pitt – lord Chatham, ačkoli v soukromí vyjadřoval znechucení z britské arogance, ve Sněmovně lordů veřejně nevystoupil a zákony nakonec podpořil. Ačkoli Chathamovi a Rockinghamovi stoupenci se distancovali zejména od zákona o „lepší vládě“, podařilo se jim získat v Dolní sněmovně nanejvýš šedesát opozičních hlasů; mezi lordy nebylo odpůrců tvrdého postupu vůči koloniím nikdy víc než dvacet. Podobně převahou tří čtvrtin hlasů ztroskotal návrh na zrušení sporného zákona o čaji. Kabinet včetně Dartmoutha a jeho dvou vlivných podsekretářů Johna Pownalla a Williama Knoxe stál zajedno za rezolutním postupem vůči americkým kverulantům, podporován tiskem, vysokými soudními úředníky koruny a samotným králem.

Takto posílena, mohla vláda pokračovat ve svém osudovém tažení za ztrátou třinácti osad. Koncem března 1774, právě když se Nicholas Cresswell s konečnou platností rozhodl přesídlit do Ameriky jako zaslíbené země mezi a strdí, byl guvernérem vzpurné provincie jmenován generál Thomas Gage,

nejvyšší velitel britských vojsk v Americe. V polovině května přibyl v nové hodnosti z New Yorku do Bostonu doprovázen čtyřmi regimenty vojáků; ti se podle nového ubytovacího zákona mohli usídlit nejen v hostincích a opuštěných budovách, jako tomu bylo po válce, nýbrž přímo v obydlích měšťanů. Ani tyto zastrašovací kroky však nezabránilly newyorským vlastencům, aby si zopakovali bostonský příklad a 22. dubna, v době, kdy Gage ještě setrval ve městě, oblečení v indiánských maskách „vyložili“ do moře čaj propašovaný tajně na lodi do přístavu. Že se v tomto případě vůbec nejednalo o zboží ze skladů Východoindické společnosti, nehrálo již žádnou roli; čaj se zkrátka stal symbolem odporu jako takový.

Poslední zákon, přijatý ještě v květnu 1774, dopadl na všechny kolonie bez výjimky. Parlament schválil premiérův návrh správy provincie Quebecu, který reformoval systém vlády v dosud spíše nahodile spravované Kanadě. Kanadská hranice se jím posunula na jih až k řece Ohio, takže Quebec nyní zaujímal i západní území nárokováná Novou Anglií a Pensylvánií, rušil pravomoc Virginie na sever od Ohia a ohrožoval příděly půdy, přislíbené v této oblasti Británií i Virginii veteránům francouzsko-indiánské války. Kolonisté se marně odvolávali na smlouvy provinčních vlád s místními indiánskými kmeny, jejichž právoplatnost potvrdil precedentní případ Camden-Yorke, rozhodnutý královským soudem v roce 1757 v záležitosti územních akvizic v Indii.

Nová quebecká správa se vyznačovala tuhou centralizací, v níž měl hlavní slovo královský guvernér; legislativu pro Quebec přijímal britský parlament s výjimkou místního zdanění, o němž rozhodovala státní rada jmenovaná korunou. Nejvíce pobouření nejen ze strany kolonistů, ale i mezi liberály v Dolní sněmovně vzbudila záruka náboženské tolerance a občanských práv katolíkům, kteří osídlili Kanadu za francouzských dob a jimž zákon dokonce zaručoval finanční podporu z uložených daní. Řečeno slovy Edmunda Burka, Anglie hodlala obklíčit kolonie pásem despotické moci složené z francouzského práva, katolictví a absolutismu. Quebecký zákon znovu zdvihl stavidlo protipapežských obav, které se připojily k chóru výzev na obranu protestantských a amerických svobod.

Massachusettsští politikové se ocitli v nejednoduché situaci. Britský záměr byl vcelku obratný: rozbít koloniální jednotu a izolovat provinilou provincii tím, že se stane jediným jmenovitým terčem trestných zákroků. Protože se vesměs jednalo o protřelé obchodníky, po léta těsně spjaté s námořním podnikáním, byli si dobře vědomi, že likvidace konkurence, kterou představoval

bostonský přístav, nemusí ostatním pobřežním městům navzdory vlastenecké rétorice nijak zvlášť vadit. Také jediná účinná zbraň, která na poslance londýnského parlamentu celkem spolehlivě zabírala, totiž všeobecný bojkot britského zboží, by v okamžiku vracejícího se obchodního oživení ve středních a jižních koloniích patrně nebyla příliš populární. Ohnivá slova Johna Adamse, jimiž kdysi burcoval vlastenecké vědomí rodáků a přísahal, že kvůli kolkovému zdanění se Američané „nikdy nestanou otroky, neboť jsou si vědomi svých svatých práv“, stěží platila v případě Bostonu potrestaného za zničení cizího majetku.

Přesto se bostonské městské shromáždění k tomuto kroku nakonec odhodlalo a již v polovině května 1774 se obrátilo na ostatní kolonie se žádostí, aby nepřijímaly britské zboží, dokud král provoz přístavu neobnoví. Po další sprše „nesnesitelných zákonů“ koncem května převzal iniciativu korespondenční výbor, nyní jediný nezávislý orgán provincie, který se ujal funkce sněmovny. Dne 5. června zavázal přítomné vlastence tzv. Slavnou ligu a smlouvu (*Solemn League and Covenant*), v níž všem občanům doporučil od 1. října 1774 bojkotovat nejen nákup, ale i používání čehokoli britského. Venkovští farmáři Massachusetts i Connecticutu opatření nadšeně přivítali a na znamení souhlasu s radikální linií výboru zavřeli čas od času nepopulárního výběrčího daní či guvernérského úředníka, jmenovaného podle nového zákona, přes noc do provizorního vězení – například do opuštěného dolu či do udírny. S příznivým ohlasem se setkala také další, tentokrát sousedním koloniím adresovaná výzva ulehčit obklíčenému přístavu potravinami; zásoby do Bostonu zaslaly vnitrozemské okresy New Jersey a Virginie, jeden člun dorazil dokonce až ze Severní Karolíny.

Ačkoli se zprvu zdálo, že tíže protibritské opozice bude protentokrát spočívat především na Nové Anglii, během léta 1774 se vlna solidarity šířila směrem na jih. Koloniální sněmovny, které se postavily za postižený Boston, se ovšem vzápětí ocitly v konfliktu s královskými guvernéry. Cestu rebelie si příznačně jako první vyzkoušela Virginie, jejíž tabáková šlechta byla zvláště tíživě spoutána závislostí na anglických a skotských bankovních úvěrech. Napříč kolonií se scházely konventy a korespondenční výbory a přijímaly proklamace, v nichž provětrávaly známá hesla o „právěch Angličanů“ a daňové nedotknutelnosti. Řádný sněm ve Williamsburgu přijal 24. května rezoluci odsuzující donucovací zákony a ve zvláštní ozvěně vlny náboženského pietismu, která kolonie zasáhla ve 40. letech, vyhlásil 1. červen dnem půstu a modliteb za těžce zkoušené soudruhy na severu. Po očekávaném rozpuštění gu-

vernérem lordem Dunmorem se většina poslanců hned nazítří sešla v oblíbeném Raleighově hostinci. Samozvaný výbor v čele s předsedou Peytonem Randolphem odsoudil zlovolné zákony, neoprávněné zdaňování, dovoz britského zboží obecně a spotřebu čaje zvláště a připojil se k myšlence svolat k řešení situace všeobecný kongres, kterou již dříve vyslovili nespokojenci v Bostonu a New Yorku. Aby předešli guvernérským zákrokům, shromažďovali se poslanci dalších kolonií, připojivších se k protestnímu hnutí, již přímo na zvláštních tzv. mimozákonných konventech, které zasedaly vně dosahu královských pravomocí. Přijímala se vlastenecká provolání, připravoval se společný postup a probíhaly volby do kongresu, který se měl sejít na podzim ve Filadelfii.

Obyvatelé Virginie, kam Cresswell ve svém plánu na zbohatnutí mířil, nebyli zcela zajedno, jak daleko se na cestě roztržky s Británií pustit. Do provinčního konventu, který počátkem srpna 1774 jednal o instrukcích pro nadcházející kongres, poslalo zástupce 60 z 61 okresů; šlo tedy o orgán vpravdě reprezentativní, nikoli však jednomyslný. Opatrnější politikové Edmund Pendleton, Carter Braxton a Peyton Randolph odmítali zákaz exportu a neplacení dluhů, opatření, která byla nakonec v opozičním plánu odložena pro případ, že by se Londýn ukázal k stížnostem kolonistů hluchý. Nakonec se všichni shodli pouze na bojkotu dovozu, přičemž výbory „dehtu a peří“ v jednotlivých okresech měly trestat nejen přestupky proti zákazu, ale též přílišné zvyšování cen nedostatkového zboží. Podstatně hůře ovšem dopadl georgijský volební konvent v Savannah, který se neshodl prakticky na ničem, tím méně na jménech případných delegátů. Na celé pozdější kariéře revoluční Georgie tak ulpělo stigma vyvržence, který se neúčastnil prvních společných porad o protibritské strategii.

Shromáždění, které se pod přijatým historickým názvem první kontinentální kongres sešlo 5. září 1774 v městském hostinci ve Filadelfii, také nebylo názorově jednotné. Celkem 56 delegátů, z nichž polovinu tvořili právníci a jedenáct se zabývalo obchodem, mělo mezi sebou řadu stoupenců mírného nátlaku, především petic a až v krajním případě bojkotu britského dovozu. Náleželi k nim zejména politikové ze středních kolonií – pensylvánský Joseph Galloway a James Duane s Johnem Jayem z New Yorku. Na druhém křídle, ochotném vyhrotit střet až do definitivního rozchodu s “matkou Británií“, stáli radikálové z obou hlavních rebelantských center: bostonští Adamsové, z Virginie pak Patrick Henry, Richard Henry Lee a prozatím zdrženlivý George Washington. Za místo dalšího setkávání byla proti nabídce filadelfské sně-

movny vybrána zasedací síň tesařského cechu, což uvítali zejména řemeslníci a bojovně naladěni drobní měšťané. Schůzím měl předsedat do funkce „prezidenta“ jednomyslně zvolený virginský Peyton Randolph, oplývající bohatou domácí zkušeností v krocení poslanců.

Jako vyspělí politici s dlouhou zastupitelskou tradicí se delegáti nejprve rozhodli usnést na volebních pravidlech; poté byly vytvořeny dva výbory – jeden pro zkoumání dopadu parlamentních zákonů na americký obchod a výrobu, druhý k vypracování přehledu koloniálních práv. První úspěch se dostavil 17. září 1774 v podobě schválení radikálních tzv. suffolkských rezolucí, týkajících se situace v Massachusetts. Jednalo se o požadavky, které byly teprve 9. září přijaty konventem massachusettského městečka Milton v suffolkském okrese a jež do Filadelfie spěšně doručil budoucí revoluční hrdina Paul Revere. Celkem 19 článků se sice hlásilo k „pouze obrannému postupu“ a odvolávalo se na věrnost králi Jiřímu, na druhé straně však doporučovalo bojkot dovozu, stažení místních daní z provinciálního rozpočtu a neposlušnost vůči soudcům jmenovaným podle donucovacího zákona, dále vyzývalo občany shromažďovat zbraně a soustavně se cvičit ve „válečném umění“.

Následujícího dne přišel na program tzv. *Plán unie mezi koloniemi a Velkou Británií*, jímž se opatrnický Joseph Galloway pokusil čelit rozhodnému tónu suffolkských rezolucí. Galloway navrhoval vytvořit velkou radu, celokoloniální legislativní orgán a „pobočku (londýnského) parlamentu“, jejíž poslanci, volení na tři roky, by hlasovali o všech záležitostech týkajících se vztahů s Británií i mezi koloniemi navzájem. Jejich pravomoci však zásadním způsobem oklešťoval úřad generálního prezidenta, vlastně úředníka koruny, jenž by vládl právem veta nad veškerými akty rady. Projekt rovněž narážel na soudobou vlnu skepse vůči funkčnosti parlamentních institucí jako takových. Virginští radikálové Henry a Lee kritizovali nejen faktickou závislost amerického sněmu na politické vůli metropole, ale i samotné zřízení dalšího zákonodárného sboru, který „bude podléhat korupci stejně jako Dolní sněmovna, neboť úplatky jsou součástí britského vládního systému.“ Gallowayův plán, provázený ujištěním, že kolonie si nepřejí nezávislost, byl nakonec poslanci odmítnut, byť jen těsnou většinou jediného hlasu.

Hospodářské sankce vůči Londýnu se již s takovou mírou jednoty neseptkaly. Zatímco bojkot dovozu byl obecně akceptován, omezení vývozu se zejména plantážnické kolonie Jihu velmi obávaly. „Jízdní řád“ byl nakonec dohodnut v následujících stupních: 1. prosince 1774 bude zahájen bojkot britského dovozu, od 1. března 1775 následuje bojkot spotřeby zboží britského

původu a teprve od 10. září 1775, tedy téměř s ročním zpožděním, bojkot vývozu do Anglie. Opatření měla být odvolána teprve tehdy, až budou zrušeny nejen „nesnesitelné zákony“, nýbrž veškeré kritizované parlamentní kroky přijaté po roce 1763. Bylo zřejmé, že podmínka je ve skutečnosti nesplnitelná, neboť by předpokládala úplný ústup parlamentu a koruny na všech frontách, který se dal jen stěží očekávat.

Kongres zjevně s dlouhodobým stavem studené války počítal a připravoval se – byť zatím jen v plánu morálních výzev – na situaci, že britské zboží bude na americkém trhu chybět. Delegáti se usnesli držet pod kontrolou domácí ceny a doporučili podporovat „šetrnost, píli a pracovitost k rozvoji zemědělství, řemesel a výroby v naší zemi, obzvláště pak vlnářství“. Protože cesta revoluce vyžaduje od poutníků ctnosti, jimiž legitimizují své nekonvenční činy, vydal kongres směrnice i v tomto duchu: „Nesouhlasíme a odsuzujeme výstřednosti a plýtvání všeho druhu, zvláště koňské dostihy, karty a hazardní hry, kohoutí zápasy, divadelní představení, kabaretní výstupy a jiná nákladná rozptýlení a zábavy.“ Poboření divadla rozzlobenými Newyorčany v roce 1766, které nastínilo perspektivu revoluční askeze a disciplíny, se mohlo dočkat dramatického pokračování. Naštěstí strohými protestantskými ctnostmi odchovaná Amerika vykázala v tomto ohledu rozumnou zdrženlivost, již mohly pozdější velké evropské sociální konvulze spíše závidět.

Závěry kongresu bylo nutno sdělit důstojnou formou všem zúčastněným stranám na obou březích Atlantiku. Kromě *Prohlášení práv a stížností* připravili delegáti celkem čtyři petice, z nichž kupodivu ani jedna nebyla adresována hlavnímu provinilci, tedy londýnskému parlamentu. V duchu revoluční doktríny se vůdci obraceli již přímo k lidu. Petice lidu Velké Británie byla určena možným spojencům v nadcházejícím boji: nonkonformistům, sympatizantům a přátelům z řad obchodníků i výrobců, jež varovali před zotročením Ameriky zlotřilými ministry a zejména před papeženskou tyraní. V petici lidu Quebecu, svědčící o pozornosti, kterou začali revoluční stratégové věnovat Kanadě jako možnému nástupišti britských ozbrojených sil, byla zvolena jiná taktika. Autoři v ní naopak vyzdvihli nedostatek občanských a politických práv, upíraných obyvatelům quebeckým zákonem, a vyzývali katolické i protestantské Kanadany, aby se bratrsky spojili v protibritském odporu. Adresa lidu britských kolonií, tedy namířená domů, přehlížela vývoj konfliktu od počátku 60. let, zdůrazňovala trvalé úsilí parlamentu zbavit Američany jejich práv a ospravedlňovala počiny kongresu. Konečně petice králi Jiřímu žádala, aby svou královskou autoritu použil ve službě zprostředkování sporu.

Zbývalo ještě nalézt cestu, jak direktivy kongresu prosadit do praxe. Všichni kolonisté byli vyzváni, aby se spojili do tzv. kontinentální asociace, která by prostřednictvím místních výborů dbala na dodržování dohodnutých opatření, dohlížela na chování občanů a jména narušitelů zveřejňovala v tisku. Protože od samého počátku byl kongres považován za stálý orgán, který bude v konfrontaci s Londýnem vykonávat nejvyšší řídicí a koordinační funkci, bylo následující zasedání stanoveno na 10. května 1775. Koncem října se delegáti rozešli.

Když v polovině prosince 1774 dospěly zprávy o kontinentálním kongresu do metropole, byla nálada v tamních politických kruzích již ovlivněna napětím, stupňovaným předchozími incidenty. Kabinet, tajná rada a lidé kolem krále byli přesvědčeni, že střet s Amerikou se neobejde bez použití zbraní, a připravovali se na vojenskou kampaň. Jiří III. předal „svou“ petici bez komentáře parlamentu, kde se americká kauza rovněž netěšila valné popularitě; Rockinghamovým whigům, tradiční opoře kolonistů, se nepodařilo zopakovat úspěch petičních kampaní z dob kolkového zákona. Ačkoli opozice po volbách v říjnu 1774 získala vcelku dobré postavení, při jednání o situaci v koloniích v obou komorách bezpečně vítězila vládní většina. Také adresa britskému lidu se minula účinkem. Obchodníci z Londýna a Bristolu a výrobci z průmyslových oblastí byli vůči americkým požadavkům zdrženliví a ostražití; někteří požadovali ochranu před důsledky bojkotu, jiní, dosud trpící následky finanční krize z let 1772/73, zase vyzývali parlament, aby jménem podnikatelských zájmů s konečnou platností zjednal pořádek a vymohl si „trvalé a náležité podřízení kolonií zákonům a vládě našeho království“.

Jistou nadějí dosud poskytovala britská vůle omezit konflikt na Massachusetts, neboť ministři i parlament se přece jen zdráhali čelit vojensky celému kontinentu povstalců. V únoru parlament zaslal králi rezoluci s konstatováním, že Nová Anglie se nalézá ve stavu vzpoury, a dodatečně schválil vládě další kontingent vojska k utužení blokády Bostonu, který odplul již v lednu. Zároveň poslanci ve snaze rozštěpit kontinentální asociaci, jejichž slabin si byli vědomi, přijali tzv. smířčí plán premiéra Northe, v němž upustili od jakéhokoli zdanění kolonií kromě „regulace vnějšího obchodu“, ovšem s podmínkou, že provinciální sněmy samy odhlasují podle požadavků metropole příspěvky na svou obranu, civilní správu a zajištění pořádku a spravedlnosti; tato taktika měla vytrhnout ze spojeneckého řetězu kolísající členy, v první řadě velký, lidnatý a strategicky položený New York. Kabinet zase nabídl američ-

kým velezrádcům královskou milost, složí-li přísahu poslušnosti parlamentním zákonům.

Druhá strana však ponechala tyto pootevřené dveře k dohodě bez povšimnutí. Počátkem března 1775 Franklin s konečnou platností rezignoval na roli zprostředkovatele a mírotvorce a odplul do Ameriky, aby se připojil ke krajanům a převzal svůj díl odpovědnosti v revolučním dění. Když se parlament i ministři přesvědčili o neústupnosti zámořských protivníků, přitvrdili postoj. V dubnu 1775 rozšířili poslanci obchodní sankce a zákaz rybolovu, původně namířené jen proti čtyřem osadám Nové Anglie, i na New Jersey, Pensylvánii, Maryland, Virgínii a Jižní Karolínu. Taktika velela, aby New York byl z kolektivního postihu opět vynechán.

Ideologové koloniálního odporu mezitím soustřeďovali ohnisko argumentace i propagandy stále více k nároku na úplnou nezávislost domácího zákonodárství, jež fakticky vyprošťovala kolonie z jakékoli pravomoci parlamentu. Spojnicí a prostředníkem mezi osadami a metropolí byla pro ně nyní pouze koruna, pod jejíž ochranou a vybavení jejímiž privilegii opustili jejich předkové kdysi Anglii. Ze státoprávního hlediska směla zasahovat do transoceánských vztahů jedině instituce panovníka, i když vládnoucí král Jiří III. rozhodně neposkytoval záruku, že bude hájit „svatá práva“ kolonistů – na tom se ostatně shodovali i autoři dokumentů, připravovaných v létě 1774 pro provinciální konventy jako instrukce delegátům na kontinentální kongres. Virginský Thomas Jefferson v *Souhrnném pohledu na práva britských Američanů* (tedy již ne kolonistů či poddaných) i pensylvánský James Wilson tvrdili, že koruna má naopak povinnost chránit osady před zvůli parlamentu; neplní-li tuto úlohu, mohou jí kolonie odepřít poslušnost. John Adams zašel ještě dále: v pravidelných člancích do *Boston Gazette*, otiskovaných až do dubna 1775, oddělil již Ameriku otevřeně od Britské říše, které upřel statut hierarchizované mocenské struktury s pevnými vazbami a označil ji za pouhou ideu či stav mysli.

Těmto názorům ochotně poskytovala sluch angažovaná část veřejnosti, která tvořila páteř vlasteneckého hnutí, vstupovala do revolučních organizací a starala se o udržení odbojné nálady. Z jejich předáků se již na jaře 1775 vytvářela budoucí revoluční elita – členové místních výborů, asociací, konventů a mimořádných sněmů, podle výpočtu historiků ne více než 7000 lidí mezi zhruba třemi miliony osadníků, kteří však začali ovládat situaci v zemi a určovat její vývoj. I když i v Massachusetts, provincii nejvíce postižené tresty a zachvácené odhodláním k boji, vznikly revoluční výbory jen v každé desáté

osadě, přece udávaly tón všeobecné atmosféře: pořádaly masové mítinky, hlídaly skladiště obchodníků před britskými výrobky, vyslyšaly lidi podezřelé z loajality vůči Anglii, cejchovaly váhavce jako „nepřátele Ameriky“ a střežily revoluční morálku.

Od počátku roku 1775 se také obnovily šarvátky s vojáky guvernéra-generála Thomase Gagea, neboť v samotném Bostonu leželo posádkou 3500 mužů, podporovaných z moře 196 děly na palubách 29 plavidel Britské severoamerické flotily včetně čtyř bitevníků – *Boyne*, *Somersetu*, *Prestonu* a *Asie*. Místní lidé narychlo zachraňovali a ukrývali před Brity často značně letitou domácí výzbroj, kanóny, muškety a střelivo ze zbrojnic a pevnůstek Bostonu a Salemu. Vojáci se zase prali s měšťany, strhli plot kolem usedlosti velkoobchodníka a vlasteneckého předáka Johna Hancocka a dokonce převzali domácí revoluční metody, když jakéhosi Thomase Ditsona natřeli dehtem a obalili peřím pro údajné navádění k dezerci. Hancock na oplátku vyzval na výroční den bostonského masakru 6. března 1775 shromážděný dav, aby se „tyranií“ postavil na ozbrojený odpor.

Pod vedením patriotů se však do varu dostávala celá země. Konventy napříč koloniemi zřizovaly nové oddíly domobrany a zajišťovaly jejich výcvik. Jak prohlásil sněm v marylandském Annapolisu, ulehčí tak nejlépe mateřské zemi v jejich starostech s obranou a pořádkem, navíc bez nároku na koloniální daně. Druhý virginský konvent v březnu 1775 obnovil dávno zaniklý zákon o domobraně z roku 1738, na jehož základě vznikaly ve všech okresech dobrovolné organizace jezdeckta i pěších ozbrojenců. Když Patrick Henry získával pro zákon podporu mezi početnou opozicí, obávající se válečné provokace, označil svého krále za tyrana, hlupáka a loutku v rukou ministrů, Brity pak za bandu lumpů topících se v bohatství. Provinční sněm v massachusettské Cambridgi povolal do zbraně 30 000 mužů z celé Nové Anglie, sestavil vojenské řady a nařídil klást násilný odpor v případě, že by britští vojáci v plné zbroji a s děly chtěli opustit Boston.

Příležitost splnit instrukci se naskytlá záhy, když se Gage na popud z Londýna rozhodl zasáhnout proti cambridgeským delegátům a zmocnit se při tom zbrojnice rebelů v Concordu. Pozdě večer 18. dubna 1775 se 21 kompanií, celkem více než 700 mužů shromáždilo na bostonském nábřeží, přeplavilo přes řeku Charles a vyrazilo pochodem směrem na Concord. Špehové vlastenců však pohyb zjistili a podařilo se jim narychlo zorganizovat obranu; když Britové za úsvitu následujícího dne dopochodovali k modlitebně v Lexingtonu, na louce za kostelem na ně čekalo 80 ospalých „minutových mužů“.

Historikové již nikdy nezjistí, kdo vystřelil první, zato je zcela zřejmé, kdo střílel lépe: proti 17 zásahům profesionálů se americká domobrana trefila jen jednou. Nato se takřka neztenčené britské síly odebraly do Concordu, kde zabavily dvě 24palcová děla, podvozky, sto barelů pšeničné mouky a 500 kulí do mušket, které vojáci hodili do místního rybníka.

Následující průběh jedné z nejpamátnějších událostí amerických dějin je dobře znám. Delegáti ilegálního sněmování se stačili skrýt, zato z okolních vršků sestoupili k Concordu domobranci vedení kapitánem Laurem. Nejprve došlo ke krátké přestřelce s Brity s nevelkými ztrátami a poté Američané začali unavené Smithovy muže, které jejich velitel takřka vzápětí nasměroval na zpáteční cestu do Bostonu, pronásledovat a ze zálohy pobíjet. V Lexingtonu, jímž museli znovu protáhnout, čekala Brity vydatná posila 1400 pěšáků v čele s generálem lordem Hughem Percym, avšak také americké síly kvapem rostly. Střelecké přepady zpoza stromů, stodol a všech možných příležitostných úkrytů a naopak britská taktika využívání kamenných zídek podél silnice poprvé předznamenaly tvář budoucí války. Když vojáci v červených kabátech dorazili po 24 hodinách opět do Cambridge, činily jejich ztráty více než trojnásobek obětí amerických, celkem téměř 300 mužů.

Opojení z prvního skutečného měření sil a úspěch domobraněcké taktiky dodaly vlasteneckým silám v koloniích příliv energie. Situace ve Virginii byla výbušná. V noci 20. dubna 1775 nechal guvernér lord Dunmore zabavit ve skladišti ve Williamsburgu množství střelného prachu a nevydal jej ani pod pohrůžkami „masakru“. Zatímco vlastenci, rozpálení navíc zprávami o krvi prolité v Lexingtonu a Concordu, mobilizovali ve vnitrozemí domobrance, Dunmore hrozil rebelům, že v případě útoku na britskou moc osvobodí černé otroky. Nakonec pochod 150 mužů na hlavní město pod vedením Patricka Henryho zastavil zcela střízlivý a praktický argument, totiž peníze. U Doncastlova hostince očekával odhodlaný oddíl konzervativní virginský předák a poslanec Carter Braxton s šekem na 330 lb., které měly uhradit zabavený prach. Upokojené vojsko se nato rozešlo do svých domovů, nicméně – jak krizi okomentovala *Virginia Gazette* – „meč byl vytažen z pochvy a Bůh ví, kdy udeří“.

Cenným revolučním ziskem zato bylo probuzení New Yorku. V dosud spíše loajálním městě se po novinkách o událostech v Nové Anglii shromáždilo na tisíce občanů, kteří konečně vyhlásili připojení kolonie ke kontinentální asociaci, podřídili se rozhodnutím kongresu a rozhodli svolat provinční konvent. Vznikající výbory kontrolovaly město, uzavřely celnici, obsadily zbrojnici

a bránily zásobovat po moři britské vojáky v Bostonu proslulou newyorskou moukou. Také nepřilíš radikální sněm ve Filadelfii podlehl vyzbrojovací hořeče a rozhodl postavit „na obranu kolonie“ oddíl v počtu 4300 mužů. Nadšená masová shromáždění, která se konala na podporu massachusettského odboje, však bohatí obchodníci v čele provinční politiky pozorovali s ostražitou nedůvěrou. Jednomu z nich, patriotu Jamesi Allenovi, připadlo „šilenství davu jen o vlásek lepší variantou než podřídít se zákonu o čaji“. Když jiný budoucí revolucionář Gouverneur Morris pozoroval v New Yorku z balkonu demonstranty, znepokojeně konstatoval, že „vůdci davu rostou nebezpečně vysoko až k úrovni elity a je otázka, jak se je podaří dostat zpět dolů“.

Rozhodující vojenské události však znovu obrátily pozornost k Nové Anglii. Kolem Bostonu a Charlestownu se ve dnech po Concordu shromáždilo na 12 000 ozbrojených a k boji připravených synů svobody (tak se nyní nazývali všichni stoupenci kontinentální asociace), kteří se v duchu právě vládnoucí státoprávní teorie odboje prohlásili za „královo vojsko“, zatímco protivníky degradovali na „parlamentní šašky“. 10. května 1775, v den, kdy se ve Filadelfii znovu sešli zástupci všech kolonií kromě Georgie, novoanglická domobrana vedená budoucím revolučním generálem Benedictem Arnoldem spolu s vyzbrojenými horaly Ethana Allena z newyorského vnitrozemí „ve jménu velkého Jehovy a kontinentálního kongresu“ obsadila pevnost Ticonderogu na západním břehu Champlainova jezera, která střežila jeden z důležitých přístupů z Kanady. Vlastenecké síly vydatně rozhojnily svou bojovou schopnost, neboť získaly 78 děl a 30 000 pušek.

Druhý kontinentální kongres mohl začít jednání pod dojmem dobrých zpráv; v polovině května se Američané zmocnili ještě dvou pevnůstek (spíše opevněných stanovišť) poblíž Ticonderogy, Crown Point a St. Johns, jejichž posádky zajali. Delegáti – vedle veteránů Peytona Randolpha a Samuela a Johna Adamse se objevily nově tváře Johna Hancocka, Thomase Jeffersona, Benjamina Franklina a Jamese Wilsona – se vcelku shodli na tom, že boj je nevyhnutelný tím spíše, že se v nejbližších dnech očekával příchod dalších britských posil v čele s generálem Williamem Howem. Adamsové z Massachusetts a Leeové z Virginie volali po ofenzivní válce, prozatím však zvítězili stoupenci opatrnější obranné strategie ze středních kolonií, jejichž mluvčím byl John Dickinson. Dne 26. května 1775 byly rozhodnutím kongresu uvedeny všechny kolonie do stavu obranné pohotovosti.

Výjimku představoval Massachusetts, kde se kongres ujal řízení akcí domobraneckých sborů ležících kolem Bostonu. Vrchním velitelem této konti-

mentální armády, jak byl sršatý a málo ukázněný vojenský korpus na návrh Johna Adamse pojmenován, byl 15. června jmenován plantážník, pozemkový spekulant, oddaný vlastenec a zkušený voják z Virginie George Washington. Na pomoc kontinentálcům mělo k Bostonu vytáhnout šest kompanií střelců z Pensylvánie, Marylandu a Virginie. Zvláštní výbor kongresu narychlo sestavoval vojenské řády, vytvářel organizační strukturu armády a plánoval správu zásobování a logistiky.

Washington, který se na vlastní přání ujal funkce bezplatně, dlel dosud ve Filadelfii, když se kongres začal chystat na první vážnou srážku s Brity. V obleženém Bostonu se mezitím soustředily síly tří britských generálů – Williama Howea, Henry Clintona a Johna Burgoyna. Dne 12. června vyhlásil guvernér Thomas Gage ve městě stanné právo, prohlásil americké povstalce za zrádce, vyzval je, aby se poddali králi, a zvláště označil Johna Hancocka a Johna Adamse, jimž dopředu odepřel jakoukoli milost. Kongres v odpověď jmenoval další generály kontinentální armády a nově vytvořená válečná rada ve spolupráci s *výborem pro bezpečnost* připravila plán tažení. Za tmy 16. června začali Američané opevňovat vyvýšeninu Breed's Hill na charlestownském poloostrově poblíž Bostonu; reduta byla osazena 1600 muži pod poručíkem Williamem Prescottem. Následujícího rána byli napadeni oddíly generála Howea, kterému během dne přišel na pomoc Clinton. Obhájci odrazili několik útoků, potom jim však začaly chybět dělostřelecké granáty; Britové vedení Howem vršek hladce dobyli a ovládli bojiště, avšak za cenu více než dvojnásobných ztrát (1054) ve srovnání s prchajícími protivníky. Mezi téměř 400 mrtvými, raněnými a zajatými na americké straně byl také bostonský politický předák a autor protestních traktátů Joseph Warren, první válečná oběť z řad revoluční elity.

Bitva na Breed's Hillu (lépe známá pod jménem sousedního Bunker Hillu, kam Američané původně plánovali stavbu opevnění) nenechala kongres na pochybách, že jej čeká vleklý konflikt, na nějž se musí důkladně připravit. Ještě v půli června byly k financování armády autorizovány válečné úvěry v hodnotě 2 milionů dolarů, které se měly rozdělit mezi dvanáct kolonií podle lidnatosti (Georgie nadále zůstávala stranou, zaměstnána neklidnou indiánskou hranicí). Dne 31. července delegáti odmítli s konečnou platností únorový plán smíru premiéra Northe, když již dříve jmenovali komisaře pro jednání s indiánskými kmeny a důležitý úřad generálního poštmitra znovu svěřili Benjaminu Franklinovi. Mezitím již George Washington dosáhl Cambridge a osobně se postavil do čela kontinentální armády čítající téměř 15 000

mužů. Když bylo jednání kongresu 2. srpna 1775 odročeno a delegáti se rozjeli domů, bylo zřejmé, že události v Massachusetts radikálně změnilly jejich příští program.

Zákon revoluční setrvačnosti

Průběh druhého zasedání kontinentálního kongresu, zahájeného v květnu 1775, podává svědectví o jistém váhání vyplývajícím z dilemat, před nimiž revoluční vůdci v kritickém období stáli. Vzdělaným a zkušeným politikům bylo zřejmé, že americká sociální pyramida má sice poměrně bezpečnou a širokou základnu, její vrchol je však oddělen citelnými distinkcemi majetku, společenského statusu, prestiže a tradic, z nichž vyplýval nárok na mocenský monopol. Nebylo vůbec jisté, co se stávajícím řádem učiní řadoví obyvatelé kolonií, mobilizovaní do „osvobozeneckého“ boje nebezpečně dvojznačnou republikánskou ideologií. Můžeme pozorovat, jak se proti odhodlání radikálů z postiženého Massachusetts, sjednoceného puritánským dědictvím občanské angažovanosti a příkořím „nesnesitelných zákonů“, a delegátů Virginie, které se jako jediné z jižanských osad zastoupených na kongresu podařilo vyhnout zkušenosti násilného rozkolu mezi vnitrozemím a pobřežím, postupně vymezuje „atlantický blok“ konzervativních předáků z Pensylvánie a New Yorku, následovaných nejistými předáky Jižní Karolíny, vcelku úspěšně obchodujícími s Británií a cítícími v zádech nespolehlivé skotské hraničáře.

Lze říci, že právě toto váhání a obavy, oživované vzpomínkami na davová vystoupení a plenění v minulých protibritských kampaních, byly jednou z hlavních příčin, proč vypjaté bojovné naladění kongresu, dirigované Samuelem Adamsem a jeho druhy a vtělené do radikálních formulací politických dokumentů, ještě po celý rok nevyústilo v otevřené prohlášení nezávislosti. Ztráta vrchní britské autority rovněž hrozila odstranit brzdu vzájemných sporů o západní území, na nichž již fakticky probíhaly ozbrojené konflikty, například tzv. pennamitská válka (1769–1775) mezi Pensylvánií a Novou Anglií o Wyomingské údolí. Západ vůbec představoval v předrevoluční Americe velmi horké téma: v případě pádu britské moci nebylo vyloučeno, že kongres prosadí zrušení všech územních grantů, které koruna udělila jednotlivým společnostem za cenu velkých úplatků a lobování. Z celé škály pobřežních osad, jejichž předákům při úvahách o budoucnosti tanula na mysli spleť nejrůznějších obtíží, se vymykaly pouze Massachusetts a Virginie,

pro něž okamžitá a úplná nezávislost představovala prvořadé desideratum. Nehrálo přitom roli, že právě virginská plantážnická šlechta patřila mezi neoddanější napodobitele životního stylu velkého vzoru amerických elit – obdivované anglické *gentry*.

Po horkých událostech Lexingtonu a Bunker Hillu nastal jakýsi čas ochlazení a vyčkávání. Počátkem srpna 1775 se delegáti kongresu načas rozešli, aby obstarali sklizeň a dohlédli na nutné polní práce, a ani nové schůze, zahájené v polovině září, nepřinesly žádná dramatická rozhodnutí. Zbytek roku 1775 tak uplýval v zdánlivé nehybnosti a nerozhodnosti. Zraky vůdců byly obráceny k Londýnu, většinou v naději na zprostředkovatelskou a smířčí roli Jiřího III., jehož stále proklamativně uznávali za právoplatného vládce nad koloniemi. Zároveň však vědomí, že nynější krize v imperiálních vztazích již nemůže vyznít do ztracena jako řada předchozích a že ozbrojený boj představuje zcela reálnou alternativu řešení, obracelo jejich pozornost k praktickým otázkám nábory vojska, jeho výstroje, logistiky a celého složitého převodu země na válečné hospodářství. A v tomto ohledu nebyla situace nijak růžová. Na prahu možné války se jediným bojeschopným útvarem ukázaly být disciplinované a cvičené oddíly novoanglické domobrany, podporované nepříliš ukázněnými, ale odhodlanými a zkušenými farmáři ze západního pomezí.

Největší naděje na rekruty do kontinentální armády vkládal kongres do Virginie, jejíž politická reprezentace spolu s Novou Anglií tvořila radikální hrot pelotonu vzbouřenců. Nicméně právě během kritického roku 1775 vyšlo najevo, že i tuto kolonii, zdánlivě svorně následující své vůdce ve vlasteneckém odhodlání, rozděluje střet zájmů a očekávání různých společenských vrstev a skupin, které byly postupně vtahovány do veřejného dění. Virginie prožila vzednutou vlnu vlasteneckého nadšení a solidarity, která ji zachvátila hned poté, co vešly ve známost donucovací zákony vůči Massachusetts, a jež vyvrcholila na podzim roku 1774 spontánním zakládáním tzv. nezávislých dobrovolnických kumpanií. Tyto ozbrojené oddíly vznikaly bez legislativního oprávnění a fakticky tvořily vojenskou paži „mimozákonného“ virginského konventu a jeho místních odnoží – výborů pro bezpečnost. Složení nového vojska však neodpovídalo všeobecnému nadšení řadových farmářů, bouřlivě sympatizujících s obleženým Bostonem; sdružovali se v nich téměř výlučně příslušníci plantážnické šlechty, zámožní, kultivovaní a zvyklí vládnout, kteří mezi sebe nechťeli připustit „kmány“ a dát tak průchod širokému vlasteneckému hnutí. Sama účast v kompanii předpokládala slušný majetek: do povinné výstroje patřila modrá uniforma lemovaná buvolí kůží, plášť, jezdecké kal-

hoty, bílé punčochy, „dobrá puška s bajonetem“, šest liber prachu, dvacet liber olova a „nejméně dvacet křesadel“. V nepočtených, doslova elitních dobrovolnických oddílech vládl duch aristokratického rovnostářství a demokracie: *gentleman* si sami volili důstojníky ze svého středu a většinou hlasováním rozhodovali i o jednotlivých akcích.

Na jaře 1775 se ovšem situace podstatně změnila. Novinky o Concordu a Lexingtonu a zejména guvernérova rekvizice střeliva ve Williamsburgu způsobily ve Virgínii nový příliv vlasteneckého rozhořčení, které prorazilo stavovské bariéry dobrovolnických kompanií. Ozbrojené oddíly postavila nyní většina okresů, jejich řady však zaplnili nevzdělání, neupravení a hrubozrní farmáři. Ke zděšení vůdců, mezi něž náleželi radikálové George Mason a Patrick Henry stejně jako Thomas Jefferson, modré uniformy a bílé punčochy plantážnických synků nahradily obnošené lovecké blůzy, indiánské mokasíny a praktické kožené čapky. Nezůstalo však jen u změny oděvu. „Zatracení košiláči“, kteří „navrch nosili oznaburskou halenu a za opaskem jim trčel tomahavk a skalpovací nůž“, přitáhli v červnu 1775 k Williamsburgu, utábořili se na okraji města a začali o své vůli pohrůžkami vynucovat na královských úřednících různá opatření, například zastavení vývozu daněmi vybraných peněz z kolonie. Nato guvernér Dunmore nejprve k obecnému zděšení pohrozil ozbrojit černošské otroky, kteří by zůstali věrní králi, a poté se uchýlil na britskou válečnou loď se zdůvodněním, že „v mém domě byl neustále poplach a každou noc mi hrozil útok“. Farmářské kumpanie tak rázně vstoupily do velké politiky, aby britsko-virginské vztahy posunuly o krok dále na cestě ke konfliktu.

Aristokratické delegáty třetího provinčního konventu, který se sešel ve Williamsburgu v červenci 1775, tato nezávislost natolik polekala, že sice ocenili „šlechtné pohnutky“ dobrovolnických vůdců, avšak zároveň jejich samostatný postup odmítli podporovat. Radikálně naladěni příslušníci ozbrojených sborů začali během léta působit na virginském venkově, kde se věnovali nadšené propagaci vlastenecké věci, třídili občany podle stupně revolučního nadšení, vynucovali na nich projevy loajality a vůči těm, kteří se zdráhali podepsat příslušnost ke kontinentální asociaci či vstoupit do kompanií, používali prověřenou metodu dehtu a peří. Množily se útoky na jedince, kteří se snažili zůstat stranou nebo se stali nepopulární pro své bohatství, sociální status či údajnou vlažnost v patriotické víře, což se týkalo i tak významných osobností, jako byli příslušníci slavných rodů Byrdů, Carterů či Munfordů. Zárodečná občanská armáda začala ohrožovat dotud ne-

zpochybnitelnou autoritu virginských elit a jejich kontrolu nad veškerým politickým a veřejným děním v kolonii.

Konvent se rozhodl čelit nebezpečí živelného společenského pohybu rozpuštěním dobrovolníků a vytvořením nových vojenských jednotek po vzoru obdivovaných *minutemenů* z Nové Anglie; ti představovali jakýsi kompromis mezi radikálními občanskými vojáky a najatými sbory placených žoldněřů-profesionálů. Podmínky služby ve zbrani však ve srovnání s vojenskou demokracií dobrovolnických kompanií doznaly podstatných změn, které způsobily, že idea armády minutemenů narazila mezi vlasteneckými farmáři na značný odpor. Břímě vojenských povinností bylo rozděleno nerovnoměrně a nerovnoměrné byly i vojenské platy, ovšem v opačném poměru. Zatímco dřívější dobrovolníci sloužili zcela zdarma, minutemeni dostávali služné v závislosti na hodnostním žebříčku: kapitáni obdrželi čtyřnásobek, plukovníci až desetinásobek platu vojína. Rozdíl v postavení, zacházení a odměňování, považované generalitou kontinentální armády v čele s George Washingtonem za zcela náležité, pobuřovaly farmářské brance natolik, že požadovali dokonce návrat k bezplatné službě výměnou za zrušení důstojnických privilegií.

Výsledkem farmářské neochoty byly nedostatečně naplněné rekrutské kvóty; na podzim 1775 se ve Virginii shromáždila zhruba jen polovina zamýšleného počtu batalionů, navíc v neúplném obsazení. Okresní výbory pro bezpečnost hlásily do Williamsburgu „úpadek kontinentálního ducha“, který připisovaly právě nedemokratickým poměrům ve vojsku. V listopadu 1775 byli v prvních řádných volbách do těchto orgánů revoluční moci plantážníci prominenti ve většině obvodů vytlačeni příslušníky střední farmářské vrstvy. „Naši sedláci úplně zešileli“, komentoval tuto změnu člen virginského konventu a budoucí plukovník kontinentální armády Josiah Parker. V prosinci 1775 konvent myšlenku minutemenů s konečnou platností opustil a požádal kontinentální kongres, aby přidělil peníze na zřízení šesti batalionů pravidelného placeného vojska „na plný úvazek“. Tito profesionálové neměli být posláni na sever k dispozici George Washingtonovi, nýbrž měli zaujmout obranné postavení na virginských hranicích. Takové pojetí úlohy ozbrojených sil se ovšem nijak podstatně nelišilo od tradiční domobrany, která i v době francouzsko-indiánské války odmítala opustit domovskou provincii a zapojit se do společných armádních akcí. Ideál vojáka-občana musel v této nejpřednější vlastenecké kolonii ustoupit placenému profesionálovi, pocházejícímu z tradičních zdrojů žoldněřského řemesla: chudáků, lidí bez práce a bez kořenů. Virginie se – stejně jako řada dalších kolonií – k myšlence občanské armády

dobrovolníků nikdy nevrátila; právě stoupající náklady na výplatu revolučního vojska se staly jedním z hlavních poháněcích motivů překotné válečné inflace.

Všechny tyto okolnosti vnitřní situace musel kongres vzít v úvahu, když se na podzim 1775 oživila diplomatická výměna názorů s metropolí. Stejně pozorně ovšem bylo nutno přihlížet k okamžitému stavu imperiálních vztahů a k rozložení sil v Londýně. Bylo zřejmé, že britský kabinet si v té době může dovolit postupovat vůči koloniím mnohem rozhodněji než během minulých krizí, v neposlední řadě proto, že domácí poměry se proti bouřlivým 60. létům podstatně uklidnily. Lord North spočíval pevně v premiérském křesle a těšil se stále podpoře koruny a poté i parlamentu, když ve volbách roku 1774 s převahou získal mandát poslance Dolní sněmovny. Bouřlivák John Wilkes, populární kritik vládní korupce, jehož projevy dostávaly do ulic velkoměsta zástupy nespokojených měšťanů, se stal londýnským starostou a tento chytrý tah vzal radikálům vítr v plachet. Sympatie vlivných finančních skupin z City, které dříve hájily americkou stranu pře, byly eskalací koloniálního odporu nenávratně ztraceny.

S bezpečným politickým zázemím v zádech Jiří III. v říjnu 1775 v projevu na zahajovacím zasedání parlamentu prohlásil kolonie za vzbouřence bez přihlídnutí k rozdílné míře odporu a obvinil je ze zjevného záměru dosáhnout nezávislosti. Dolní sněmovna poté velkou většinou odmítla považovat olivovou petici za základ pro jednání o smíru. Králův odsudek však neodpovídal skutečnému stavu věcí a navíc nedostatek ochoty k diplomatickému řešení, vyjednávání a případným ústupkům blokoval možnost vytěžít politické výhody z trvajících rozkolů uvnitř amerického tábora. Ačkoli se názory v kongresu v závěru roku 1775 pod vlivem delegátů Nové Anglie stále více klonily ve prospěch kroků, které by zvýšily míru politické samostatnosti, většina provinčních konventů dosud instruovala své vyslance ve Filadelfii, aby hledali cestu smíru a kompromisů a omezili odpor vůči Británii na nezbytnou míru. Jižní *gentleman*i a atlantičtí obchodníci shledávali vlastenecké proklamace severních Yankeřů nepřijatelně demokratické a rovnostářské.

Zároveň však s ohledem na rostoucí napětí přikročil kongres k prvním opatřením, které znamenaly faktickou přípravu na možné válečné vyústění konfliktu s metropolí. V polovině října byla skupina delegátů pověřena organizací námořní obrany s úkolem postarat se o vystrojení vlastních válečných lodí, popřípadě obsadit britská plovoucí skladiště vojenských zásob. Aby byl tento protiprávní krok legitimizován, rozhodli delegáti koncem listopadu

1775, že britská plavidla podléhají konfiskaci odvetou za „nájezdy na americká pobřežní města“. Nový námořní výbor, který fakticky převzal úlohu ministerstva, začal v polovině prosince uskutečňovat kongresem přijatá *Pravidla pro řízení loďstva Spojených kolonií* a již před koncem roku byli jmenováni velitelé prvních čtyř kontinentálních plavidel v čele s komodorem Esekem Hopkinsem z Rhode Islandu.

Druhou oblastí, kam kongres zaměřil válečné přípravy, bylo sondování půdy u případných evropských spojenců a navázání neformálního jednání. Bylo více než zřejmé, že spojencem Američanů číslo jedna nemůže být nikdo jiný než Francie, nedávný nepřítel, jehož síly vyhnala britská armáda v poslední válce ze severní Ameriky a který nadcházejícího konfliktu mohl využít jednak k odvetě, jednak k případné restauraci ztracených zámořských pozic. Koncem roku 1775 vystoupil před slyšením kongresu francouzský vyjednaváč Archard de Bonvouloir, aby jménem absolutistického monarchy Ludvíka XVI. neoficiálně otevřel francouzské přístavy americkým lodím a přislíbil koloniím všemožnou materiální podporu.

Ačkoli vytvoření vlastní diplomacie, vojska a válečného námořnictva zdánlivě jednoznačně ukazovalo směr k nezávislosti, poslední mez nicméně poslanci dosud nepřekročili. Ještě počátkem prosince 1775 vydal kongres provolání, v němž sice odepřel jakoukoli poslušnost parlamentu, znovu však výslovně potvrdil, že autoritu krále nadále uznává. Britská strana ponechala ruku napřaženou ke smíru bez povšimnutí a těsně před vánoci situaci dále vyhrotila tzv. prohibičním zákonem, v němž poslanci ve shodě se svým králem prohlásili situaci v koloniích za rebelii, zakázali veškerý britsko-americký obchod a nařídili zabavovat americké lodi v britských přístavech ve prospěch koruny, „jakoby to byly lodi otevřeného nepřítele“. Královská proklamace pak stvrdila datum zahájení obchodního moratoria na 1. březen 1776.

V lednu 1776 dorazil opis královny parlamentní řeči přes oceán. Nežli ji však kongres mohl projednat a seznámit s ní veřejnost, dostalo se americkému národu mnohem významnější pohnutky pro radikalizaci postoje, než mohla způsobit denunce Jiřího III. V polovině ledna 1776 se ve výbavě koloniálních knihkupců a dealerů objevil spis *Zdravý rozum* (Common Sense) z pera Thomase Paine, anglického kvakera, dobrodruha a nesmiřitelného kritika politických poměrů, jenž jako blesk zasáhl veřejné mínění. Publicista a vytrvale neúspěšný podnikatel Paine, který přibyl do kolonií teprve v roce 1774, si v něm vyrovnával účty s nenáviděným britským systémem vlády. Anglo-americký střet praktických obchodních zájmů se mu s mírou demagogie

a literární obratnosti podařilo převést na kontroverzi politických principů, na rozhodující souboj mezi dědičnými monarchicko-šlechtickými výsadami a republikánsko-rovnostářskou demokracií. Jeho působivá rétorika zredukovala různorodou směs nároků a všemožných stížností ze všech vrstev koloniální společnosti na přehledný morální model, odpovídající protestantské etice protikladu dobra a zla. Sto padesát tisíc výtisků *Zdravého rozumu*, které si Američané rozebrali během tří měsíců, je přesvědčovalo, že předmětem nenávisti a odporu nemohou být jednotlivé kroky Londýna nebo imperiální vztahy, nýbrž celý systém britské ústavy králem počínaje a parlamentem konče, sama podstata *britskosti* založená na zásadě dědičné vlády a poddanské podřízenosti. Za hlavní zdroj všeho zla byl označen monarcha, v narážce na dávnou normanskou invazi „francouzský bastard, který se vylodil s ozbrojenými bandity a nastolil se králem proti vůli národa“, což ovšem do základů podrývalo proklamovanou americkou loajalitu vůči koruně jako jedinému oprávněnému patronovi. Painovy poučky o monarchii, britské vládě a ústavě tak inspirovaly zásadní zvrat ve strategii vlastenců. Zatímco dosud kongres popíral platnost zákonů parlamentu, avšak uznával pouto koruny, nesčetné a nevybíravé Painovy útoky jak na ústavní roli krále, tak na konkrétní zločinné skutky Jiřího III. učinily z britského panovníka hlavní terč nenávisti a kritiky.

Není divu, že zjara 1776 myšlenka nezávislosti již ovládla většinu provinčních konventů. Ty ponechávaly svým zástupcům ve Filadelfii stále častěji volnou ruku a jen výjimečně – jako v případě Marylandu – jim výslovně zakazovaly hlasovat pro odtržení nebo pro „zahraniční spojenectví či konfederaci, které by k nezávislosti mohly vést“. Jako první instruovala své delegáty jednoznačně pro nezávislost 12. dubna 1776 Severní Karolína, která se sloutnou, avšak historicky neproověřenou deklarací Meklenburského okresu údajně přihlásila k myšlence samostatnosti již před rokem, v době bouří proti nesnesitelným zákonům. Virgínie následovala v těsném závěsu 17. dubna, její poslanci byli zato williamsburským konventem pověřeni chopit se iniciativy a nejen příznivě hlasovat, ale jako první delegace předložit rezoluci s návrhem nezávislosti kongresu.

Rostoucí smělost delegátů podporovaly vojenské úspěchy, neboť v té době již virginské oddíly dobrovolníků kontrolovaly pobřežní města, vypudily guvernéra Dunmora do námořního exilu a nad budovou sněmovny ve Williamsburgu vlála místo *Union Jacka* vlajka Washingtonovy kontinentální armády. Koncem února 1776 byli lojalisté poraženi v další srážce u Moore's

Creek Bridge blízko marylandského přístavu Wilmingtonu, což přimělo generála Henry Clintona v čele britských expedičních sil, aby si rozmyslel připravované vylodění v Severní Karolině. Štěstí přálo také vlastencům v Massachusetts. Počátkem března 1776 se generálu kontinentální armády Henry Knoxovi podařilo přetáhnout děla z pevnosti Ticonderoga a obsadit jimi Dorchesterskou výšinu při Bostonu, odkud mohl ovládat město a především velkou část přístavu. Když se vrchnímu veliteli britské armády Williamu Howeovi nepodařilo Američany protiútokem vyhnat, rozhodl se k dočasné kapitulaci. Během března se britské oddíly spolu s asi tisícem nejvěrnějších lojalistů nalodily na válečná plavidla a 26. března flotila zamířila směrem k Halifaxu v Novém Skotsku.

Neúspěch naopak utřžila tzv. severní armáda Benedikta Arnolda, jejíž vyčerpané oddíly se počátkem července 1776 stáhly z kanadských výbojů zpět do hraniční pevnosti Ticonderoga, aby střežily alespoň tuto klíčovou vstupní bránu do Kanady. Tento nezdar však již nemohl ovlivnit náladu kongresu. Četné rezoluce přicházející z výborů pro bezpečnost měst i okresů v celé zemi svědčily o tom, že myšlenka nezávislosti se mezi aktivními vlastenci stala veskrze populární. Pozvolna ji přijímala za svou i veřejnost dotud kolísajících středních kolonií; jak se o slabých člancích odporu pochvalně vyjádřil John Adams v dopise příteli z 30. dubna 1776, „nejméně polovině lidí z New Jersey koluje v žilách novoanglická krev a také sestřička Georgie se nyní do naší věci vřele zapojila“. Pod tlakem radikálních řemeslníků, povzbuzovaných burcující výmluvností Thomase Paina, se konečně pohnuly poměry i ve Filadelfii; tam se konservativci opírali o vrstvu bohatých kvakerských obchodníků sdružených ve Filadelfské městské korporaci, jejíž politickou baštou byla provinční sněmovna. Proti nim se mezi poslanci postupně prosadili umírnění patrioti typu Johna Dickonsona, ale i ti se dostali pod tlak zradikalizovaných nižších vrstev, podporovaných německými přistěhovalci a skotsko-irskými presbyteriány. V proměnlivé politické konstelaci se Benjamin Franklin nakonec zřekl svého dávného soupeřníka na filadelfské politické scéně Johna Gallowaye, aby se připojil ke kroužku nejpřednějších revolučních vůdců Ameriky.

Děni urychlovaly také vnější okolnosti. K datu 1. března 1776 vypršel svazek kontinentální asociace, která měla dohlížet na dodržování bojkotu, a poté bylo nutno buď jednat o jeho prodloužení, nebo vpustit britské zboží do přístavních skladišť. Vyhlášení nezávislosti, které by zrušilo veškerá imperiální omezení a umožnilo prosadit vlastní obchodní politiku, se jevilo jako schůdné řešení tím spíše, že kongres v téže době obdržel zprávy o britském prohi-

bičním zákonu. V odpovědi na něj přijali delegáti dvě opatření, která svědčila o rostoucí ochotě riskovat otevřenou konfrontací s Anglií. Nejprve koncem března zlegalizovali letitou praxi válečného pirátství a námořního lupičství tím, že povolili pod ochranou kaperských listů vystrojovat soukromé lodi, které směly přepadat plavidla „nepřátel Spojených kolonií“. Počátkem dubna 1776 pak kongres vyhlásil volný obchod se všemi zeměmi světa kromě Velké Británie a jejích závislých území; z vývozu byly vyňaty jen tradičně nedostatkové prázdné sudy a bečky a nadále přetrvával zákaz dovozu východoindického čaje z jakéhokoli zdroje. Mezinárodní obchod se tak přidružil k armádě, námořnictvu a diplomacii, důležitým oblastem národní suverenity, v nichž kongres již fakticky vykonával kompetence nezávisle na králi a parlamentu Velké Británie.

Zbývalo ještě vyřešit poslední, avšak závažný problém, na který opakovaně upozorňovali umírnění delegáti. Jednotlivé kolonie musely upravit své vládní systémy tak, aby se po formálním vyhlášení samostatnosti neocitly ve stavu právního vakua, což pro anglosaské fanatiky řádu a zákonů představovalo nanejvýš hroživou eventualitu. Vskutku revolučního úkolu odstranit „největší překážku prohlášení nezávislosti“ se ujal neúnavný John Adams. Návod na sestavení a přijetí nových ústav, které by vyjadřovaly republikánského ducha samostatných států, pojal jako „dopis gentlemana svému příteli“ (údajně George Wytheovi z Virginie) a počátkem května 1776 jej publikoval pod názvem *Myšlenky o vládě*. Nedlouhé pojednání přinášelo stručnou a jasnou esenci Adamsových názorů na povahu republikánské moci a na podmínky, které je nutno dodržet, aby republikánský systém plnil svůj cíl – nastolil aristotelskou „vládu zákonů, nikoli lidí“. Protože nejdůležitější funkcí státu je tvorba zákonů, týkala se klíčová Adamsova doporučení povahy zastupitelského orgánu, jeho struktury a volebních pravidel. Není bez zajímavosti, že nejradikálnější stoupenec odtržení se stejně vášnivě stavěl za „konzervativní“ zachování osvědčeného britského systému smíšené vlády, rozdělení moci a dvoukomorové legislativy. Ačkoli Adams obhajoval časté volby do parlamentu jako jedinou spolehlivou obranu proti vytváření korupčních klik, nedával zároveň nejmenší naději přímé demokracii, nekontrolované vládě lidu ztělesněné jediným orgánem nadaným zákonodárnou, výkonnou i soudní mocí, jak si nový systém představovaly nejradikálnější revoluční elementy. Tak jako byla podle majetku a zájmů rozdělená společnost, bylo třeba rozdělit i vládu, aby se vyhnula nebezpečí „tyranie“, despotické převahy své nejmocnější části.

Takto připraven, přiblížil se kongres nezávislosti dalším rozhodným krokem. Dne 10. května 1776 vydal pokyn provinčním sněmům a konventům, aby vytvořily státní ústavy. Příslušná rezoluce, kterou připravil výbor složený z Johna Adamse, virginského Richarda H. Lee a Edwarda Rutledge z Jižní Karolíny, upírala koruně jakoukoli pravomoc nad koloniemi a prohlásila přísahu věrnosti králi za „odporující rozumu i svědomí“. Skutečnost, že rezoluce byla 15. května přijata jen mírnou převahou 6:4 hlasům při třech abstencích, svědčila o stále přetrvávající nejistotě uvnitř umírněného středoatlantického tábora. Přesto 27. května seznámili delegáti Virginie a Severní Karolíny plénum kongresu se svými provinčními instrukcemi, které je pověřovaly hlasovat pro nezávislost.

Otázka státoprávního postavení kolonií se dostala znovu na pořad jednání 7. června, a to ústy R. H. Leea, který přednesl text tří zásadních rezolucí. První konstatovala, že kolonie jsou podle práva svobodnými a nezávislými státy, zbavenými jakýchkoli pout k britské koruně a veškerých politických svazků s britským národem; dále měla být přijata účinná opatření k navázání zahraničních spojení a konečně třetí článek předpokládal vytvoření konfederace států na místě dosavadních Spojených kolonií. Jednání o první rezoluci bylo vzápětí odloženo až na 1. červenec; jak později napsal Thomas Jefferson, „New York, New Jersey, Pensylvánie, Delaware a Jižní Karolína dosud nedozrály k tomu, aby se vymanily z rodičovského sevření“. Mezitím v polovině června jmenoval kongres dva výbory, které měly připravit podklady pro hlavní zadání rezoluce: prohlášení nezávislosti dostali na starost Adams, Franklin, Jefferson, Roger Sherman z Connecticutu a newyorský Robert Livingston, třináct delegátů v čele s Johnem Dicksonem mělo sestavit návrh ústavy budoucí konfederace.

První výbor složil hlavní břemeno sepsání deklaráce nezávislosti na bedra Thomase Jeffersona. V pátek 28. června předložil Jefferson hotový text k posouzení svým dvěma nejbližším kolegům a nejzkušenějším publicistům Adamsovi a Franklinovi, ti však do něj téměř nezasáhli. V pondělí 1. července se kongres vrátil k Leeově rezoluci. V té době se již provinční konventy včetně Marylandu vesměs přiklonily k novoanglicko-virginskému tvrdému kurzu a pouze jediná delegace – newyorská – neměla dosud z domovského státu povolení hlasovat pro nezávislost. Méně zřejmá však byla situace mezi samotnými delegáty. I když Pensylvánie se již rozhodla pro odtržení, John Dickson se naposled pokusil varovat kongres před krutostmi a krveprolitím, jež budou nevyhnutelně následovat, neboť „indiáni na západní hranici budou

puštění ze řetězu“. Jeho rada, aby samostatnost předcházelo alespoň vytvoření konfederace a vyčkalo se jak pevných evropských spojenců, tak případných gest smíření z Londýna, však nenalezla odezvu.

Odpoledne do kongresu dorazili nově zvolení delegáti z New Jersey, mezi nimi skotský učenec a rektor princetonské univerzity John Witherspoon, a žádali, aby byli seznámeni s hlavními důvody svědčícími pro odtržení. V nepřipraveném, avšak brilantním vystoupení je shrnul John Adams a učinil to tak přesvědčivě, že hlasy této dosud nejisté kolonie okamžitě získal. Ačkoli prchlivý Adams neměl pověst příjemného člověka ani podmanivého řečníka a podle Jeffersonova svědectví ani nemluvil zvláště plynule (podle vlastních vzpomínek si připadal jako gladiátor v aréně), zanechal jeho výkon ve všech přítomných mohutný dojem, oceněný ovacemi. Na návrh Jižní Karolíny, mezi jejímiž členy dosud probíhal střet názorů, však bylo přesto hlasování o nezávislosti odloženo na příští den, aby si vůdci kongresu mohli zjistit rozložení sil v jednotlivých delegacích. Měřeno formálními volebními pravidly, dopadl průzkum příznivě – devět delegací potvrdilo jasný souhlas, zatímco proti se vyslovila Pensylvánie a Jižní Karolína, Delaware byl rozdělen napolovic a New York se zdržel. Nicméně z hlediska dlouhodobé revoluční strategie bylo zřejmé, že vzbouřenci by měli vystupovat vůči Londýnu co možná v jednotném sevřeném šiku; navíc právě zdráhající se státy náležely mezi největší, nejlidnatější a zaujímaly klíčovou geografickou a komunikační polohu uprostřed pobřežního „hada“. Po celý následující den 2. července proto kongres čekal s hlasováním na oddaného vlastence Caesara Rodneye, jehož volba by přiklonila k odtržení prozatím rozpolcený Delaware. Než se však Rodney k večeru objevil, podařilo se spojeným úsilím Nové Anglie a Virginie přimět ke změně strany i dva hlavní dosavadní odpůrce nezávislosti. Po jednání s vůdci z předchozího večera změnil v poslední chvíli názor Edward Rutledge a zvrátil tak poměr sil uvnitř delegace Jižní Karolíny. I pensylvánská bašta umírněných se nakonec rozhodla nechat projít příznivé hlasování, když Robert Morris a John Dickinson se zdrželi hlasování a James Wilson změnil své dosavadní „ne“ na „ano“. Je jednou z dějinných ironií, že právě tyto tři váhavci se měli v budoucnu zařadit mezi přední otce-zakladatele, muže, kteří se uctyhodnou měrou zasloužili o vítězství revoluce a upevnění nové federální republiky. Když konečně proběhlo závěrečné hlasování, bylo o americké nezávislosti rozhodnuto hlasy dvanácti delegací. Zástupci New Yorku, obávající se obchodních důsledků odtržení stejně jako novot republikánského zřízení, se stále drželi stranou.

V úterý 3. července posuzovali delegáti Jeffersonův text, kterému kongres přikládal nesmírnou důležitost, neboť měl nejen uvést oficiální důvody vystoupení kolonií ze svazku impéria, ale také vystihnout politickou a mravní ctižádost budoucí republiky. Souboj se strhl o otázku otroctví, v níž zejména Jižní Karolína a Georgie trvaly na zachování zákonného obchodu s africkými černochoy. Nakonec byla vypuštěna téměř jedna čtvrtina textu, zato do přepracovaného závěru byla vtělena první Leeova rezoluce. K takto pozměněnému dokumentu pak připojili 4. července 1776 podpisy další delegáti, mezi nimi John Hancock. Dne 19. července osudovou listinu podepsali i zástupci New Yorku, jehož předáci si mezitím rozmysleli jít problematickou cestou osamělých neutrálů. Byl tedy ještě dodatečně upraven název, neboť vůle rebelů se konečně stala „jednomyslnou“. Poté se pro větší historickou váhu a na důkaz jednoty kongres usnesl, aby konečnou, náležitě zvětšenou a na trvanlivém pergamentu zakonzervovanou verzi podepsali všichni jeho členové. Většina splnila vlastenecký úkol na slavnostním zasedání 2. srpna, protože však během léta a podzimu delegáti již vykonávali různé vojenské a exekutivní povinnosti a působili v nově zvolených sněmech domovských států, trvala tato podpisová anabáze až do počátku listopadu 1776; není divu, že dnes mohou čtenáři na dokumentu spatřit pár jmen, jejichž nositelé 4. července mezi členstvo památného kongresu rozhodně nepatřili. Poslední, šestapadesátý Thomas McKean se pod textem deklarace zvěčnil dokonce až poté, co kongres 18. ledna 1777 vydal pokyn vytisknout dokument se všemi podpisy; dříve byla jména držena v tajnosti, aby se signatáři vyhnuli případné perzekuci.

Od prohlášení k uskutečnění: zákony, diplomacie a bojiště

Američané se tedy konečně dočkali své revoluce. První bod programu zformulovaného Samuelem Adamsem a Robertem H. Leem – vyhlášení nezávislosti – měli úspěšně za sebou, uskutečnění dalších náročných kroků je však teprve čekalo. Delegáti zasedající ve Filadelfii neměli v nejmenším v úmyslu od základu přestavovat společnost, ale v bytostné úctě k legitimitě cítili potřebu přizpůsobit konstituční a právní řád země, v jejímž čele nyní stáli, co nejdříve nové situaci. Státy musely namísto koloniálních patentů přijmout republikánské ústavy, nahradit britskou správu vlastní výkonnou mocí a vytvořit svazek dostatečně pevný, aby uhájily nabytou suverenitu. Novorozená

americká diplomacie, jejíž mezinárodní zkušenosti se prozatím omezovaly hlavně na prostředí svatojakubského dvora, stála před obtížným úkolem získat zahraniční spojence pro nadcházející konflikt, jenž se dal s jistotou očekávat. I když totiž v létě 1776 britští vojáci opustili Charleston jako poslední americký přístav a stáhli se do Kanady a na Východní Floridu, byl jejich návrat jen otázkou času. Král i většina poslanců parlamentu trvali na válce, v neposlední řadě proto, že se obávali dominového účinku; jak prorokoval Jiří III., po kontinentálních koloniích se mohla odtrhnout Západní Indie, nato bude následovat Irsko a „náš ostrov, ponechaný jen sám sobě, se ocitne ve velmi ubohém postavení.“

Po vyhlášení nezávislosti se dosavadní srážky mezi britskými oddíly a novoanglickou domobranou pod Washingtonovým „kontinentálním“ velením změnily v regulérní válečný konflikt dvou suverénních států. Z hlediska strategie se dalo vcelku přesně předpovídat, které místo si Britové zvolí za hlavní stan a výchozí základnu vojenského úsilí o znovudobytí ztracených pozic. Město New York s velkým přístavem k tomuto poslání předurčovala klíčová poloha uprostřed pobřežního pásu bývalých kolonií a zároveň při ústí řeky Hudson, jejíž údolí vedlo k pevnostem při kanadských hranicích. Pozemní vpády se daly očekávat z Kanady přes Velká jezera na horní New York a také z Východní Floridy do georgijských močálů; námořní výsadky se mohly uskutečnit v kterémkoli velkém přístavu od Newportu po Wilmington, Charleston či Savannah.

Ačkoli Britové měli jistou převahu ve zkušenostech konvenčního válčení, formálním vzdělání nejvyšších velitelů a možnosti verbovat žoldnéře na evropském kontinentu, několik nepříznivých okolností od počátku tyto výhody oslabovalo. To se týkalo především složitého systému velení, pravomocí a odpovědnosti. Až do roku 1778 stála v čele armády jediná osoba – král v hodnosti generálního kapitána veškerých ozbrojených sil, jemuž byli v Americe podřízeni jednotliví významní generálové: Thomas Gage, William a Richard Howeovi, John Burgoyne či Henry Clinton. Teprve v roce 1778 byl pod tlakem rozvíjející se kampaně jmenován vrchní velitel britských vojsk v Americe; stal se jím generál Jeffrey Amherst, jenž měl řídit a koordinovat jednotlivá tažení. Základní směrnice vojenské politiky určoval londýnský kabinet, ministr války se však na strategických rozhodnutích podílel jen zřídka a staral se především o provozní a finanční záležitosti. Hlavní slovo ve vedení války měl státní tajemník pro Ameriku lord Germain, na nižší úrovni spolu o kompetence soupeřily armáda, admirálita a správa vojenského zásobování

(Board of Ordnance). Téměř veškerý vojenský materiál, výstroj a také velkou část potravinových zásob bylo nutno dovážet přes oceán.

Americký systém velení byl jednodušší a účinnější. George Washington jako vrchní velitel kontinentální armády dostal ve vedení vojenských operací volnou ruku, i když se z výsledků odpovídal kongresu; podobně nezávislé postavení zaujímal také velitelé severní i později vytvořené jižní armády. Odpovědnost byla jasněji vymezená; kromě toho Američané si udržovali výhodu vnitrozemského spojení, jež jim poskytovalo širší manévrovací možnosti. Na rozdíl od Britů, kteří museli dobývat a postupovat, si Washington mohl dovolit defenzivní strategii, zaměřenou na únavu a dlouhodobé vyčerpání protivníka. Ve prospěch Američanů svědčila vedle zkušeností veteránů z francouzských a indiánských válek i kvalita důstojnického sboru; zatímco v britské armádě byla většina hodností předmětem koupě a prodeje, kontinentálci zpravidla postupovali po hodnostním žebříčku podle zásluh v poli. Nebylo možno opominout ani výhodu domácího prostředí, ať již z hlediska znalosti terénu, sympatií civilního obyvatelstva nebo psychologické motivace. „Budou se s námi rvát o každou píď půdy, každý průsmyk, každé Thermopyly, každý Bunker Hill,“ varoval z Dolní sněmovny radikál John Wilkes.

Staronové vládnoucí garnitury bývalých kolonií se mezitím rychle zhostily základních úkolů právní konsolidace. Na výzvu kontinentálního kongresu z 10. května 1776 přijaly jednotlivé státy během několika měsíců ústavy, z nichž zejména massachusettská a pensylvánská znamenaly významný vklad do teorie i praxe republikánského zřízení. Stejně rychle dokázal kongresový výbor pod vedením pensylvánského Johna Dickinsona sestavit text ústavy nového multistátního celku, tzv. Články konfederace, které – ač formálně vstoupily v platnost až v závěru ozbrojených akcí v roce 1781, kdy je schválil jako poslední marylandský senát – po celou dobu války úspěšně plnily funkci základního zákona a podle možností válečné situace se jimi řídily orgány centrální i místní moci. Třetí krok k nezávislosti z aktuálního výčtu, který před kongresem podal virginský předák Robert H. Lee, obracel pozornost daleko mimo domácí bojiště: zajistit spolehlivé a hlavně účinné zahraniční spojení. Delegáti začali nejprve chystat diplomatickou ofenzívu na evropských dvorech. Vypracováním modelu smluv „o přátelství a obchodu“ byl pověřen výbor složený ze známých předáků Johna Adamse, Benjamina Franklina, Johna Dickinsona a Roberta Morrise, kteří v září 1776 předložili vzorový text plénu. Zároveň kongres oficiálně jmenoval tři pověřence – Silase Deana, Artura Lee a Benjamina Franklina, kteří měli o spojeneckých smlouvách jednat s evrop-

skými vládami. Prim mezi nimi hrála Francie dychtící po odvetě, na kterou se ostatně připravovala od samého uzavření potupného pařížského míru v roce 1763. Do září 1777, kdy uzrály podmínky pro uzavření spojenecké smlouvy, stačili Francouzi s požehnáním Ludvíka XVI. a prostřednictvím firmy Hortalez v čele s agilním ředitelem Pierre Beaumarchaísem vyvézt do Ameriky vojenskou výzbroj za 5 milionů livrů. Přestože kongres odmítl dodávky zaplatit, společnost Hortalez zanikla teprve na konci války; s dědici svobodymilovného dramatika se americká vláda finančně vyrovnala až v roce 1835.

Smlouva měla být podle vyhlášených úmyslů kongresu pouze obchodním svazkem, aby neučinila novou republiku nadměrně závislou na osvícenci tolik kritizované monarchii. Když se však stalo zřejmé, že Francie a druhý potenciální spojenec – Španělsko – hodlají poskytnout rozsáhlou pomoc pouze tehdy, bude-li uzavřeno formální spojení, překročili pověřenci Silas Deane a Artur Lee své instrukce a začali usilovat o vojenskou alianci. Kongres změnu plánu schválil již v únoru 1777, nicméně teprve po dosažení významného vítězství nad Brity u Saratogy na podzim 1777 se vyjednávací pozice Američanů zlepšila natolik, že rozhovory mohly dospět k závěru. Dne 6. února 1778 uzavřely obě strany dvě úmluvy; kongresem původně zamýšlený dokument nové diplomacie, týkající se „obchodu a přátelství“, doplnila smlouva nastolující mezi oběma státy „podmíněné obranné spojení“, která z Francie naráz učinila válečného spojence USA. Závazek vstoupit do válečného stavu se vztahoval pouze na konflikt s Británií, s níž žádná strana nesměla uzavřít separátní mír; z případných územních zisků Paříž projevila střízlivý zájem pouze o ostrovy Britské Západní Indie. V polovině března 1778 přerušila Francie se staronovým nepřitelem diplomatické styky a v létě vypukly první námořní šarvátky v Lamanšském průlivu. Ještě předtím stačil kongres ve Filadelfii 4. května 1778 obě smlouvy ratifikovat bez zaváhání jediného hlasu. Španělsko, druhý vyhlédnutý spojenec, se chovalo zdrženlivěji, již proto, že silné Spojené státy se v budoucnu mohly změnit v hrozbu jeho vlastním mocenským pozicím na západní polokouli. Teprve když Británie odmítla návrh, aby vydala Gibraltar a Minorku výměnou za zachování New Yorku a dalších obsazených území v Americe, podepsalo Španělsko 12. dubna 1779 tzv. konvenci v Aranjuezu, jíž se zavázalo vstoupit do války po boku Francie a vytrvat v ní až do vítězného uznání americké nezávislosti.

Ctižádost americké „diplomatické domobrany“, jak se pověřenci sami nazývali v přirovnání k Washingtonovým amatérským oddílům, nevynechala ani mocnosti střední a východní Evropy, zde však její úsilí narazilo na bariéru

odměřeného nezájmu nebo přímo odmítnutí. V květnu 1777 se Artur Lee vypravil z vlastní iniciativy do Berlína, avšak pruský král Fridrich II. se nehodlal spojit se „vzbouřenými poddanými“ proti svému velkému příteli Jiřímu III. Lépe nedopadl ani oficiální vyslanec kongresu William Lee, jemuž Prusko ani Rakousko, kam se chystal, ani nepovolily vstoupit do hlavních měst. Stejný osud potkal také misi Ralpha Izarda, který měl z pověření kongresu hledat pomoc v Toskánsku, a iniciativu Adamsova tajemníka Francise Dany v carském Sankt Peterburgu, jemuž se nepodařilo proniknout ke dvoru Kateřiny II.; vedle občanského původu a nevalného funkčního zařazení jej nepochybně diskvalifikovala neznalost francouzštiny jako diplomatického esperanta. Ruská zahraniční politika pod vedením Nikity Panina rozvíjela vlastní plán na posílení mezinárodní pozice vytvořením tzv. severního systému. Jeho součástí byla nicméně pro Američany výhodná tzv. liga ozbrojené neutrality, jejímž prvním aktem bylo ruské uplatnění tohoto principu v americkém konfliktu, vyhlášené carevnou 10. března 1780. Liga, jejíž členové se zavazovali k vzájemné ochraně neutrálních práv, se ukázala být úspěšným podnikem; na ruskou výzvu se k ní připojily ještě v roce 1780 Dánsko a Švédsko, v následujícím roce 1781 Prusko, Rakousko a Portugalsko a v roce 1783 také Neapolské království.

O něco úspěšnější, avšak opožděné výsledky přinesla diplomatická ofenzíva v Holandsku, kde nejprve William Lee dosáhl v září 1778 podepsání „obchodní a přátelské smlouvy“ s představitelem tamního ministerstva zahraničí Jeanem de Neufvillem, ačkoli žádný z nich neměl pro takový krok autorizaci své vlády. Po neúspěšném pokusu instalovat prvního amerického vyslance v Holandsku, který měl za následek britsko holandský konflikt, vyhlášený Londýnem 21. prosince 1780, se holandských záležitostí ujal sám John Adams, který se ke vpádu diplomatické domobrany do Evropy připojil na samém sklonku roku 1779. Nejprve se mu podařilo sjednat u holandské vlády půjčku ve výši 5 milionu guldenů, v roce 1782 pak svou úspěšnou misi završil uzavřením obchodní a přátelské smlouvy zcela podle kongresového vzoru, jemuž sám pomáhal na svět. Nicméně ruská diplomacie neponechala americkou nabídku bez povšimnutí, pouze se snažila vytěžit z ní vlastní prospěch. Zásady ligy respektovali rovněž všichni členové protibritské aliance, tedy kromě USA i Francie a Španělsko; pouze Holandsko se formálně drželo stranou, neboť od hrozící britské odvety jej odděloval jen nepřilíš široký pás moře.

Ačkoli se činnost zárodečné americké diplomacie rozhodujícím způsobem zasloužila o výsledek konfliktu zaostalé, venkovské provincie s moc-

nou a vyspělou metropolí – to platí zejména o morálním a posléze i materiálním významu francouzského společenství –, úsilí pověřenců a emisarů dozrálo do smluvních forem a praktického přínosu až poté, co se Nicholasi Cresswellovi podařilo uniknout ze vzbuřeneckého kontinentu, aby zakrátko poté na další deníkové zápisky rezignoval. Bezprostředně se však jeho americké odyssey týká vývoj na bojištích, neboť ten do značné míry určoval i situaci v zázemí, od politických tlaků přes postoje veřejnosti po problémy se zásobováním, volným pohybem a dalšími dřívějšími samozřejmostmi každodenního života.

Kontinentální armáda, kterou u Bunker Hillu tvořili farmářští domobranci z Massachusetts, čekala na příliv nových sil, avšak navzdory obecně rozšířeným vlasteneckým sympatiím se dobrovolných rekrutů zoufale nedostávalo. Většina bojeschopných mužů byla v duchu odvěkých koloniálních tradic ochotna sloužit nejvýše na obranu vlastního státu, takřkajíc na dohled od svého venkovského hospodářství. Provinční úřady se tedy navzdory zákazům kongresu musely při náboru revolučního vojska od počátku uchýlit k všeobecně známé a osvědčené britské praxi a rozhodit verbířské sítě mezi sociálně slabými a problémovými jedinci, kteří beztak zatěžovali obecní rozpočty. Typickým terčem náborových důstojníků se stali „likérovní branci,“ které snadno nalézali v hostincích mezi místní pijáckou elitou. Mnozí obléknutím uniformy řešili útěk ze závislého a podřízeného postavení v rodině, učňovském stavu nebo čeledínské službě, jiní se chtěli vyhnout stíhání pro dluhy nebo dokonce zatčení. V dobách zvláštní tísně nebylo výjimkou ani omilostnění vězňů či loajalistů, jestliže byli ochotni bojovat za věc vlastenců. Ačkoli podle výnosů kongresu směli být do vojska najímáni pouze „dospělí“ muži mezi 15 a 60 léty a nad 150 cm výšky, očití svědci hovořili o množství dvanáctiletých dětí, malých a slabých, které nosily zbraň a účastnily se bojů.

Většina dělesloužících vojáků, na jejichž ramenou spočívala hlavní tíže revoluční války, náležela mezi koloniální chudinu a lidi z okraje společnosti. Podle zjištění historiků tvořila jádro kontinentální armády směs polních dělníků, bezzemků, žebráků, tuláků, námořníků bez práce, britských přeběhlíků, černochů, dlužníků a propuštěných vězňů, mezi nimiž se ztraceli psanci, lidé prchající před zákonem, podivíni a dokonce slabomyslní „obecní blázní“, jichž se magistráty hleděly zbavit. Stejně jako v případě evropských žoldnéřů představovala instituce armády pro mnohé z nich vítanou možností obživy, popřípadě úkrytu. Mezi muži, kteří narukovali v New Jersey, bylo 90% chudáků, většinou bez kousku půdy; tento regiment také spolu s pen-

sylvánskými veterány zaujímal hlavní místo mezi nespokojenci a reptaly, kteří se v kontinentální armádě začali od počátku roku 1780 ozývat na protest proti špatné stravě a nedostatku žoldu. Marylandské oddíly zase vykazovaly 40% cizinců, většinou nedávných přistěhovalců z Anglie, Skotska a Irska, ale i z kontinentální Evropy; z domácích byli zastoupeni hlavně tuláci a různá řemesla, zato jen zlomek usedlých farmářů. Lepší poměry nevládly ani ve středních koloniích. V listopadu 1776 sděloval náborový důstojník z newyorského Albany generálovi Anthony Waynovi, že jeho snaha získat schopné vojáky nebyla úspěšná: „Zůstali jen ti, kteří jsou potravou pro červy, uboze vyhlížející a hladoví darebáci.“ Rekruti z Virginie byli sice místní rodáci, většina z nich však byli nedospělí mladíci bez majetku a vzdělání, často negramotní. V Nové Anglii se armáda pravidelně doplňovala vracejícími se propuštěnými veterány, kteří se bez peněz, slušného oděvu a výdělků ocitali na společenském dně; naopak virginští venkované nebyli ochotni po vypršení smlouvy dále válčit.

Nedostatečný výcvik a malá zkušenost v boji s pravidelným vojskem byly jednou z velkých slabín americké bojeschopnosti, jež vedla k poměrně vysokým ztrátám a četným zraněním. Ani oběti válečné vřavy však nečekal snadný úděl. Nárok na vojenskou penzi měli pouze postižení z kontinentální armády, kteří vstoupili do tzv. Sborů invalidů a zůstali ve službě do konce války; ostatní zmrzačení z domobrany či státních oddílů záviseli na podpoře, jež jim byli ochotni poskytnout jejich poslanci. Když bohatství Unie dostatečně vzrostlo a v roce 1832 federální kongres odhlasoval zákon o poskytnutí penze všem, kdo v revoluční válce bojovali alespoň dva roky, ukázalo se, že navzdory pochybným fyzickým kvalitám kontinentálního vojska se opožděné podpory dožilo více než 24 tisíc Washingtonových věrných. Poslední válečný penzista Daniel Bakeman zemřel dokonce až v roce 1867 – nepochybně náležel k oněm nedospělým chlapcům, nad jejichž nízkým věkem i vzrůstem se pohoršovali francouzští spojenečtí oficiři.

V porovnání s obtížně se scházející, nedostatečně vycvičenou, špatně zásobovanou a bídně placenou armádou „rebelů“ měli Britové řadu výhod. V prvé řadě mohli alespoň v některých částech ztraceného amerického impéria spoléhat na podporu toryů, kteří si přáli znovu nastolit posvěcenou královskou vládu a těšit se výhodám chráněného trhu. Pro nedostatek hodnověrných údajů se historikové nedokáží shodnout na tom, jak byli tito potenciální spojenci v konfederaci rozvrstveni, nakolik byli skutečně ochotní vystoupit se zbraní proti vlastencům a kde se jednalo jen o snahu obyčejných lidí zůstat co

možná nejdéle mimo ničivý konflikt, na jehož povahu neměli jasný názor. Současník John Adams odhadoval, že k neutrálním včetně pacifistů, mezi něž se hlásili například kvakeři či církev moravských bratří, náležela plná třetina Američanů. O zbytku se obecně předpokládá, že většina sympatizovala s revolucí, i když Adams jej skepticky dělil na rovné poloviny stoupenců a odpůrců. Přesnější určení je však obtížné; lidé měnili strany podle vrtkavosti válečné štěstěny, vynucené přísahy oddanosti králi či revoluci byly vzápětí rušeny. V situaci, kdy se veřejné projevy loajality staly ostře sledovaným politickým požadavkem, lze stěží posuzovat jejich upřímnost. Podezřelí ze sympatií ke koruně byli navíc v průběhu válečných operací přemísťováni uvnitř států i mimo jejich hranice do míst osídlených spolehlivými vlastenci; tak okupovaný Rhode Island poslal své torye na sever, skupiny lojalistů z New Yorku a New Jersey byly zase odsunuty do Connecticutu.

O přítomnosti odpůrců nezávislosti na celém území konfederace svědčí množství zákonů a omezení, jejichž tvorba a náplň byly vesměs ponechány v kompetenci státních sněmoven. V kritickém roce 1777 všechny státy s výjimkou Jižní Karolíny a Georgie prohlásily aktivní pomoc Britům za velezradu a kontinentální kongres ve Filadelfii doporučil konfiskovat toryovský majetek. S postupem války se všude rozmohlo obstavování, nadměrné zdaňování nebo dokonce zabavování statků lojalistů. Ostatní nástroje perzekuce se měnily podle místních poměrů, nevybočovaly však ze škály opatření běžně přijímaných za válečného stavu. Mezi nejčastější postih toryů náležela povinnost ubytovat a živit vojáky a přijímat za tuto službu prakticky bezcenné kontinentální papírové peníze. Odmítnutí služby v domobraně, nedostatek revoluční solidarity a nejružnější „nevlastenecké“ chování byly stíhány tučnými pokutami, noviny a tisky podléhaly cenzuře, občané podezřelí ze spolupráce s nepřítelem byli zbavováni volebního práva a nesměli zastávat správní úřady, působit ve školách a vykonávat právní praxi. Na čelné místo nejkrutějších projevů revolučního fanatismu historikové řadí sestavení pensylvánské černé listiny 450 velezrádců, z nichž několik bylo dokonce skutečně popraveno. V běžné praxi revolučního „teroru“ však absenci hrdelních rozsudků nahrazovala hojně využívaná léčba dehtem a peřím, veřejná šikana, nucené dražby, rekvizice koní a zásob, konfiskace hospodářského nářadí odvetou za ztráty vlastenců, ale také zcela kořistnicky motivované přepady, loupeže a plenění opuštěných domů a farem exulantů. Místní poměry většinou zcela ovládaly revoluční výbory, které bedlivě sledovaly cizince i nespolehlivé jedince a pohotově likvidovaly možná ohniska odporu; tak byl ještě v prosinci 1775 zása-

hem connecticutské domobrany zničen v New Yorku poslední tiskařský stroj náležející lojalistům.

Naléhavá potřeba doplnit řady vojska pro imperiální dobrodružství vedla britskou vládu k užití podobných metod náborového nátlaku, k němuž se uchýlili i Američané, totiž povinných odvodů na základě evidence obecních chudých. Povinné odvody ušetřily státu žold a obcím sociální výdaje, neprospěly však příliš kvalitě rekrutů, navíc násilné zajímání chudých a méně zámožných pro armádu nebylo v Británii 70. let politicky únosné. Větší podíl v britském vojsku, najímaném proti Američanům, tvořili dobrovolníci. Typický dobrovolný rekrut byl vyučený příslušník nižších, ale nikoli pauperizovaných vrstev, pocházel z některého města v hrabství s rozvinutou manufakturní výrobou (Norfolk, Somerset, Stafford, Warwick) a k vojenské službě jej zpravidla přiměly důsledky rané industrializace, především vytlačení řemesla tovární produkcí či ztráta výdělku při výkyvech poptávky, zapříčiněných mimo jiné i výpadkem amerického trhu.

Daleko největší část námezdního vojska však pocházela ze smluvních náborů v zahraničí. Jednalo se o běžný prostředek evropských žoldnéřských armád 18. století, o nějž se ostatně pokusili i Američané, pro nedostatek technického zázemí ovšem nepříliš úspěšně. Britská vláda se nejprve obrátila ke dvoru carevny Kateřiny II. se žádostí o kontingent ruských vojáků, avšak jako spolehlivý zdroj se osvědčila až tradiční německá „žebrácká knížata“. V dubnu 1776 byly uzavřeny dohody na dodávku 18 tisíc rekrutů s vládci Hesenska-Kaselu, Hesenska-Hanavska, Brunšvicka a Waldecku, dalších 12 tisíc bylo najato později z Anšpachu-Bayreuthu a Anhaltu-Srbiště. Ke konci války za nezávislost zaměstnávala britská armáda na americkém kontinentu přes 29 tisíc německých žoldnéřů, přičemž přinejmenším v Kanadě od roku 1779 převýšili početnost britských a lojalistických sil. Téměř všichni sloužili v uzavřených jednotkách v čele s vlastními veliteli; pouze zlomek, zejména původem z Porýní, byl rozptýlen do britských regimentů, přičemž do elitních sborů, jakými byli například dragouni, se dostali jen výjimečně a většina byla připojena k pěchotě, kde tvořili až 10% „britských“ oddílů. O jejich sociální skladbě historikové mnoho nevědí, rychlost náboru však napovídá, že vedle dobrovolníků se mezi nimi ocitlo množství násilně zajatých lidí středního stavu, získaných různými prostředky včetně obklíčení kostela během bohoslužeb a odvedení všech přítomných mužů.

Poslední bojovou složku na britské straně tvořily černošské oddíly i jednotlivci, jejichž počet byl podstatně vyšší než u amerických protivníků. Od

samého začátku konfliktu vyzývali bývalí britští guvernéri a vysocí důstojníci londýnskou vládu, aby v zájmu vítězství využila nenávisti otroků vůči jejich pánům, a to pro nejrůznější účely – k diverzi a podlomení nepřátelské ekonomiky, zajištění vlastního zásobování i přímo na poli slávy a cti. O první psychologický šok prostřednictvím nasazení černých bojovníků se pokusil virginský guvernér Dunmore, jemuž na jaře 1775 nabídla skupina uprchlých otroků. Po konzultaci s britskými právníky, kteří na základě rozhodnutí v tzv. Sommersetově případu z roku 1772 přiznávali svobodu všem otrokům, jež se ocitli na anglické půdě (Skotsko a Irsko přistoupily k aboli-ci o něco později), se Dunmore rozhodl v listopadu 1775 vytvořit z černochů tzv. Etiopský regiment, jehož příslušníci byli – stejně jako bílí námezdní čeledínové, ochotní sloužit Britům – zproštěni všech právních a osobních svazků.

Generál invazní armády Henry Clinton byl od počátku stoupencem myšlenky přivlastnit si v zájmu krále Jiřího černošský protest a z uprchlých jižanských otroků vytvořil v New Yorku regiment tzv. černých pionýrů (dobové označení pro pomocné technické oddíly) v počtu asi 60 mužů, nezačlenil jej však do britské armády, nýbrž ponechal jako součást provinčních sil. Osvícený Clinton nechal jednotku vést černošskými veliteli (v případě černochů a indiánů Britové stejně jako Američané používali vojenské hodnosti čistě honorárně, nikdy jako výsledek oficiálního jmenování), dbal o její řádné odění i náležitou stravu a s oblibou využíval jejich služeb při významných taženích, jakými bylo obsazení rhodeislandského Newportu, výprava do Pensylvánie či obléhání Charlestonu. Uniformovaní černoši se těšili důstojnému zacházení, i když namísto pušek a bajonetů používali lopaty a sekery na úpravu terénu a na stavbu tábořišť a opevnění. Barevní „pionýři“ se ovšem rozptýleně vyskytovali i v samotném britském vojsku, kde rovněž konali nejtěžší pozemní práce. Výjimku z tohoto podřadného postavení tvořila loajalistická tzv. černá brigáda z New Jersey, elitní jednotka obávaných ozbrojených nájezdníků, kteří v čele s „plukovníkem Tyem“, bývalým newjerseyským otrokem, naháněli patriotům v letech 1778–1780 hrůzu vražednými případy napříč New Jersey a New Yorkem, nejprve zcela samostatně, později jako součást toryovských *Královniných jezdců*.

Lidská síla je jen jednou částí potravy, jíž se živí válka; druhou, neméně naléhavou potřebu představují peníze. Kontinentální kongres i sněmy jednotlivých států se uchýlily k třem hlavním prostředkům, jimiž si je hodlaly opatřit: emisím papírové měny, válečným dlužním úpisům a dodatečným daním.

Každý z nich a všechny dohromady vedly ke znehodnocení oběživa. Papírová měna mohla mít určité výhody, pokud by se její tisk udržel na uzdě; na rozdíl od kovových mincí neodplývala ze země a propad hodnoty postihoval všechny společenské vrstvy bez rozdílu. Politika řízené inflace však přesahovala jak schopnosti a možnosti tvůrců finanční strategie, tak nenasytné požadavky válečného hospodářství. V roce 1775 si kongres vypomohl první emisí papírových peněz za šest milionů dolarů a od té doby se jejich množství v oběhu každoročně s výjimkou roku 1777 zvyšovalo, až dosáhlo celkové sumy 200 milionů, přičemž každý stát byl povinen přijmout určenou kvótu. Jestliže již na konci roku 1776 měl „kontinentální“ papírový dolar hodnotu pouhých 66 centů, o rok později klesla ještě na polovinu. Lidé nakonec odmítali přijímat takto znehodnocené peníze na úhradu dluhů, které se staly prostředkem k rychlému přerozdělování společenského bohatství, neboť nucené půjčky se vzhledem k inflaci takřka rovnaly konfiskaci. Pokus o stažení starých peněz v roce 1780 ztroskotal a asignáty nakonec dosáhly poměru 1:100 pevné měny. Vydáváním obligací, určených ke krytí válečných nákladů, byl pověřen Kontinentální úřad pro půjčky, ustavený kongresem v říjnu 1776. Státy mohly prodávat dlužní úpisy s úrokem 4%, jenž byl v roce 1777 zvýšen na 6%, přesto však nemohl obstát v konkurenci soukromých půjček úročných až 18%. Než úřad v roce 1781 uzavřel svou činnost, stačil mezi lidmi rozprodat obligace za dalších 62 milionů dolarů, jejichž hodnota v původní měně byla ovšem přibližně osmkrát menší.

Z okamžitého vojenského hlediska byla situace vlasteneckých sil na počátku léta 1776 překerní. Evakuací Bostonu Britové sice opustili území konfederace, bylo však jisté, že nebude trvat dlouho a britské oddíly se vrátí s mnohonásobnou přesilou – během války skutečně britské síly převýšily americké bojové formace více než čtyřnásobně, nemluvě o stonásobné převaze loďstva. Washington neskrýval obavy z nejbližších vyhlídek. Nedostávalo se kvalitní výzbroje, v kontinentální armádě řádily letní náklady a navíc se většina mužů dala naverbovat na krátkou dobu a počítala s tím, že se na vánoce vrátí domů. Ještě před vypuknutím bojů se místy začal projevovat nedostatek důležitých životních potřeb, závislých na dovozu. Jako první začala scházet nepostradatelná sůl, kterou zejména jižní státy odebíraly ve velkém množství; sůl konzervovala maso, jež tvořilo součást každodenního jídelníčku, a v horkém klimatu byla nepostradatelná pro metabolismus lidí stejně jako koní, dobytka, ovcí a vepřů. Útoky ozbrojeného davu ohrožovaly solní skladiště takřka od prvního okamžiku vypuknutí válečného stavu.

Washington dobře odhadl, že prvním cílem britské invaze se stane strategicky položený přístav New York. Kontinentální armáda proto již počátkem dubna 1776 opustila Novou Anglii a zaměřila vstříc očekávanému vylodění, zatímco místní patrioti usilovně pracovali na obranných opevněních. Bylo však zřejmé, že město ze všech stran otevřené k moři nelze hájit, a ačkoli byl Washington odhodlán vyhodit jádro New Yorku do povětří, musel respektovat zákaz kongresu, obávajícího se zhoubných účinků demolice na domácí morálku. Počátkem července 1776 dorazily z Halifaxu na Staten Island britské oddíly v počtu 10 tisíc mužů, k nimž se zakrátko připojil z Anglie námořní výsadek pod velením admirála Richarda Howea, bratra vrchního velitele Williama Howea; armáda čítající celkem 34 tisíc vojáků představovala největší bojovou sílu, která dosud v moderních konfliktech vystoupila. Koncem srpna se Britové přemístili na Long Island a zachytili se v Brooklynu. Při ústupu Američané ztratili na 1500 mužů a nepříteli padl do rukou generál Sullivan jako první prominentní zajatec nastávající války, záhy jej však galantní Britové propustili s nabídkou mírových jednání. Kongres jim vyšel vstříc a počátkem září vyslal na Long Island osvědčené vyjednavče Franklina, Adamse a Johna Rutledge z Jižní Karolíny, nicméně Howeův nekompromisní požadavek odvolat Prohlášení nezávislosti rozhovory záhy ukončil.

Washington se mezitím pozvolna stahoval směrem k Haarlemu a přeskoval své síly. Vzájemné opatrné potyčky se počaly rozvíjet od poloviny srpna, avšak teprve v říjnu se William Howe, schopný taktik, který znal terén z dob francouzské a indiánské války, rozhodl vytlačit hlavní síly kontinentálců do New Jersey. Koncem října byl Washington donucen z obavy před obklíčením opustit Manhattan a pochodovat na sever k Bílým pláním; tam se 28. října 1776 strhla krátká, avšak krvavá bitva, při níž oslabení Američané ztratili přes 500 mužů a znovu ustoupili. Poslední pevnost vlastenců na newyorské straně Hudsonu, nazvaná Washingtonovým jménem, padla 16. listopadu 1776, přičemž se Britům podařilo zajmout téměř 3 tisíce nepřátelských vojáků. Vzápětí se britské oddíly vedené generálem lordem Cornwallisem převalily do New Jersey, dobyly na budoucím americkém hrdinovi Nathanaelu Greenovi pevnost Lee, zmocnily se jeho zásob a donutily Washingtona ustoupit k New Brunswicku.

Temné vyhlídky Američanů se začaly naplňovat. Valná část kontinentální armády se s vypršením nájemních smluv chystala k návratu domů, zatímco newjerseyská domobrana v duchu přežívajícího provincialismu odmítla výpomoc. Odborníci z Filadelfie kritizovali Washingtona za zdlouhavou

evakuaci New Yorku, jeho přátelům se nelíbila ústupová taktika a jeho podřízení vypovídali poslušnost. Díky své manévrovací obratnosti však generál dokázal odvrátit katastrofu a udržel zdecimované síly patriotů v bojeschopném stavu. Howe jej sice v polovině prosince 1776 zahnal přes řeku Delaware do Pensylvánie a donutil delegáty kontinentálního kongresu k potupnému útěku až do marylandského Baltimore, na zimu se však stáhl zpět do New Yorku, i když v několika významnějších městech New Jersey ponechal posádky. V těchto krušných týdnech si Washington prověřil možnosti a meze kontinentální armády a utvrdil se v jediné úspěšné metodě, s níž bylo možno čelit britské technické nadřazenosti a početní nadvládě. Boj pouze na jistotu vítězství a pružný ústup před každým silnějším tlakem se až do uzavření příměří staly hlavními zásadami jeho strategie.

Po tristním zážitku s překotným úprkem kongres nejen omezil zásahy do Washingtonových pravomocí, ale naopak posílil jeho postavení v armádě na doslova diktátorskou úroveň. Ačkoli vrchní velitel vždy odmítal neodůvodněný hazard, v současné tragické situaci chápal klíčový význam okamžitého, byť drobného úspěchu pro pozvednutí morálky kontinentálního vojska. Na vánoční svátky 1776 se rozhodl k bravurnímu kousku, totiž přejít přes zamrzlou řeku Delaware zpět do New Jersey a zaútočit na posádku hesenských žoldnéřů, ubytovaných v městečku Trenton, kteří právě vyspávali po punčové oslavě Božího hodu. Překvapení se zdařilo a ve zmatených pouličních bojích, při nichž padl velitel hesenských Johann Rall, se poprvé ocitlo v americkém zajetí mnoho set nepřátel. Své mimořádné schopnosti osvědčil Washington nejen v umění zaskočit odpočívajícího protivníka, ale i v následujícím čelním střetu se značnou početní přesilou. Howe na nenadálý přepad odpověděl spojením oddílů přitáhnuvších od New Brunswicku s Cornwallisovými newyorskými posilami na pláních poblíž Princetonu, kde však Washington britské sbory v bitvě 3. ledna 1777 po částech porazil, když předtím pozornost vrchních velitelů rozdělil klamavými manévry. Kromě obrovského povzbuzení vlasteneckých sil tím dosáhl také toho, že Britové až na nejvýhodnější výspu New Jersey opustili a umožnili zmožené kontinentální armádě ubytovat se ve vojenských zimovištích v severní části státu. Z hlubin počáteční porážky se začal rodit pověstný „duch roku '76“ a Washington se měnil v národní ikonu.

Ačkoli vlastenecké nadšení a obětavost, nahrazující zbraně, zásoby a vojáky, tvoří podstatnou součást národního mýtu o získání nezávislosti, cesta ke konečné porážce, kterou Britové přes všechny odbočky v roce 1777 nastoupili, je zahalena tajemstvím. Oblíbená obvinění vzdálených londýnských minis-

trů – lordů Germaina v úřadu pro kolonie, Barringtona odpovídajícího za ministerstvo války a Sandwiche v čele admirality – z neschopnosti a nekompetentního zasahování do pravomocí operujících generálů neobstojí před opakovanými stížnostmi vrchního velitele Williama Howe a jeho nástupce Henry Clintona na jejich nezáměr a nedostatek instrukcí. Bohatá Británie disponovala nejen neporovnatelně většími materiálními i lidskými zdroji, ale i lodní kapacitou, která je dokázala přepravit za oceán; její flotily s nákladem vojáků byly schopny překvapit Američany na kterémkoli místě protáhlého pobřeží. Výcvik, disciplína a bojovnost armády v červených kabátech se alespoň zpočátku více než vyrovnaly odhodlání špatně vyzbrojených republikánů. Podle mínění historiků byly však tyto kvality postupně nahlodávány Howeovou nezměrnou opatrností, nedostatkem iniciativy a konečně plíživým pocitem nezdaru, který v britských řadách narůstal s každým neúspěchem. Pocit nejistoty podporovalo váhání londýnské vlády, která od uzavření americko-francouzského spojenectví a vzniku neutrální ligy musela věnovat mnohem více pozornosti vojenské situaci v Evropě a začala se dokonce obávat možnosti invaze na ostrovy. Zkušení a vážení britští vojevůdci, jako byl Jeffrey Amherst nebo lord Cavendish, odmítli vydat se do zámoří a osobně se zúčastnit „nepopulární války“, jiní se snažili z dobrodružství vycouvat dřív, než ztratí politickou prestiž. Jeden ze skeptiků, generál William Harvey, označil vojenské dobytí Ameriky přímo za „bláznivou představu, která odporuje zdravému rozumu.“

V polovině roku 1777 se válečné záležitosti daly znovu do pohybu, když generál John Burgoyne začal uskutečňovat plán rozetnout konfederaci vedví a oddělit hlavní hnízdo rebelů – Novou Anglii od jádra kontinentální armády. Tuto nikoli originální myšlenku rozpracoval Burgoyne ještě v Londýně na žádost náčelníka britských sil v Kanadě Guy Carletona a v podobě *Návo-du, jak vést válku z kanadské strany* ji předložil státnímu tajemníkovi pro kolonie Georgi Germainovi; protože Germain neměl Carletona příliš v oblibě, světil tento úkol generálovi se skvělou kariérou dvořana, člena parlamentu a dramatického autora. Jádrem Burgoynova plánu bylo setkání dvou vstřícných proudů: jeden v síle osmi tisíc mužů měl pod jeho velením postupovat z kanadského Quebecu na jih směrem k Champlainovu jezeru a na horní Hudson, naproti němu pak měl generál William Howe vypravit z New Yorku odpovídající kontingent vojska vzhůru po řece Hudsonu. Z pevnosti Oswego měly operovat pomocné britské síly a zadržovat Američany v Mohawském údolí. Howe, úřadujícího v New Yorku, však zároveň lákala mož-

nost dobýt a obsadit Filadelfii, prestižní sídlo republikánské vlády, o němž se navíc domníval, že leží uprostřed moře spřátelených loajalistů, jak jej ochotně a zároveň nepřesně informoval zajatec z amerického tábora generál Charles Lee. Ačkoli lord Germain schválil oba plány, odpovědnost za strategické plánování ležela na Howeovi; londýnský politik se pouze podřídil představám a názorům vrchního velitele, o němž předpokládal, že se dobře vyzná v místních poměrech.

Howeův výpočet, podle něhož měl „stihnout“ Filadelfii před tažením po Hudsonu, se však ukázal jako mylný. Generál si k vylodění vojska zvolil nikoli bližší pobřeží Delaware, nýbrž zátoku Chesapeake; získal tak navíc dvacetimílový pruh země, avšak ztratil měsíc času, který by potřeboval na účinnou pomoc Burgoynovi. Výprava z New Yorku byla zahájena v červenci 1777, kdy se hluboko v zátoce Chesapeake mezi Virgínií a Marylandem vylodilo 15 tisíc mužů v červených uniformách. Washington byl nejprve přesvědčen, že britská flotila směřuje do severokarolínského Wilmingtonu, a posléze měl na mysli Charleston, takže podle vlastních slov „musel putovat zemí sem a tam jako Arab, když hledá vodu.“ Nakonec zaujal s 10 tisíci kontinentálců obranné postavení na přístupu do Filadelfie na východním břehu potoka Brandywine, kde na něj Howe v polovině srpna zaútočil obvyklým obchvatným manévrem, v němž byli oba protivníci mistři. Američané nápor nevydrželi; i když se počáteční útek podařilo generálu Nathanaelu Greenovi zmírnit na víceméně spořádaný ústup, byla po bitvě cesta na hlavní město konfederace otevřená. Jak se v této válce stalo již téměř pravidlem, vlastenci ve srovnání s Brity utrpěli dvojnásobné ztráty.

Dne 26. srpna 1777 vtáhly Howeovy oddíly do Filadelfie, aby vítězství zarámovaly mohutnými oslavami. Delegáti kongresu si zatím zopakovali emigraci, nejprve do virginského Lancasteru a poté do Yorktownu. Washingtonova odvěta v podobě koordinovaného útoku, jímž 4. října 1777 udeřil na hlavní tábor britských sil v pensylvánském Germantownu, se nezdařila; kontinentální oddíly se při manévrování ztratily v mlze a dokonce se začaly navzájem ostřelovat. Za značných ztrát na životech i zajatcích byli Američané z Germantownu vypuzeni a v listopadu 1777 museli pod útokem Cornwallisových mužů vyklidit i pevnost Mercer na řece Delaware, která bránila přístupu britských plavidel do vnitrozemí. Washington s vydatnou Greenovou pomocí ustoupil do údolí Forge v severozápadní Pensylvánii, kde se ubytoval na zimu. Jména Brandywine a Germantown se pro republikány stala symbolem nejvyššího zoufalství a pokoření.

Burgoyne začal severní kampaň ještě dříve, nežli se Howe pustil na svůj výlet do Filadelfie. V polovině června 1777 opustil tábor v kanadském St. John sbor složený z Britů, Němců, Kanadanů a indiánů v počtu 7700 duší, doprovázených 138 děly, a zamířil k Velkým jezerům. Za dva týdny pochodu dospěli „bojovným duchem prodchnutí“ vojáci k pevnosti Ticonderoga, kterou drželi Američané pod velením generála Artura St. Claira. Britové očekávali tuhý boj, nepřítel ji však jako nehajitelnou záhy opustil stejně jako blízkou Anninu pevnost, takže navzdory záškodnické válce generála Philipa Schuylera z newyorské domobrany mohly spojenecké oddíly postupovat dál k hornímu Hudsonu. V polovině srpna 1777 narazili na první vážnou překážku u Benningtonu, kam odbočil oddíl v počtu 700 mužů včetně indiánských bojovníků, aby se zmocnili potravin a munice z amerických armádních skladů. Zásobovací výprava byla rozprášena jednotkami newyorské a vermontské domobrany, posílenými o massachusettské veterány, které na ni pod vedením generála Johna Starka zaútočily a většinu z jejich členů pobily nebo zajaly; zachránili se pouze indiánští spojenci, jimž se podařilo včas utéci. Nato se Burgoyne rozhodl táhnout k Albany; proti němu stál revoluční generál Horatio Gates, který vystřídal Philipa Schuylera v čele divoké a poměrně početné (kolem 6 tisíc duší) armády domobranců a dobrovolníků, vyburcovaných do zbraně hrůzou z přítomnosti bojovných indiánů a jejich válečných zvyků.

Teprve počátkem října 1777, ve stejnou dobu, kdy Cornwallis vyháněl Washingtonovy kontinentálce z pensylvánského Germantownu, se z New Yorku vstříc kanadskému tažení vydala po Hudsonu vzhůru slíbená výprava, kterou zorganizoval Howeův zástupce (a pozdější nástupce) Henry Clinton. Ani tento muž na klíčovém postu však neprojevil potřebnou rozhodnost. Britské loďstvo pod velením Benjamina Vaughana spálilo 9. října přístavní městečko Kingston, vlastně prastarou holandskou osadu Esopus, vzápětí se však vrátilo na pobřeží, údajně pro posily. Burgoyne se mezitím dostal do ohně, když další z hvězdné sestavy revolučních generálů Benedikt Arnold donutil jeho muže, aby se za značných denních ztrát stáhli na Bemisovy výšiny a poté k městečku Saratoge. Obležení trojnásobnou americkou přesilou a s vyčerpanými zásobami požádali Britové 13. října Horatia Gatese o zastavení nepřátelství. Podmínky kapitulace byly sjednány 17. října 1777 tzv. saratožskou konvencí, v níž Burgoynova armáda slíbila složit zbraně, odebrat se do Bostonu, nalodit se na cestu do Anglie a na americkém bojišti se nikdy víc neobjevit. Největší britská vojenská pohroma od Braddockovy porážky u Fort Duquesne v roce 1755 byla dokonána. Autory prvního průrazného úspěchu

vlastenců ve válce za nezávislost se stali nikoli námezdní bojovníci kontinentální armády, nýbrž nazdařbůh vyzbrojené a neukázněné oddíly domobrany a státních bojůvek, bránící své rodiny a farmy.

Úlohu nejvyššího velitele Williama Howea je nutno posoudit s dávkou nestrannosti. I když byl Howe současníky od počátku obviňován z váhavosti a opatrnosti hraničící s leností a podobně jako Burgoyne z nadměrné slabosti pro krásné pohlaví, která jej zbavovala posledních zbytků energie, mělo jeho tažení na Filadelfii vedle touhy po okázalém triumfu i praktický účel, totiž udržet Washingtonovu armádu stranou severního bojiště. Pád Ticonderogy a optimistické zprávy od Burgoyna navíc takřka do poslední chvíle utvrzovaly hlavní stan v jistotě, že jeho pomoci není zapotřebí. Howe ve svém ospravedlnění, které napsal po válce, poukazoval také na nedostatek směrnic z ministerstva kolonií, které by změnily původní Burgoynovův záměr provést obchvat Nové Anglie pouze přičiněním kanadské armády, a odmítal nařčení z řevnivosti a úmyslného ponechání obklíčených spojeneckých sborů na pospas osudu; přesto i jeho po návratu do Anglie očekávala vyšetřovací komise.

Zprávy o nečekaném a ohromujícím americkém vítězství dorazily počátkem prosince 1777 do evropských velkoměst. Zatímco v Londýně vypukla panika a odpůrci války v parlamentu i premiér North znovu vyrukovali s mírovými plány, v Paříži novinky naopak způsobily, že se ministr zahraničí Vergennes konečně přiklonil k myšlence protibritské aliance za cenu americké nezávislosti a počátkem února 1778 ji zpečetil již zmíněnými spojeneckými smlouvami. V té době již nemáme o Nicholasi Cresswellovi žádné zprávy. Dne 23. července 1777, právě když John Burgoyne začínal tažení k Velkým jezerům, do něhož vkládala londýnská vláda i generalita tolik nadějí, vyplouvala z Long Islandu na širé moře briga *Edward*, na jejíž palubě prožíval autor deníku opojné pocity úlevy a záchrany. Nicholas Cresswell, který měl za sebou tři roky bezprostředních zážitků a zkušeností s povstaleckým prostředím, považoval britskou věc v Americe již za ztracenou.

Cestovní deník

|1774–1777|

|1774|

I. Přípravy

Edale, úterý 1. března 1774. Dlouhý čas jsem se usilovně věnoval úvahám, jak bych měl utvářet svou pouť světem, a dnes jsem dospěl ke konečnému rozhodnutí, totiž že pojedu do Ameriky, ať to dopadne jakkoli. Jsem si jist, že ze strany rodičů a přátel narazím na všemožné překážky, a jsem rozhodnut vzdorovat jim a protentokrát se řídit tím, co chci sám. Z nejlepších zpráv a popisů, které jsem byl schopen získat, a z mé vlastní představy o té zemi vím, že v Americe může člověk s malým jměním žít mnohem lépe a mnohem více si polepšit než v Anglii – zvláště když farmaří, což je obor, v němž jsem byl vychován. Snažil jsem se zjistit co nejlépe; řekli mi, že půda je dobrá a její cena velmi nízká. Z toho plyne, že zemědělství je zcela jistě v zárodečném stavu. Podnebí musí být v některé části kontinentu dobré, protože vzhledem k rozloze tam jsou zastoupeny všechny typy.

Téměř od dětství jsem v sobě pěstoval myšlenku, že v některé části svého života odjedu do Ameriky, a žádná doba není tak příhodná jako tato. I kdybych však tuto touhu neměl, mám množství pádných a přesvědčivých, byť soukromých důvodů, které mne nutí opustit domov, a to nikoli jen kvůli sobě, ale v naději, že to přinese mír a klid těm, které chovám v nejvyšší úctě. Rozhodl jsem se tedy podniknout cestu do Virginie, protože situaci v této kolonii znám nejlépe; chci totiž někam, odkud se můžu rychle vrátit a snažit se přesvědčit své přátele, aby mi poskytli něco do začátku. Díky této cestě budu schopen lépe posoudit, co je pro tu zemi vhodné nebo zda mne uspokojí natolik, abych se tam natrvalo usadil. Pokud se tak nestane, bude to důvodem, abych se usadil na zdejší straně Atlantiku, a nejen to; mám naději, že to bude mít v mnoha ohledech příznivý vliv na ty, které opustím. Jestliže tohoto cíle dosáhnu, budu šťasten; když ne, budu ubožákem.

Hodlám přimět pana Jamese Carringtona, aby promluvil s mým otcem a trochu mi proklestil cestu. Je mi líto, že si na to netroufnu sám; myslím však, že pokud má někdo na otce vůbec nějaký vliv, je to on. Rozhodl jsem se vést si ode dneška každodenní a nestranné zápisky, jimiž budu, jak doufám, usměrňovat své budoucí počínání.

Středa 2. března. Šel jsem k p. Carrintonovi, abych ho přiměl přimluvit se u otce. S jistou nevolí slíbil, že ho zítra navštíví. Přiznávám, že nemám velkou důvěru v jeho řečnické schopnosti, ale věřím, že bude poctivý a udělá pro mne vše, co je v jeho moci, neboť vidí, že jsem naprosto pevně rozhodnut.

Čtvrtek 3. března. P. Carrington večer přišel a s jeho pomocí a podporou se podařilo získat otcův souhlas, abych jel do Ameriky. Myslím že ho poskytl s největším odporem. Je mi líto, že se mnou se o tom vůbec nebavil, ale jsem rozhodnut, že vytrvám.

Pátek, 4. března. Zaměstnán doma. Shledal jsem, že je velmi obtížné získat matčin souhlas. Stručně řečeno, všichni moji přátelé mne považují za šílence, protože chci pryč; nemají však nejmenší ponětí o skutečných důvodech, proč tento divný rozmar, jak to nazývají, podnikám.

Pondělí 7. března. K mému překvapení šel můj otec k panu Hallovi, aby od něj získal doporučující dopis pro p. Lathama v Liverpoolu. Zítra hodlám do Liverpoolu vyrazit.

Warrington, úterý 8. března. Vydal jsem se do Liverpoolu, oběd v Manchesteru, ubytován ve Warringtonu, vývěsní štít *U koňské hlavy*.

Liverpool, středa 9. března. Přibyl jsem do Liverpoolu, oběd *U zlatého rouna*. Po obědě jsem čekal na p. Lathama, který se šel se mnou podívat na lodi směřující do Virginie. Nejvíc se mi líbila *Molly*, která do dvou týdnů vypluje k řece Rappahannock ve Virginii. Kapitán jménem Parry není ve městě, čekají ho zítra. Večer jsem strávil s p. Lathamem u *Rouna*.

Čtvrtek 10. března. Pil jsem čaj s p. Lathamem. Po čaji jsem se setkal s Tomem Middletonem, který se mnou šel za kapitánem Parrym. Smluvil jsem s ním plavbu za 10 guinejí a k poslednímu tohoto měsíce mám být v Liverpoolu. Večer jsem strávil s Tomem Middletonem.

Manchester, pátek 11. března. Opustil jsem Liverpool, oběd ve Warringtonu. Z Warringtonu ve společnosti p. Whitakera do Manchesteru. Večeřel jsem u p. Greatrixse se Samem Jacksonem a strávil jsem tam večer. Ubytován *U labutě*.

Edale, sobota 12. března. Odejel jsem z Manchesteru, oběd ve Stockportu. V Chapel-en-le-Firth jsem si objednal u Edwarda Forda nějaké oblečení, domů jsem se dostal večer. Moji bratři Tom, Ralph a Joe mají spalničky.

Neděle 13. března. Dopoledne jsem šel do kaple. Myslím, že farář mířil svou řečí úmyslně na mne; text byl z podobenství o marnotratném synovi. Je zvláštní, že tihle synové církve si nemohou odpustit, aby se pletli do záležitostí jiných lidí. Po obědě jsem jel do Castletonu, abych poděkoval p. Hallovi za námahu, kterou podnikl na mou podporu.

Pondělí 14. března. Doma, zaměstnán přípravou na cestu do Virginie. Od chvíle, kdy jsem přijel z Liverpoolu, se mnou otec sotva promluví. Je to velmi nepříjemné, ale musím to podstoupit; je to pro mne také velmi nevýhodné, protože nevím, co mi chce dát, a neříká mi, jak se mám co nejlépe chovat.

Pátek 18. března. Šel jsem do nové kovárny, aby mi dali adresu Jamese Kirka ve Virginii. Je naprosto nezbytné, abych na druhé straně Atlantiku měl někoho známého, protože jinak nemohu tu zemi poznat tak dobře, jak bych si přál.

Wakefield, sobota 19. března. Dnes ráno mi otec dal 12 guinejí a chtěl, abych jel do Wakefieldu, což jsem ihned učinil. Obědval jsem s tetou v Mottramu, pil kávu v Penistonu. Do Wakefieldu pozdě večer.

Ughill, pondělí 21. března. Po snídani mi dal p. Ellis tuto radu: důvěřuj vždy Bohu; chovej se ke všem spravedlivě; jednej vždy čestně a poctivě; budou-li tato pravidla přísně dodržovat, pomohou mi ve všech nesázích a protivenstvích, která mne mohou potkat. Budu se snažit, abych se touto upřímnou a přátelskou radou řídil tak dalece, jak mi jen křehkost lidské povahy dovolí. Obědval jsem ve Sheffieldu s p. Furnisem; u Bromheadů koupil nějaké železářské zboží a malé množství také od p. Furnise. S p. Furnisem a Magnalem *U růže a koruny*, velmi rozjaření. V Ughillu pozdě večer, celá rodina v posteli.

Edale, úterý 22. března. Snídal jsem v Ughillu, domů na oběd. Večer přivezl John Briddock mou truhlu. Pohled na ni dojal mého otce víc než cokoli, co jsem u něj dosud viděl. Myslím, že je mým počínáním velmi upřímně zarmoucen a zneklidněn. Je mi to líto. Co dělám, má dobré důvody a já vytrvám.

Středa 23. března. Dopoledne zaměstnán balením oděvů, což stálo mou matku mnoho slz. Po obědě jsem jel do Chapel-en-le Firth, abych si vyzvedl další oblečení a nechal naložit truhlu do vozu do Liverpoolu. Večer jsem strávil s doktorem Greenem. Dozvěděl jsem se od něj, že lidé si obecně myslí, že jsem *non compos mentis*. Můj odjezd přisuzují tomu či onomu, ale skutečné příčiny jsou všichni velmi vzdáleni. Domů jsem se dostal pozdě večer.

Čtvrtek 24. března. Uspořádal jsem doma své záležitosti, připraven k odjezdu. Nepříjemné dílo. Už abych byl pryč.

Milnthorpe, pátek 25. března. Odjel jsem do Milnthorpu. V Hope onemocněl kůň; od Jacoba Halla jsem si půjčil jiného a pokračoval v cestě. Do Milnthorpu pozdě večer.

Edale, sobota 26. března. Ve Sheffieldu jsem obědval s p. Perkinem *U růže a koruny*; u Bromheadů zaplatil zboží, které jsem u nich koupil. Pí Perkinová mi dala dopis pro jejího bratrance na Barbadosu. Domů velmi pozdě večer.

Neděle 27. března. Dopoledne jsem šel do kaple. Přišli se se mnou rozloučit p. Bray, John Bore, John Hadfield a Michael Bradbury. John Hadfield se mnou chce poslat svého syna, ale nechci se na nikoho vázat.

Pondělí 28. března. Jel jsem do Castletonu říci sbohem p. Hallovi. Vdova Hallová mi dala darem pár punčoch; nemám ponětí, co ji k tomu vedlo. Strávil jsem večer na zámku s p. Brayem, Jacobem Hallem, Johnem Hadfieldem a Michaelem Bradburym. Zjistil jsem, že Bradbury je provokatér, lhář a pomlouvačný darebák, a je mi líto, že jsem s ním kdy měl co společného, ale v budoucnu se takovým známostem vyhnu.

Úterý 29. března. Dostal jsem dopis od Toma Middletona, že loď vypluje příští pátek. Zaměstnán vyřizováním svých záležitostí a přípravou všeho potřebného do Virginie. Ve čtvrtek hodlám vyrazit do Liverpoolu.

Středa, 30. března. Dnes jsem se rozloučil s přáteli. Opravdu velmi nepříjemné dílo. Všichni jsou z mého odjezdu velmi zarmouceni nebo to alespoň tvrdí. Někteří, u nichž bych to nejméně očekával, prolévali hojné slzy, ale sami nejlépe vědí, zda byly upřímné nebo strojené. Pil jsem čaj s babičkou. Stará paní je velmi zarmoucená. říká, že myslí, že mne vidí v tomto životě naposled. Šel jsem se rozloučit se svým vzácným přítelem p. Championem, který mi velmi upřímně a láskyplně udělal všechny moudré rady, jichž byl schopen. Je mi líto, že se od tohoto přítele z nejméně vzácnějších odloučím. Matka a celá rodina jsou velmi zarmouceni. Nepříjemný večer.

Warrington, čtvrtek 31. března. Brzy ráno mi otec dal, co uznal za vhodné, a vydal jsem se do Liverpoolu. Loučení s přáteli bylo jedním z nejdojemnějších výjevů, co jsem kdy zažil. Na všech stranách spousta slz, ale o nic víc, než co je při takových příležitostech obvyklé. V Chapel-en-le-Firth si mne převzal bratr Richard a trval na tom, že pojedou do Liverpoolu se mnou. Zastavili jsme se ve Stockportu u Nata Pickforda, ale má těhotné děvče a nebyl ke spatření. Obědvali jsme u pí Dixonové v Manchesteru, odtud do Warringtonu ve společnosti Sama Jacksona, Charlese Greatrixie a mého bratra. Po večeri jsme šli navštívit Waxworthovy a byli jsme velmi veselí.

Liverpool, pátek 1. dubna. V Liverpoolu před obědem. Našel jsem svou truhlu a zboží u p. Lathama; kaptn. Perry mi sdělil, že loď tento týden nevypluje.

Pondělí 4. dubna. Ráno odejel můj bratr domů s p. Bakerem. Večeřel jsem a strávil večer u p. Sykese se Samem Jacksonem, Greatrixem a kapitánem Mayem. Všichni velmi rozjaření. Jestli loď nevypluje příští týden, hodlám jít k p. Sykesovi, abych se seznámil s uměním plavby. Bude to mnohem lepší než nicnedělání, jak to provozuji v současnosti.

Úterý 5. dubna. Ráno se Sam Jackson a Greatrix vydali do Manchesteru a já jsem navštívil školu p. Sykese. Večer *V doupěti*, do doků dorazil kapitán Bostock z Guineje. Šel jsem na palubu, abych viděl Boba Middletona, který je tu stewardem, ale špína a nemoc ho tak změnila, že jsem ho nepoznal; nikdy předtím jsem neviděl tolik nemoci a nepořádku. Kapitán se stěží držel na nohou a několik mužů se nedokázalo zvednout ze svých visutých lůžek. Pozoruhodný příklad, jak guinejští námořníci přivykli smrtelnosti – na palubu přišel gentleman, který hledal nějakého cestujícího z Jamajky: „Zatraceně, umřel před třemi týdny, vytáhli jsme mu střeva a hodili ho dolů mezi zátěž,“ řekl jeden z námořníků s naprostou lhostejností.

Středa 6. dubna. Uskutečňuji zoufalý záměr – alespoň tak se jeví v očích všech mých přátel. Krátce řečeno, pokud vím, s výjimkou p. Championa nemám na světě jediného přítele, který by moje počínání schvaloval. Měl bych tedy postupovat s nejvyšší obezřelostí a rozvahou. Musím překonat mnoho obtíží: nejsem vyučen v žádném oboru a nevím skoro nic o tom, jak svět chodí, neznalý podvodů a lumpáren všeobecně a v té části světa, kam mířím, zvláště; mé vzdělání je velmi chabé; ve vzdálené zemi nebudu mít přítele, s nímž bych se poradil, a jen málo peněz k obživě; a jistě ztratím valnou část nezávislosti, kterou jsem měl doma. To všechno dohromady však nestačí, aby vyvážilo přirozenou pohnutku a také trudnomyslnost, k níž jsem doma občas dospěl. Co podnikám, dělám s dobrým úmyslem, ne abych někomu ublížil nebo jej podvedl, nýbrž abych prospěl sobě a posloužil mým přátelům. Co z toho vzejde, je v rukou Správce všech věcí a zrodí se v lůně času. Podnikám to dobrovolně, z čestných a ušlechtilých důvodů a jsem smířen s osudem, ať je jakýkoli. Budu-li mít štěstí, nepochybuji, že moji přátelé řeknou, že jsem jednal uvážlivě a že bylo moudré, že jsem vytrval. Budu-li neúspěšný, neodsoudí mne jen přátelé, ale každý zabeďněnec se bude tvářit chytře a řekne, že můj plán nemohl nikdy vyjít, že mi bylo doma příliš dobře, že mám neklidnou a tuláckou povahu a jako vrchol pronikavé-

ho úsudku mi přisoudí rozhazovačnost a zhýralost, aniž by brali nejmenší ohled na proměnlivost života. Abych se vyhnul těmto obviněním, musím si stanovit jednoduchá pravidla, jimiž budu své počínání řídit. Zaprvé, jednat čestně a pokud možno splácet dluhy, což je účinný prostředek, jak dostat úvěr, kdybych ho snad potřeboval. (Mem. Nikdy si nepůjčovat, pokud se tomu lze vyhnout). Zadruhé, neuspěchat nákupy nebo společné podnikání s někým na delší dobu, dokud nepoznám povahu a vlastnosti lidu, podnebí, řemesla a obchod, úrodnost půdy, povahu, kvalitu a množství produkce, formu vlády a koloniální nebo provinční politické zřízení. Zatřetí, když se mi země bude líbit, vrátit se domů hned jak budu mít všechny důležité znalosti pohromadě, snažit se, abych se do toho mohl pustit za lepších podmínek, a žít tak střídavě, jak jen při udržování slušné úrovně lze. Zachovávaní těchto pravidel bude velmi prospěšné. Večer jsem strávil s p. Jamesem Longsdonem *U rouna*.

Čtvrtek 7. dubna. Zjistil jsem, že naučit se plavebnímu umění není tak obtížné, jak jsem si zprvu myslel. Strávil jsem večer s p. Longsdonem, který mi dal vzorník a chtěl, abych pro něj dělal nějaké obchody, ale já nechci mít se zámořským obchodováním nic společného.

Pátek 8. dubna. Rozkaz být zítra v sedm ráno na palubě. Koupil jsem si lůžko a zaplatil kaptn. Parrymu za cestu; dopravil jsem na palubu svou truhlu a věci. Dozvěděl jsem se, že máme tři další pasažéry, ale nevím, kdo jsou. Strávil jsem odpoledne na Mount Pleasant s p. Oaksem ze Sheffieldu, napsal Gustavu Bradfordovi. Vše připraveno k vyplutí hned jak vítr dovolí.

II. Cesta – první dojmy

Loď *Molly* do Ameriky, sobota 9 dubna. Ráno jsem vstal velmi brzy a napsal otci. Na palubě kolem deváté. Vztyčeny plachty s příznivým větrem a proudem; odpoledne klidné a příjemné, zakotvili jsme v Ormsheadu. Jsme čtyři pasažéři, ale ostatní dosud neznám. Při večeři všichni velmi rozjaření, ačkoli myslím, že většina z nás mladých plavců má spíše slabý žaludek. V osm večer se zdvihá bríza, zdvižena kotva; v deset večer je vidět maják ve Skerry.

Neděle 10. dubna. Minulý večer se při pokusu dostat se na visuté lůžko uvolnil hák v nohách a já jsem si při pádu málem zlámal kosti, k nemalé zábavě mých spolucestujících. Lůžko je těžký kus plátna upevněný na obou koncích popruhy ke stropu kabiny.

Pondělí 11. dubna. Hezké, příjemné počasí. Odpoledne jsme viděli ostrov Bardsey na velšském pobřeží a zátoku Curmathen. Včera čerstvě válo a mně bylo velmi nevolno, ale dnes je mi o něco lépe. Spaní ve visutém lůžku je velmi příjemné, i když hodně odlišné od spaní na břehu.

Úterý 13. dubna. Minulou noc jsem spal velmi dobře. Ráno kolem Hlavy sv. Davida, SV výběžku Walesu. Příjemný slabý vítr. Je mi mnohem lépe, přinejmenším tak dobře jako zbytku pasažérů. V noci jsme viděli skály zvané Biskup a klerici.

Středa 13. dubna. Viděli jsme Irsko ze vzdálenosti 12 námořních mil. Myslím, že nevolnost už přešla.

Čtvrtek 14. dubna. Čerstvý vítr, moře se dosti vlní. Zlomilo se vrchní ráhno na předním stěžni. Vypluli jsme z Holyheadu na 53 st. 23 min. šířky a 4 st. 40 min. délky. Z průlivu jsme se dostali na volné moře se SV větrem. Zjišťuji, že jsem se velmi mylil – celý den je mi velmi zle.

Pátek 15. dubna. Dobrý vítr, příjemně. Vypil jsem čtvrtku¹ mořské vody, která působí velmi mocně na obou koncích a dělá mi dobrou službu. Mluvili jsme s brigou z Leghornu, pluje do Bristolu.

Sobota 16. dubna. Lehký vítr a příjemné počasí. Naši pasažéři jsou reverend John Baldwin a jeho bratr Thomas Baldwin z Chesteru, míří na Bermudy kvůli zlepšení zdraví, jak říkají. Zdá se mi ale trochu divné, že se na palubu dostavili pod falešnými jmény. Další je kapitán Alexander Knox, Skot, míří do Marylandu. Večer se naše zlatíčka opila velkou odlivkou grogu. Na moři je to v sobotní večery zvykem, ovšem mně je velmi nevolno.

Neděle 17. dubna. Je neděle a my s farářem na palubě očekáváme modlitby. Místo modliteb se však baví pojednáním o kurdějích, zatímco většina námořníků si čte ve své Knize obecných modliteb. Shledávám, že tito muži nejsou sebrankou bez mravních zásad, jak se zdálo. Je pravda, že obvykle klejí co nejhrozněji, ale když se modlí, což je myslím velmi zřídka, činí tak od srdce. Příjemné počasí a dobrý vítr. Zcela bez nevolnosti.

Pondělí 18. dubna. Lehká SV bríza a příjemné počasí. Začínám mít hlad, což je znamení, že nevolnost ustupuje. V přírodě je to zajisté jedna z nejnejpříjemnějších nemocí, neustálá nevolnost v žaludku, závratě v hlavě, hluchota, nechuť vůči všem druhům potravy.

Středa 20. dubna. Příjemný a slabý vítr. Platil jsem láhev rumu jako pokutu za to, že jsem lezl do lanoví.

1 Čtvrt galonu, tj. 1, 13 l.

Čtvrtek 21. dubna. Pěkné počasí a lehká bríza. Viděli jsme velkou flotilu sviňuch, jak si hrají kolem lodi. Některé z nich jsou na 10 stop dlouhé, ale žádnou jsme nechytili.

Pátek 22. dubna. Příjemné počasí. Mluvili jsme s brigou z Lisabonu, obědvali rybu ze zásob a brambory. Ryby jsou uloženy v ledu bez soli. Předtím, než se dají vařit, tlukou do nich na kotevním špalku železným kladivem, aby změkly. Je to obvyklé páteční menu a je považováno za velkou lahůdku, ale není to nic pro mne, protože nenávidím jeho zápach. Viděli jsme Corve, jeden ze Západních ostrovů, směr JJV ½ V, vzdálenost 14 námořních mil. Nevolnost jsem docela překonal. Na moři začíná být příjemně.

Sobota 23. dubna. Ráno lehká příjemná bríza, večer však mocně fouká a jsem nemocen.

Neděle 24. dubna. Silné náporů východního větru. Loď se houpe a kymácí nejhůře, jak jsem dosud zažil. Vlny se velmi často převalí přes postranní člun. Zlomil se zadní stěžeň. Velmi nemocen, páni Baldwinové jsou na tom stejně.

Pondělí 25. dubna. Dnes fouká trochu mírněji, ale stále dost silně.

Úterý 26. dubna. Silné náporů větru a vzedmuté moře. První věc, kterou jsem uviděl, když jsem se dostal na palubu, byl tesař, jak se kutálí z jedné strany paluby na druhou, přičemž ztratil klobouk a paruku. Viděl jsem ho brzy potom a zeptal se ho, co se s nimi stalo. „Zatracené oči, vzal si je Davy Jones,“ říká. To se říká, když jde něco přes palubu. Velmi nemocen.

Středa 27. dubna. Silně fouká celý den. Má nevolnost je stále tak silná, že si skoro přeji, abych byl na břehu.

Čtvrtek 28. dubna. Lehká příjemná bríza a klidná voda. Napil jsem se mořské vody, která působí velmi dobře a vrátila mi chuť k jídlu. P. Baldwin chytil mořského tvora, který se nazývá Portugalská válečná loď.² Je dlouhá kolem 9 palců a vypadá jako měchýř nad vodou, vždy pluje při hladině. Myslím, že se nikdy nepotápí. Má průsvitnou modrou barvu. Část, která vypadá jako měchýř, slouží jako plachta, tělo je jako chuchvalec rudé příze s dlouhým ocasem. Ta, kterou chytil p. Baldwin, ho má dlouhý 16 stop a není silnější než stéblo. Kdybyste se dotkli těla nebo ocasu, měli byste stejný pocit jako při dotyku kopřivy.

Pátek 29. dubna. Čerstvá bríza s deštěm.

Sobota 30. dubna. Čerstvý východní vítr, oblačno.

Neděle 1. května. Lehká bríza, jasno. Večer klidný. Žádné modlitby.

2 Mořský živočich podobný medúze (řád Siphonophorae, rod Physalia), ve skutečnosti shluk mikroorganismů (zooidů) těsně fyziologicky spojených.

Pondělí 2. května. Příjemné počasí se slabými přeháňkami.

Úterý 3. května. První část dne silný vítr s deštěm. Loď na návětrné straně. Večer velmi silný déšť s hřměním a blesky.

Středa 4. května. Slabý vánek s jasným a horkým počasím, teploměr ukazuje 73 stupňů.³ Do týdne se čeká země. Večer klidno.

Čtvrtek 5. května. Příjemné počasí, ale ošklivý vítr.

Pátek 6. května. Čerstvý protivítr, oblačno, zamlženo, deštivo. Loď na návětrné straně.

Sobota 7. května. Protivítr, oblačno. Blesky a déšť.

Neděle 8. května. Příjemné počasí, protivítr. Mluvili jsme s brigou z Georgie do Lisabonu. Dnes žádné modlitby.

Pondělí, 9. května. Parné a mlhavé počasí. Viděli jsme několik kosatek,⁴ zdají se hodně velké a vyhazují vodu do značné výše, prý nosními otvory. V šest večer se vítr stočil na východ.

Úterý 10. května. Lehký vítr, ale velké vlnobití od severu. Parné a mlhavé počasí.

Středa 11. května. Příjemné počasí, příznivý vítr.

Čtvrtek 12. května. Oblačno, mlhavo, ale příznivý vítr.

Pátek 13. května. Příznivý vítr s mlžnatým, oblačným počasím. V šest večer spuštěno olůvko a narazilo v hloubce 25 sáhů. Písčité dno, ale žádná země.

Loď *Molly*, zátoka Chesapeake, sobota 14. května. V deset ráno země z hlavního stěžně. Odpoledne podél mysu Henry, odkud jsme viděli ve vzdálenosti 18 námořních mil na VSV mys Charles. Na palubu lodivod. Země se zdá plochá a písčitá, porostlá borovicemi. Prostřednictvím lodi mířící do Londýna jsem napsal otcí. V sedm večer přišel ze SZ náraz bouře, blesky a déšť, nuceni spustit kotvu na konci Podkovy v hloubce 6 sáhů. Je zvykem, že když cestující dosáhnou země, zaplatí námořníkům po láhvi rumu. Zvyk jsme dodrželi a zaplatili a myslím, že všichni muži na palubě (s výjimkou kapitána, pasažérů a prvního důstojníka) byli opilí, kleli a rvali se jako šílenci. Velmi silně foukalo. Hlasité hřmění a blesky tak silné a rychle za sebou, že mohu psát bez svíčky.

Neděle 15. května. V pět ráno za čerstvé brízy a zamračeného počasí spuštěna kotva. V poledne jasno a příjemně. Z hlavního stěžně se země jeví plochá a porostlá vysokými borovicemi. Do zátoky ústí velký počet řek. Napočítal jsem 19 plachetnic, země na všech stranách. Je to jeden z nejhezčích pohledů

3 Fahrenheita, tj. 23 stupňů Celsia.

4 V orig. *grampus*, kosatka dravá (orcinus orca), kytovec z čeledi delfinovitých; autor mohl myslet i velrybu obecně.

v mém životě. Co je příjemnější než po 27 dnech vidět zemi!⁵ V sedm večer klidno. Zakotvili jsme u Windmill Point.

Pondělí 16. května. Protivítr, a protože máme neschopného lodivoda, kapitán nepovažuje za moudré, abychom se pohnuli. Stále na kotvě. Kapitán dostal z Liverpoolu dopis se zprávou, že oba Baldwinové jsou doma zadluženi a musí opustit palubu.

III. Virgínie, nemoc, Barbados

Urbanna, řeka Rappahannock, Virgínie, úterý 17. května. Protivítr. Naše loď na kotvě. Kaptn. Parry, kaptn. Knox, pánové Baldwinové a já jsme jeli na lodivodové lodi na břeh, na pevnině po třiceti osmi dnech cesty z Liverpoolu. Je to malá vesnice příhodně položená na potoce stejného jména; je zde celnice na řece Rappahannock a skladiště tabáku. Páni Baldwinové šli do domu jednoho obchodníka, pro něhož měli doporučující dopisy, Knox a já jsme zůstali v hostinci.

Středa 18. května. V Urbanně, čekám na loď; jel jsem se podívat na venkov. Půda je písčitá a v každém ohledu holá, nicméně dává vynikající úrodu zeleniny a ovoce. Spousta zeleného hrášku. Hodlám psát deník i nadále.

Čtvrtek 19. května. Dnes přibyla loď. Kaptn. Knox a já jsme si najali člun, aby nás vzal do Nanjemoy na řece Potowmeck, kolem 60 mil od Alexandrie, což je místo, kam se chci dostat co nejdříve. Jel jsem k Hlubokému potoku a vzal na palubu člunu zavazadla. Rozchod s pány Baldwin, kteří míří do Norfolkku ve Virgínii. Zpět do Urbanny, ale příliš pozdě večer, takže jsem nucen spát celou noc ve člunu.

Pátek 20. května. Kolem 8 ráno jsem opustil Urbannu. Náš člun obsluhují tři černoši. Ve 2 odpoledne jsme se dostali do ústí řeky Potowmeck, která je široká asi 12 mil. Na březích velké množství pěkných usedlostí. V 10 večer jsme zakotvili na potoce Majotack.

Nanjemoy, Maryland, sobota 21. května. Brzy ráno jsme se zastavili a vážili na Ladlorově přívozu v Marylandu, kde jsme u přívozníka dostali snídani. Po snídani jsme se znovu vydali na cestu, ale člun najel na pobřežní písčinu a položil se na bok, kde jsme uvázli dvě hodiny, až jsme k vrcholu stěžně připoutali kanoi naplněnou kameny, loď jsme nakláněli na druhý bok a vypros-

5 Chybný výpočet, který autor deníku v pozdějším záznamu opravil.

tili ji. Odpoledne jsme připluli do Nanjemoy. Bratr kaptn. Knoxe zde má dům, ale není doma. Představil mne bratrovu partnerovi, p. Bayleyovi, který se ke mně chová velmi zdvořile a trvá na tom, abych u něj týden zůstal. Nemíním zůstat déle, než něco popluje do Alexandrie.

Neděle 22. května. Je to malá vesnice s asi pěti domy. Všichni jsou plantážníci kromě Knoxe a Bayleye, kteří mají obchod. (Co v této zemi nazývají obchod, je v Anglii krám⁶). Odpoledne jsem s kaptn. Knoxem a p. Wallacem (Knoxův a Bayleyův účetní) pil čaj u plukovníka Harrisona. Kaptn. Knox mne uvedl do všech domů ve vsi. Lidé jsou podivuhodně zdvořilí a ochotní, zjevně si žijí velmi dobře a jsou mimořádně šťastní.

Pondělí 23. května. S kaptn. Knoxem jsme šli k pí Marsdenové, vdově v sousedství. Dostali jsme velmi průměrné jahody a třešně.

Úterý 24. května. Obědval jsem na palubě skotské lodi jménem *Jenny*, kapitán a majitel McLeash

Středa 25. května. Viděl jsem, jak se sází tabák. Půda se nejprve okopá do malých kruhových kopečků velikosti krtčích hromádek, asi 4000 na akr. Rostlinky vypadají trochu jako malé sazeničky zelí; prsty nebo klacíkem udělají díru a do každé dají jednu sazenici. Dva černoši osázejí denně tři akry. Na těle mi vyskákaly malé puchýře, které nesnesitelně svrbí. Nazývají to pichlavé horko a prý je velmi rozšířené. Může to tak být, mohu to dosvědčit, ale velmi to obtěžuje.

Čtvrtek 26. května. Čekám na příležitost, abych se po vodě dostal do Alexandrie, ale myslím, že kaptn. Knox dělá všechno, abych byl zklamán, protože nechce, abych odešel. Pil jsem čaj u pí Leftwichové.

Pátek 27. května. Obědval jsem na palubě *Jenny*, McLeash. Je pravda, že jsme měli vynikající černé pivo a víno, ale kdyby byly naše žaludky choulostivější, byly by znechuceny skotskou čistotou.

Sobota 28. května. Zem je zde plochá, půda písčitá a většinou jalová s výjimkou míst, kde je smíšená s mušlemi, které ji činí velmi úrodnou. Zemědělství je ve velmi ubohém stavu. Krátce, o farmaření zde vědí velmi málo. Pěstují jen tabák, indiánské obilí a trochu pšenice. Vše dělají černoši. Tabák je obděláván jen motykami, indiánské obilí pluhem, ale špatného typu a bez předradličky. Brázdy nejsou hlubší než dva palce a stěží zničí plevel. V průměru se zde půda prodává za tři dolary za akr (třináct šilinků a šestipence šterlinků).

6 V orig. store - shop.

Neděle 29. května. Kapt. Knox jel do Bulo ve Virginii navštívit bratra. V okruhu 14 nebo 15 mil zde není žádný kostel. P. Bayley a já jsme šli na černošský bál. Neděle jsou jediné dny, které tato ubohá stvoření mají pro sebe, většinou se scházejí a baví se tancem, k němuž hrají na bendžo. Tento hudební nástroj (pokud ho tak lze nazývat) s pouhými čtyřmi strunami je vyroben z dýně v napodobení kytary, hraje se na něj stejným způsobem prsty. Někteří zpívají, což je opravdu velmi komická hudba. Písně většinou velmi satirickým způsobem vyprávějí o tom, jak s nimi zacházejí jejich pánové a paní. Jejich poezie je jako jejich hudba – velmi drsná a nekultivovaná. Tanec je nanejvýš excentrický výkon, ale bez řádu a groteskní. Nedokáží jej popsat. Všichni se zdají v této zábavě mimořádně šťastní, jako kdyby zapomněli na své ubohé postavení nebo si ho nebyli vědomi.

Pondělí 30. května. Obědval jsem u plukovníka Harrisona. Nemluví se o ničem jiném než o blokadě bostonského přístavu. Zdá se, že lidé jsou postupem vlády velmi popuzeni a hovoří, jako kdyby byli odhodláni řešit spor mečem.

Úterý 31. května. Čekám na plavbu do Alexandrie, ale nemám příležitost. Nemám co dělat.

Středa 1. června. Velmi netrpělivě čekám na plavbu do Alexandrie. Dozvěděl jsem se, že čím výše po řece, tím je půda lepší. Pokud ne, v této části země se neusadím.

Čtvrtek 2. června. Strávil jsem odpoledne u plukovníka Harrisona, zjistil jsem, že je to velmi inteligentní muž a zdá se, že s oblibou líčí zvyky a způsoby svých krajanů. Kapt. Knox se dnes večer vrátil do Nanjemoy; zve mne, abych s ním jel do Annapolis, což hodlám přijmout.

Tabákový přístav, Maryland, 3. června. Najal jsem si koně a přešel potok Nanjemoy. Večer v Tabákovém přístavu, je to malé město u pramene stejnojmenného potoka. Konají se zde zasedání okresního soudu a je zde skladiště pro inspekci tabáku. Je zde usazeno několik skotských faktorů.

Marlboro, Maryland, sobota 4. června. Opustil jsem Tabákový přístav ve společnosti skotského obchodníka p. Johna Creiga, doktora Gustava Richarda Browna a kapt. Knoxe. Obědvali jsme v Piscataway, malém městě 16 mil od Tabákového přístavu. Jídlo špatně okořeněné a nechutné, madeirské víno 7 šilinků 6 pencí za láhev. Z Piscataway do Marlbro 16 mil. Viděl jsem rozčtvrceného černocha připoutaného řetězy ke stromu za vraždu dozorce. Půda se zdá většinou neúrodná a spoře osídlená, místy písčité a jinde tuhý jíl, ale množství pěkných sadů a pozoroval jsem, že obecně vysazují do nejhorší

půdy broskvoňové sady. 9. května tu měli mráz, který zahubil velké množství stromů, lesy na míle daleko vypadají mrtvé a uschlé.

Annapolis, Maryland, neděle 5. června. Brzy ráno jsem opustil Marlboro; v přívozu Mount Pleasant přešel řeku Potuxen. Při řece dobrá půda. Snídal jsem v Rollinsově hostinci; v této zemi se nazývají ordinária a jméno nemají pro nic za nic, neboť jsou ordinérní až dost. Co jsem přišel do této země, mám ke každému jídlu vepřové nebo kuře. Bude-li to takto pokračovat, obrostu štetinami nebo peřím. Od Rollinsů do města Londýn na Jižní řece; je to malá příjemná osada v zátocě, ale žádný velký ruch. Přešel jsem Jižní řeku a do Annapolisu na oběd, 22 mil od Marlbro. Od města Londýna do Annapolisu půda velmi průměrná.

Pondělí 6. června. Je to hlavní město nebo spíše provinční metropole se sídlem guvernéra, položené v zátocě Chesapeake. Není příliš velké ani lidnaté, ale pravidelně vyměřené s několika solidními budovami. Nyní staví elegantní cihlovou vládní budovu, která má být pokryta mědí. Velmi málo obchodního ruchu, podporují ho hlavně zasedání provinčního sněmu. Shromáždilo se zde množství lidí, aby dostali od provinčního úřadu pro půjčky úvěr. Zákonem provinčního sněmu se půjčka poskytuje v bankocetlích v hodnotě čtyř, tří, dvou, jednoho, dvou třetin, jedné třetiny a jedné devítiny dolaru. Kancelář je otevřena a prostředky rozděleny do částek po 1000 dolarech. Každá osoba, která v provincii trvale sídlí, může dostat 1000 dolarů, jestliže tu má pozemky v dvojnásobné hodnotě, bez zatížení dědickým omezením⁷ nebo hypotékou. Tyto pozemky slouží jako zástava půjčky poskytnuté na deset let, úročené 4%; poté se bankocetle vracejí úřadu zpět.⁸ Prodat nebo zatížit hypotékou statky, které jsou tomuto úřadu zastaveny, před uplynutím lhůty je smrtící a při neplacení úroků má pokladník úřadu právo prodat celý statek a všechny peníze zabavit ve prospěch provincie. Bankocetle jsou zákonným platidlem a probíhá v nich největší část provinčního obchodu. Nejen Virgínie, ale všechny provincie či kolonie mají velké množství platidel tohoto druhu, které vydávají jejich sněmy. Předpokládám, že jejich platnost je nesporná, jak si dovolím soudit podle počtu lidí, kteří o ně žádají. Zdá se mi, že mezi lidmi jakéhokoli postavení je nedostatek hotovosti. Hrají vysoko, utrácení bez

7 V orig. *entail*, tj. zákonná povinnost odkázat veškerou půdu jedinému dědici, kterou některé americké kolonie převzaly z anglického obecného práva; byla spolu s primogeniturou jednou z hlavních předrevolučních stížností zejm. v jižních koloniích s přebytkem půdy.

8 Jedná se vlastně o bezúčelový (tzv. americký) hypoteční úvěr, kdy jako zástava sloužily pozemky; vzhledem k množství volné půdy a její nízké ceně se jednalo spíše o vládní podporu podnikání a obchodních operací než výdělečnou záležitost.

obav a oblékají se neobyčejně rozmařile, ale pozoruji, že jen zřídka ukazují nějaké peníze, vše je v tabákových poukázkách. Je tu velké množství skotských obchodníků, ale jen velmi málo Angličanů. Potraviny jsou stejně drahé jako v Anglii, libra skopového a hovězího stojí 6 dolarů. Večer prudká bolest hlavy.

Piscataway, Maryland, úterý 7. června. Ráno jsem s kaptn. Knoxem opustil Annapolis, oběd v Marlboro, ubytování v Piscataway. Nanejvýš prudká bolest hlavy s vysokou horečkou, jsem nucen zastavit se v několika domech při cestě a odpočívat. Kaptn. Knox se ke mně chová neobyčejně laskavě.

Středa 8. června. S velkými obtížemi jsem se dostal do Tabákového přístavu. Kaptn. Knox trvá na návštěvě doktora Browna. Řídil jsem se jeho radou a on mi řekl, že je to horečka s nějakým tupohlavým lékařským názvem. Dal mi nějakou břechku a teď jdu do postele velmi nemocen.

Nanjemoy, Maryland, čtvrtek 9. června. Není mi líp, doktor mi dal další medicínu. Dostal jsem se do Nanjemoy, téměř mrtev bolestí a únavou, k tomu mimořádné vedro, takže jsem dvakrát omdlel.

Středa 15. června. Velmi nemocen, musel jsem zůstat ve svém pokoji. Je to první den, kdy jsem schopen vstát. Jsem velmi pohublý a slabý, ale mám dobrou náladu a doufám v Boha, že se to zlepší. Kaptn. Knox, p. Bayley a celé soustředství se ke mně chová a největší laskavostí, někteří z nich jsou stále u mne.

Pátek 17. června. Mnohem lépe. Doktor říká, že jsem mimo nebezpečí, ale radí mi vzít nějaké léky k vyčištění těla a pít trochu víc rumu než předtím, co jsem onemocněl. Zkrátka myslí, že mou nemoc zavinila přílišná abstinence a pití vody.

Sobota 18. června. Jsem schopen chodit po domě. Je mimořádné vedro, jinak bych se uzdravoval rychleji.

Neděle 19. června. Obědval jsem u jistého p. Hambletona, večerel a strávil večer u pí Leftwichesové s několika mladými virginskými dámami. Po večeři se společnost bavila různými hrami. Připadá mi to dost zvláštní, ale myslím, že v této zemi je to zvykem. Dnes je mi mnohem lépe. Doufám, že příští týden budu schopen jet do Alexandrie.

Pondělí 20. června. Rychle nabírám sílu, doktor mi poslal krabičku pilulek s návodem vzít dvě večer a dvě ráno. Jsou poslední, které hodlám brát. Oběd u pí Leftwichesové, potom jsem šel ven s několika mladými dámami, ale večer jsem se vrátil.

Středa 22. června. Vzal jsem si doktorovy pilulky, ale nezdá se, že by účinkovaly, jen po nich mám v ústech pachutí. Dnes večer vezmu tři.

Čtvrtek 23. června. Ráno jsem si vzal 4 pilulky, což mi po celý den působilo prudkou bolest ve střevech, provázenou trvalou žízní a velkou pachutí v ústech. Jinak ale na mne neúčinkují. Plk. Harrington mi poslal kolibříka. Je to pravděpodobně nejmenší ze známých ptáků, na zádech je zelený, hrdlo a prsa nádherný azur, břicho a stehna bělavé barvy. Má dlouhý zobák v tloušťce jehly, který vráží do květů a vytahuje z nich med, z něhož žije. Jsou vidět jen v létě, hnízda jsou velmi vzácná a jsou považováni za velkou zvláštnost.

Pátek 24. června. Mnohem hůř, hrdlo a jazyk mám velmi opuchlé. Poslal jsem pro doktora, přikázal mi být v posteli. Obávám se, že jsem se otrávil jeho zpropadenými pilulkami. Neustálá žízeň, ale tito lidé mne nenechají napít.

Sobota 25. června. Kaptn. Knox poslal expres pro doktora, který přišel asi v osm ráno. Poté, co prozkoumal pilulky, přišel k lůžku s náramně lékařskou tváří a zkoumal můj tep. Začal prosit za odpuštění za omyl, kterého se prý dopustil jeho učeň tím, že mi místo chladivých pilulek poslal silné se rtuť. Hned jsem mu dal ránu pěstí do obličeje tak silně, jak jsem jen dokázal, a kdybych toho byl schopen, dal bych mu pěknou nakládačku. To značnou měrou rozrušilo jeho mimiku a stáhlo ji do nanejvýš hrozivého zamračení, ale nepokoušel se dát najevo nelibost. Prosil mne, abych utišil svou vášně, následoval jeho pokyny a v brzké době budu zase zdrav. Věřil jsem, že jsem otráven, byl jsem stále zoufalejší a nelitostně jsem mu lál. Nechal mi nicméně nějakou síru a soli, které jsem vzal hned, jak odešel, což působilo velmi dobře a hodně se mi ulevilo. Dosud mne však všechno bolí, jsem oteklý, slintám a plivu jako vzteklý pes, zuby se mi viklají a v ústech mám boláky. Věřím, že za život vděčím jen své silné konstituci. Píši s velkými obtížemi, ale jestli snad zemřu, doufám, že to bude svědčit proti tomu lumpovi.

Neděle 26. června. Ráno jsem si vzal dávku síry, ležel celý den v posteli a hojně se potil. To způsobilo, že jsem velmi slabý a mdlý. Doktor mne přišel vyšetřit, ale nevstoupil do pokoje. Značně se mi ulevilo.

Pondělí 27. června. Mnohem lépe, ale jsem velmi ochablý a slabý, schopen většinu dne sedět.

Středa 29. června. Uzdravuji se velmi rychle, schopen chodit po pokoji. Otok opadá, hrdlo se zlepšuje, ale ústa velmi bolavá, každé dvě hodiny je vyplachuji octem. Dozvídám se, že doktor se každý den nechává ptát, jak se mi vede. Kdyby nebylo mimořádné péče kaptn. Knoxe, byl bych určitě mrtev.

Čtvrtek 30. června. Vzal jsem dávku solí, schopen jít na dvůr.

Sobota 2. července. Uzdravuji se průběžně, ale pomalu.

Neděle 3. července. Vyjel jsem si s p. Wallacem na plantáž plukovníka Tailora. Je to jen dvě míle, ale shledávám, že mne to příliš vyčerpalo.

Pondělí 4. července. Šel jsem se podívat, jak sklízají obilí. Největší lemplové, jaké jsem kdy viděl; myslím, že dobrá čtvrtina zůstává na poli neposečená. Někteří sekají kosami upevněnými na klacky v souběžných řadách, aby zrno leželo rovně. Nadělají tak víc škody než sekačky. Zrno je jen průměrné a úroda velmi slabá, zřídka dostanou z akru sedm bušlů, ale dávají ho do země tak lajdáckým způsobem bez jakéhokoli hnojení, že je zázrak, že vůbec něco sklídí.

Úterý 5. července. Vzal jsem další dávku solí a věřím, že bude poslední, kterou budu tentokrát brát. Je mi velmi dobře, nemám bolesti, ale jsem velmi slabý a hodně pohublý. Oděv na mně visí jako na kostlivci. Od té doby, co jsem doktora uhodil, mi nepřišel na oči. Zítra hodlám tomu lumpovi zaplatit.

Středa 6. července. Šel jsem navštívit doktora, který se mnou (proti mému očekávání) jednal s nejvyšší laskavostí; uznal, byť neochotně, že jsem měl oprávněný důvod ke stížnostem, a zcela odmítl zaplacení, dokud se úplně neuzdravím. Pochopil jsem, že platit doktorovi je v této zemi velmi neobvyklé. Vrátil jsem se do Nanjemoy zcela vyčerpán.

Čtvrtek 7. července. Plavím se na palubě malého škuneru mířícího do Alexandrie. Kaptn. Knox a p. Bayley na mne naléhali, abych zůstal trochu déle, než zkusím cestovat. Věřím, že jsem schopen plout do Alexandrie, po vodě je to jen 100 mil. Jsem těmto vzácným lidem nekonečně zavázán, v době nemoci mi poskytovali všemožnou péči; více něhy by mému uzdravení nemohli věnovat, ani kdybych byl jejich bratr. Absolutně odmítli vzít si cokoli za můj pobyt, a tak mám vůči nim dluh, který, jak se obávám, nikdy nebude v mých silách splatit. Klidný večer, šel jsem s kapitánem na břeh na to, čemu říkají žňová zábava. Je to slavnost dožínek. Lidé jsou velmi rozpustilí, tančí bez bot a punčoch a děvčata bez zastávky, ale nemohu se tohoto rozptýlení účastnit.

Řeka Potowmeck, pátek 8. července. Protivítr, zakotvili jsme u Maryland Point. Šel jsem na břeh a obědval u kaptn. Harrisona; velmi nóbl večere, ale kapitán je zuřivým odpůrcem vlády. Večer na palubě. Příznivý vítr. Dostali jsme se k plukovníku George Washingtonovi, zakotvili na potoce. Je tu malý hmyz, který v noci vypadá jako jiskra. Pokaždé, když roztáhne křídla, něco na jeho těle rovnou pod křídly světélkuje; je to vidět jen když je roztáhne, rozeznatelný jen v noci, a nazývá se ohnivá muška. Podél řeky množství pěkných domů na virginské i marylandské straně. Všechno jsou to tabákové plantážní-

ci, někteří mají značný majetek. Řeka odděluje provincii Maryland a kolonii Virginii.

Sobota 9. července. Čeká se na náklad mouky z mlýna plukovníka Washingtona. Je mi teď docela dobře, ale jsem slabý a mdlý.

Neděle 10. července. Šel jsem se podívat na mlýn, je úplně dokonalý. Strojní zařízení včetně spojení šrouby je stejné jako v Anglii, s párem kolínských a párem francouzských mlýnských kamenů;⁹ mouka nejlepší, co jsem viděl. Půda je zde mnohem lepší než po řece dolů.

Alexandria, Virginie, pondělí 11. července. Vzali jsme náklad na palubu, zdvihli kotvu a plujeme do Alexandrie. Po obědě jsem zašel s doporučujícími dopisy k p. Kirkovi. Zdá se, že mne velmi rád vidí, povzbuzuje mne a trvá na tom, abych jeho dům považoval za svůj domov, dokud tu zůstanu. Vynesl jsem na břeh zavazadla.

Úterý 12. července. Prohlídka města, které je vyměřeno ve čtvercích o jednom akru, ulice široké 80 stop, několik solidních cihlových budov a až bude dokončeno podle plánu, bude to krásné a pravidelné město. Obchoduje se hlavně s pšenicí, moukou a tabákem. P. Kirk mi řekl, že minulý rok vyvezli z tohoto přístavu 100 000 bušlů pšenice a 14 000 barelů mouky. Zdejší pšenice patří k nejlepší, co jsem kdy viděl; na trh se dováží z vnitrozemí. Slyšel jsem, že asi 80 mil na západ od Thistonu je velmi dobrá půda. Řekl jsem p. Kirkovi o svém plánu, schválil ho a radí mi, abych cestu do vnitrozemí podnikl hned, jak budu moci jet na koni. Slíbil mi veškerou pomoc, která je v jeho silách. Odpoledne mne představil kaptn. Williamu Buddecombovi, gentlemanovi z Liverpoolu, a několika dalším gentlemanům z města. Jsem velmi rád, že si ho zdejší lidé tolik váží.

Středa 13. července. Začínám velmi rychle nabírat sílu. Zjišťuji, že je to příjemné místo.

Čtvrtek 14. července. Den voleb do sněmovny (mají každoroční volby). Byli tři kandidáti, za dvě hodiny bylo po volbách a proběhly velmi řádně a podle pravidel. Poslanci jsou plukovník Washington a major Bedwater.

9 Tzv. francouzské (*French*, správně *French burr*) mlýnské kameny byly sestaveny z několika kusů spojených maltou a železnými svorníky, zatímco kolínské (*Cologne*) kameny, zhotovené z jednoho kusu, byl typ běžný v kontinentální Evropě, v Anglii málo užívaný; název podle lomů v okolí Kolína nad Rýnem. Je zajímavé že Cresswell neužil anglický název pro kameny z jednoho kusu *peakstones* podle okresu Peak v hrabství Derby, odkud pocházel. Ohledně vybavení mlýna je v orig. užito slov *dressing*, tedy údržba mlýnských kamenů brusem, a *bolting*, což může znamenat způsob jejich upevnění.

Kandidáti věnovali lidu velký sud grogu¹⁰ (v Anglii ho nazýváme punč). Večer pořádal poslanec, kterému skončilo volební období, bál pro svobodné hospodáře a gentlemany z města, proběhl v dokonalé harmonii. Káva a čokoláda, ale žádný čaj. V současnosti mají tuto bylinu v nemilosti. Zachvátil mne prudký nápor bolesti ve střevech a musel jsem místnost velmi brzy opustit. Obávám se recidivy.

Pátek 15. července. Celou noc jsem měl velmi prudké bolesti ve střevech a krutý průjem – příznaky úplavice. Prokáže-li se, že je to úplavice, jsem si jist, že zemřu. P. Kirk a doktor mi radí, abych podnikl krátkou cestu po moři jako jedinou metodu k navrácení zdraví. Napsal jsem otci a informoval ho, že jsem z jeho účtu vybral třicet liber. Nemohu na moře bez peněžní rezervy. Věřím, že tyto peníze zaplatí náklady na můj pohřeb.

Pondělí 18. července. Musím zůstat v pokoji, trpím krvavým průjmem. Jsem v nanejvýš ubohém stavu, tak slabý, že stěží přejdu místnost, a sužován krutou bolestí ve střevech. Věřím, že velmi rychle přijde smrt. Zcela jsem se poddal vůli nebes a bez reptání podřídil osudu. Mé svědomí mne (ne)vini¹¹ z mrzkých a neodpustitelných zločinů, doufám tedy, že v očích spravedlivého a milosrdného Boha najdu milost. Dosud jsem nečerpal z otcovy směnky, a jestli se Bohu zlíbí vzít mne z tohoto světa, mám dostatek prostředků, aby mne slušně pohřbili. Zemřu-li, doufám, že p. Kirk pošle tuto knihu domů. Chová se ke mne jako rodič a doufám, že neodmítne žádost umírajícího.

Úterý 19. července. Zdravotní obtíže polevují, dnes se cítím ke svému překvapení lépe. Jsem mimořádně zavázán p. Kirkovi za jeho velkou péči. Radí mi vydat se co nejdříve na moře. Myslím, že jeho radu poslechnu a nastoupím na první loď, která vypluje z přístavu, i kdyby mne měli na palubu odnést.

Středa 20. července. Jsem schopen chodit po domě, ale vypadám spíš jako kostra než jako člověk. Dohodl jsem se s jistým kaptn. Speakem, že s ním popluji v malém škuneru na Barbados. Prodal jsem p. Kirkovi své železářské zboží a koupil od něj za 33 britských liber námořnické suchary, které chci vzít s sebou na spekulaci. Dopravil jsem je na palubu a při dobrém větru zítra vyplujeme. Jistý p. Dundass mi radí pít portské víno. Obávám se, že jsem se ho napil příliš mnoho.

10 *Barel*, 238,5 l; grog v orig. *toddy*, což může být i jiný druh míchaného nápoje.

11 Úprava textu podle smyslu.

Škuner *John*, řeka Potowmeck, čtvrtek 21. července. Celou noc jsem spal velmi dobře a bez přerušení. Cítím se velmi dobře, jenom slabý. Brzy ráno poslal kapitán pro mou truhlu a lůžko. Kolem deváté na palubě škuneru *John*, majitel Francis Speake, míří na Barbados. Dostali jsme se do ústí širokého potoka, kde jsme zakotvili.

Pátek 22. července. Minulou noc jsem spal velmi dobře. Věřím, že úplavici už mám úplně za sebou. S přílivem jsme přistáli u Stumpneck Point. Kapitán šel na břeh a nakoupil nějaké zásoby. Jsem značně vyčerpán pohybem lodi, sotva se udržím na nohou.

Sobota 23. července. Jsem schopen procházet se po horní palubě. Přistáli jsme v Cedar Point. Prudký nápor bouře, blesky a největší kroupy, co jsem kdy viděl, a některé, těžké jako kusy ledu, pořežaly několika lidem tváře, až krváceli. Na palubu přišel další pasažér p. Richard Brooks. Je invalida.

Neděle 24. července. Přistáli jsme u marylandského celního úřadu. Šel jsem s kapitánem na břeh odbavit loď. Ubytování na břehu v budově celnice; v neděli se pánové odmítli čímkoli zabývat.

Škuner *John*, řeka sv. Marie, pondělí 25. července. Přistáli jsme na řece sv. Marie. Šel jsem s kapitánem na břeh na celní úřad, všechny lodi se musí odbavit u obou úřadů. Je mi nyní dokonale dobře, jen jsem velmi slabý.

Úterý 26. července. Na kotvě s protivětr. Kolem poledne připlul člun s lodivodem, aby pozval kapitána na vepřové hody. Šel jsem s ním a velmi jsem se pobavil. Vykrmená prasata zde pečou vcelku. Konalo se to pod velkým stromem, sešlo se množství mladých lidí se spoustou punče, který, jak se zdá, milují muži i ženy, dva černoši hráli na housle a bendžo. Myslím, že tančili a pili, dokud mezi nimi zbyla jen hrstka střízlivých. Je mi líto, že se k nim nemůžu připojit. Na palubu pozdě.

Středa 27. července. Dosud na kotvě, protivitr. Po obědě jsem šel na břeh koupit nějaké zásoby. Když jsem se pokoušel dostat zpět na palubu, málem se převrhl člun. Jsem nucen ubytovat se na břehu u pí Miles Herbertsové. Lidé jsou většinou římský katolíci.

Čtvrtek 28. července. Na palubě před pátou ráno, zvedli jsme kotvy a vpluli do zátoky. Klidno, nuceni zakotvit.

Škuner *John* do Barbadosu, pátek 29. července. Brzy ráno jsme se vydali na cestu se SSZ větrem, pluli zátokou s lehkou brízou. Jsem teď schopen procházet se po palubě celou hodinu.

Sobota 30. července. V deset ráno u mysu Henry, 37 stupňů severní šířky a 75 stupňů 24 min. západní délky, odkud vyplouváme na cestu.

Neděle 31. července. Ráno kapitán zabil trojzubcem židovskou rybu.¹² Váží 74 liber a je dlouhá 5 stop. Podobá se tresce, chutná velmi dobře. Příznivý vítr, příjemně.

Pondělí 1. srpna. Větrno, občas klidno.

Středa 3. srpna 1773. Větrno, na moři vlnobití. Začínám mít mořskou nemoc.

Pátek 5. srpna. Včera v poledne začalo od severozápadu velmi silně foukat. Ve dvě odpoledne se vítr stočil východním směrem na JZ, když jsme byli nuceni stáhnout přední plachtu. V 10 večer přední plachta úplně skasaná, klouzali jsme s holým stěžněm. O půlnoci se zlomilo kormidlo, vše se zdálo ztraceno, čekali jsme, že se loď potopí dřív, než stačíme upevnit nové. Ve dvě ráno nové kormidlo, počasí se uklidňuje, ale loď nabrala množství vody. V 8 ráno vytažena přední plachta a kosatka, stále velmi silně fouká a moře je monstrózní. V šest večer trochu skasána hlavní plachta, ale moře stále velmi neklidné. Tyto dva dny velmi nemocen.

Sobota 6. srpna. Mírné, hezké počasí. To je po tak drsném moři velmi příjemné.

Neděle 7. srpna. Hezké počasí, slabý vítr. Přejeli jsme několik zvlněných proudů širokých asi 100 yardů, směr JZ. Co jsou zač, nedokáže náš kapitán, žádný námořník ani filozof říci s jistotou. Zvracel jsem z obav z bermudských skalisek.

Úterý 9. dubna. Oblačno, mlhavo s poryvy deště. Nyní jsme v koňských šířkách.¹³ Námořníci jsou posedlí myšlenkou, že je nelze překročit bez deště a bouří. Je mi teď (díky Všemohoucímu) tak dobře, jak mi v životě obvykle bývá, jen jsem slabý, ale mám dobrý žaludek a věřím, že se mi síly zakrátko vrátí.

Středa 10. srpna. Větrno s deštěm, protivítr.

Sobota 13. srpna. Lehká bríza a jasné, horké počasí. Večer bezvětří a hustý déšť.

Neděle 14. srpna. Bezvětří, klidná voda, lidé se koupou v moři. Nebyli zpět na palubě ani půl hodiny, když se na boku objevil žralok. Nalíčili jsme návnadu, ale nechtyli ho. Zdál se dlouhý kolem 10 stop, hnědé barvy. Byla s ním

12 Tento úlovek se nepodařilo identifikovat; jako „židovská ryba“ jsou běžně označovány především sladkovodní ryby, výjimečně (v Anglii, Skandinávii a USA) i mořské ryby, ovšem ze severních vod..

13 Pásmo mezi 30. a 35. stupněm severní (i jižní) šířky, s převažujícím bezvětřným a suchým počasím.

ryba zvaná lodivod.¹⁴ To je krásná, asi stopu dlouhá ryba s černými a bílými pruhy kolem celého těla. Zpravidla doprovází žraloky.

Pondělí 15. srpna. Slabý vítr s jasným a horkým počasím.

Úterý 16. srpna. Ráno lehká bríza. Večer zčerstva foukalo a odneslo to naše hlavní ráhno.

Středa 17. srpna. Počasí příjemné, ale horké. Co jsme přejeli obratník, jsme v oblasti pasátů. Vždy vanou ze SV a JV, ale zpravidla ze severovýchodu.

Čtvrtek 18. srpna. Viděl jsem tři tropické ptáky. Jsou přibližně velikosti havrana, ale mléčně bílí s dlouhými ocasními péry, vypadají velmi zvláště.

Párek 19. srpna. Mírná bríza a hezké počasí. Chycen delfín. Je to jedna z nejkrásnějších ryb, co jsem kdy viděl, kolem tří stop dlouhá, vyzdobená všemi barvami duhy. Když je vytažena z vody, rychle mění barvy, dokud nezemře; pak je světle modrá se sklonem k purpuru. Maso je velmi bílé, ale v ústech suché.

Sobota 20. srpna. Hezké počasí, ale příliš horko.

Pondělí 22. srpna. Silné nápory větru a mlha. Za překročení obratníku jsem zaplatil láhev rumu. Podle zvyku měla být zaplácena hned jak jsme přejeli obratník Raka, ale myslím, že na to lidé zapomněli.

33 Středa 24. srpna. Čerstvá bríza, oblačno.

Čtvrtek 25. srpna. Čerstvá bríza, větrno a mlhavo. Viděl jsem pět pevninských ptáků velikosti kachny, hnědé barvy. Myslím, že se nazývají terejové.¹⁵ Podle mých výpočtů je Barbados JJZ. Vzdálenost na poledníku 102 námořních mil.

Pátek 26. srpna. Čerstvá bríza, mlhavo se sprškami deště. V poledne spatřena plachetnice směřující na východ.

Sobota 27. srpna. Slabý vítr, klidno. Viděl jsem velké množství terejů.

Neděle 28. srpna. Slabý vítr s jasným a horkým počasím. Vzal jsem si dávku soli. Po celou dobu se těším tak dobrému zdraví, jakému jsem byl vždy zvyklý. Jím a spím velmi dobře. v ústech však mám stále pachut.

Pondělí 29. srpna. Čerstvá bríza a jasno. V poledne jsme na šířce Barbadosu, podle kapitána jsme u břehů, podle mých výpočtů ještě 10 námořních mil. Viděl jsem velký počet pevninských ptáků a podél lodi plulo cosi, co bylo – jak se domníváme – mužské tělo.

Úterý 30. srpna. Hezké a příjemné počasí. V poledne ostrov spatřen z hlavního stěžně, vzdálenost kolem 5 námořních mil. Ve tři odpoledne miji-

14 Lodivod mořský (naucrates ductor, v orig. *pilot fish*), masožravá ryba tropických moří.

15 V orig. *boobies*, mořský pták rodu *Sula*.

me SV konec ostrova, jeden z nejhezčích pohledů v mém životě. Pevnina je jako jedna velká zahrada posetá panskými sídly a větrnými mlýny ve velmi utěšeném stylu. V devět večer mjíme Bridge Town, kde zůstáváme až do rána.

Bridge Town, Barbados, středa 31. srpna. V osm ráno jsme vpluli do zátoky Carlisle a zakotvili v hloubce osmi sáhů. Plavba z Alexandrie trvala 41 dní. Loď připoutána, šel jsem s kapitánem na břeh do Bridge Townu, obědval s p. Charlesem Willingem, obchodníkem, jemuž byla loď konsignována. Spal na palubě.

Čtvrtek 1. září. Šel jsem na břeh a dohlížel na vylození svého chleba. Pokusil jsem se ho prodat, ale zjistil jsem, že nemohu dostat první cenu, kterou požaduji, neboť ho přichází velké množství z Filadelfie. Uskladnil jsem ho u p. Willinga v naději, že před odjezdem cena trochu stoupne. Oběd u p. Willinga; zdá se, že je to nóbl člověk, zve mne kdykoli do svého domu. Dohodl jsem se s kapt. Speakem, že budu přebývat na palubě, život na břehu je pro mne příliš drahý. Za týden ubytování chtějí polovinu johánka;¹⁶ nehorázná cena.

Speights Town, Barbados, pátek 2. září. Náhodou jsem potkal p. Thos. Blacketse, příbuzného p. Perkinse; pozval mne do Speights Townu, kde p. Perkins právě pobývá. Obědval jsem s p. Hazlewoodem, po obědě jel na jednom z obchodních člunů do Speights Townu a našel p. Perkinse nemocného na lůžku. Ubytoval jsem se u p. Blacketa.

Sobota 3. září. Minulou noc udeřil hurikán. Několik lodí se utrhlo z lan, celý den pršelo.

Neděle 4. září. Brzy ráno jsem se koupal v moři, v horkém podnebí je to velmi osvěžující. Po snídani jsem si prohlédl město, je malé a špinavé. Pěkný kostel, ale velmi málo navštěvovaný, o nedělích se lid baví střelbou. Večer jsem jel s p. Perkinsem prohlédnout si plantáž p. Kida. Výroba cukru a palírny rumu jsou velmi rozsáhlé. Třtinová šťáva se lisuje mezi dvěma železnými válci poháněnými větrem a potom se svařuje na cukr nebo se z ní dělá rum. Třtina se pěstuje na kopcích, sklizeň je kolem Vánoc, v současnosti vypadá jako velká ostrice. Všechno dělají černí otroci motykami, pluh se nikdy neužívá.

16 V orig. *Johannes coin*; jedná se pravděpodobně o zlatý dublon (dvoudukát) portugalského a brazilského krále Jana V. (1707–1750). Portugalské zlaté mince se pro svou hodnotu používaly spíše pro větší platby, na Barbadosu mohly „johánky“ sloužit jako jedno z mnoha evropských platidel.

Bridge Town, Barbados, pondělí 5. září. Nějaké vyhlídky na prodej námořních sucharů s malým ziskem, ale dotyčná osoba není doma. Do Bridge Townu v obchodním člunu. Večeřel jsem s kapitánem na břehu. Žádná vyhlídka na výhodný prodej nebo výměnný obchod, musím do Speights Townu.

Speights Town, úterý 6. září. Po obědě do Speights Townu. Nazývají ho brlohem, je to malá vesnice s kostelem. Večer, když jsme se s p. Perkinsem procházeli po břehu, zaútočili na nás z mancinelového hájku¹⁷ nějací černoši sprškou kamení, ale nezranili nás. V noci jsou černoši na neozbrojené lidi velmi suroví. Ubytován u p. Blackerse. Dal jsem p. Perkinsovi nůž, co mu posílá jeho strýc, a dopis od slečny R.

Bridge Town, Barbados, čtvrtek 8. září. Ve Speights Townu se mi chléb nepodařilo prodat. Do Bridge Townu na oběd. Nanejvýš nesnesitelné vedro.

Pátek 9. září. Prodal jsem část chleba, ale ne za první cenu. Druhou část jsem směnil za bavlnu. Toto zboží se ve Virginii dobře prodává a doufám, že tak ztrátu nahradím.

Sobota 10. září. Naložil jsem bavlnu na palubu. Napsal jsem domů a Samovi Jacksonovi, dopisy dal na palubu lodi směřující do Londýna.

Neděle 11. září. Vyjel jsem si s p. Iffilem, jedním z účetních p. Willinga, k jeho otci asi 10 mil od Bridge Townu. Silnice je velmi špatná a kamenitá. Kde je země plochá, zdá se být půda velmi úrodná, pěkná černá ornice, ale jsem v novém světě a neznám rostliny, které se zde pěstují, ani jak se zpracovávají. Obědval jsem pečené kůzle, ubytován u pí Iffilové.

Pondělí 12. září. Ve městě na obědě, výlet mne velmi potěšil.

Úterý 13. září. Šel jsem na břeh a viděl náklad otrokářské lodi. Jeden z nejvíce šokujících pohledů, co jsem kdy viděl. Asi 400 mužů, žen a dětí přivezli z jejich rodné země, zbavili svobody, oni sami i jejich potomstvo se stali vlastnictvím krutých cizinců bez vyhlídky, že se někdy budou opět těšit svobodě, ani práva stěžovat si, ať bude jejich utrpení jakékoli. Je to hrozná představa a nespravedlivá praxe. Všichni byli nařízání kromě asi stopu širokého pruhu modré bavlny, který zakrýval jejich nahotu, a zdáli se být velmi sklíčení. Večeřel jsem a strávil večer u p. Jamese Bruce.

Středa 14. září. Na palubě obědvali kapt. Thos. Bragg a Sir Richard Rouse Dotin, velkoobchodník ve městě. Večer jsem s nimi šel na břeh do židovské synagogy, abych viděl jejich velkolepý svátek otevírání pěti knih Mojžíšových.

17 Strom Hippomane mancinella, roste v karibské oblasti; ze šp. manzanilla – malé jablko.

Když jsme přišli, slavnost již začala, právě přinášeli knihy pod baldachýnem ze zeleného hedvábí podobným deštníku, zdobeným zvonečky ze zlata nebo mosazi. Nesli je do středu shromáždění, kde rabín neboli vrchní kněz držel dlouhou a hlasitou řeč v hebrejštině. Měl dlouhý černý plášť podobný rochetě, velkou kožešinovou kápi a úctyhodnou dlouhou bradu. Židé se modlí vestoje s klobouky na hlavách, s dlouhým pruhem bílého hedvábí nebo jemného plátna (podle osobních možností) jako ručník, s konci svázanými. Prostrčí jím ruce a volné části splývají po zádech. Zdá se, že své náboženské obřady vykonávají s velkou vážností. Budova je úhledná a uvnitř elegantně vybavená. Strávil jsem večer u kapt. Braggse ve společnosti osmi mladých dam, velmi rozjaření.

Čtvrtek 15. září. Obědval jsem na břehu v hospodě *U pěti kousků*, kouskem nazývají piatereen neboli šestipenci. Je to jedna z nejlevnějších hospod ve městě. Myslím, že tu jsou již jen dvě nebo tři místa, kde lze dostat oběd nebo něco k jídlu. Na palubě škuneru večerel kapt. Bragg, p. Dotin a čtyři další gentlemani a strávili zde večer.

Pátek 16. září. Ostrov je jeden z nejzazších návětrných ostrovů Západní Indie, leží nejvýchodněji na 12 st. 58 min. severní šířky a 58 st. 50 min. západní délky; je asi 20 mil dlouhý a 12 mil široký, má kolem 20 000 bílých obyvatel a 80 000 černochů. Ročně vyváží asi 20 000 Hh cukru a 60 000 Hh rumu.¹⁸ Většina potravin se dováží z kolonií, odkud pocházejí všichni otroci a také dříví, koně a dobytek všeho druhu. Výměnou posílají rum, cukr a bavlnu, ale posledního zboží jen velmi málo. Je to vysoký skalnatý ostrov a v Západní Indii se považuje za nejzdravější. Domnívám se, že osmina ostrova je pro zemědělství příliš skalnatá. Silnice jsou velmi špatné; není výjimkou vidět spřežení dvanácti párů volů, jak táhne jeden Hh cukru, ale dobytek je zde velmi malý. Hlavní produkce je cukr, indigo, sladká paprika pimento a bavlna. Sladká paprika roste na velkých stromech jako bobule, bavlna na keřících, které se sázejí každoročně. Indigo se sází stejně.

Je zde mnoho druhů ovoce – ananasy, banány, ovoce podobné velkým bobům, ale velmi sladké. Banány plátanos jsou podobného tvaru, pečené jsou dobrou náhražkou chleba. Krokodýlí hrušky neboli rostlinný morek¹⁹ mají stejný tvar jako hruška, ale mají velké jádro, dužina má chuť i podobu pravé hrušky. Kromě ananasu rostou všechny druhy na stromech. Tamaryšky ros-

18 Hh = hogshead, objemová míra, viz tabulku v příloze.

19 Avokádo.

tou na velikých stromech, kmeny jsou plné trnů jako naše trnky. Pomelo²⁰ je velké ovoce podobné pomeranči, ale mnohem větší. Spousta limetek. Pomeranče a citróny jsou tu velmi průměrné. Guajava je malé ovoce podobné limetce, ale mdlé chuti; dělá se z něj chutný rosol. Matčino jablko²¹ je větší než pomeranč, s jádrem uvnitř, dužina má vzhled mrkve a podobně chutná. Plody mancinely mají vzhled a vůni anglického jablka, ale jsou malé; rostou na velkých stromech zpravidla podél pobřeží. Jsou prudce jedovaté; jedno jablko prý stačí, aby se otrávil 20 lidí. Jed je tak zhoubný, že po jediné kapce deště nebo rosy, která spadne ze stromu na kůži, vyskočí okamžitě puchýř. Jak jsem se dozvěděl, plody ani dřevo nejsou k žádnému užítku. Zelný strom je velmi krásný, vyrůstá do značné výšky, kůra je světle zelená a podivuhodně hladká, plody jsou chutné naložené jako zelí, ale na stromě se mu nepodobají. Kokosovníky rostou do úžasné výšky, některé až 80 stop, s pouhým chumáčem listů na vrcholu. Plody rostou u kořene listů; když jedny dozrávají, jiné jsou v květu, takže nějaké jsou na stromě vždy. Je podivuhodné, jak hbitě černoši na tyto stromy lezou. Je tu ještě množství jiného ovoce, které neznám. Sladké brambory jsou jako naše brambory, ale mnohem větší.

Je to hlavní město ostrova a je dosti velké, ale v roce 1766 velká část shořela a dosud nebyla obnovena. Je tu solidní hezký kostel s varhanami, zasvěcený sv. Michalovi; kostelní dvůr je osázen kokosovníky a vypadá velmi pěkně. Domy se staví z kamene, ale ohniště mají pouze v kuchyni; kvůli horkému počasí se používá jen k vaření, jinak je zbytečné. Vedro by bylo nesnesitelné, kdyby po celý den nefoukala bríza z moře, v noci vane zase z vnitrozemí. Stále z JV. Část ostrova je opevněná bateriemi, návětrná část pak od přírody. Není zde posádka ani vojáci, jen domobrana, která je velmi disciplinovaná, aby černochoy udržovala v hrůze. Plantážníci jsou zpravidla bohatí, ale je to snůška prostopášných, zpustlých a krutých lidí. Ženatých je málo, ale v domě nebo v barácích si k jistým účelům vydržují mladé mulatky nebo černošská děvčata. Ženy nejsou oslňující krásky ani zběhlé v konverzaci, ale některé mají rozsáhlé majetky, jimiž mnohé nedokonalosti zakryjí. Britský lid, pověstný svou lidskostí, strpí, že je poskvrněn kreolskými poddanými – krutost páchaná na černoších je šokující a je ostudou lidské povahy. Pro nejmalichernější chyby, někdy jen z vrtochu svých pánů jsou tito ubožáci sputáni a nanejvýš nelítostně bičováni. Viděl jsem je svázané a mrskané zkrouceným ku-

20 Citrus maxima.

21 Mammia americana, tropická meruňka, souhrnný název pro několik druhů plodů Malphigiales.

sem kravské kůže, až na nich téměř nebyly vidět známky života; potom ještě dostali tucet ran výhonkem ebonitu, který je jako trnka. Ten rozdírání kůži i maso, takže z podlitin krvácejí, jinak by ztuhli a zemřeli. Někteří pro toto kruté barbarství umírají, jiní, jejichž duch je příliš vznešený, než aby se podřizovali ranám a týrání, sami skončí se životem. Když někdo zabije otroka, platí jen pokutu ve výši jeho ceny, není to nic pro šibenici. Ty ubohé bytosti jistě naleznou na druhé straně hrobu lepší místo, protože peklo měly už na zemi. Zdá se, že si toho jsou vědomi, jak lze soudit z jejich chování na pohřbech. Místo pláče a nářku tančí a zpívají a zdají se být nejšťastnějšími smrtelníky. S pánem a paní Dottinovými jsem šel na pohřeb p. Stephensona, velkoobchodníka ve městě. Většina mužů byla opilá, slzy prolévaly jenom mladé mulatky. Večer jsem strávil u kapitána Braggse.

Sobota 17. září. Oběd u p. Willinga, naložil jsem na palubu všechn náš náklad. Pil čaj u p. Dotina, který se mnou chce udržovat korespondenci. V osm večer zdvižena kotva a vypluli jsme ze zátoky, s vytrvalou brízou ze VSV.

Škuner *John* do Virginie, neděle 18. září. Čerstvá bríza a jasno. Viděl jsem Martinik; zdá se, že je to hornatá země. V osm večer duha od měsíčního světla.

Pondělí 19. září. Čerstvá bríza, ve dvě odpoledne spatřen Montserrat, ve čtyři míjíme Dasseadu, 16 st. 20 min. severní šířky, 50 st. 10 min. západní délky, odtud na moře. Mořská nemoc.

Neděle 24. září. Minulé čtyři dny příjemné počasí, ale dost hřmění a blesků.

Neděle 25. září. Příjemné počasí, ale protivítr a více blesků, avšak bez hřmění.

Pátek 30. září. Minulé dny mírná bríza a příjemné počasí. Myslím, že další pasažér p. Brooks se nedožije rána, kapitán s ním jedná nanejvýš barbarsky. Měl jsem s ním kvůli tomu spor. (Mem. Až budu na břehu, dát mu výprask).

Sobota 1. října. Hezké a příjemné počasí. Na boku spatřeno ve vodě lidské tělo. Večer bezvětří.

Neděle 2. října. Příjemné počasí. P. Brooksovi začíná být trochu lépe, ale je v nanejvýš šokujícím stavu.

Pondělí 3. října. Ráno pozoruhodný vzdušný vír, který na jednu minutu loď roztočil, a poté dvě hodiny bezvětří. Ve čtyři odpoledne válo velmi silně ze SV, nuceni plout pod přední plachtou.

Úterý 4. října 1774, Podle našich výpočtů jsme velmi blízko mysu Hatteras. Stále plujeme pod přední plachtou. Fouká velmi silně ze SV. Několikrát

jsme pluli rozbouřeným mořem, jednou nám to odneslo zábradlí na pravoboku se třemi žoky bavlny. Dva z nich patřily mně; je to vše, co jsem měl na spekulaci, nyní jsem žebrák. Tento úder osudu nyní stěží dokáží unést, ale musím se podřídít. Silně fouká a moře je neklidné.

Středa 5. října. Ve 4 odpoledne vítr z jihu, nyní plujeme pod přední plachtou a kosatkou. Poslední dva dny jsem nucen jíst syrové maso. Jsem velmi skleslý, ale musím se podřídít nepřízni osudu. Chycen delfín, v jeho břiše nalezen mořský tvor zvláštního tvaru. Je asi dva palce dlouhý, trochu jako žába, ale bez ploutví a nohou, bělavé barvy a pokrytý trny jako ježek. Viděl jsem množství létajících ryb. Jedna se snesla na palubu, má tvar jako pstruh a je stejně velká. Pleční ploutve jsou dlouhé a tenké; je s nimi schopna létat, dokud jsou ploutve mokré, a pak je namočí v moři. Touto metodou unikají delfínům, kteří je loví.

Čtvrtek 6. října. Příjemná bríza a jasno.

Pátek 7. října. Hezké počasí. V osm večer spuštěno olovo, v hloubce 15 sáhů narazilo na písčité dno.

Sobota 8. října. V osm ráno mjíjme mys Henry s příznivou brízou. V sedm večer jsme zakotvili u ostrovů Tanjier.

Neděle 9. října. Bezvětří, bavíme se chytáním krabů.

Pondělí 10. října. V noci udeřil vítr a jsme nuceni plout dál k řece Rappahannock. Zakotvili jsme ve Flotilové zátoce. Na břeh s lodním důstojníkem nakoupit námořní zásoby, zažili jsme spoustu legrace.

Úterý 11. října. Šel jsem na břeh k plukovníku Fleetsovi, který nám dal velmi špatnou zprávu o dění v koloniích. Mluví se jen o válce. Obědval s námi kaptn. Botson z brigy *Dvě Betsy*. Večer příznivý vítr, vplouváme do řeky.

Škuner *John*, řeka sv. Marie, středa 12. října. Zakotvili jsme na sv. Marii, šel jsem s kapitánem na břeh. Příjemné počasí.

Čtvrtek 13. října. Dostali jsme se k Cedar Point. Kapitán jel do Tabákového přístavu pro rozkazy.

Pátek 14. října. Na kotvě. Kapitán se večer vrátil.

Sobota 15. října. Jsme na potoce Port Tobacco. Loď zde vyloží náklad.

Neděle 16. října. Šel jsem do kostela v Tabákovém přístavu, oběd ve městě. Nemluví se o ničem jiném než o válce s Anglií. Po obědě jsem navštívil doktora Browna, který mi nabídl, že se mnou do Alexandrie pošle chlapce a koně. Musím se ubytovat v malém domě na pobřeží, večer se nemohu dostat na palubu.

Pondělí 17. října. Společnost na palubě strávila večer velmi rozjařeně.

Úterý 18. října. Po kapitánovi, který jel do Nanjemoy, jsem p. Knoxovi poslal nějaké sladkosti a kokosové ořechy. Opustil jsem loď a šel k doktoru Brownovi.

IV. Opět Virginie – plánovaná výprava do Illinois

Alexandria, Virginie, středa 19. října. Dnes ráno jsem se vyrovnal s doktorem, který mi napočítal 14 guinejí a měl tu drzost říci, že je to velmi levné. Byl jsem ale nucen smířit se s tím a dal jsem mu platební příkaz na p. Kirka. Dostal jsem od něj chlapce a koně. Oběd v Piscataway, večer jsem přibyl do Alexandrie. P. Kirk mi kondoluje k mé smůle, ale zdá se, že mne velmi rád vidí v plném zdraví. Říká, že nečekal, že mne opět uvidí živého, a odkládal dopis domů do návratu lodi s tím, že oznámí mou smrt.

Sobota 22. října. Pořádám své účty, které se ukazují jako neuspokojivé.

Neděle 23. října. Šel jsem do kostela a vyslechl velmi průměrné kázání.

Pondělí 24. října. Dnes ráno jsem dokončil své účetnictví a zjistil jsem, že p. Kirkovi dlužím 47 liber, 10 šilinků a 2 pence virginské měny; bez šestipence v kapse. Stojím před nepříjemnou nutností připravit otce o 50 liber šterlinků. Nemám na to žádné příkazy, ale protože jsem jeho peníze lehkovážně neprohýřil, myslím, že je lepší svěřit se do rodičovské péče než být v dlužích bez výhledu, že je splatím. To mne velmi rmoutí, ale donutila mne k tomu nutnost, absolutní nutnost.

Zde je vše v nejvyšším zmatku. Jsou jmenovány výbory, které mají zkoumat charakter a chování každého, kdo se věnuje obchodu, aby mu zabránili prodávat čaj nebo kupovat britské zboží. Někteří byli vyváženi v dehtu a peří, jiným lid zapálil majetek a zničil jej. V každém okrese se svolávají nezávislé kumpanie, jmenují adjutanty a cvičí mužstvo, jako kdyby byla válka na spadnutí. Ve Filadelfii se 5. dne minulého měsíce sešel všeobecný kongres různých kolonií a dosud zasedá, ale své záležitosti drží v naprosté tajnosti. Po celém kontinentu se organizují sbírky na podporu lidí v Bostonu. Krále otevřeně hanobí a popírají jeho autoritu. Krátce, vše je zralé ke vzpouře. Ti z Nové Anglie svými triky s nářky, kňučením a našeptáváním přesvědčili zbytek kolonií, že vláda z nich hodlá udělat naprosté otroky. Věřím, že to vláda nikdy nezamýšlela, ale ti presbyteriánští darebáci byli dost obratní na to, aby ostatní kolonie zatáhli do svého plánu. Podle všeho, co jsem v různých společnostech vyslechl, je cílem massachusettských nezávislost, ale nemám nejmenší pochyby, že vláda přijme prospěšná a rychlá opatření, která jejich ohavné záměry

zcela zmaří. Obávám se ale, že bude trvat nějaký čas, než se zmatek uklidní, a teď se nedá nic dělat. Všechno podnikání prakticky stojí; zdá se, že nikdo neví, jakým způsobem postupovat. Co se mne týče, nemyslím, že aféra skončí dříve než na jaře, ale vůbec se mi nechce vrátit se v horších poměrech, než jsem odjížděl, a stát se terčem posměchu všech svých přátel. Jestli se teď vrátím a věci se vyřeší, nikdy nebudou souhlasit, abych Anglii znovu opustil. Podle všeho, co jsem viděl, je mi zcela zřejmé, že s malou sumou peněz si tady jako farmář mohu nadělat pěkné jmění, a jestli budu mít trochu štěstí, pak i za krátkou dobu. P. Kirk mi radí zůstat do jara a podniknout cestu do vnitrozemí; všemožně mne povzbuzuje a nabízí mi veškerou pomoc, která je v jeho silách. Budu se řídit jeho radou. Pokud ti darebáci nepřesvědčí kolonie ke vzpouře, jsem rozhodnut nevracet se bez toho, abych si získal úctu.

Úterý 25. října. Dnes jsem se dohodl s pí Flemingovou, že u ní budu každý den obědovat za libru a tři šilinky virginské měny. Snídám a večeřím u p. Kirka. Musím žít co nejlevněji.

Čtvrtek 27. října. Velmi skleslý. Nevím, co dělat nebo jakým způsobem co nejlépe postupovat.

Pátek 28. října. Večeřel jsem a strávil večer u p. Williama Hornera, obchodníka z Liverpoolu.

Sobota 29. října. Přibyl škuner, dopravil jsem svou truhlu na břeh a zaplatil 20 liber virginské měny za plavbu.

Neděle 30. října. Šel jsem do kostela, pěkná budova a velká kongregace, ale farář průměrný.

Pondělí 31. října. P. Kirk se mi snaží zpříjemnit pobyt, ale jsem ve velmi zoufalé náladě. Pil jsem čaj a kávu u kapt. Sanforda.

Úterý 1. listopadu. Večer jsem šel do hospody, abych si vyslechl rezoluce kontinentálního kongresu. Četli petici trůnu a poselství lidu Velké Británie. Vidím to jako útoky na rozum a důstojnost britského panovníka a lidu a doufám, že jejich petice nebudou nikdy doručeny. Je mi líto, že je lid tak dobře přijímá a jejich názory všeobecně sdílí. Je to jasný důkaz, že sémě vzpoury je již zaseto a hluboce se zakořenilo, ale mám naději, že příští léto budou kořeny podryty. Jsem nucen jednat jako pokrytec a vynášet toto jednání jako nejmoudřejší výkon, jaký kdy nějaký sněm na této zemi podal, ale v duchu jimi pohrdám a pohlížím na ně s opovržením.

Středa 2. listopadu. Napsal jsem domů přátelům. Jsem nucen ukazovat se v nejlepší světlo a předstírat, že jsem malý whigovec, protože očekávám, že mé dopisy budou otevřeny dříve, než se dostanou do Anglie.

Čtvrtek 3. listopadu. Viděl jsem cvičení nezávislého pluku. Stříleli na figurínu lorda Northe, potom ji nesli s velkou parádou městem a spálili.

Sobota 5. listopadu. Napsal jsem p. Championovi. Je velmi nepřijemné, že nemohu napsat své pravé pocity.

Neděle 6. listopadu. Šel jsem na presbyteriánské shromáždění. Je to smečka vzpurných lotrů, místo kázání jen politické diskuse.

Pondělí 7. listopadu. Ve prospěch p. Kirka jsem vystavil pánům Bromheadovým směnku na otce ve výši 50 liber, splatná u pánů Greave, Lofter & Brightmoore. Lhůta splatnosti 40 dní. Doufám, že bude náležitě proplacena, jinak jsem navždy zruinován. Myšlenka na to mne velmi trápí.

Úterý 8. listopadu. Napsal jsem otci, ale neodvážil jsem se mu svěřit se svým úmyslem zůstat zde.

Sobota 12. listopadu. Krajně skleslý a zoufalý. P. Kirk mi dává určitou naději, že budu pověřen výkupem pšenice.

Neděle 13. listopadu. Šel jsem do kostela, ale víckrát tam nepůjdu, abych poslouchal politické proslovy. Dnes přistála briga kapt. Buddecomba. Pošlu po ní dopisy a trochu sladkostí a kokosových ořechů svým přátelům.

Středa 16. listopadu. Krajně nešťasten.

Čtvrtek 17. listopadu. Vyřizoval jsem nějaké záležitosti pro p. Kirka v Bladensburgu v Marylandu, asi 20 mil od Alexandrie. Je to malé město s významným obchodem, ale půda kolem je písčitá a neúrodná. Vrátil se večer.

Pátek 18. prosince. Pil jsem kávu v plukovníka Johna Carlisle, gentlemana z Carlisle v Anglii.

Čtvrtek 24. listopadu. Čekám na jmenování nákupčím pšenice, ale jsem zklamán. Z vnitrozemí přivážejí na vozech velké množství tohoto artiklu, rovná se nejlepší pšenici, co jsem viděl v Anglii. Prodává se od 2 liber 9 šilinků do 4 liber 6 šilinků za bušl, posílá se na východní trhy. Podobně sem přichází velké množství mouky, ale ta se zpravidla posílá do Západní Indie, někdy do Lisabonu a do úžin. Nic tu nedělám a jsem rozhodnut podniknout výpravu co nejdříve. Najal jsem si koně a zamýšlím vydat se zítra do okresu Berkeley.

Mojžíšův hostinec, okres Loudoun, Virginie, sobota 26. listopadu. Opustil jsem Alexandrii ve společnosti kapt. Buddecomba; sem, asi 20 mil od Alexandrie, jsem se dostal večer. Země je pěkně rovinatá, ale půda nepřilíš dobrá, buď tuhý hnědý jíl nebo písek.

Leesburg, okres Loudoun, Virginie, neděle 27. listopadu. Dostali jsme se do Leesburgu, 40 mil od Alexandrie. Půda začíná být lepší. Je šterkovitá

a dává dobrou pšenici, ale silnice jsou velmi špatné, na padrť rozbité vozy, jichž jsme dnes potkali velké množství. Opravují je tak, že přes silnici položí těsně vedle sebe kůly dlouhé 10 stop, které přilnou těsně k blátu a vytvoří tak vynikající vyvýšenou lávku. Podél silnice velmi málo obydlí, téměř celá vede lesem. Mezi tímto městem a Alexandrií je jen jeden hostinec.

Pondělí 28. listopadu. Prohlídka města. Je vyměřeno pravidelně, v pravoúhlých ulicích, ale budovy jsou velmi průměrné, málo obyvatel a podnikání, ačkoli je velmi výhodně položeno, protože leží na křižovatce velkých silnic ze severu kontinentu na jih a z východu na západ. Ubytován u p. Moffita, obchodního partnera p. Kirka, který tu pobývá.

Úterý 29. listopadu. Jel jsem s kapt. Buddecombem na venkov, asi 10 mil. Půda je kamenitá, promísená s vápencem, ale dává dobrou pšenici.

Středa 30. listopadu. Protože je dnes výročí sv. Ondřeje, patrona Skotska, byl jsem pozván, abych strávil večer s kapt. William Douglasem a množstvím skotských hostí. Jednali s námi nóbl a šel jsem spát opilý. Je to poprvé.

Čtvrtek 1. prosince. Nevolnost kvůli hýření minulé noci.

Sobota 3. prosince. Jel jsem na několik míst v okolí města. Půda je dosti dobrá, ale je na ni monopol a tudíž je řídce osídlena. Většinou šterkovitá půda.

Neděle 4. prosince. Šel jsem na metodistické shromáždění. Tato sekta se vyskytuje všude a díky nedbalosti anglikánských farářů zde získala značný vliv.

Pondělí 5. prosince. Vydal jsem se na cestu ve společnosti kapt. Buddecomba a p. Miffina. Přešli jsme Modré hory; je to vysoké pusté pohoří, kde rostou jen borovice. Táhne se Virgínií, Marylandem, Karolinami a Pensylvánií od severu k jihu. Přešli jsme řeku Shanandoe na západní straně hor; je tady jeden z nejlepších druhů půdy, jaké jsem kdy viděl. Nazývá se to tu Keyův přívoz. Dostali jsme se do Whittingtonova mlýna. Ubytování v chatrči. Země je mimořádně pěkná. Od řeky Shands k tomuto místu 80 mil od Alexandrie.

Okres Frederick, Virgínie, úterý 6. prosince. Z mlýna jsme jeli na místo zvané Hopewell, pěkná plantáž, která patří p. Jacobu Hite. Je tu jeden z nejpěknějších druhů půdy, jaký jsem kdy viděl, pro pluh i pastvu. Dojeli jsme k p. Gibbsovi, známému p. Kirka. Dnes jsme cestovali kolem 25 mil tak pěknou půdou, jakou si jen lze přát. Většinou vápenec s hojností škumpy, ořesáků a akátů, které jsou neklamným ukazatelem, že země je úrodná, rovinatá, někde kamenitá, ale poskytuje vynikající pastvu a je dobře zavodněná. Dává

dobrou pšenici a ječmen. Zdá se, že v tomto kraji jsou lidé pracovitější než na druhé straně Modrých hor.

Středa 7. prosince. Jeli jsme do Winchesteru. Je to jedno z největších měst, které jsem v této kolonii viděl, je to její hlavní město. Pravidelně a pravouhle vyměřeno, budovy jsou z vápence. Dva kostely, jeden anglický a jeden německý;²² ale ten ještě není dokončen. V roce 1755 tu generál Braddock vystavěl pevnost, teď je rozbořená.

Viděl jsem čtyři indiánské náčelníky z národa Šóníjů, který byl minulé léto s virginskými ve válce, ale uzavřeli s nimi mír a tyhle poslali do Williamsburgu jako rukojmí. Jsou to vysocí, mužní, dobře utváření muži barvy mědi, s černými vlasy, bystrými pronikavými očima a hezkými rysy. V nose mají stříbrné kruhy a k nim přivěšené drobnosti, které se jim houpají nad horním rtem. Ušní lalůčky mají do dvou třetin odříznuté od boltců a protažené mosazným drátem, až se jim dotýkají ramen, a do této části si zavěšují slabý, ozdobně stocený stříbrný plát v průměru tří palců; mají stříbrné pláty kolem paží a také ve vlasech, které mají ostříhány s výjimkou dlouhého pramene na temeni. Mají na sobě bílý mužský oděv kromě jezdeckých kalhot, které odmítají nosit; místo nich mají kolem sebe opasek s pruhem látky prostrčeným mezi nohama a zastrčeným vpředu a vzadu za opaskem jako zástěru. Obočí i řasy mají vytrhané a tváře pomalované rumělkou v různých barvách. Chodí podivuhodně vzpřímeně a v tom pomíchaném oděvu vypadají groteskně. Večer u p. Gibbse.

Čtvrtek 8. prosince. Celý den doma kvůli dešti.

Pátek 9. prosince. Jezdil jsem po okolí s p. Gibbsem. Půda je dobrá, země zdravá a dobří sousedé. Tyto dva okresy se mi mimořádně zamlouvají a jsem rozhodnut, že se v jednom z nich usadím, pokud se poměry někdy uklidní. Všechno mne k tomu povzbuzuje. Půda se prodává po 30 šilinkách místní měny za akr, to je 26 šilinků šterlinků. Plodí všechny druhy obilí, pšenice vynáší 12 bušlů z akru a přitom není důkladně obdělána pluhem a ničím se nehnojí. Bez velkých obtíží mohou být zřízeny louky se skotem všeho druhu. Koně se prodávají za překvapivě vysokou cenu a také všechn vykrmený dobytek; zato hubený lze koupit velmi levně. Zdejší farmáři se v chovu dobytka vyznají jen velmi málo, jsou na to příliš líní. V okresech Frederick a Berkely se pěstuje trochu tabáku.

Leesburg, okres Loudoun, Virgínie, sobota 10 prosince. Dnes ráno odjel p. Gibbs, který se ke mně choval nanejvýš zdvořile a naléhavě mne zval, abych

22 V orig. *Dutch*, což mohlo znamenat německý i holandský; překlad v deníku bere ohled na realie, ale s jistotou jej nelze určit, viz úvodní text.

za ním přijel a strávil u něj část zimy. V brodu kousek nad přívozem jsem překročil řeku Shanandoe, oběd v Pursleyově hostinci na východní straně Modrých hor. Večer v Leesburgu. Z cesty velmi dobrý pocit.

Neděle 11. prosince. Žádné modlitby.

Pondělí 12. prosince. Dnes zasedání soudu, velké množství sporů. Zdá se, že lidé milují zákon. Není neobvyklé, že s někým vedou soudní spor pro zaknihovaný dluh a zároveň s ním obchodují s otevřeným úvěrem. Být uvězněn kvůli dluhu tu není nic skandálního.

Úterý 13. prosince. Dnes jsem viděl cvičení pluku nezávislosti. Otrhaná sebranka.

Alexandria, Virginie, středa 14. prosince. Vrátil jsem se do Alexandrie ve společnosti kaptn. Buddecomba a p. Maize.

Čtvrtek 15. prosince. Nic než výbor a politika, která uvádí všechno do zmatku.

Úterý 20. prosince. Neobyčejně chladno, mráz, špatné počasí. Nyní začala zima a je krutější, než jsem kdy zažil v Anglii. Nemohu dostat žádné zaměstnání, abych se uživil; musím zde přezimovat a žít co nejlevněji v naději, že na jaře se různice mezi mateřskou zemí a koloniemi vyřeší.

Středa 24. prosince. Ve městě poraženo velké množství prasat. Maso nasolují a vyvázejí do Západní Indie. Je to významné obchodní odvětví. Prodává se 13 liber a 6 šilinků za sto lb.

Neděle 25. prosince. Vánoce, ale tady o to málokdo dbá.

Sobota 31. prosince. Strávil jsem minulý týden s p. Kirkem a kaptn. Buddecombem tak vesele, jak se s ohledem na poměry dalo čekat. Rok končí ve zmatcích, ale mám naději, že ten příští spor ukončí.

|1775|

Neděle 1. ledna 1775. Farář je opilý a nemůže vykonávat své úřední povinnosti. Je to první den nového roku, který bude asi nabitý událostmi velkého významu. Ten minulý jsem strávil prakticky bezcílně, ale mám naději, že věci půjdou lépe.

Středa 4. ledna. Bavil jsem se střílením divokých hus a kachen. Na řece jich je neuvěřitelné množství, stejně jako labutí. Prý přilétají od jezer.

Čtvrtek 5. ledna. Dnes mám narozeniny, strávil jsem večer s p. Kirkem, kaptn. Buddecombem, p. Wm. Sydebottomem a p. Flemingem, samými Angličany. Všichni velmi veselí, dobrá společnost. P. Sydebottom pochází z Marble Bridge.

Pátek 6. ledna. P. Kirk a p. Sydebottom mají podíly na velkém nákupu půdy v Illinois a nabídli mi třetinu za první cenu, pokud ji přijmu, nebo mi dají 5000 akrů, abych se na ně jel podívat a potom se rozhodl, jestli budu chtít třetinu jejich podílu. Řekli mi, že mají podstatný vliv na mnoho jiných vlastníků a že se budou snažit, abych byl jmenován úředním geometrem. Protože tamní situaci moc dobře neznám, dali mi k prostudování příslušné listiny a do týdne jim mám dát odpověď. Právě jsem dostal lístek na dnešní bál.

Sobota 7. ledna. Minulou noc jsem šel na bál. Zdá se, že je to jeden z jejich výročních bálů, a probíhá následujícím způsobem: opatří se velký a bohatý koláč, rozdělí se na malé kousky a nechá se kolovat ve společnosti, jejíž členové zároveň vytahují z klobouku lístky s nějakým zábavným nápisem. Kdo si vytáhne krále, má čest pořádat bál příští rok, což většinou stojí šest až sedm liber. Dáma, která si vytáhne královnu, má práci s pečením koláče. Bylo tu 37 dam pěkně oblečených a v živůtku napudrovaných, některé velmi hezké a právě tak marnivé, jak je třeba. Všechny milují tanec, ale nemyslím, že by ho prováděly s velkou elegancí. Mezi²³ venkovskými tanci mají cosi, co nazývám nekonečným hopsáním. Pár se zvedne a začne tančit džig²⁴ (na nějakou černošskou melodii), další je rozdělí a tančí se tak dlouho, dokud houslista může hrát. Je to družné, ale podle mne to vypadá spíše jako bakchanálie než tanec slušné společnosti. Na tuto sešlost přicházejí ženy různého společenského postavení – stařeny, mladé manželky s dětmi na klíně, vdovy, panny i dívky – a obvykle se tančí až do rána. Studená večeře, punč, víno, káva a čokoláda, ale žádný čaj. To je zakázaná bylina. Muži jsou hlavně Skotové a Irové. Šel jsem domů kolem druhé, ale část společnosti zůstala, opila se a poprala. Večer jsem strávil v hospodě s p. Kirkem, kaptn. Buddecombem, kaptn. Wroem a kaptn. Scottem, všichni velmi rozjaření.

Úterý 10. ledna. Tyto tři dny jsem strávil sháněním informací o povaze půdy v Illinois a o tamní situaci; naštěstí jsem potkal dva gentlemany, kteří tam nějaký čas pobývali. Půda je výjimečně úrodná, plodí tabák, indigo a pšenici, kraj leží na soutoku Ohia s řekou Mississippi asi 1000 mil od New Orleansu a 2000 mil odtud. Je tam hojně olova a doly na měď, ale má velmi málo obyvatel a jsou to Francouzi. Tito gentlemani mi řekli, že plout dolů po řece Ohio je trochu riskantní. Během plavby k Mississippi indiáni bělochy

23 V orig. *betwix*; autor zde výjimečně užil krajový výraz typický pro jihovýchod USA.

24 V orig. *jig*, středověký anglický lidový tanec živé povahy, záhy rozšířený i v kontinentální Evropě; později spojován zejména s irským, popř. skotským folklórem..

často podřezávají. Myslím, že mé výhledy za to stojí, a hazard plavby podstoupím. Souhlasil jsem s cestou, pokud pánové Kirk a Sydebottom použijí svého vlivu, aby mi obstarali jmenování geometrem. To mi slíbili a napíší mým jménem do Filadelfie gentlemanům, kterých se nákup půdy týká. Někteří z nejdůležitějších lidí jsou v Anglii. Pokud jakýmkoli prostředky získám dost přátel, místo geometra mi vynese – kromě možnosti zabrat pro sebe půdu – několik set ročně. Jestli to nevyjde, 5000 akrů půdy mi namáhavou cestu štědře vynahradí. Tady nemohu dělat nic, dokud se poměry neuklidní, a mám naději, že do zří budu zpátky a na podzim pojedu domů. Doufám, že mezitím se celá záležitost natrvalo vyřeší. Krátce řečeno, nemám jinou vyhlídku na vyrovnání ztráty než tuto a nemohu snést myšlenku, že se vrátím jako žebrák.

Středa 11 ledna. Hodlám zajet do Nanjemoy ke kaptn. Knoxovi, aby mi dal nějaké lekce v zeměměřičství.

Briga *Potomeck*, čtvrtek 12. ledna. Dnes ráno jsem přišel na palubu brigy *Potomeck*, kaptn Wroe. Obepulili jsme útes Rozious. Nejkrutější mráz, jaký jsem kdy zažil; slina zmrzne dřív, než dopadne na palubu.

Pátek 13. ledna. Přistáli jsme u ostrova Crany.

Sobota 14.ledna. Checamuxen. Šel jsem na břeh a obědval s p. Wm. Smallwoodem.

Nanjemoy, Maryland, neděle 15. ledna. V noci v Nanjemoy.

Pondělí 16. ledna. Zdá se, že kaptn. Knox je velmi rád, že mne vidí. Představil mne svému bratrovi a dal mi veškerá poučení, jež byla v jeho kompetenci.

Úterý 16. ledna. Přes řeku k p. Johnu Alexandrovi, oběd u něj. Návrat večer.

Sobota 21. ledna. Čtyři dny pilně zaměstnán s kaptn. Knoxem vyměřováním pozemku.

Neděle 22. ledna. U p. Marsdenové jsem měl k obědu pečenou labuť. Maso vypadá černé, ale chutná velmi dobře.

Pondělí 23.ledna. S kaptn. Robertem Knoxem na jeho plantáži jménem Thornsgat. Při návratu oběd v hospodě zvané *Past*, po obědě jsem jel k p. Ignatiu Ryanovi a většinu noci tančil s nějakými mladými dámami.

Úterý 24. ledna. Větší část dne u p. Ryana, do Nanjemoy večer.

Středa 25. ledna. Ráno jsem viděl, jak shořela černošská čtvrt u pí Marsdenové. Večer jsem šel s kaptn. Knoxem na palubu brigy *Rantfew*, kaptn. James Somerville. Oba se opili.

Čtvrtek 26. ledna. Nemocen kvůli včerejšímu hýření.

Úterý 31. ledna. Několik dní zaměstnán vyměřováním pozemků a výcvikem v různých povinnostech geometra. Zjišťuji, že v lesích je to na rozdíl od ohrazené půdy mnohem jednodušší.

Okres Stafford, Virginie, středa 1. února. Opustil jsem Nanjemoy ve společnosti kaptn. Alexandra Knoxe. Ubytován u p. Richarda Fouxe.

Čtvrtek 2. února. Cestovali jsme asi 14 mil zvlněnou, rozpukanou špatnou půdou. Ubytováni v Pilchardově hostinci.

Pátek 3. února. Snídaně na plantáži kaptn. Knoxe v okrese Acquire. Večer na jiné jeho plantáži v okrese Stafford.

Sobota 4. února. Oběd u kaptn. Incise, odpoledne jsem strávil ve společnosti dvou příjemných dam.

Neděle 4. února. Oběd u p. Diney Washingtona.

Pondělí 6. února. Pil jsem kávu u kaptn. Innise. Okolní půda je písčitá a neúrodná. Nucen kopat na jejich tabákovém poli. Akr se prodává za 35 šilinků místní měny.

Úterý 7. února. Oběd u p. Johna Raulese, Angličana.

Středa 8. února. Opustil jsem Buloe, přešel řeku Rappahannock. Ubytován ve Fredericksburgu.

Fredericksburg, Virginie, čtvrtek 9. února. Je to dosti velké město při vodopádu na levém břehu řeky. Řeka je až do města splavná i pro lodí se značným nákladem. Plaví se odtud velké množství tabáku. Viděl jsem cvičení pluku nezávislosti. Oběd s p. Williamem Hornerem. Po obědě jsem překročil řeku a jel k p. Johnu Tolleverovi.

Pátek 10. února. Půda v okolí je velmi dobrá a dává hojnost pšenice. Viděl jsem sekačku taženou koňmi. Po obědě jsem jel do okresu Stafford k p. Horatio Daveovi.

Sobota 11. února. Jel jsem k p. Johnu Alexandrovi.

Neděle 12. února. U p. Johna Alexandra, vítr příliš ostrý, nelze překročit řeku. Dům je nanejvýš ohavný, se špatným topením.

Nanjemoy, Maryland, pondělí 13. února. Večer v Nanjemoy. Výlet mne stál jen 5 šilinků virginské měny. Lidé jsou zde obdivuhodně pohostinní – když nezavítáte do jejich domu, urazí se, přestože jste naprostý cizinec.

Sobota 18. února. Celý týden velmi zaměstnán s kaptn. Knoxem správou jeho plantáže a výlety do okolí.

Vyrozuměl jsem, že Výbor mne hodlá zatknout pro špionáž. Ušetřím jim trable, neboť okamžitě vyklidím pole. Výbor funguje jako soud. Jestliže shle-

dá, že nějaká osoba je nepřátelská americkým svobodám, udělí si právo potrestat ji, jak uzná za vhodné, a to se zřídkakdy obejde bez vyvážení v dehtu a peří. Je to jako kdyby měl lidský život cenu neuctivých řečí o Kongresu. Lidé se všude ozbrojují a cvičí. Všichni jsou posedlí svobodou.

Pondělí 20. února. Opustil jsem kaptn. Knoxe, který se mnou jednal na nejvyšší laskavě a zdvořile. Jel jsem ke kaptn. Fouxovi, strávil příjemný večer s Fouxovými dámami, které zpívaly a velmi hezky hrály na spinet.

Úterý 21. února. Jel jsem k doktoru Brownovi do Tabákového přístavu.

Středa 22. února. Opustil jsem doktora Browna a jel k p. Franku Marsdenovi. Proti očekávání jsem našel mého starého spolucestujícího p. Brookse v dobré kondici.

Pátek 24. února. U p. Marsdena, střílení divokých hus a kachen, kterých je tu neuvěřitelné množství. Bylo mi řečeno, že při jednom střílení bylo zabito 60 kachen.

Sobota 26. února. P. Brooks se mnou poslal do Alexandrie koně a chlapce. Je mi obrovsky vděčný za pomoc, kterou jsem mu poskytl při plavbě z Barbadosu. V každé vesnici přehlídka. Mor na ně na všechny.

Alexandria, Virginie, neděle 26. února. Z domova žádný dopis. Obávám se, že ani žádný nepřijde, dokud jsou poměry tak zmatené. Ti darebáci konfiskují cizí dopisy. P. Kirk mne informoval, že obdržel z Filadelfie dopis, a ujišťuje mne úřadem geometra, pokud dostanu souhlas pánů vlastníků doma. Jsem rozhodnut, že to risknu a svůj život k tomu. Potvrzena dohoda, že si zaberu 5000 akrů za to, že si území zajedu prohlédnout na vlastní náklady, a že mi postoupí třetinu podílu pánů Kirka a Sydebottoma. Mohu s sebou vzít nějaké stříbrné cetky, směnit je s indiány za kožešiny a snad vydělat něco víc než jen pokrytí nákladů, protože si mohu vzít úvěr v libovolné výši.

Úterý 28. února. Je to poslední den, kdy je podle zákona Kongresu dovoleno pít na kontinentu čaj. Zdá se, že dámy jsou kvůli tomu značně smutné.

Středa 1. března. P. Finley, gentleman, který byl v Illinois, mi radí, abych se na cestu nevydával dřív než koncem dubna a potom plul po proudu Ohia. Myslím, že budu mít potíže přesvědčit někoho, aby se mnou do těch míst podnikl cestu.

Čtvrtek 9. března. Těchto osm dní jsem se zaměstnával tím, že jsem hledal vhodnou osobu, ale nenalezl jsem nikoho, kdo by byl ochoten cestu podniknout. Hodlám jet k p. Gibbsovi, což je nejpravděpodobnější místo, kde bych našel člověka pro svůj záměr.

Čtvrtek 16. března. Celý týden zaměstnán přípravami na výpravu. Podle návodu p. Finleye, který obchoduje s indiány a dal mi ohledně toho několik obecných ponaučení, jsem u městského kovotepce obstaral nějaké stříbrné cetky.

Pátek 17. března. Šel jsem na bal pořádaný irským panstvem na den sv. Patrika, patrona Irska. Proběhl s velkým dekorem. Právě jdu do postele, ve dvě v noci.

Sobota 18. března. Dnes konal generál Washington přehlídku gentlemanů a obchodníků z pluku nezávislosti. Všichni v uniformě. Gentlemani v modré a hnědožluté, obchodníci v červené a modré. Celkem kolem 150 mužů, impozantní pohled.

Neděle 19. března. Farář je příliš líný, než aby kázal.

Úterý 21. března. Příprava na výpravu. Nechal jsem stříbro zabalit do tak malého objemu, jak to jen šlo. P. Finley mi radí obchodovat s Delawary, kteří sídlí na řece Quabash, za bobří kožešiny. Dal mi doporučující dopis pro p. Richarda Winstona ve vesnici Kafkasky v Illinois.

Středa 22. března. Dnes přišel do města jistý Richard Tazlor z Tideswellu s množstvím rumu. Strávil jsem večer u p. Kirka, je to rozumný a pracovitý muž.

Čtvrtek 23. března. Koupil jsem pušku, prach a olovo.

Pátek 24. března. Večer u p. Kirka p. Henly, p. Caul a p. Richard Harrison. Mezi p. Kirkem a kaptn. Buddecombem vznikl spor (o politiku), rozcházel se v názorech a navzájem se nanejvýš nelítostně osočovali. Je naprosto absurdní, když se lidé hádají o státní záležitosti. Oba trvali na svém.

Sobota 25. března. Psal jsem otci, zítra hodlám jet k p. Gibbsovi. P. Kirk a kapitán se odmítli smířit. (Mem. Nikdy nevstupuj do politických sporů s p. Kirkem. Zastává povstalecké názory.)

Leesburg, okres Loudoun, Virginie, neděle 26. března. Opustil jsem Alexandrii ve společnosti kaptn. Buddecomba. Oběd v Mojžíšově hostinci. Večer jsme se dostali do Leesburgu.

Pondělí 27. března. Šel jsem s kaptn. Buddecombem k p. Canbymu, který mi sdělil, že nejvhodnější osoba, která mi opatří vůdce na cestu, je p. Edward Snickers. Dal mi pro něj doporučující dopis.

Úterý 28. března. Kaptn. Buddecombe odjel do Alexandrie a hodlá při první příležitosti odjet do Anglie. Tento gentleman se ke mně vždy choval s nejvyšší zdvořilostí a laskavostí, ale myslím, že je přílišný patolízal.

Středa 29. března. Šel jsem si prohlédnout stříbrný důl. Viděl jsem nějaký kov, ale nevím, jaký to je.

Pátek 31. března. V Leesburgu, čekám na svou pušku a zboží z Alexandrie. Broskvoňové sady jsou v plném květu a vypadají krásně.

Sobota 1. dubna. Napsal jsem p. Kirkovi a kaptn. Buddecombovi.

Neděle 2. dubna. Neděle, ale žádný farář. Je hanba, že strpí, aby lidé tímto způsobem zanedbávali své povinnosti.

Winchester, okres Frederick, Virgínie, pondělí 3. dubna. Dostal jsem z Alexandrie své věci. Od p. Moffita jsem si za 4 libry najal koně, abych se dostal do Fort Pitt. Opustil jsem Leesburg, Snickersovým průsmykem přešel Modré hory. B.O.B. Oběd u p. Snickerse, není doma, ale jeho zeť mi dal doporučující dopis pro jistého George Rice, kterého doporučil jako osobu vhodnou pro mou cestu. Překročil jsem řeku Shenandoe, dostal se do Winchesteru. Od řeky k městu je půda velmi úrodná. Samý vápenec, dobře zavodněná a rovinatá. Je mi líto, že se tady nemohu usadit. Winchester je od Alexandrie vzdálen kolem 80 mil.

Úterý 4. dubna. Setkal jsem se s p. Gibbsem a George Ricem. P. Gibbs mi ho doporučil jako poctivého člověka a dobrého lovce. Dohodnuto, že když půjde se mnou, dostane 500 akrů. Chystá se se dvěma koňmi ke svému bratrovovi do Fort Pitt a zítra chce vyrazit. To je velmi šťastná náhoda. Koupil jsem nějaké deky, střelný prach, olovo, křesací kamínky, tábornický kotlík, pánev na smažení, tomahavk a několik dalších potřeb. Od p. Johna Seville jsem dostal doporučující dopisy pro několik gentlemanů v okolí Fort Pitt. Své boty s ostruhami jsem až do návratu svěřil do opatrování p. Gibbsovi. Musím nosit kamaše. Jsou to kusy hrubé vlny omotané kolem nohy a pod kolenem upevněné provázkem, které zabraňují, aby vás kousl had.

Winchester, okres Frederick, Virgínie, středa 5. dubna. Po obědě jsem opustil Winchester a jel do Rinkerovy taverny vzdálené 10 mil. Večer sem přijeli kaptn. Douglas a p. Valentine Crawford. Chystají se do Fort Pitt. Z Winchesteru až sem je dobrá půda.

Čtvrtek 6. dubna. Opustil jsem Rinkerovy s kaptn. Douglasem a p. Crawfordem. Snídaně v Suché taverně, malém německém domku, kde je k pití jen whisky. Překročili jsme potok Cape Capon a severní rameno řeky Potowmeck. Kaptn. Douglas a p. Crawford nás opustili. Za den jsme urazili kolem 30 mil pustými horami a po špatných cestách a teď se chystáme k spánku na čerstvém vzduchu. nad námi jenom nebesa a naše deky, a je velmi chladno a mrzne. Máme ale dobrý oheň.

V. Přes hory a řeky – řeka Kentucky

Appalačské hory, pátek 7. dubna. V noci na dnešek jsem spal velmi málo. P. Rice mi řekl, že je to proto, že jsem si nesvlékl oděv. Deset stop od ohně zmrzla voda v kotlíku. Překročili jsme potok Little Cape Capon a jižní pohoří, které je samá skála. Oběd v Runnelově taverně. Putovali jsme pustými horami k pevnosti Ashby na Pattersonově potoce. Dnes kolem 30 mil.

Sobota 8. dubna. Minulou noc jsem spal velmi dobře, když vezmeme v úvahu, jak je lože tvrdé. Přešli jsme horu Knobby. Zastavili jsme se v Creigově taverně pro zásobu rumu, potom přes Dáblovo loviště do Tittleovy taverny. Je to nejhorší cesta, co jsem kdy viděl, velké kameny a močály. Přešli jsme Divokou horu a přes Stíny smrti. Je to jedno z nejponuřejších míst, co jsem kdy viděl. Slunce stíní vysokánské borovice, na každé straně jsou vavříny husté jako živý plot, cesta je velmi úzká a bažinatá. Měřil jsem padlou borovici, dlouhá 130 stop. Utábořili jsme se 2 míle západně od Stínů, 28m.²⁵

Neděle 8. dubna. Přešli jsme Malou luční horu, předpokládám, že je to nejvyšší část Apalačského neboli Alleghenského pohoří. Voda začíná téci na západ. Přešli jsme Černou horu a větrný hřeben. Překročili jsme hranici mezi Marylandem a Pensylvánií, vede skrz lesy západním směrem od jedné části zátoky Delaware, široká 20 yardů. Je na vrcholu větrného hřbetu. Na Beggsově brodu jsme přešli řeku Yaughaganey, utábořili se 2 míle odtud. Zastřelili jsme několik bažantů, což nám poskytlo dobrou večeři.

Pondělí 10. dubna. Přešli jsme Fallen Timbers. Občas silné nárazy východního větru. Stromy jsou buď vyvrácené z kořenů nebo přelámané. Některé duby s průměrem 2 stopy jsou zlomeny vejpůl a vršky odhozeny do značné vzdálenosti. Snad ani jeden strom nestojí. Bylo mi řečeno, že se to táhne 100 mil na západ v šířce jedné míle. Oběd na Velkých lukách, rozlehlé mokřině bez stromů. Viděli jsme pozůstatky Fort Necessity, což byla malá předsunutá pevnost, kterou v roce 1754 vystavěl plukovník Washington. Asi míli na západ od ní je u malého potůčku pohřben generál Braddock. Slyšel jsem, že ho pohřbili uprostřed cesty, aby zabránili indiánům vykopat jeho tělo. Přešli jsme Vavřínovou horu. Viděl jsem místo, kde 1755 tábořil plukovník Dunbar, když dostal zprávu o porážce generála Braddocka. V lesích je rozseto velké množství granátových střepin, děl, kulek a jiného vojenského materiálu. Název Vavřínová hora pochází od množství vavřínů, které na ní rostou. Na úze-

25 Patrně záznam délky uražené cesty v mílich.

mí na západě je nanejvýš utěšený pohled. Zastavili jsme se v pevnosti Gist. Na Stewardově brodu jsme překročili řeku Yaughagany, dostali se k Zachariáši Conneovi, švagrovi George Rice. Dnes večer velmi unaven. Hustý déšť celý den.

Okres Západní Augusta, Virginie, úterý 11. dubna. Apalačské pohoří neboli Allegheny není jediné centrální pohoří, ale několik pásem navršených jedno na druhé, s úzkými údolními mezi nimi. Hory jsou holé a skalnaté, ale údolí, ačkoli velmi úzká, jsou většinou úrodná a velmi řídkce osídlená. Silnice je velmi průměrná, ačkoli v létě po ní cestuje mnoho naložených vozů. Zde kolem a celou cestu od úpatí hor je vynikající půda. Všechny životní potřeby jsou velmi drahé, zvláště potraviny, což způsobila válka s indiány loni v létě. Obilí se za peníze vůbec nesežene. Večer jsem šel s kaptn. Douglasem k p. Valentinu Crawfordovi, s obtížemi jsem dostal půl bušlu žita pro koně.

Středa 12. dubna. S kaptn. Douglasem jsem jel ke kaptn. Johnu Stephensonovi. Tento gentleman je velký indiánský válečník, ale zdá se, že je to člověk dobré povahy.

Čtvrtek 13. dubna. Kaptn. Stephenson mi radí, abych si nechal postavit kánoe, potraviny jsou zde levnější než ve Fort Pitt. Rice prohlašuje, že je tesař a umí je stavět, vyzná se tady a dokáže postavit kánoe do dvou týdnů.

Pátek 14. dubna. Dnes začal Rice ještě s jedním mužem porážet strom na kánoe. Nechal jsem to zcela na něm. S kapitány Douglasem a Stephensonem jsem jel ke Stewardově brodu k majoru Stewardovi. Večer jsem se vrátil k p. Crawfordovi a dohodl se s kaptn. Douglasem, že zítra vyrazíme do Fort Pitt.

Sobota 15. dubna. P. Crawforda jsem opustil ve společnosti kaptn. Douglase. Přešli jsme Jakobův potok a potok Saweekly. Dostali jsme se k p. Johnu DeCampovi. Půda velmi úrodná a země rovinatá.

Fort Pitt, Virginie, neděle 16. dubna. Opustili jsme p. DeCampa. Cestovali jsme přes pahorky, skrz lesy a špinavými silnicemi ke Křovinatému potoku, navštívili mlýn, kde jsme zásluhou irského majitele dostali pro naše koně zrní. Přešli Želví potok, oběd v Myerově hostinci. Po obědě jsme přiměli jednoho muže, aby nás zavedl k místu, kde byl 9. července 1755 generál Braddock poražen Francouzi a indiány. Je to na březích řeky Mo-nin-ga-ha-ly. Nalezli jsme velké množství lidských i koňských kostí. Stromy jsou poškozené, soudím, že dělostřelbou. Zdá se mi, že naše armáda se nikde neroztáhla víc než na 300 yardů a k největším jatčím došlo 400 yardů od řeky, kde je planina

porostlá křovinami. Dál od řeky jsou pahorky a skály, kde měl nepřítel výhodu terénu. Nenašli jsme jedinou celou lebku, všechny v horní partii rozdrčeny na kousky, některé měly kosti vrazeny dovnitř otvory v průměru jednoho palce, předpokládám, že trubkovitým tomahavkem. Bylo mi řečeno, že indiáni všechny raněné zmasakrovali. Večer do Fort Pitt. Půda velmi dobrá, ale řídké osídlená. Když se náš domácí dozví, odkud pocházíme, vypadá velmi zaskočený.

Pondělí 17. dubna. Po snídani čekáme na majora Johna Connolyho, velitele pevnosti, pro něhož mám doporučující dopis. Zjišťuji, že je to povýšený, nepřístupný muž. Odpoledne prohlídka města a pevnosti. Je příhodně položená na soutoku řek Moningahaley a Allegany, Moningahaley na JZ a Allegaheny na západní straně města. Tyto dvě řeky tvoří Ohio. Město je malé, má kolem 30 domů, lidé většinou obchodují s indiány. Pevnost je od města poněkud vzdálená, leží ve vidlici na soutoku obou řek. Původně ji vystavěli Francouzi, opustili ji a Angličané ji pod velením generála Forbese 24. září 1758 obsadili. Dobyta indiány, ale v srpnu 1763 osvobozena plukovníkem Bouquetem. O tři roky později opuštěna a rozbořena našimi oddíly, ale minulé léto ji virginští opravili a nyní je zde malá posádka. Má tvar pětiúhelníku. Tři bastiony a dvě předsunuté stěny jsou obloženy cihlami, zbytek z kůlů. Baráky pro značný počet mužstva; zbytky nóbl domu pro guvernéra jsou nyní v troskách stejně jako zahrady, které jsou krásně položeny na březích Allegany a osázeny jabloněmi a broskvoněmi. Místo odolá mušketám, ale je zcela bezbranné vůči dělům, v dostřelu je několik vyvýšenin. Strávil jsem večer ve městě s indiánským obchodníkem p. Gambelem.

Okres Západní Augusta, Virginie, úterý 18. dubna. Dnes ráno mne p. Gambel informoval, že Adam Grant žije 10 mil od města. Opustil jsem Fort Pitt, oběd na Želvím potoce. Při přechodu přes potok jsem jen těsně unikl přívalu vody. Pozdě večer k Adamu Grantovi. V jeho domě je velký nedostatek všech životních potřeb, ale je rád, že nás vidí, a s upřímným uvítáním nám dává to nejlepší, co má. Má malý mlýn na obilí a dostatek půdy, ale v této části světa má jen malou hodnotu. Celý den velmi hustě prší.

Středa 19. dubna. Opustil jsem Adama Granta. K potoku Saweekly, ale voda je příliš vysoká na to, abychom se přebrodili. Návrat k p. DeCampovi. Dnes jsme několikrát zabloudili. Vedlejší cesty jsou jen úzké pěšiny skrz lesy a občas se v nejmenším nepodobají silnici.

Čtvrtek 29. dubna. Opustil jsem p. DeCampa. Přešli jsme Jakobův potok a potok Saweekly. George Rice se připojil k nějakým lidem, kteří míří dolů po

Ohiu, aby jim pomohl se stavbou kánoe. Poplují po řece kolem 600 mil a v osmi nebo deseti dnech budou připraveni vyrazit.

Pátek 21. dubna. Dnes jsem uzavřel dohodu s George Ricem, že se mnou půjde do Illinois za podmínky, že na něj za deset dní budu čekat na řece Kentucky. Souhlasil jsem s tím a dám mu za námahu 500 akrů. Tato smlouva byla uzavřena před kaptn. Williamem Douglasem, který chce polovinu mé koupě za to, že zaplatí polovinu nákladů na mou výpravu do Illinois a zpět. Ve dvou dnech mu dám pozitivní odpověď. Napsal jsem p. Kirkovi.

Sobota 22. dubna. Zaměstnán sháněním zásob na cestu.

Neděle 23. dubna. Jel jsem k majoru Crawfordovi, který mi podal výčet různých řek v Ohiu a vzdáleností mezi nimi.

Pondělí 24. dubna. Shánění zásob potravin, je jich málo a jsou drahé.

Úterý 25. dubna. Souhlasil jsem, že kaptn. Douglasovi nechám polovinu veškeré půdy v Illinois, kterou bych koupil od p. Kirka a p. Sydebottoma. Má zaplatit polovinu mých nákladů. To nemá nic společného s půdou, kterou dostanu od pánů Kirka a Sydebottoma, ani s mým úřadem geometra. Napsal jsem p. Kirkovi, že si vezmu jeho podíl, pokud se poměry vrátí do předchozího stavu. Kaptn. Douglas mi má poskytnout všechny peníze předem a já z nich nebudu pět let platit úrok. Mám nyní vyhlídku, že vydělám peníze, aniž bych nějaké vydal. Vzhledem k situaci, v níž se nalézám, se mi to velmi hodí.

Čtvrtek 27. dubna. Naše kánoe jsou dokončeny a zásoby shromážděny. Hodlám zítra vyjet.

Řeka Yaughagany, Virginie, pátek 28. dubna. Zanechal jsem u p. Crawforda část svých oděvů až do návratu. Rozloučil jsem se s kaptn. Douglasem a vrátil mu koně. Oběd na kánoích. Jedna se jmenuje *Půvabná Sally*, druhá *Půvabná Polly*. Jsou dlouhé 30 stop, kolem 20 palců šíře, z ořechového dřeva, vyhloubené na způsob žlabu. Pluli jsme po proudu řeky Yaughagany. Musíme vzít lodivody, abychom dostali lodi přes přejeje; velmi špatná navigace, plno nebezpečných vodopádů. Kromě zbytku společnosti, který se k nám připojí ráno, táboříme u Washingtonovy mělčiny.²⁶ Na několik měsíců mohu dát spáнку v postelích a domech sbohem.

Sobota 29. dubna. Dnes ráno se k nám připojil p. James Nourse, anglický gentleman a námořní důstojník, který míří dolů po řece Kentucky, aby pro svého bratra zabral půdu, p. Benjamin Johnston a kaptn. Edmund Tailor, kte-

26 V orig. *Washington's Bottom*.

ří budou také na řece Kentucky zabírat půdu. Vzali jsme na palubu veškeré zásoby. P. Nourse, kaptn. Taylor, sluha p. Nourse a já na *Půvabné Polly*, plujeme po proudu řeky k ústí potoka Saweekly. Navigace velmi špatná. Všichni dohromady musíme strkat kánoe dvě míle přes mělčiny. Mnoho vodopádů, plavba velmi nebezpečná. P. Nourse trvá na tom, abych s ním sdílel stan, což je velmi příjemné.

Neděle 30. dubna. Dnes jsme se zdrželi kvůli dešti. Vyrovnali jsme účty za lodi i zásoby. Půda od úpatí Vavřínové hory k Fort Pitt je nad pomyslení úrodná. Ořešáky a třešně dorůstají do úžasné velikosti. Viděl jsem jich několik s průměrem tři stopy a 40 stop výšky do místa, kde se začaly větvit. Velké množství planých sliv a různých druhů sladkých paprik, ty vypadají jako malé keříky. Půda je většinou černozem, mastné jílovité povahy. Uhlí a vápenec ve stejném lomu. Viděl jsem vrstvu uhlí silnou 14 stop, kvalitou se rovná anglickému. Půda je zde velmi levná, 1000 akrů lze dostat za 100 liber pensylvánské měny. Velmi řídké osídlená. Těch pár, co tu jsou, jsou většinou velcí darebáci.

Řeka Yaughagany, Virginie, 1. května. Po snídani jsme opustili Saweekly a vydali se dolů po řece. Minuli jsme několik hrnců na ryby. Dělalí se tak, že se do vody naházejí malé kameny a šterk, něco jako jez, začíná se na obou březích a pokračuje našikmo, až se setkají uprostřed proudu, kde se tam, kde proudí voda, umístí věc podobná vozíku bez kol; je tak utvářen, že se ryby dostanou dovnitř, ale nemohou ven. Vlekli jsme naše kánoe přes peřeje. Kolem poledne jsme vpluli do Mo-nin-ga-he-ley. Oběd jsme snědli v pevnosti Magee. Je to pevnost s palisádami, vystavěná loni v létě.

Řeka Mo-nin-ga-he-ley, pondělí 1. května. Řeka je široká kolem 100 yardů a slévá se s Yaughagany, pokračuje ve stejné šíři. Na březích, které jsou vysoké a rozryté, pozorují pod povrchem země vrstvu listí v síle dvaceti stop. Vypadá čerstvé a nikoli udusané, podobně jako je tomu na podzim u navátého listí. Přistáli jsme u Braddockova pole, kde jsme se v husté spršce utábořili. Jeden z naší společnosti zastřelil divokého krocana, který nám opatřil vynikající večeři.

Řeka Ohio, úterý 2. května. Pokračujeme po proudu řeky. Naše kánoe jsou tak naloženy, že je velké nebezpečí, že se převrhnou. Voda je tři palce pod okrajem boku, což jen přispívá ke krajní vratkosti našich plavidel, a dělám si proto starosti. Zajeli jsme do Fort Pitt a nakoupili nějaké potřeby jako olovo, křesací kamínky a stříbrné cetky k výměnnému obchodu s indiány. Oběd u p. Johna Campbella. Po obědě plavba po Ohio. Minuli jsme McKeyův ostrov, je široký kolem jedné míle a patří kapitánu Alexandru McKeyovi, super-

intendantu pro indiánské záležitosti. Táboříme na dolním konci Montureho ostrovů, tří hezkých ostrovů patřících Johnovi Monturovi, polovičnímu indiánovi. Půda je zde mimořádně úrodná.

Středa 3. května. Ráno nás p. Robert Bell a jakýsi Harrison nechali, abychom si prohlédli jejich plantáže v sousedství. Přijeli s námi od řeky Yaugaganey a velmi nám posloužili návody, jak naše malé bárky řídit. Pokračujeme dolů po řece, míváme Logg's Town (staré indiánské město, ale nyní opuštěné). Je na západní straně, potom Velký bobří potok na Z, potom Malý bobří potok na Z, žádný příliš velký, ale za sucha mohou být špinavé a zapáchat. Před setměním jsme se zastavili v jednom farmářském domě, abychom si upekli chleba. Souhlasím, aby se lodi k sobě připoutaly a plulo se celou noc. Řeka je velmi vzedmutá a prudká, myslím, že plujeme rychlostí dvě míle za hodinu.

Čtvrtek 4. května. Ráno se nalézáme naproti Žlutému potoku na Z. Několik hodin hustě prší. Velmi málo obyvatel, po 40 mil žádné stavení, ačkoli půda je většinou mimořádně úrodná. Řeka je plná zákrutů, ostrůvků a slapů. Je-li na jedné straně země vysoko, je na druhé vždy rovinatá a úrodná. Dostali jsme se k potoku Wheeling, na východní straně pevnost Fincastle. To je čtyřúhlá kúlová pevnost na vršku při řece s malou posádkou, vystavěná loni v létě lordem Dunmorem. Tady jsme do společnosti přibrali kapt. George Clarka. Připoutali jsme kánoe k sobě a pluli celou noc. Kolem druhé ráno jsme se zastavili u Lesního potoka.

Pátek 5. května. Vstal jsem velmi záhy a šel si prohlédnout Hájek. Je na východ od řeky, asi míli od ní a nad ústím potoka. Velký Hájek je kulatý pahorek, asi jako homole cukru, obvod při patě asi 399 stop, 100 stop vysoký, na vrcholu, kde tvoří nepravidelnou nádrž, má průměr asi 60 stop. Je na něm několik vysokých stromů, ale nemohu nalézt žádnou stopu po cihle nebo kameni; zdá se, že kolem něj byl příkop. Asi 50 yardů od něj jsou dva menší pahorky, nejsou o mnoho větší než míře na pálení dřevěného uhlí a velmi se jim podobají, s dalšími starobylými pozůstatky. Některé vypadají, že sloužily k obraně, ale jsou velmi nepravidelné.

Pátek, 5. května. Zdá se, že tyto vršky byly vytvořeny lidskou rukou, ale určit kým, v jaké době nebo k jakému účelu zanechám schopnějším antikvářům. Podle indiánské tradice tam byla svedena velká bitva a zemřelo mnoho velkých válečníků. Mohly byly vztyčeny na jejich paměť. Netvrdím, že je to pravda. Pokračovali jsme po řece dolů, bavili jsme se mnoha rozkošnými pohledy, divokými, ale opravdu krásnými. Minuli jsme několik potoků a ostrův-

ků, úrodná půda, ale málo obyvatel. Dostali jsme se na kraj jedné výspy, odkud máme vyhlídku na řeku v délce 15 mil. Pluli jsme celou noc.

Sobota 6. května. Hustý déšť nás donutil nalézt útočiště v opuštěném domě a zůstat celou noc.

Neděle 7. května. Dnes ráno mi kaptn. Clark (jehož shledávám inteligentním člověkem) ukázal kořen, který indiáni nazývají pocoon, dobrý při uštknutí chřestýše. Kořen se musí rozmačkat a přiložit na ránu a z listů se dělá odvar, který pacient pije. Opustili jsme Blátivý potok, minuli dva ostrůvky k ostrovu Velkých stromů, nazývanému podle porostu, který na něm je. Vystoupil jsem zde na břeh a měřil velkou smokvoň. Ve výšce jedné stopy od země má obvod 51 stop 4 palce, ve výšce 5 stop je obvod 46 stop a věřím, že ve výšce dvaceti stop by byla míra stejná. Je tu několik obrovských stromů, ale myslím, že tento ostatní převyšuje. Jeden z naší společnosti chytil sumce, který nám opatřil hrnec nanejvýš chutné polévky. Na Z jsme minuli řeku Muskingum. Mezi ní a malou Muskingum pěkná zem. Na východě jsme minuli řeku Malá Kanawha, kolem ústí jalová půda. Zastavili jsme se v pevnosti Hober, abychom si uvařili večeri, je to malá pevnost z kůlů na Z u ústí Hokkskinu, vystavěná loni v létě, nyní je opuštěná. Pluli jsme celou noc.

Pondělí 8. května. Dnes ráno nás hustý déšť donutil srolovat stanová plátana a deky. Propluli jsme Horseshoe, velkým, asi 4 míle dlouhým obloukem v podobě koňské podkovy, který řeka vytvořila a podle níž má jméno. Je tu vynikající půda. Minuli jsme množství malých ostrovů. Řeka teče rychle. Táboříme asi 4 míle od Horseshoe, kde jsme narazili na nějaké lidi, kteří nás velmi odrazovali řečmi, že indiáni opět podnikli výpad a na řece Kentucky zabili čtyři muže. Nálada mých udatných společníků začíná upadat.

Úterý 9. května. Dolů po řece. Minuli jsme čtyři ostrovy, kolem poledne jsme se dostali k ústí řeky Velká Kanaway neboli Conhanway. Zde je velká kúlová pevnost nazvaná Blair, vystavěná plukovníkem Andrewem Levisem, který v srpnu 1774 míli odtud na hlavu porazil Šóníje. Nyní má posádku 100 mužů pod kaptn. Russellem, který nás pozval, abychom s ním poobědváli, a choval se k nám tak pěkně, jak jen jeho situace dovolovala. Potvrdil zprávy, které jsme včera vyslechli. Mí společníci jsou krajně vystrašení a sám jsem dalek toho, abych se cítil v pohodě, ale jsem rozhodnut pokračovat, dokud mi někdo bude dělat společnost. Pluli jsme celou noc.

Středa 10. května. Nalézáme se naproti potoku Quaiandot na východní straně řeky. Pilně jsme pádlovali a na snídani jsme se dostali k Písečnému

potoku, kde jsme našli kaptn. Charlese Smíthe, jak táboří s 22 muži. Zabírá půdu, která je dosud bez obyvatel. Hodlám zde zůstat a čekat na kaptn. Lee.

Čtvrtek 11. května. Zaměstnání praním prádla a správkou našich oděvů.

Pátek 12. května. Dnes jsme konali poradu, máme-li pokračovat nebo se obrátit nazpět. Po mnoha hádkách se naše společnost rozhodla vytrvat, ale myslím, že je to sbírka zatracených zbabělců. Po mnohém přesvědčování, které jsem vyvinul, mne nechali, abych se pokusil udělat lodi bezpečnější a pohodlnější. To byl nanejvýš namáhavý úkol, neboť vymlátit z těchhle lidí jejich umanuté představy je obtížné, i když je to pro jejich bezpečnost.

Sobota 13. května. Tábořili jsme u ústí Písečného potoka. Zaměstnán spojováním našich lodí; jsou udržovány na stopu od sebe dvěma kládami, jednou na předních, druhou na zadních. Uprostřed té zadní jsem upevnil čep, na němž je zavěšeno kormidlo. Je podobné veslu, ale ohnuté směrem k vodě a protažené dvě stopy za zádi. Naše loď je opatřena čtyřmi vesly a nazýváme ji *Unie*. Někteří z naší společnosti se tomu smáli a prohlašovali, že na kormidlo nereaguje, ale mne výsledek velmi potěšil a doufám, že se mylí.

Neděle 14. května. Táboříme u ústí Písečného potoka. Ráno je velmi vlhké. Po snídani jsem se s p. Edmundem Taylorem pustil do sporu o politiku, který skončil ostrými slovy. Taylor hrozil, že mne vyválí v dehtu a peří; jsem nucen urážku spolknout. Zjišťuji, že pokud budu s těmito zapálenými milovníky svobody ještě klábosit, dostanu nálepkou torye. (Mem. Pamatovat si Taylorovy výroky).

Pondělí 15. května. Opustili jsme Písečný potok. Kaptn. Lee nedorazil. Zjišťuji, že loď reaguje dobře a společnost je většinou spokojená. Jeden ze společnosti zastřelil želvu, která nám poskytla vynikající večeři. Zem většinou dobrá a rovinatá. Všichni na řece jsme cizinci. Pluli jsme celou noc, ale střídavě držíme stráž.

Úterý 16. května. V noci jsme minuli ústí řeky Sioto, je na SZ straně. Na šterkovitém ostrůvku, kde jsme se zastavili, abychom si uvařili snídani, jsme našli množství želvích vajec a udělali si lívance, které se chutí vyrovnaly těm ze slepičích. K tomu, aby někdo poznal rozdíl, by musel mít jemnější chuť než já. Tato zvířata vycházejí z moře a pokládají vejce do písku, aby se na slunci vylíhla. Jsou bílá, menší než slepičí a dokonale kulatá, místo skořápky mají tuhou kůži. Uvnitř se zcela podobají ptačím vejcím. Našli jsme jich kolem dvaceti, asi dva palce pod povrchem.

Úterý 16. května. Po snídani jsme zkoušeli upevnit na naše plavidlo plachtu, ale na řece brzy začal foukat silný vítr, takže naše snaha nebyla úspěšná.

Minuli jsme několik neznámých potoků a ostrovů. Večer jsme šli s p. Ricem na břeh a zabili divokého krocana, který nám poskytl vynikající večeři. Pluli jsme celou noc.

Středa 17. května. Dnes ráno nevím, kde jsme ani zda jsme v noci neminuli ústí nějaké řeky. Myslím, že hlídka většinu noci prospala. Zakotvili jsme u nějakého potoka. Podle popisu, který má p. Johnson od svého bratra, jsme se dostali ke Kapradinovému potoku.

Středa 17. května. Zastavili jsme se u Kapradinového potoka a šli jsme na lovení, jak to zde nazývají. P. Rice zakrátko vypálil na buvola. Johnson a já jsme šli k němu a našli jsme ho, jak stojí za stromem a nabíjí pušku a zvíře leží na zemi 100 yardů od něj. Jakmile jsem byl připraven, vystřelil jsem na něj; nato se zvedl a běžel asi čtvrt míle, kde ho obklíčili naši psi, dokud jsme nepřišli a nezastřelili ho. Byl to velký býk, od prsou po kohoutek měřil 3 stopy, od nozder k ocasu 9 stop 6 palců, černé a krátké rohy, až k plecím dlouhé chlupy, odtud dozadu krátké jako u myši. Jsem si jist, že váží tisícovku. Táboříme kousek pod potokem.

Čtvrtek 18. května. Všichni zaměstnání zpracováním bizoního masa, což se dělá zvláštním způsobem. Maso se nejdřív odřeže od kostí a poté nařeže na plátky tenké jako bifteky, potom se do země zatlučou do čtverce čtyři klacky ve tvaru vidlice a na ně se ve výšce tří stop od země položí menší klacky jako rošt. Na ně se položí maso, udržuje se mírný oheň a obracejí se, dokud nejsou hotovy. To se nazývá sušení na slunci.²⁷ Myslím, že je to indiánská metoda uchování masa. Vyhovuje velmi dobře tam, kde není po ruce sůl, a je-li maso chráněné před vlhkostí, vydrží velmi dlouho. Libové části jsou v ústech velmi suché. Maso z bizona se příliš neliší od hovězího, má jen trochu pronikavější chuť. Vedro.

Pátek 19.května. Dolů po řece. Na SZ jsme minuli ústí řeky Miamme a na JV Slanou řeku neboli Lízací potok. Přes řeku jsme viděli losa a medvěda, ale nemohli jsme na ně vystřelit. Na SZ jsme se dostali k ústí řeky Velká Miamme. Při ústí je široká kolem 100 yardů a zdá se, že její proud teče dost mírně. Zastavili jsme se, abychom si uvařili a prohlédli si půdu na JV straně řeky Ohio. Je trochu kopcovitá, ale nad pomyslením úrodná. Divoký jetel, který tu nazývají divoký oves nebo divoké žito,²⁸ roste v takovém množství, že by se mohl sekat a dal by dobrou úrodu. Velké množství trávy činí chůzi nepřijemnou. Málo stromů a podrostu. Pluli jsme celou noc.

27 V orig. *jerking*.

28 V orig. *ryegrass*, chomáčovitá travina rodu *Lilium*.

Sobota 20. května. Ráno v pochybnostech, zda jsme minuli liz Kostí nebo ne. Šel jsem na břeh k malému potoku na JZ, abych zjistil, který to je, ale marně. Myslím, že podle našich map jsme již příliš daleko po proudu. Kolem poledne začalo pršet. Pluli jsme až do noci, když jsme zakotvili u pařezu uprostřed řeky. Někteří z naší společnosti zase panikaří kvůli indiánům. Odpoledne jsem střelil po panterovi, ale minul jsem ho. Vedro s bouřkou.

Řeka Kentucky, neděle 21. května. Dolů po řece. Kolem poledne jsme se dostali k ústí řeky Kentucky na JV straně. Ohio je zde široké asi tři čtvrtiny míle, Kentucky v ústí 130 yardů a tato šíře pokračuje dvě míle, až jsme se utábořili v pobřežní bučině. Naše společnost ve velkém strachu před indiány. Někteří trvají na tom, abychom spali bez ohně. Po dlouhé hádce jsem souhlasil, abychom uhasili oheň, až půjdeme spát, ale myslím, že se tak nestalo. Ať je moje společnost jakákoli, jsem v klidu. Myslím, že je to proto, že neznám nebezpečí naší situace. Deštivo.

Pondělí, 22. května. Bez ohledu na nebezpečí jsem celou noc spal zdravě a nerušeně, ačkoli část společnosti udržoval štěkot psů a jejich vlastní strach v nepřetržitém bdění. Ráno se konala porada ohledně naší bezpečnosti a po mnoha pro a proti bylo rozhodnuto nechat na každé straně řeky dva muže jako zvědy, zbytek bude na lodi střídavě pracovat a odpočívat. Náhodou byla první řada na mně, abych byl zvědem, ale shledal jsem, že je nepřijemné lézt mezi roklemi a místy se prodírat po hlavu vysokým porostem, přičemž celé dopoledne pršelo. Viděl jsem několik buvolích stezek a hejno papoušek. V poledne jsem přišel na palubu a celou noc pádloval. Proud je zde dosti silný. Táboříme na vršku v bukovém porostu, všichni velmi unaveni a zatraceně se hádají. Jeden ze zvědů zabil jelena.

Úterý 23. května. Vzhůru po řece, několik peřejí nás donutilo vystoupit a vléci loď na lanech, Proud silnější než včera. Viděl jsem několik cest, které křížují řeku, prý to jsou buvolí stezky, které vedou od jednoho lizu k druhému. (Tyto lizy jsou brakické, poloslané nebo slané prameny, které milují.) Počítám, že jsme tvrdou prací udělali za den dvacet mil. Žádné stopy po indiánech. Táboříme na kamenitém vršku blízko buvolího lizu. Několik jsme jich viděli a zabili dvě telata a býka. Vápenec prorostlý mušlemi. Rozlehlé pobřežní bučiny, ale naši zvědové mne informovali, že dál od řeky je půda lepší. Myslím, že G. Rice nemá v úmyslu plavit se po Ohio dolů, což je pro mne velkým zklamáním.

Středa 24. května. Vzhůru po řece, navigace se zhoršila, více slapů a silný proud. Obklíčili jsme 30 buvolů, kteří směřovali přes řeku, zastřelili dvě mla-

dé jalovice a chytili dvě živá telata, označili jsme je na uších a zase pustili. Kolem poledne jsme se potkali s kaptn. Michaellem Cresopem, který nás informoval, že k Harwoodově přístavišti, kde máme zabírat půdu, je to 100 mil. Žádné nebezpečí ze strany indiánů. Kaptn. Clark odešel s kaptn. Cresopem. Pokud byl s námi, choval se vždy dobře.

Středa 24. května. Země je většinou porostlá bučinou. Vápenec ve velkých kusech. Do řeky vtéká jen málo potůčků a viděli jsme několik málo pramenů, což mne vede k závěru, že půda je špatně zavodněná. Táboříme na místě, kde řeku přecházejí buvoli. V noci jsme byli vzbuzeni zbluňkáním v řece. Zakrát-ko volal o pomoc p. Johnston (který spal na palubě). Běželi jsme mu se zbraněmi na pomoc a zkoprněli jsme k našemu velkému úžasu viděli, jak se jedna z našich kánoí, která nesla na palubě všechnu naši mouku, potápí, a kdyby nebyla upevněna ke druhé kánoi, byla by nenávratně ztracena. Okamžitě jsme poškozené plavidlo přitáhli ke břehu a vynesli jsme silně poškozené věci na břeh. Udělali to buvoli, kteří přecházeli řeku ze strany, kde byla loď zakotvena. Pan Johnston spal naštěstí v kánoi, která byla blíž břehu. Buvoli skákali přes něj na druhou loď a způsobili v ní asi čtrnáct stop dlouhou trhlinu. P. Nourse a sluha p. Taylora obvykle spí na palubě, ale ten večer si omylem odnesli příkrývky na břeh a byli příliš líní, aby se vrátili na palubu, jinak by byli nejspíš zabiti.

Čtvrtek 25. května. Spravili jsme loď výztuhami, které jsme utěsnili pastou z kůry bílého jilmu roztlučenou na prášek, která je tuhá a klihovatá na způsob ptačího lepu a velmi dobře posloužila svému účelu. Někdo ze společnosti zastřelil buvolího býka, a zatímco jsme pracovali, viděli jsme jich několik, jak křížují řeku. Minuly nás dvě kánoe plné mužů na cestě do Fort Pitt. Jsem si jist, že Rice se mnou nepůjde, je příliš velký zbabělec. Při prohlídce jsem zjistil, že mouka je skoro zničená, a byl jsem nucen zavést příděl jedné pinty na muže a den. Udělali bychom lépe, kdybychom se k tomu rozhodli dříve. Mezi lidmi velké hádky.

Pátek 26. května. Vzhůru po řece. Potkali jsme 2 kánoe mířící do Redstone. Zastřelil jsem starého buvolího býka, který měl označené uši. Překonali jsme ošklivé peřeje, které nám vzaly všechny síly, když jsme přes ně vlekli loď. Jsme sužováni klíšťaty, malými živočichy podobnými ovčím blechám,²⁹ ale s velmi tuhou kůží. Když jdete lesem, snášejí se na vás ve velkém množství, a pokud se jich rychle nezbavíte, zavrtají hlavy do kůže a vy vytáhnete tělo, ale

29 *Bovicola ovis*.

hlava zůstane v kůži, což je velmi nepříjemné. Když je rychle neodstraníte, narostou jako klíšata na psech. Pobřežní bučiny. Táboříme u ústí potoka Losí paroh. Členové naší společnosti se stále jeden na druhého škaredí a obávám se, že to bude ještě horší, až bude ubývat chleba.

Sobota 27. května. Dnes jsme překonali několik prudkých peřejí. Bouře, blesky a déšť. Vysoké skály a kopce porostlé cedry. Rice dělá všechno možné, aby se se mnou hádal, a jsem rozhodnut, že se nenechám vyprovokovat.

Neděle 28. května. Vzhůru po řece. Viděli jsme velké množství buvolů, jak křížují řeku nad námi, a celá posádka vystoupila, abychom je obklíčili. Držel jsem se stranou a zastřelil pěknou mladou jalovičku, ostatní střelili krávu a tele. Naše pitomá společnost nezůstala, abychom si nasušili nějaké maso, ačkoli máme nedostatek potravin, Táboříme na šterkovitém ostrově. Pobřežní bučiny, cedrové vršky a několik málo potůčků.

Neděle 29. května. Dnes ráno mi George Rice začal (bez jakékoli provokace) velice sprostě nadávat, vyhrožoval, že mne skalpuje a zabije tomahavkem. Uložil jsem mu něco málo manuální práce, ale on utíkal pro pušku, začal ji nabíjet a přitom přísahal, že mne zabije. Udělal jsem to samé, a kdyby se do toho včas nevložil můj vzácný přítel p. Nourse, věřím, že jeden z nás by byl mrtev. Na obou stranách padlo mnoho nadávek, ale nic víc. Čekal jsem to už nějakou dobu. Udělal to s úmyslem vyvléci se ze závazku, že se mnou popluje po Ohiu dolů, čehož skutečně dosáhl. Pokračovali jsme trochu dál proti proudu až k velkému buvolímu přechodu, kde jsme hodlali ulovit nějaké maso. Naše zásoby jsou téměř u konce.

Úterý 30. května. Dnes si p. Nourse, p. Taylor a Rice šli obhlédnout krajinu. P. Johnston a já jsme šli asi 3 míle směrem od řeky a zjistili jsme, že zem je pěkně rovinatá, půda tmavá a písčitá. Stromy hlavně buk. Ti, kdo zůstali v táboře, chytili v naší nepřítomnosti velkého sumce, který měřil mezi očima šest palců. Váhu jsme odhadli na 40 liber. Nečekám, že se naše společnost na noc vrátí.

Středa 31. května. V táboře si peru a spravuji si oděv. Večer se p. Nourse a ostatní vrátili a říkali, že dál od řeky je půda nejrovnější, nejúrodnější a nejlepší, co kdy viděli, ale málo zavodněná.

Čtvrtek 1. června. Vzhůru po řece, špatná navigace, mnoho peřejí a silný proud. Viděli jsme stádo buvolů, jak překračují řeku, zastřelili býka. Viděl jsem několik jelenů, ale žádného nesložil. Utábořili jsme se na místě, kde jsme v chatrči našli nějaké obilí, pušku a oděvy; asi to tam zanechali lidé, kteří přišli zabírat půdu. Skály, cedrové pahorky a pobřežní bučiny.

Pátek 2. června. Dnes jsme potkali osm kánoí mířících do Redstone a Fort Pitt. Po asi 9 mílích jsme se utábořili, abychom šli lovit; vystřelil jsem na několik buvolů, ale žádného nezabil. Dobrá půda, byli vysoké jako muž. Příjemné počasí. Naše společnost se neustále hádá, ale mám štěstí, že se všemi vycházím dobře s výjimkou Rice, s nímž jednám s pohrdáním.

Sobota 3. června. Vzhůru po řece až do poledne, kdy jsme se promoklí na kůži utábořili asi 10 mil od Harwoodova přístaviště. Minula nás další kánoe směřující do Wheelingu. Skály, cedrové pahorky a pobřežní bučiny.

Harwoodovo přístaviště, neděle 4. června. Viděl jsem chřestýše dlouhého 4 stopy. V přístavišti kánoe z kůry. Ve čtrnácti dnech jsme urazili na 120 mil. Moje pravá noha je velmi oteklá, poranil jsem si ji při koupání v řece. Podél břehů skaliska a cedrové pahorky. Noha mne velmi bolí.

Pondělí 5. června. Přístaviště se nazývá Harwoodovo podle nejbližšího nového města asi 15 mil odtud, které loni v létě vyměřil a založil kapt. Harwood a dal mu jméno Harwoodsbury. Tam se dnes ráno vypravili p. Nourse, p. Johnston, Taylor a Rice. Šel bych s nimi, ale noha je tak špatná, že skoro nemohu chodit. Přikládám si horké obklady z bylinného odvaru, aby se otok zmírnil. K jídlu máme jen málo a není tu žádná možnost získat mouku. Brzy budeme nutně bez chleba.

Úterý 6. června. Večer se vrátil p. Nourse se společníky. Přináší dobré zprávy o úrodnosti půdy, ale říká, že se zdá špatně zavodněná a málo zalesněná. Ubytování ve městě. P. Nourse mi sdělil, že má asi 30 domů, všechny postavené z klád a pokryté prkny, ale v celém městě není jediný hřebík. Asi devět mil od města prý indiáni zabili čtyři muže. To vzbudilo takovou paniku, že za žádnou cenu nemohu nikoho přimět, aby se mnou plul po Ohiu dolů. Jsem rozhodnut, že se při první příležitosti vrátím. Noha je mnohem lepší. (P. Nourse)³⁰ je mým zklamáním pěkně dopálený.

Středa 7. června. Noha mnohem lepší. Kdo má pušku, jde na lov. Touláme se rozlehlým pahorkem, viděli jsme spoustu pěkné půdy, ale žádnou zvěř. P. Johnston nás opustil a šel do Harwoodsbury.

Čtvrtek 8. června. Dnes rozděleny zásoby, na každého vyšly 2 čtvrtky³¹ mouky, půl mírky³² indiánského obilí s výhonky dlouhými jako můj prst, galon soli a asi dvě libry slaniny. Odpoledne přišli na přístaviště čtyři muži, kteří míří po Ohiu vzhůru do Fort Pitt; říkají, že mají trochu mouky a že jsou

30 Doplněno podle smyslu.

31 Čtvrtka (*quart*) je 1.135 l.

32 V orig. *peck*, váhová jednotka rovnající se ¼ bušlu.

ochotni vzít mne s sebou. Rozhodl jsem se jít s nimi, ale jejich vzhled se mi příliš nelíbí. Otrhaná sebranka. Noha je téměř v pořádku.

Pátek 9. června. Asi ve tři ráno nás vzbudil velký hluk na řece. Muži, s nimiž jsem chtěl jít, se utábořili mezi námi a řekou. Volali, zda někdo z nás překročil řeku, protože viděli dva muže v kánoi, jak se snaží dostat na druhý břeh. Zjistili jsme, že dva z nás chybí, námezdní čeledín patřící p. Taylorovi a muž, který přišel z Harwoodsburgu pro zavazadla p. Johnstona. Vzali všechnu mouku, která patřila mně a p. Johnstonovi, jeho střelný prach, ale žádnou pušku. Lidé na přístavišti hrozili, že na ně budou střílet, jestli se nevrátí; nato vylezli na břeh a ukázali paty. Kromě kánoe, s níž ujeli, odpoutali i všechny ostatní, ta jejich však naštěstí najela na skalisko. Jeden z naší společnosti přeplaval řeku a přivlekl ji zpátky, ale moji mouku, kterou vynesli na břeh, ve spěchu zapomněl. Nechápu, jaký měli důvod, aby utekli do takové divočiny. Moji noví společníci dostali od mé bývalé společnosti *Půvabnou Sally*, přenesli na palubu věci a já jsem se rozloučil s p. Noursem, s nímž bych se býval rád vrátil, ale rozhodl se cestovat po zemi. Tento gentleman se ke mně choval nanejvýš zdvořile. Moji noví společníci jsou Angličan p. Henry Tilling, Ir Thos. A. Brigant a Američané John Clinton a Joseph Boassiers. Zastavili jsme se asi 30 mil pod přístavištěm v loveckém táboře a získali jsme nějaké buvolí maso.

Řeka Kentucky, sobota 10. června. Lidé v táboře, kde jsme se minulou noc ubytovali, nám dali nějaké sušené maso. Při prohlídce mouky jsem shledal, že pro pět lidí nemáme víc než 15 liber. Nesmíme už péct žádný chléb a mouku musíme šetřit na polévku. Dolů po řece. Tito lidé se ke mně chovají velmi laskavě; myslím, že mezi námi jsou jen dvoje jezdecké kalhoty, jedny p. Tillinga a druhé moje. Ostatní nosí krátké suknice po indiánském způsobu, kamaše a lovecké haleny, které od doby, kdy byly vyhotoveny, nebyly nikdy smočeny ve vodě kromě v dešti. Do jedné kánoe velmi zatéká. Jsem rozhodnut ji při první příležitosti vyměnit. Táboříme na buvolí stezce.

Neděle 11. června. Ráno jsem zabil buvolí krávu, když přecházela řeku. Přistáli jsme u potoka Losí paroh. Táboříme a sušíme naše maso, kropíme ho solí, která ho činí chutnějším. U Losího parohu táboří kaptn. Hancock Lee, který zde vyměřuje zemi. Je tu nové osídlení nějakých gentlemanů z Karolíny, kteří předstírají, že koupili půdu od indiánů, ale nevím, co je na tom pravdy, neboť indiáni tvrdí, že žádnou půdu nikdy neprodali. Tito gentlemani si nárokují veškerou půdu na JZ straně této řeky po Zelenou řeku, kus země asi 200 mil široký a dvakrát tak dlouhý. Prodávají tisíc akrů za 5 liber šterlinků, s roční kvitrentou 5 šilinků z tisíce akrů, která se platí až poté, co půda bude

ve vlastnictví pět let. Překvapuje mne, kolik lidí zemi za těchto podmínek zabírá, i když je to většinou nanejvýš zhýralá sebranka, zkrátka je to útočiště pro rozmanité odrůdy darebáků. Myslím, že půda na celém traktu je většinou dobrá, prý je na ní několik slaných pramenů.

Navštěvuje ho ohromné množství buvolů. Je to druh divokého dobytka, v kohoutku mají černý hrb a jejich záda a ramena jsou pokryta dlouhými chundelatými chlupy, s velkými chomáči chlupů na předních stehnech, s krátkými, dopředu zahnutými rohy, krátkým nosem, pichlavýma očima a bradkou jako kozy. V létě mají chlupy od ramen dozadu krátké jako u koně, jsou porostlí dlouhými jemnými kudrnatými chlupy jako vlna, ocasy mají krátké s chomáčem dlouhých chlupů na konci. Když běží, nesou ocas vztyčený. Když jsou vykrmení, mohou vážit až 14 – 15 set liber a mají chutné maso, zvláště hrb, z něhož je myslím nejlepší steak na světě. Pasou se ve velkých stádech a jsou-li zranění, jsou mimořádně divocí. Jejich čich je vynikající. Jdete-li proti větru, můžete se dostat až k nim nebo přinejmenším na dostřel, ale po větru utečou mnohem dřív, než je vůbec spatříte. Milují slanou nebo poloslanou vodu. K takovým pramenům prošlapou široké cesty, stejně široké jako veřejné silnice v lidnaté zemi. Jedí velké množství načervenalé hlíny, která se vyskytuje poblíž poloslaných (brakických) pramenů. Viděl jsem ohromné množství velkých děr, které v takové půdě vykopali nebo spíš vyryli, nemohu však říci, zda je prostoupena kousky soli. Nebučí jako ostatní dobytek, ale chrochtají jako prasata. S velkou námahou jsem dostal velkou kánoi z naplaveného borového dřeva, ale má urvané kormidlo a ve dně několik děr po kulkách, což se zítra chystáme opravit. Velké vedro.

Pondělí 12. června. Spravili jsme naši kánoi tak, že jsme odřízli kormidlo z *Půvabné Polly* a upevnili ho na ni. Utěsnili jsme ho a zpevnili a věřím, že bude dobře sloužit, je tvrdé a lehké. Šel jsem do tábora kaptn. Lee, který se mnou jednal velmi laskavě a pohostil mne plecháčem whisky a trochou chleba, což je pro mne nyní velký luxus. Jeho bratr mi dal čtyři stopy dlouhou chřestýší kůži. Velké vedro.

Úterý 13. června. Přistáli jsme u velkého lizu, kde jsme chtěli zastřelit nějaké maso. Moji společníci se začali mezi sebou hádat, ale ke mně se chovají dobře.

Středa 14. června. Včera v noci hustě pršelo a neměli jsme jiný úkryt než velký strom. To bylo mokré pohostinství. Ráno jsme šli k lizu, ale žádný buvol tam nebyl, tak jsme se rozhodli jet ke Grininově lizu. Tam jsme přistáli, stříleli na buvoly, ale žádného nezabili, ačkoli myslím, že jsme jich museli mnoho

zranit. Dva z nás jsme ze vzdálenosti nanejvýš dvaceti yardů stříleli na stádo čítající více než dvě stě kusů. Je to největší liz, co jsem kdy viděl. Je to myslím 50 akrů pošlapaných buvolů, není tu ani stéblo trávy. Ke slaným pramenům jich přichází neuvěřitelné množství. Slaných a poloslaných pramenů je tu na malém území značné množství, některé jsou tak silné, že slunce vytváří na okrajích hroudy soli. Byli zde dva Holanďané, kteří z pověření vlastníků zkoušeli, který pramen je nejslanější; pintu soli³³ vytěžili ze 16 galonů vody. Nějací lidé od kaptn. Cresopa zde po 4 dny tábořili a zabíjeli maso, ale zítra chtějí odjet do Fort Pitt. Naše společnost chce jet s nimi a opatření zásob nechat na Prozřetelnosti. Myslím, že je to hloupost, ale nebudu jim to vymlouvat. Koupil jsem jelenici na kamaše.

VI. Řeka Ohio – indiánská země

Řeka Ohio, čtvrtek 15. června. Hodlám zabít nějaké maso na lizu Sloních kosti. Dolů po řece s několika lidmi kaptn. Cresopa. Naše společnost se rozrostla na 14 lidí a skoro stejné množství národností: dva Angličané, dva Irové, jeden Velšan, dva Holanďané, dva z Virginie, dva z Marylandu, jeden Švéd, jeden africký černoch a jeden mulat. S touto pestrou, zlotřilou a otrhanou posádkou musím cestovat šest set mil. Čekám, že se budou často hádat, ale protože cestujeme ve třech kánoích, budou prostředky, jak je udržet v klidu. Kolem poledne jsme se dostali do ústí řeky.

Pátek 16. června. Včera v noci nám znepříjemnil život hustý déšť. Vydali jsme se na cestu brzy ráno, v mokrých šatech a s hladovými břichy. Jsme nuceni plout pomocí bidla. To se dělá s bidlem dlouhým 12 stop; muž stojí v lodi, zapíchne bidlo do říčního dna s tlačí loď podél něj. Je to namáhavé cvičení. Naštěstí pro mne neumí nikdo s bidlem kormidlovat; musím sedět a kormidlovat pádlem. Na břehu řeky jsem zabil buvola. Naše společnost se hádá a jeden Ir nás opustil a šel k lidem kaptn. Cresopa, ale u lizu Kostí, kde jsme tábořili, se vrátil.

Sobota 17. června. Ráno jsme se vydali k lizu Sloních kostí, který je od řeky vzdálen jen 3 míle JZ, ale ztratili jsme se a než jsme ho našli, urazili jsme dvacet mil. Tam, kde se kosti nacházejí, je velký bahnitý rybník po kolena hluboký, se slanými prameny, které, jak se domnívám, uchovávají kosti nepo-

33 Pinta je 0, 568 l.

rušené. Našli jsme několik úžasně velkých kostí; považují je za sloní, protože jsme našli asi dvě stopy dlouhý kus klu. Podle všech znaků je to slonovina, ale časem zežloutla a je velmi hebká. Všichni jsme se svlékli a vlezli do rybníka, abychom nějaké zuby ukořistili, a několik jsme jich našli. Joseph Passiers našel zub z čelisti a dal mi ho. Podle našeho odhadu váží 19 liber. Získal jsem skořápku z klu dlouhou asi osmnáct palců, tvrdá a dobrá slonovina. Na břehu rybníka je velké množství ohromných kostí, ale jsou ztrouchnivělé a v rozkladu. Žebra široká 9 palců, stehenní kosti 10 palců v průměru. Není zcela jasné, jaký druh zvířat to byl. Podle tradiční indiánské zkazky to byli bílí buvolí, kteří si pitím slané vody přivodili smrt. Podle tvaru zubů se mi zdá, že to byli býložravci. Pokud je mi známo, v Severní ani Jižní Americe žádní sloni nejsou a nikdy nebyli, ani žádní čtyřnožci z desetiiny tak velcí, soudíme-li na velikost z podoby těchto kostí, které původně musely být ještě mnohem větší než jsou teď. Kaptn. Hancock Lee mi řekl, že tady našel kel o délce šesti stop, naprosto zdravý, jenom žlutý. Jsou podobné těm z afrického pobřeží. Viděl jsem několik buvolů, ale žádného nezabil. Na stromech indiánské malby. Množství moruší, což je velmi sladké a chutné ovoce, ale špatné na zuby. Jeden z nás zabil jelena. Odpoledne nejhlasitější hrom a nejhustší dešť, co jsem kdy zažil. Rozbili jsme tábor zcela mokří a k smrti vyčerpaní. Jeden zat – cenný irský darebák rozbil můj sloní zub na kousky, což mne tak rozlítlo, že už nemohu psát.

Neděle 18. června. Opustili jsme liz Kostí. Na oběd jsme se dostali k ústí řeky Miamme. Nic než sušené maso bez chleba. Tábor asi osm mil nad Miami.

Pondělí 19. června. Vyjeli jsme brzy ráno. Když jsme seděli u oběda, viděl jsem dva buvoly, jak jdou přes řeku. Když byli na půl cesty, čtyři z nás skočili do kánoe a napadli je, zbytek šel po břehu a sotva by vylezli z vody, střílel by. Řeka byla široká a lovem v ní jsme měli pěknou zábavu. Muž na přídi kánoe chytil jednoho za ocas a on nás vláčel půl hodiny. Osmkrát jsme na něj vystřelili, nechali ho, aby se dostal z vody ven a utekl. Naši kamarádi na břehu byli velmi rozhněvaní, a plným právem. Minuli jsme ústí Malé Miamme. Velký strach z indiánů. Viděl jsem černého vlka, jak pronásleduje do řeky koloucha; koloucha jsme chytili, ale vlk utekl. Moji společníci se mezi sebou hádají, ale ke mně se chovají dobře. Tábor pozdě večer.

Úterý 20. června. Minulou noc velmi chladno. SZ vítr. Tábor večer.

Středa 21. června. V noci zima. Dostali jsme se k Le Fortovým vodopádům, jsou to jen malé přeje, stěží rozeznatelné, když je voda vysoko. Velmi silný proud. Lidé jsou velmi unaveni, většinou nejsou schopni urazit za den víc než dvacet mil. Utábořili jsme se brzy.

Čtvrtek 22. června. Vzhůru po řece. Silný proud. Řeka je nyní o dvacet stop nižší než když jsme pluli dolů.

Pátek 23. června. Viděl jsem medvědici, jak křížuje řeku, ale nestřelil jsem na ni. Dostali jsme se k Velkému buvolímu lizu a chtěli jsme zabít nějaké maso, naše je skoro u konce. Posádka je velmi unavená a nedostatek zásob vede k tomu, že jsou náchylní k hádkám. Ke mně chovají jakousi úctu, několikrát jsem zabránil rvačce. Příjemné počasí.

Sobota 24. června. Ráno jsme se vydali k lizu bez snídaně. Důvodem bylo, že nemáme co jíst. Tři z nás zůstali u lizu až do odpoledne a čekali na buvolu, ale žádné jsme neviděli. Když naši lovci, kteří se vydali do terénu, přišli s nákladem masa a informovali nás, že asi pět mil odtud zabili buvola, vydali jsme se tam a našli ho; naložili jsme si maso a vrátili se do tábora unaveni jako nikdy předtím. Protože jsme již zakusili, co je to nedostatek potravin, byl jsem rozhodnut tomu propříště zabránit. Myslím, že jsem se namáhal víc, než mohu snést. Moji společníci soudí, že jsem přinesl 70 až 80 liber masa, jenom s puškou a růžkem s prachem. K mé trýzni se přidalo, že mi odešly podrážky a šest mil jsem musel jít bos. Cítím se velmi zle. Zastřelil jsem tchoře. Jeden z nás chybí. Zbytek (kromě Tillinga a mne) chce večer plout dál, protože se domnívají, že ho zabili indiáni. Já si ale myslím, že se ztratil v lesích. Je velmi svízelným úkolem přesvědčit je, aby zůstali, protože čekají, že do rána budou zabiti.

Neděle 25. června. Kvůli obrovské únavě jsem v noci málo spal. Ráno chce posádka okamžitě vyplout, neboť věří, že muž byl zabit. Naléhavě jsem je přesvědčoval, abychom zůstali do večera, ale nikoho jsem nedokázal přimět, aby ho šel hledat. Všichni byli bez ohledu na námitky p. Tillinga a mne rozhodnutí se západem slunce vyplout, ale právě když jsme se nalodovali, muž se k naší velké radosti objevil na břehu. Stalo se, jak jsem předpokládal – ztratil se v lesích a celou noc bloudil. Kdybychom mu ujeli, určitě by zahynul. Cítím se velmi churavý.

Pondělí 26. června. Vzhůru po řece. Na SZ jsme minuli ústí řeky Sioto. Strach z indiánů. Táboříme brzy.

Úterý 27. června. Velmi silný proud celý den, husté přeháňky a velmi dusno. Jakmile začne pršet, má naše společnost ve zvyku svléknout se donaha a chránit oděv před namoknutím. Dnes jsem to dvakrát zkusil, ale dešťové kapky jsou na kůži tak nepříjemné, že mne to donutilo obléci si košili. Zabil jsem koloucha. Viděl jsem medvěda, jak přechází řeku, ale nemohl jsem na něj vystřelit. Celá posádka je velmi unavená a rozmrzelá.

Středa 28. června. Ráno jsme vyrazili brzy ve velmi husté mlze. Asi tři míle od tábora byla řeka velmi široká a na straně, na níž plujeme, ještě daleko od břehu mělká a při hledání hlubší vody jsme ztratili břeh z dohledu. Když se nám za ostrohem otevřel výhled, viděli jsme asi dvě stě yardů před námi 2 kánoe plné indiánů, načež jsme zamířili ke břehu, avšak k našemu velkému překvapení jsme mezi námi a břehem uviděli dalších šest kánoí plných indiánů, takže jsme byli zcela obklíčeni. Připravili jsme všechno na srážku, všechno dříví a velkou část zásob jsme svalili přes palubu. Z našich dvanácti pušek jich v té chvíli bylo pět k nepotřebě kvůli vlhkosti, moje byla naštěstí v dobrém stavu a nabil jsem ji jednou těžkou kulí a sedmi velkými náboji.³⁴ Velení naší kánoe bylo svěřeno mně. Na palubě byly jen dvě pušky schopné střelby, p. Tillinga a moje. Tom O'Brien nechal svou v tahanici schválně spadnout do řeky a nasáknout vodou. Potom si lehl na dno kánoe a začal v irštině odříkávat otčenáš, modlit se a kvílet. Boassierova puška byla vlhká a k nepotřebě. Následoval O'Brienova příkladu; hojný pláč, modlitby, recitace Zdrávas Maria, přičemž nanejvýš vroucně objímal malý dřevěný krucifix, který vytáhl ze zářadří. Jacob Nalen (Švéd) velel kánoi se třemi ručnicemi na palubě, Velšan Williams další s dvěma mušketami. Konali jsme krátkou a zmatenou poradu, v níž bylo rozhodnuto, že Nalen povede předvoj, já budu ve středu a Williams bude krýt záda. Indiáni 30 yardů od břehu pozorovali náš zmatek se složenými pádly. Mezi námi a břehem bylo 23 indiánů v šesti kánoích. Všichni měli bidla nebo pádla, ale náš strach je proměnil v pušky. Byli jsme rozhodnuti na těch šest zaútočit, neboť řeka byla mělká a kdybychom naše kánoe náhodou převrhli, mohli bychom se ke břehu dobrodit. Kánoe nad námi s 21 indiány mířily k nám, my jsme se pachtili k břehu. Nařídil jsem Tomovi O'Brienovi, aby zakormidloval na 10 yardů k Nalenově lodi, a Boassierovi a Clintonovi, aby se chopili pádel. Tillingův výraz se ani v nejmenším nezměnil, jeho chování mne velmi povzbudilo. Boassiers a O'Brien leželi na dně kánoe a odmítli se zvednout. Namířil jsem hlaveň své pušky k O'Brienově hlavě a hrozil jsem, že mu vystřelím mozek, pokud se okamžitě nechopí pádla. To mělo kýžený účinek; vzývaje sv. Patrika začal prosit o milost a za nejstrašnějších nářků vzal pádlo do ruky. Jakkoli byla naše situace nebezpečná a zoufalá, nemohl jsem se ubránit smíchu, když jsem viděl, v jakém stavu ten ubohý chlapík je. Boassiers předstíral, že ho zachvátily křeče. Tilling mu nastříkal do tváře několik plechovek vody, ale odmítal vstát. K nábojům, které jsem již měl

34 V orig. *ounce bullet*, unce = 31 gramů; *swam shot* jsou náboje větší ráže.

v pušce, jsem přidal kulku z pistole. Byl jsem rozhodnut poslat některé z indiánů na onen svět. Přiznávám, že jsem se cítil velmi nesvůj. Když jsme se k nim dostali na nějakých třicet yardů, někteří z Nalenovy posádky je zdravili a k naší obrovské úlevě řekli, že to jsou přátelé. Viděli náš zmatek a posmívali se nám kvůli našemu strachu. Ukázalo se, že to je delavarský indián zvaný Sumec s partou lovců. Měli s sebou několik squaw neboli indiánských žen, některé velmi hezké. Dali jsme jim trochu soli a tabák a zdálo se, že je to velmi potěšilo. Pokračovali jsme proti proudu, velmi bujný na účet našich zbabělých druhů. Boassiers se chvástal, co by dělal, kdyby měl pušku v pořádku; O'Brien řekl, že nebyl připraven zemřít. Všichni hledali pro svou zbabělost takovou či onakou výmluvu. Odpoledně silný déšť. Tábor pět mil od Písečného potoka. Nucen spát na kládě, půda je příliš rozmočená a stále prší.

Čtvrtek 29. června. Včera v noci zvedl déšť řeku o čtyři stopy a způsobil silný proud a obtížnou navigaci. Viděli jsme další kánoi s indiány, ale nemluvíli s nimi. Spal jsem na padlém kmeni – nepohodlné bydlení.

Pátek 30. června. Kolem poledne jsme se dostali k Velké Conhaway, pevnost je opuštěná. Asi 5 mil nad ústím řeky jsme viděli osadníky, kteří nás informovali, že lidé z Nové Anglie svedli v Bostonu bitvu s anglickými oddíly a zabili sedm tisíc vojáků. Doufám, že se prokáže, že Angličané zabili několik tisíc Yankejeů.

Sobota 1. července. Dnes ráno nás opustil John Clinton. Hodlá se dostat domů po zemi. Naše zásoby jsou téměř u konce, všechny naše udice a vlasce zničeny, naše chodidla jsou tak změkklá od neustálého stání ve vlhku, že je nemožné jít na lov, a to málo potravin, co máme, se hemží larvami. Mouka je snědená a dnes večer jsme dali vařit naše poslední indiánské zrní (asi jeden a půl pinty s výhonky dlouhými jako můj prst). Spolu s trochou losího tuku jsme si ho vždy nechávali na nedělní oběd a považovali jsme to za lahůdku.

Neděle 2. července. Parta kapt. Cressopa chtěla držet neděli, ale pohádala se kvůli tomu a William Conner je opustil a přidal se k nám. Všichni jsou placeni ve mzdě a mají ještě nějaké zásoby. Ráno jsme snědli poslední sousto, co jsme měli kromě trochy zapáchajícího sušeného masa plného červů. Vzhůru po řece, minuli jsme Hockhockin. Kolem poledne jsme našli asi šest liber těžkého kaprovce,³⁵ kterého zrovna ulovil orel a nechal na břehu. Udělali jsme si z něj pořádné jídlo. Odpoledne šel Boassier k našemu sudu s masem, ale

35 *Buffalo fish*, říční ryba rodu *Ictiobus*, hojná v USA.

bylo tak špatné, že ho v záchvatu zlosti poslal přes palubu. Teď už nemáme do úst vůbec nic. Spali jsme na skále, bez ohně.

Pondělí 3. července. Vyrazili jsme na cestu brzy ráno bez sousta v ústech. Naši lidé se velmi hádali, ale ke mně se chovali s velkým respektem. Tábor velmi pozdě.

Úterý 4. července. Kolem poledne jsme se dostali k ústí Malé Conhaway, když jsem pocítil, že je mi velmi špatně od žaludku kvůli nedostatku masa. Šel jsem na břeh a vzal si trochu ženšenového kořene a žvýkal ho, což mi přineslo vynikající osvěžení. Večer jsme se dostali na plantáž jakéhosi doktora Briscoe, asi míli od řeky. Když jsme tam přišli, byla noc a našli jsme dům opuštěný, žádné obilí, drůbež ani jiné maso. Ačkoli byla tma, šli jsme všichni do zahrady, abychom si vzali okurky nebo cokoli, co by tam bylo k jídlu. Našel jsem záhon brambor a snědl jich syrových snad tucet a považoval jsem je za to nejchutnější, co jsem v životě jedl. Hustý a vytrvalý déšť celý den. Rozdělili jsme v domě oheň, usušili se a šli spát. Nesmírně unaven.

Středa 5. července. Ráno šel jeden z nás ke kánoi pro kotlík, zbytek plundroval plantáž a získali jsme nějaké mladé zelí, dýně a ředkev.³⁶ Tuhle zeleninovou všehočtu jsme uvařili dohromady a okořeněná pepřem a solí poskytla nám nejvyšší prvotřídní pokrm. Pokračovali jsme k Francouzskému potoku, kde nás předjeli Cresopovi lidé, ale nenechali nám ani sousto. Déšť celý den. Jeden z našich je nemocen a já jsem dal za asi dvě unce chleba pro něj půl dolaru.

Čtvrtek 6. července. Dorazili jsme k plantáži jakéhosi Pursleye, kde jsme dostali trochu kyselého mléka, ale žádný chléb. Neodvážil jsem se ho pozřít, ale vzal jsem si ženšenový kořen. Je vynikající na žaludek, spát jsem šel hladový. Našemu nemocnému je mnohem lépe.

Pátek 7. července. Dostali jsme se na plantáž jakéhosi Holandana jménem Rous. Za střelný prach v hodnotě asi dvou dolarů jsme s tamní stařenou usmlouvali tolik kaše, co jsme jen mohli sníst (je to rychlý nákyp z indiánského zrní). Umlěli jsme zrní na ručním mlýnku a zdálo se mi, že to trvalo věčnost, než jsme kaši připravili. Myslím, že bychom se jí spíše mohli ujíst k smrti, než bychom nasýtili náš hltavý apetit. Když jsme jí snědli každý kolem čtvrtky, stařena nám prozíravě jídlo odebrala. Nejedl jsem chléb dvacet osm dní.

36 V orig. *cimbeline*, překlad nejistý.

Sobota 8. července. Ráno k nám přišel nějaký kaptn. David McClure na cestě do Wheelingu. Chová se zdvořile a nabídl mi místo ve své kánoi. P. Tilling a Boissiers hodlají jít do Redstone po zemi. Tilling se ke mně vždy choval s nejvyšším respektem a laskavostí. Tento ubohý muž byl kdysi poručíkem u dělostřelectva, ale v New Yorku dezertoval, protože probodl nějakého plukovníka. Zabral v Kentucky pěkný kus země. O'Brien a já jdeme s kaptn. McClurem. Jeden z nás zastřelil 2 kolouchy, máme množství masa a málo chleba. Dostali jsme se k plantáži kaptn. Roggerse.

Neděle 9. července. Minuli jsme potoky Grave a Juniata. Večer do pevnosti Fincastle. Nejsou tu žádní vojáci, ale asi osm mužů ze sousedství, všichni opilí a naše společnost se záhy přivedla do stejného stavu. Jeden muž má na prodej whisky. Brzy se k nám připojili lidé kaptn. Cresopa a zakrátko začala všeobecná bitka. Vylezl jsem na půdu a šel spát.

Pondělí 10. července. Čekám na kaptn. McClure, který jel kousek cesty koněm p. Sheppherda a veze moje zavazadla. Nechutná společnost, pere se a hádá.

Pevnost Fincastle, úterý 11. července. Čekání na kaptn. McClure. Koupil jsem od něj pás vampun. Nepříjemná situace.

Středa 12. července. Opustili jsme pevnost a jeli k p. Davidu Sheppherdovi. Poblíž jsme viděli důl na hliník a ve vápencové skále důl na dobré uhlí. Od jednoho ze sousedů jsem si najal koně, abych zajel k V. Crawfordovi.

Čtvrtek 13. července. Opustil jsem p. Sheppherda, toulal se lesy a divočinou. Zastřelil jsem chřestýše, který chtěl kousnout mého koně, byl dlouhý kolem 4 stop. Ubytoval jsem se v Sumcově táboře. Velký nedostatek potravin.

Okres Západní Augusta, pátek 14. července. Opustil jsem Sumcův tábor, putoval přes velký kus pěkné země, ale velmi řídkce osídlený. U pevnosti Redstone jsem přešel řeku Moningahaly a ubytoval se u jistého Thos. Browna. Verbování nejlepšíků střelců, jací jsou k máni, aby šli pod kaptn. Cresopem do Bostonu s humánním úmyslem zabíjet britské důstojníky. Mor na ty lotry. Tady je jich spousta a myslím, že mne podezírají ze špionáže, kladou mi mnoho impertinentních otázek. Dnes velice unaven.

Sobota 15. července. Opustil jsem pevnost Redstone a poté, co jsem se několikrát ztratil, dostal jsem se ke kaptn. Thos. Gistovi. Slečna Nancy Gistová, příjemná mladá žena, se ke mně chovala velmi laskavě a informovala mne, že v Bostonu došlo ke dvěma velmi vážným srážkám a na obou stranách bylo zabito velké množství lidí. Zapomněl jsem v pevnosti část sloního klu.

Neděle, 16. července. Přijel jsem k majoru Crawfordovi, předal jsem mu několik dopisů, které jsem pro něj měl, a on mi podal špatné zprávy o dění v Bostonu. Informoval mne, že lord Dunmore odstoupil z úřadu virginského guvernéra a odebral se na palubu válečné lodi.

Pondělí 17. července. Opustil jsem majora Crawforda, překročil řeku Yaughagany a jel k p. V. Crawfordovi. Večer jsem jel ke kaptn. Stephensonovi na cosi, co nazývají žňová zábava; tento svátek pořádají po skončení žní, velmi rozjařený.

Úterý 18. července. U p. V. Crawforda, Jacobův potok. Ti darebáci obnositli všechny oděvy, které jsem tu zanechal, takže teď mi zbývají tři roztrhané košile, dva páry lněných kamašů, které jsou v podobném stavu, lovecká halena s kabátem a pár punčoch.

Středa 19. července. Jel jsem ke kaptn. Gistovi, vrátil se večer. Hodlám zde jeden dva týdny zůstat, abych se zotavil. Díky nedávnému hladovění jsem výrazně zhubl.

Čtvrtek 29. července. Velmi nemocen močovými kameny, cítil jsem příznaky již dva dny, ale teď pociťuji ostré bolesti.

Pátek 30. července. Mnohem hůře, nanejvýš mučivá bolest. Vzal jsem si odvar z kořenů, který mi předepsala hospodyně p. Crawforda, jež se o mne stará s velkou péčí a starostlivostí.

Sobota 22. července. Ráno je mi trochu lépe. Vzal jsem si čaj z kořenů malého keříku, který mi přinesl takřka okamžitou úlevu. Přišla se na mne podívat slečna Grimesová a říkala, že hojně plakala, když mne viděla v takových bolestech, ale myslím, že má v sobě příliš mnoho irského.

Neděle 23. července. Je mi už docela dobře, jenom stále piji čaj. Dnes přišel kaptn. Prior Theobald. Zval mne k sobě domů, ale nehodlám jít.

Pondělí 24. července. Všechny příznaky močových kamenů pominuly. Trochu chodím, ale jsem velmi slabý.

Úterý 25. července. Jakmile toho budu schopen, hodlám jít do indiánské země, abych udal stříbrné cetky, které jsem za účelem obchodu nakoupil. Myslím, že se budu muset sám postarat o nějaké hotové peníze, abych vyžil.

Středa 26. července. Jel jsem s nějakými mladými dívkami do Vavřínových hor, abychom sbírali borůvky. Jsou stejné jako naše, jen rostou v hrozných.

Čtvrtek 27. července. Šel jsem na lov a skolil mladého krocana. V této zemi jsou jen děvky a darebáci.

Pátek 28. července. U p. Crawforda. Vedro.

Sobota 29. července. Dnes přišel reverend p. Belmain, jediný duchovní v tomto okrese. Zítra nám chce udělat kázání.

Neděle 30. července. P. Belmain kázal pod velkým stromem, politická přednáška.

Pondělí 31. července. Zdejší lidé jsou posedlí svobodou, nemyslí se na nic než na válku. V sousedství začíná řádit úplavice.

Úterý 1. srpna. Šel jsem s p. Belmainem a kapt. Stephensonem k majoru Crawfordovi.

Středa 2. srpna. Vrátil jsem se k V. Crawfordovi. Hodlám jet při první příležitosti do Fort Pitt. Teď se uzdravuji a sílím.

Čtvrtek 3. srpna. Ráno jsem šel s p. V. Crawfordem a p. Jamesem Berwickem z Manchesteru k majoru Crawfordovi, kde jsme zůstali na noc. Z Bostonu špatné zprávy. Angličany zahnali na lodi a mnoho jich zabili. Doufám, že je to lež.

Pátek 4. srpna. Souhlasím, že půjdu s majorem Crawfordem k indiánskému obchodníkovi p. Johnu Gibbonovi, asi 12 mil pod Fort Pitt. Je to muž, který má mezi indiány velký vliv a je tudíž nejlepší osobou, aby mne poučil, jak zboží udat co nejlépe. Večer ztratil p. Berwick hodinky.

Sobota 5. srpna. U p. Crawforda. Hustý déšť.

Neděle 6. srpna. U p. Crawforda. Hustý déšť nepřetržitě čtyřicet osm hodin.

Pondělí 7. srpna. U p. Crawforda, čekám na majora Crawforda. Myslím, že je to liknavý člověk a není na něj spolehnutí.

Úterý 8. srpna 1665. Velmi nespokojen s čekáním a nicneděláním. Obávám se, že k návratu domů letos na podzim bude příliš pozdě. Se slečnou Crawfordovou a Grimesovou jsem šel k Johnu Mintonovi. Když jsme přišli k potůčku, který jsme museli přejít, děvčata si vyhrnula spodničky nad kolena a přebrodila jej s největší lhostejností. To tady není nic neobvyklého, i když jsou to lidé z předních rodin v zemi.

Středa 9. srpna. Ráno jsme se s p. Berwickem vydali k majoru Crawfordovi, ale našli jsme ho u milenky. Tuto ženu mají vespolek on, jeho bratr, nevlastní bratr a vlastní syn a je to sestra jeho ženy a zároveň jeho dcera. Divá zvířecí sebranka. Informoval mne, že Kongres všechny guvernéry na kontinentu zbavil úřadu a převzal řízení veškerých občanských a vojenských záležitostí. Ti lotři mají za cíl jen nezávislost. Mor na jejich plány.

Čtvrtek 10. srpna. U kapt. Stephsona. Učil jsem jeho lidi, jak udělat stoh pšenice. Farmaření je tu v ubohém a zanedbaném stavu. Kapt. Stephen-

son je čestný, vzácný člověk. Večer jsem šel k V. Crawfordovi. Žádná vyhlídka, že major Crawford přijde brzy ke Gibbonovým. Jsem rozhodnut vydat se příští pondělí do Fort Pitt.

Pátek 11. srpna. Včera v noci přišla slečna G. Milá, kvetoucí (ale též pito-má) irská dívka. Tělo přemohlo ducha.

Sobota 12. srpna. Žádná vyhlídka, že tu dostanu peníze za směnky na p. Kirka. Večer přišel z indiánského města kapt. James Wood. Byl pověřen, aby pozval indiány na jednání o smlouvě, které se má konat 10. září ve Fort Pitt. Uložil mu to virginský konvent. Říká, že ve všech indiánských městech byl jakýsi anglický důstojník a Francouz z Detroitu a přesvědčovali indiány, aby nevstupovali s kolonisty do žádných spojenectví. Ale jeho vynikající výmluvnost prý zvítězila a všechny rozmanité národy, které navštívil, jistojistě na jednání přijdou.

Neděle 13. srpna. P. Berwick byl tak laskav a nechal mne řídit koně do Fort Pitt, kde jsem ho dovezl k jistému p. Meddisonovi. Opustil jsem p. Crawforda a zanechal u něj své hodinky, náprsní spony, spony na límec a stříbrné knoflíky s listinou určující, jak by se mnou mělo být naloženo, kdyby snad byla mým údělem smrt, protože mi všichni říkají, že podstupuji velké riziko a budu zabit indiány. Já se ale špatného zacházení z jejich strany nebojím. V noci k p. Johnu De Campovi.

Fort Pitt, pondělí 14. srpna. Opustil jsem p. De Campa, obědval na Želvím potoce. Večer jsem přijel do Fort Pitt s pouhými dvěma dolary v kapse a ve velmi ošuntělém oděvu. Ustájil jsem koně v nejlepší hostinci ve městě, neboť jsem věděl, že hostinská, švagrová majora Connolyho, je stoupenkyně toryů.

Úterý 15. srpna. Odevzdal jsem koně p. Mattisonovi; žádal čtyři lidi ve městě, aby mi proplátili hotovost za směnky na p. Kirka, ale úspěchu zabránil můj zjev. Nabídl jsem k prodeji stříbrné zboží, ale ti darebáci vědí, že jsem v tísní, a nedají mi víc než polovinu hodnoty. Krajně nešťasten.

Středa 16. srpna. Ve městě je mnoho lidí, je zasedání Výboru. Nikdo mi nechce poskytnout malou hotovost, ačkoli jsem se ptal všude, kde bych mohl něco dostat. Oh, nevhoda otrhaného oděvu! Velmi nešťasten.

Čtvrtek 17. srpna. Velmi zoufalý. Při večeři jsem měl politickou disputaci s p. Johnem Gibsonem. Shledal jsem, že díky zlovolným pomluvám toho obojakého ničemy B. Johnstona chová vůči mně množství předsudků. Nemám naději, že tu dostanu nějaké peníze. Řekl jsem o své situaci hostinskému a žádal ho o úvěr do doby, než se bude jednat o smlouvě, kam přijedou někteří

moji známí pánové a pomohou mi. Řekl, že za potraviny platí hotově. Dostal jsem úvěr díky přímluvě jeho ženy.

Pátek 18. srpna. Nikdy předtím jsem ani v nejmenším nevěřil snům. Minulou noc jsem šel spát s myslí tak zmatenou jako špatně smotané klubko hedvábí. Hlavním důvodem bylo chování hostinského, ale našel jsem dobrého přítele v hostinské, která nosí mužské kalhoty. Zdálo se mi, že nablízku je přítel, který mi přinese úlevu. Vzbudil jsem se se zábleskem naděje a čekal na p. Johna Andersona, jedinou osobu ve městě, kterou jsem opominul. Šlechtěně mi nabídl tolik hotových peněz, kolik jsem jen chtěl, našel mi koně a půjde se mnou do indiánské země jako tlumočnick a průvodce.

Pátek, 18. srpna.³⁷ Tento gentleman je indiánským obchodníkem a podniká v jejich městech. Říká mi, že pozoroval mou situaci několik dní a kdybych ho dnes sám neoslovil, chtěl mi nabídnout pomoc. Dostal jsem od něj peníze, abych zaplatil hostinskému. Když viděl, že mám přítele, změnil tón s tím, že nevdá, když mu zaplatím až po smlouvě. Užil jsem vůči němu jeho vlastní slova a řekl mu, že platí potraviny v hotovosti a že tedy musí totéž očekávat ode mne. Jeho žena mu za jeho lakotu pořádně vynadala a počastovala ho bídným lotrem.

Sobota 19. srpna. Čekám na p. Andersona. Najal jsem indiánku, aby mi zhotovila pár mokasínů a kamašů. Večer sem na jednání s indiány přijeli dva delegáti z Pensylvánie, doprovázeni bandou ubožáků na jezdeckých koních. Plk. Arthur St. Clair a plk. James Wilson. Večeřel jsem s nimi a strávil s nimi večer. Moje domácí je ke mně pozoruhodně laskavá díky tomu, že moje politické cítění je stejné jako její. Povahou je to nejstrašnější fúrie.

Neděle 20. srpna. Čekám na p. Andersona, zdržují ho indiáni, kteří přicházejí za obchodem.

Pondělí 21. srpna. P. Anderson mi sdělil, že indiáni nevidí rádi někoho, kdo přichází do jejich země v lovecké haleně. Oblékl jsem si košili z kalika ozdobenou podle indiánské módy stříbrnými brožemi a kruhy na pažích, takže jsem stěží poznával sám sebe. Překročili jsme řeku Allegheny, jeli asi dvě míle a utábořili se u malého potůčku, abychom mohli brzy ráno vyrazit, ale zapomněli jsme ve městě cínový kotlík. Jel jsem zpátky, zatímco p. Anderson rozdělal oheň; při návratu ve tmě jsem ztratil cestu a ocitl se v indiánském táboře, kde jsem našel dvě squaw. Neuměly anglicky, ale porozuměly mým posunkům a ukázaly mi správnou cestu.

37 Opakovaná datace je dle originálu.

Indiánská země, úterý 22. srpna. Ráno velmi hustá mlha. Vzali jsme si s sebou dvě láhve rumu, dva bochníky chleba a vepřové. Shodli jsme se, že si dáme preventivní doušek, abychom nechytli horečku a zimnici, ale pili jsme trochu moc a nanejvýš hloupým způsobem jsme naše zásoby zapomněli. Kolem poledne jsme se dostali do města Logg, překročili řeku a jeli k p. Johnu Gibsonovi. Tam jsme se ubytovali, ale o našem pochybení ve věci zásob jsme nic neřekli ze strachu, aby se nám nesmáli. Přepluli jsme řeku v kánoi z kůry ořešáku, rozevřené pomocí klacků.

Středa 23. srpna. Pokračujeme v cestě, ale bez sousta k jídlu. Překročili jsme Velký bobří potok k domu kaptn. Bílé oko. Je to indiánský válečník z národa Delawarů. Utábořili jsme se u Malého bobřího potoka se třemi indiánskými squaw a jedním mužem. Nemáme k jídlu nic než bobule, které jsme našli v lese. Shledal jsem, že p. Anderson je dobrosrdečný kumpán. Jedna z indiánských squaw mne pozvala, abych s ní spal, ale tvrdil jsem, že jsem nemocen. Byla velmi milá a přinesla mi slívy, které našla v lese.

Čtvrtek 24. srpna. Rozloučili jsme se s indiány. Potkali jsme indiánského válečníka kaptn. Killbucha. Utábořili jsme se u potůčku Bílého dubu. Máme spoustu červených sliv a planých třešní, které jsou naší jedinou potravou.

Pátek 25. srpna. Velmi hustý déšť celý den. Ztratili jsme koně, ale večer je přivedl nějaký indián, za což jsme mu dali pár kamaší. Na snídani, oběd i večeři jsme měli jen slívy a plané třešně. Planých sliv je zde velká hojnost, velikosti našich běžných bílých sliv v Anglii, některé červené, jiné bílé, ale všechny velmi chutné. Třešně jsou malé a černé, velmi sladké a rostou v hroznech jako rybíz.

Sobota 6. srpna. Vydali jsme se na cestu brzy ráno, velmi usilovně cestovali až do poledne, kdy jsme projížděli největší houštinou slivoní, co jsem kdy viděl. Myslím, že byla míli dlouhá, jen slivoně a třešně. Zabil jsem chřestýše. Zastavili jsme se až při západu slunce, abychom povečeřeli nějaké ostružiny³⁸ (malé bobule, něco jako angrešt). P. Anderson jel napřed a řekl mi, že pojedede asi dvě míle k malému potůčku, kde se chce utábořit, než se nasytím. Vylezl jsem na koně a jel po jeho stopách až k místu, kde se cesta větvila. Zvolil jsem pěšinu, o níž jsem předpokládal, že se jí dal, a jel jsem až do tmy, kdy mi došlo, že jsem se zmýlil a že v noci nenajdu cestu zpátky. Rozhodl jsem se, že do rána zůstanu, kde jsem. Ještě jsem nesestoupil z koně, když jsem zahlédl asi čtyři sta yardů ode mne záblesk ohně. To mne nesmírně potěšilo, protože jsem myslel, že je to p. Anderson. Když jsem tam dojel, k mému velkému zklamání

38 V orig. *dewberries*, ostružiník ježiník, rostlina rodu *Rubus*.

a překvapení jsem našel tři indiánské ženy a malého chlapce. Žádná z nich neuměla anglicky a já neuměl indiánsky. Slezl jsem z koně a vyznačil na zemi koncem hole pěšinu, kterou jsem přišel, dále stružku, kterou jsem naplnil vodou, po její straně jsem rozdělal ohýnek a položil jsem se k němu a opakoval jméno Anderson, které znaly, jak jsem záhy pochopil.

Nejmladší z žen okamžitě odsedlala mého koně, odepjala popruh, spoutala mu volně nohy a vyhnala ho na pastvu, potom prostřela mé deky u ohně a posunky mi ukázala, abych se posadil. Nejstarší mi dala trochu haše ze sušené zvěřiny a medvědího tuku, která chutnala velmi dobře, ale žádný chléb ani sůl. Po večeři mi ukázaly, že musím jít spát. Potom nějaký čas držely poradu, která mne velmi zneklidnila, a dvě starší ženy a chlapec si lehli na opačnou stranu ohně a trochu opodál. Nejmladší (měla velkou práci s mým koněm) přišla a položila se velmi blízko ke mně. Pomyslel jsem si, že má vůči mně milostné úmysly. Asi za půl hodiny se začala plížít ještě blíž a zatahala za mou deku. Věděl jsem, oč jí jde, a deku jsem zvedl. Byla mladá, hezká a zdravá. Jemné pravidelné rysy a pěkné oči, kdyby si je předtím, než šla na lože, nenamalovala červenou barvou.

Neděle 27. srpna. Ráno šla má souložnice do lesa a chytila mého a svého koně, osedlala je, upevnila na sedlo mou deku a všechno připravila, zjevně dobře naladěná. Mou pomoc absolutně odmítla. Stará žena mi dala k snídani trochu sušené zvěřiny. Když jsem se loučil, opětovně jsem posunky díky, jak jsem jen dokázal. Má souložnice mi byla průvodkyní a vedla mne lesem, kde nebyly žádné stopy po cestě a aniž bych s jistotou věděl, kam jedu. Často zmiňovala jméno Johna Andersona a spoustu toho namluvila v indiánštině. Zkoušel jsem indiánsky mluvit, což ji značně pobavilo. Asi za hodinu mne přivedla do tábora p. Andersona, který byl mou nepřítomností velmi zneklidněn a najal nějakého indiána, aby mne hledal. Dal jsem své Dulcinei vlněný plášť³⁹ a zdálo se, že ji velmi potěšil. Pokračovali jsme v cestě a kolem poledne jsme dojeli do indiánského města zvaného Wale-hack-tap-poke neboli město s dobrým pramenem na březích řeky Muskingham, obydleného delawarskými indiány. Je to hezké město pokřtěné sektou Moravanů, má asi šedesát domů a je vystavěno z klád krytých prkny. Je pravidelně vyměřeno s třemi prostornými cestami, které se stýkají ve středu; tam je velká čtvercová modlitebna o délce šedesáti stop, vystavěná z klád, se šindelovou střechou, sklem v oknech, zvonem a solidní prkennou podlahou se dvěma řadami lavic. Vy-

39 V orig. *matchcoat*, fakticky příkrývka (zpravidla vlněná) upevněná provázky na tělo podle potřeby, oblíbený oděv indiánů.

zdobena je několika obrazy z Bible, provedenými však velmi průměrně. Všechno v modlitebně je udržováno ve velké čistotě.

Večer jsme šli na shromáždění. V životě jsem nebyl tak užaslý. Čekal jsem, že uvidím samou anarchii a zmatek, protože mne učili dívat se na tato stvoření s pohrdáním; místo toho je tu největší disciplína, řád a dekorum, co jsem kdy na modlitebním místě viděl. S tak slavnostním chováním a zdrženlivými, zbožnými způsoby by dělali čest první náboženské společnosti na zemi a bigotního člověka nebo fanatika by přivedli do rozpaků. Farář byl Němec, ale kázal v angličtině a měl indiánského tlumočníka, který indiánům každou větu vysvětloval. Zpívali v indiánském jazyce. Muži seděli v jedné řadě lavic a ženy s dětmi vpředu v jiné. Každé pohlaví vchází a vychází na své straně domu. Staří muži sedí po stranách faráře. K večeři se podává čaj, káva a vařená šunka. Cukr si dělají sami ze šťávy jistého stromu. Ubytovali jsme se v domě jakéhosi Whitemana, ženatého s indiánkou.

Pondělí 28. srpna. Opustili jsme Wale-hack-tap-poke. Překročili jsme Muskingham a dojeli do Kanantoheadu vzdáleného asi devět mil, dalšího hezkého moravského města, ale ne tak velkého jako Wale-hack-tap-poke. Opět jsme přešli Muskingham a jeli asi 3 míle velkou planinou bez jediného stromu nebo keře, velmi plochou. Viděli jsme několik indiánských srubů z kůry. Kolem poledne jsme se dostali do města Newcomer. Myslím, že teď tam není ani dvacet obydlených domů. Opět jsme překročili Muskingham, další velká planina. Potkali jsme několik indiánů, kteří šli z nějaké slavnosti, vystrojeni ve velkolepém stylu. Ubytovali jsme se ve městě Bílého oka, má jen tři domy. Německý kovář, který žije s indiánskou squaw, s námi zacházel vlídně. Dostali jsme pořádnou večeři, něco jako knedlíky z indiánské mouky a sušené borůvky, které tu používají místo rybízu. Špinavý lid; shledal jsem, že není možné uchránit se vší. Velmi nechutní společníci.

Úterý 29. srpna. Opustili jsme město Bílého oka. Viděli jsme kosti jakéhosi p. Cammela, bělocha, kterého zabili indiáni. Kolem poledne jsme se dostali do Co-a-shoking. Leží mezi rameny Muskinghamu; indiáni sem odešli z města Newcomer. Žije zde král Newcomer. Prodal jsem tu část zboží se slušným ziskem. Přešli jsme rameno Muskinghamu a dostali se do Old Hundy, což je rozptýlená indiánská osada. Ubytovali jsme se v domě mohawského indiána, který mi nabídl sestru a p. Andersenovi dceru, aby s námi spaly, což jsme byli nuceni přijmout.

Středa 30. srpna. Moje souložnice je do mne dnes ráno velmi zamilovaná a chce jít se mnou. Vidím, že pokud si sám nevezmu nějakou squaw, budu se

s takovými příhodami setkávat často. Je mladá a bujná, docela hezká a mluví trochu anglicky. Souhlasím, že si ji vezmu. Sedlá si koně a jede s námi asi 3 míle do Old Hundy, kde má nějaké příbuzné, kteří mne ve svém příbytku vřele přivítali. Odtud do Coahoskis, kde se ubytujeme u bratra mé squaw; dává mi darem mladého vlčka, ale nemohu ho vzít s sebou.

Čtvrtek 31. srpna. V Cashoskis. P. Anderson nemohl najít svého koně. Prodal jsem veškeré zboží za kožešiny. Odpoledne jsem se toulal městem, pokuřoval s indiány tabák a dělal všechno, co jsem uměl, abych se jim zalíbil. Šel jsem ke králi. Žije v ubohém domě a je oděn stejně uboze jako kdokoliv z nich, nemá žádný odznak královské hodnosti nebo majestátu. Je to starý muž, jednal se mnou velmi laskavě, nazval mne svým dobrým přítelem a doufá, že budu na svou squaw hodný. Na znamení přátelství mi dal malý proužek wampun. Moje squaw je nespokojená, když mne vidí tolik psát.

Pátek 1. září. V Cashoskinu našel p. Anderson svého koně. Viděl jsem indiánský tanec, jehož jsem se zúčastnil. Moje squaw mne pomalovala nanejvýš elegantním způsobem. Zbavil jsem se všeho oděvu kromě krátké kalikové suknice, kamaší a mokasinů. Byl rozdělán oheň, kolem kterého jsme bez většího řádu tančili, přičemž jsme halekali a povykovali tím nejstrašnějším způsobem. Byl jsem v této zábavě jen novicem, a když jsem se snažil, abych si počínal jako oni, působilo jim to velkou legraci a stoupl jsem u nich značně v úctě i oblibě. Pro adepty tohoto umění je to nejdivočejší cvičení, jaké jsem kdy viděl. Žádná pravidelná figura, jen divoké škleby, kroucení a svíjení v nanejvýš neuhlazených a groteskních pozicích, jaké si lze představit. Jejich hudba je starý, kůží pokrytý sud bez jednoho dna, na který tlučou klacky a udávají tak rytmus. Muži mají kolem zápěstí a kotníků na provázcích upevněná jelení a srnčí kopyta a v ruce mají tykve s broky nebo kamínky, jimiž ustavičně chřestí. Ženy mají kolem zápěstí a kotníků rolničky⁴⁰ nebo náprstky s otvory ve dně, upevněné na kožených řemíncích. Zvonení zvonečků a náprstků, chřestění kopyt a tykví, úderů do bubny a kotlíku spolu s hrozivým kvílením indiánů tvoří dohromady ten nejneharmoničtější koncert, jaký si lze vymyslet. Jak jsem se dozvěděl, je to jejich oblíbená zábava, v níž tráví podstatnou část zimy. Viděl jsem indiánského kouzelníka oblečeného v plášti z medvědí kůže, s dřevěnou maskou, která by vydělala ďábla. Indiáni věří v kouzla a čarování. Opustili jsme město, jeli asi dvě míle. Táboříme u potůčku. Přijel k nám mladý indiánský chlapec, syn jakéhosi Francouze Baubeeho,

40 V orig. *Morris bells* podle anglického lidového tance Morris, při němž tanečníci nosí rolničky upevněné na oděv nebo obuv.

a trvá na tom, že s námi půjde do Fort Pitt. Večer se cítím velmi churavý, bolí mne hlava a záda. Zdá se, že Nancy je kvůli mému zdraví velmi znepokojená.

Sobota 2. září. Jeli jsme na snídani do města Bílého oka. Viděl jsem indiánská válečná znamení, která zhotovil delawarský válečník kaptn. Wingimun, a p. Anderson s kaptn. Bílé oči mi je vysvětlili. Tyto hieroglyfické znaky jsou historií celé válečnické kariéry. Hrubá podoba želvy po levé straně je emblém, pod nímž je znám jeho kmen či národ. Kříž a dva půlměsíce je osobní charakteristika, pod níž je znám mezi svými lidmi. Figura na pravé straně je slunce. Čárky pod ní označují počet mužů, které měl s sebou, když si tyto znaky dělal, jejich sklon doleva znamená, že byli otočeni zády ke slunci a byli obráceni k severu. Znaky na levé straně pod želvou označují počet skalpů a zajatců včetně jejich pohlaví: X jsou skalpy, X[^] jsou mužští zajatci a X^o zajaté ženy. Hrubý náčrt pevností uprostřed jsou ty, na něž pomáhal útočit, ale jejich názvy jsem se nedozvěděl. Navštívili jsme několik indiánských vesnic. Přešli jsme řeku a dostali se do města Newcomer. Velmi nemocen. Nancy šla pro nějakou starou indiánku, aby mne léčila, a musím tedy odložit pero.

Neděle 3. září. V noci Nancy přivedla indiánskou squaw, která mne nazvala nilum, tedy synovcem, jak mi řekl p. Anderson, a chovala se ke mně velmi laskavě. Na nějakou dobu mi položila ruku na hlavu, potom vytáhla z kapsy malý hnědý kořen, část ho nasekala nožem na malé kousky, smísila s vodou a asi lžičku mi dala napít nebo spíše spolknout, čemuž jsem se vyhnul tím, že jsem sousto držel v ústech, dokud jsem neměl příležitost je vyplivnout. Potom toho vzala trochu do úst, žvýkala a vyplivla na vršek mé hlavy, přičemž mi ji vydatně třela. Potom mi odepjala límec košile a další sousto mi vyplivla na záda. Bylo to nepříjemné, ale snášel jsem to trpělivě. Půjčila mi svůj vlněný plášť a řekla mi, abych spal. Nařídila Nancy, aby mi nedala až do rána napít vody, avšak spoléhal jsem na její dobrosrdečnost, že jen co stařena odejde, dá mi prostředek na zvracení, který měl s sebou p. Anderson. Ten mne vyléčil, ačkoli stařena věřila, že to udělal její lektvar. Jsme nuceni tu dnes zůstat, někdo ukradl p. A. jednoho z jeho koní.

Pondělí 4. září. Viděl jsem indiánský skalp. Slyšel jsem nějakého indiána, jak hraje na plechové housle, docela slušná muzika. Šli jsme do Kanaughtonheadu celou cestu pěšky, můj kůň byl naložen kůžemi. Utábořili jsme se poblíž města. Musím připomenout Nancyinu laskavost.

Úterý 5. září. V Kanaughtonheadu. Šli jsme na shromáždění, bohoslužba probíhala velmi slavnostně v němčině a angličtině. Kaple je mnohem úhlednější než ta v Wale-hack-tap-poke. Kolem dokola je vyzdobena košíkářskými

výrobky v různých barvách, se spinetem, který zhotovil farář p. Smith, a hraje na něj jeden z indiánů. V indiánském domě ve městě jsme pili čaj s kaptn. Bílé oči a kaptn. Wingenundem. Čaj je z vršků ženšenu⁴¹ a myslím, že se velmi podobá černému čínskému čaji.⁴² Lístky se vloží do plechové konvice s trochou vody a vaří se, dokud nejsou zcela vylouhované, a tím se šťávy neodpaří. N. nechtěla jít do města a zaměstnávala se šitím mých mokasínů.

Středa 6. září. Opustili jsme Kanaughtonhead. P. Anderson tam koupil několik krav, které hodlá vzít do Fort Pitt. Táboříme dvě míle od Walehacktappoke.

Čtvrtek 7. září. Jeli jsme do Walehacktappoke na snídani. N. odmítla jet do města, protože ví, že Moravané nikomu nedovolují, aby se stýkal s indiány z jejich města. Viděl jsem křest indiánského dítěte, osm kmostrů a čtyři kmotry. Obřadu jsem nerozuměl, protože probíhal indiánsky.

Pátek 8. září. Ve Walehacktappoke. Shledal jsem, že mé tělo napadla armáda malých živočichů a bude trochu obtížné se jich zbavit. Viděl jsem indiánskou saunu, dům z klád o rozměrech osm na pět stop a asi dvě stopy vysoký, s malými dveřmi a celý pokrytý hlínou, aby pára neunikala. Pacient zabalený do příkrývky vleze dovnitř, jeho přítel tam položí doruda rozpálené kameny a džber vody a potom utěsní dveře co nejlépe. Pacient lije vodu na horké kameny, až je dům plný vřelé páry. V tom malém pekle je tak dlouho, dokud to snese, potom se dveře otevrou a okamžitě se ponoří do řeky. Tato metoda léčby neštovic mnohé z nich zahubila. Koupil jsem si příkrývku zhotovenou z buvolí kůže.

Sobota 9. září. Opustili jsme město. P. Anderson, N. a já jsme jeli do města Tuskarorů. Potom jsme se ztratili v lese a bloudili až do tmy, kdy jsme se utábořili u malého potůčku. Odpoledne jsme se velmi bavili naší smůlou.

Neděle 10. září. Bloudili jsme až do poledne, kdy jsme se ocitli ve staré Bouquetově pevnosti,⁴³ nyní zbořeně. Šli jsme do indiánského tábora, kde se p. Anderson setkal se svou starou ženou, která s ním chce jít, s čímž souhlasil. Je to divný způsob cestování, ale jsme nuceni podřídit se. Večer jsem se setkal s lidmi p. Andersona, utábořili jsme se u potoka Tuskarora. Viděl jsem pozůstatky starého indiánského města, nyní opuštěného.

41 *Ginseng*, všehož ženšenový.

42 V orig. *Bohea tea*.

43 Plukovním Henry Louis Bouquet (1719–1765), velitel britských oddílů v boji s indiánským povstáním vedeným náčelníkem Ottawů Powhatanem (1763–64).

Pondělí 11. září. P. Anderson a já jsme s našimi dámami pokračovali v cestě a nechali jsme lidi, aby přinášeli ke koupi kůže a přiváděli dobytek. Putovali jsme přes velký kus špatné země. Při západu slunce p. Anderson zvolal „panter!“. Rozhlédl jsem se a uviděl ho, jak sedí na stromě asi dvacet yardů ode mne. Vystřelil jsem na něj ze sedla a trefil ho do krku. Má hnědou barvu a podobu kočky, ale je mnohem větší. Od čenichu ke konci ocasu měřil pět stop devět palců. Rozbili jsme tábor a stáhli pantera z kůže. V očích Nancy mne to nesmírně povznoslo, ačkoli si nečiním nárok na žádnou zásluhu, neboť šlo o pouhou náhodu.

Úterý 12. srpna. Naše squaw jsou velmi užitečné, přivádějí naše koně do tábora, sedlají je, rozdělávají na noc oheň, vaří jídlo a dělají všechno, co by nás potěšilo. Putovali jsme přes několik pustých hor, některé z nich oplývají plným vínem. Ubytování ve starém indiánském táboře. Špatná voda.

Středa 13. září. Potkali jsme Johna Gibsona a jednoho indiána, šli pobízet indiány ke spěchu se smlouvou. Oběd u p. Gibsona. Tábořili jsme u ústí malého potoka, deset mil od Fort Pitt.

Fort Pitt, čtvrtek 14. září. Kolem poledne jsme se dostali do Fort Pitt. Naše děvčata jsme zanechali mezi indiány, kteří přicházejí na smlouvu. Ve městě je kvůli smlouvě spousta lidí. Ze severu přicházejí hrozné zprávy, ale jsou tak zmatené, že doufám, že je na nich jen málo pravdy.

Pátek 15. září. Dosud přišlo jen velmi málo indiánů, ale komisaři na ně budou týden čekat. Budu nucen zde nějakou dobu zůstat, abych smlouvu viděl.

Sobota 16. září. Seznámil jsem se s indiánským obchodníkem p. Ephraimem Douglasem. Shledal jsem, že je rozumný a příjemný společník. N. dokončila mé kamaše a mokašiny, velmi úhledně provedené.

Neděle 17. září. K jednání s indiány tu jsou členové Kongresu, delegáti virginského a pensylvánského konventu a komisaři virginského konventu, aby vypořádali účty za poslední protiindiánskou kampaň. Samí plukovníci, majori a kapitáni, ve vlastních očích nadmíru důležití. Mor na ně na všechny. Mezi Virgínií a Pensylvánií jsou velmi značné koloniální nesváry, a pokud je včas nepotlačí, skončí tragickými důsledky.

Pondělí 18. září. Den jsem strávil ve společnosti p. Douglase.

Úterý 19. září. O indiánech žádné zprávy, komisaři se obávají, že vůbec nepřijedou.

Středa 20. září. N. je nešťastná z rozluky. Jsem nucen jí slíbit, že se do dvou měsíců vrátím.

Čtvrtek 21. září. Kvůli hranicím mezi Pensylvánií a Virgínií je mezi lidmi velký nepokoj, úředníci, kteří jednají v zájmu Pensylvánie, jsou uvězněni. Očekávám, že při této příležitosti přijde několik lidí o život.

Pátek 22. září. Začínám se cítit velmi špatně kvůli tomu, že tu zůstávám a nic nedělám, ale nemohu vypořádat své záležitosti, neboť kožešiny dosud nedorazily.

Sobota 23. září. Odpoledne s p. Douglasem a několika lidmi z pensylvánské party, abych viděl, jak s nimi vyběhnou. Mezi stranami nechutné scény.

Neděle 24. září. Nic než hádky a bitky ve všech částech města.

Pondělí 25. září. Dozvěděl jsem se, že v Logstownu byli šonijští indiáni. S p. Douglasem jsem přešel řeku Alligany, abychom získali tzv. ostrovní hrozny. Jsou to malé vinné hrozny a rostou na nízké révě na pobřežních štěrcích a říčních ostrovech. Jsou to však nejchutnější hrozny, jaké jsem kdy jedl.

Úterý 26. září. Ráno mne N. informovala, že indiáni přijedou k poradnímu ohni. Kolem poledne překročili řeku ve dvou kánoích Šonijové a Delawarové spolu s jedním náčelníkem Ottawů, celkem asi třicet lidí. Na břehu je čekali delegáti s posádkou ve zbrani, která je pozdravila salvou. Indiánští válečníci ji opětovali, poté pokračovali k poradnímu domu, přičemž celou cestu tančili, tloukli na buben a zpívali zpěv míru. Když dospěli k poradnímu domu, tanec ustal a všichni zaujali svá místa podle stáří. A na deset minut zavládl naprosté ticho. Potom jeden z jejich starců vstal a řekl delegátům několik slov, přičemž ukazoval, že dodají lesku řetězu přátelství, a předal jim malý proužek bílého wampun, nato mluvili další a předávali wampun. Potom zapálili dýmku a s každým v domě ji vykouřili. Delegáti pro ně měli připravenou úlisnou řeč a jednání odložili na zítřek. Zdálo se, že indiáni jsou poněkud zmateni.

Středa 27. září. Dnes se jednání o smlouvě znovu zahájilo a náčelník Ottawů pronesl jednu z nejlepších řečí, jakou jsem kdy od nějakého člověka slyšel. Jsem rozhodnut získat pokud možno její kopii. Moje domácí mne informovala, že delegáti mne nejspíš považují za špiona.

Čtvrtek 28. září. Dnes dorazily mé kožešiny, prodal jsem je p. Andersenu, ale shledal jsem, že na celém podniku prodělám. Rozhodl jsem se, že v pondělí město opustím.

Pátek 29. září 775. Indiáni se zdají něčím znechuceni. Scházejí se denně v poradním domě.

Sobota 30. září. Přešel jsem řeku a koupil od jednoho indiána kůži dikobřaza. Je to něco jako ježek u nás doma, má jen delší ostny; indiáni je barví

různými barvami a dělají z nich ozdůbky. P. Edwards mi na pondělí slíbil svého koně, abych jel k V. Crawfordovi. Prodal jsem svou pušku p. Jamesi Berwickovi, který mi dal výtisk indiánovy řeči. V poradním domě jsem viděl indiánský tanec. N. je velmi zarmoucená, hojně pláče. Jsem nešťasten, že si mne to upřímné stvoření tak oblíbilo.

Neděle 1. října. Rozloučil jsem se s většinou svých známých ve městě. P. Douglas mi dal indiánský váček na tabák z kůže norka, zdobený dikobrazími ostny. Přeje si se mnou udržovat korespondenci, což bude se vši pravděpodobností k oboustrannému prospěchu. Pojal jsem vůči indiánům velkou úctu a opravdu cítím značnou lítost nad tím, že se rozejdeme, ač jiní mohou mít o těchto čestných ubohých stvořeních pohrdavé mínění. Jestliže budeme na chování indiánů pohlížet nestranně a uvážíme všechny nevýhody, v nichž žijí, a zároveň se zbavíme předsudků, věřím, že sympatie každého poctivého člověka se přikloní na jejich stranu. Sotva indián přijde na svět, přivážou jej zády k prknu, které slouží jako lůžko i kolébka. Na konci prkna blízko hlavy se provlékne provázek a tak je na matčiných zádech velmi pohodlně přenášen z místa na místo. V této pozici ho drží do půl roku jeho věku, ale v létě ho často potápějí do vody a v zimě válejí na sněhu. Potom se mu nechá na vůli, aby chodil tak brzy, jak to dokáže. Jejich mládež nikdy nemoří přísní pedagogové, aby z nich bičem vyhnali všechn cit, protože jsou zcela neznalí písmen a číslic. To málo, co vědí o minulosti, jim předávají prostřednictvím hieroglyfů nebo tradice, která podléhá množství omylů a chybných výkladů. Záhy jsou zasvěcováni do lovu, který je pro ně zábavou a zároveň obživou.

Každý národ má svůj typ vlády, pro niž mne právě nenapadá jméno. Není despotická, aristokratická ani demokratická, nejspíše se jedná o spojení dvou posledních. Svým králům nevzdávají větší čest a úctu než komukoli jinému a pro svou obživu jsou nuceni lovit stejně jako ostatní. Výjimkou je rada, kde mají právo mluvit první, a pokud je král starým mužem, jehož schopnostem důvěřují, zpravidla se jeho radami řídí. Ve válce si počíná jako generál. Kdykoli se má učinit něco významného, sejde se celý národ v poradním domě, který je pro tento účel vystavěn. Právo mluvit má každý, ale většinou se nechává na starších, aby věc prodebatovali, protože pozorně naslouchají hlasu moudrosti, kterou s postupujícím věkem přináší zkušenost. Všechno se provádí podle pravidel a s největším dekorem, mlčením a uvážlivostí, vždy mluví jen jeden, je zachováváno naprosté ticho a soustředění.

Ti, kdo jsou proslulí řečnictvím, mají příležitost ukázat tento talent ke svému prospěchu. Vyjadřují se směrlým, obrazným stylem provázeným divokými

gesty, avšak nanejvýš přirozenými a dobře přizpůsobenými tomu, co říkají, a většinou stejně výmluvnými jako slova. Jejich oděv, postoj a pevné vzezření, (když hovoří) dokonce k osobě neznalé jejich jazyka, činí na mysl dojem něčeho hrozivého a na ideje něčeho velkého a ušlechtilého. Následující řeč ukazuje, že jim slova nescházejí.

Řeč Shaganaby, náčelníka Ottawů

„Otcové: po zprávách lidí v Detroitu jsem přijal pozvání s nedůvěrou a svou cestu k poradnímu ohni jsem měřil třesoucí se nohou. Vaše přijetí mne přesvědčilo, že mé obavy byly falešné a bezdůvodné. Ty obavy a pravda byly dlouho nepřáteli. Můj otec a mnoho našich náčelníků nedávno ochutnali smrt. Vzpomínka na ta neštěstí mne téměř zbavuje mužnosti a plní mé oči slzami. Váš laskavý soucit ulehčil mému srdci od těžkého břemene a bude předán mému nejvzdálenějšímu potomstvu.“ Zde dal pruh bílých wampun. „Otcové, těším se, že dnes slyším to, co jsem tu uslyšel, a ujišťuji vás, že to bude věrně tlumočeno mému národu. Kdybyste se mnou chtěli v budoucnu mluvit, rád se zúčastním a teď vám děkuji za toto pozvání. Zvláštní přízeň, kterou jste mi prokázali, a puška, kterou jste mi darovali za laskavost, kterou jsem prokázal vašemu bratru Youngu Fieldsovi, vyžadují mé nejvřejší uznání. Jsem si vědom, že jsem konal jen svou povinnost. Ten, kdo koná jen svou povinnost, si nezaslouží žádné ocenění. Kdykoli někdo z vašich lidí navštíví můj lid, ať ze zvědavosti nebo kvůli obchodu nebo nedobrovolně, přinucen silnou rukou vítěze, dostane se mu stejnému zacházení jako vašemu bratru. Řekli jste mi, že jestliže moji lidé navštíví váš lid, setkají se s pohostinným uvítáním. Moje obavy jsou pryč. Nezůstala ani jedna pochybnost. Doporučil jsem našim mladíkům, aby navštívili vaše a seznámili se s nimi. Otcové, co se dnes stalo, zapsalo se hluboko do mého srdce a čas to nikdy nevyhladí. Předpovídám, že sluneční paprsky dnešního míru budou vřelá a ochrání děti našich dětí před bouřemi neštěstí. Na potvrzení dávám svou pravou ruku, kterou jsem dosud nikdy nepodal, ale srdce souhlasí, aby v době míru nebyla nikdy prolévána lidská krev a aby ve válce byli nepřátelé ušetřeni, a ujišťuji vás o svém přátelství jazykem, který se nikdy neposmíval pravdě, protože jsem dost starý, abych věděl, že faleš je zločinem.“

Myslím, že řeč by byla hodná řečníka první velikosti, když vezmeme v úvahu, kolik krásy ztratila překladem. Moc jejich krále je více v přesvědčo-

vání než v přinucení; je spíše uctíván jako otec než obáván jako král. Nemá žádné výběřčí daní⁴⁴ ani vězení, nemůže nikoho odsoudit k smrti ani komukoli ze svého lidu uložit tělesný trest. Jediný akt nespravedlnosti by ho navždy zbavil úřadu. Nemají žádné dědičné čestné hodnosti; k tomu, aby mezi svými druhy vynikl, nemá indián jinou cestu než co nejlepší osobní tělesné i duševní vlastnosti, a vůbec nejsou takoví hlupáci, jak se obecně myslí. Ačkoli nemají výhody vzdělání, světlem přirozeného rozumu rozlišují mezi dobrem a zlem s největší přesností. Nikdy neklamou a oškliví si to u jiných, a když byli jednou potupeni, podruhé nikdy nedůvěřují. Ti, kteří hodně mluví s bělochy, se od nich naučili některé věci, na které by se svou přirozenou poctivostí nikdy nepomysleli. Ve všem podnikání s bělochy, které na ně bylo vloženo, si počínají velkolepým způsobem. Rychle vzplanou a jejich vášně jsou neovladatelné a lze říci neovladatelné a není se co divit, že se mstí, kdykoli je to v jejich moci. Říká se, že jsou krutí a barbarští, a věřím, že provádějí některé surovosti, při nichž se lidská nátura otrásá hrůzou, ale je třeba to přičíst jejich národním zvykům. Mezi bělochy panuje obecné mínění, že rozdíl v barvě kůže a výhoda vzdělání je činí nadřazenými nad těmito ubohými lidmi, což nebesa ani příroda nikdy nezamýšlely. Jsou to bytosti nadané rozumem a zdravým úsudkem a nemám nejmenší pochyby, že v očích Stvořitele jsou naši druzi ve stvoření stejně cenní jako my a v mnoha ctnostech, které znamenají skutečnou převahu, nás převyšují, jakkoli opovržlivě o nich smýšlíme a nespravedlivě s nimi zacházíme.

Postavy jsou vysoké a pozoruhodně vzpřímené, barvy mědi, s dlouhými černými vlasy, pravidelnými rysy a hezkýma černýma očima. Mužský oděv jsou krátké košile z kalika nebo bílého plátna, které sahají kousek pod hýždě, bez knoflíků u krku nebo na zápěstích, většinou nabírané a s velkým množstvím malých stříbrných broží. Asi tři palce široké stříbrné pláty kolem zápěstí, stříbrné kruhy v uších, které jsou protaženy tak, že se lalůčkem dotýkají ramene, stříbrné kruhy v nose, suknice a mokasíny s vlněným pláštěm, který jim v noci slouží k spánku. Stříhají si vlasy s výjimkou pramene na temeni a chodí holohlaví, s vytrhanou bradou. Ženy oblékají stejný typ košile jako muži a krátké jakoby spodničky, které nesahají níž než po kolena, a stejné kamaše a mokasíny jako muži. Vlasy nosí dlouhé, splývají jim po zádech zavínuté ve stříbrných plátcích, pokud si je mohou dovolit, a když ne, spojují je do jakéhosi copu s rudým podvázáním. V nose nemají kruhy, zato spoustu

44 V orig. *Revenue Officers*, tedy správce státních příjmů.

v uších. Muži i ženy se malují rumělkou a jinými barvami smíchanými s medvědí tukem a zdobí se všemi blýskavými předměty, které považují za hezké. Jejich jazyk je mírný, bohatý a výrazný. Bůh je u Delawarů Wale-hak-ma-neta, ďábel menta, chléb augh-pone. Ve svém jazyce neumějí klít ani nadávat, za tuto nectnost vděčí Evropanům.

Náboženství je mezi nimi málo a zdá se, že je trochu na židovský způsob. Za úplňku a při půlměsíci mají určité tance, někdy vzdávají jakousi úctu slunci. Ženy se v jistých periodách vzdalují na několik dní od společnosti a nestrpí, aby se někdo dotkl kousku jejich oděvu nebo s nimi jedl. Předtím, než se znovu připojí ke svým přátelům, vyperou veškerý svůj oděv a očistí ohněm každou nádobu, kterou používaly. Manželství se téměř nedodrhuje, neboť spolu žijí jen tak dlouho, pokud s tím souhlasí. O všechny děti se starají ženy. Manželky jsou vůči svým mužům absolutní otrokyně. Je velmi vzácné, když pár spolu žije celý život beze změny. Polygamie není dovolena. Mrtvým prokazují velkou úctu, zejména těm, kteří se proslavili ve válkách. Domy stavějí z klád nebo kůry, uprostřed je oheň a po stranách lavice, které slouží jako židle, lůžka a stoly. V létě žijí hlavně v lesích ve stanech z kůry, kouří množství tabáku smíchaného s listy škumpy, což je velmi příjemné. Velmi rádi mlčí s výjimkou pití lihovin, které velmi milují, a když mezi sebou páchají největší násilnosti, jsou velmi výmluvní. Sotva se muži začnou opíjet, ženy vždy ukryvají útočné zbraně a bylo zaznamenáno, že se nikdy neopijí všichni; jeden vždy zůstane střízlivý, aby o ostatní pečoval. Existuje víc než třicet národů, které jsou si svými zvyky a způsoby velmi podobné, žádný není příliš početný. Protože se mezi nimi rozšířily některé lihoviny, rychle se vyliďňují. Strašnou spoušť způsobily neštovice.

Pondělí 2. října. Dozvěděl jsem se, že delegáti se chystají prozkoumat moje papíry. Pokud možno ty lotry předejdu. Uspořádal jsem své záležitosti s Johnem Andersenem, který se ke mně choval spíše jako otec než jako běžná známost. Dal jsem mu darem svoje stříbrné přezky a souhlasil jsem, že budeme udržovat korespondenci. Loučení s N. bylo nejdolejší věcí, jakou jsem zažil od chvíle, kdy jsem opustil domov. To ubohé stvoření neustále hojně plakalo. Jakkoli se to útlocitným lidem může zdát nízké, pokud musíte cestovat mezi indiány, je absolutně nutné mít dočasnou ženu. Opustil jsem Fort Pitt, obědval u vdovy Myersové. Dostal jsem se k p. Johnu De Campovi.

Západní Augusta, Virginie, úterý 3. října. U p. Johna De Campa, který nepřipustil, abych odešel dříve než nazítří.

Středa 4. října. Opustil jsem p. De Campa, několikrát ztratil cestu, ale večer jsem se dostal k V. Crawfordovi.

Čtvrtek 5. října. U V. Crawforda. Vykonával jsem funkci duchovního na pohřbu nějakého dítěte. Rodiče a přátelé u hrobu střídavě plakali a pili whisky. Předtím, než jsem jel do Fort Pitt, mi V. Crawford slíbil, že mi najme koně, aby mne převezl přes hory, ale myslím, že to neměl nikdy v úmyslu.

Pátek 6. října. Šel jsem ke kaptn. Gistovi, abych zjistil, zda by mi pomohl s koněm. Jednal se mnou velmi laskavě, ale koně mi nemohl opatřit. Ubytoval jsem se tam.

Sobota 7. října. Vrátil jsem se k V. Crawfordovi. Shledal jsem, že V. chce zneužít mé nouze. Zkušenost mne učí, že neštěstí je zkušebním kamenem přátelství.

Neděle 8. října. U V. Crawforda; velmi nesvůj, šaty obnošené, peníze téměř utracené. Podnikl jsem neúspěšnou letní námahu, ale nemohu se vinit z rozmařilosti, nýbrž z velké hlouposti při volbě svého společníka Rice.

Pondělí 9. října. Na cestě k majoru Crawfordovi jsem viděl zbytky starého opevnění. Zdá se mi, že toto území bylo obydleno rasou, která vojenskými schopnostmi vynikala nad dnešní indiány. V různých částech jsou zbytky pravidelných opevnění a je dobře známo, že indiáni toto umění vůbec neovládají. Nechám schopnější antikváře, než jsem já, aby rozhodli, kdy a kým byly tyto pevnosti vystavěny. Naštěstí se zítra chystá přes hory Zachariah Connel a najde mi koně, abych mohl jet s ním. Vrátil jsem se k V. Crawfordovi.

Pohoří Allegany, úterý 10. října. Opustil jsem V. Crawforda a myslím si o něm, že je lotr. S p. Zac Connelem jsem se vydal do Winchesteru. Ubytovali jsme se na Velké louce v hostinci jakéhosi Lynche ve společnosti plk. Lee, plk. Peytona,⁴⁵ plk. Claphama, plk. Blackhama, plk. McDonalda a p. Richarda Lee. Všichni jsou pověřeni virginským konventem, aby vyrovnali účty za poslední indiánskou válku. Lakomá sebranka. Velký nedostatek lůžek, ale já jsem docela spokojený s podlahou a svou dekou.

Středa 11. října. Překročili jsme Falling Timbers, řeku Yaough-a-ga-ny, Velkým průsmykem Vavřínové hory. Snídaně v Riceově taverně, potom přes větrný hřeben. Překročili jsme marylandskou hranici a Černošské hory. Ubytovali jsme se v Tumblestoneově taverně na vrcholu pohoří Allegany.

45 Pravděpodobně se jedná o Peytona Randolpha (1721–1775), významného virginského politika, předsedy tamního revolučního konventu a prezidenta prvního kontinentálního kongresu.

Čtvrtek 12. října. Přešli jsme Malé luční pohoří, Stíny smrti a pohoří Divochů. Snídaně v Tittleově taverně, potom ke Gregově taverně. Pevnost Cumberland na Willsově potoce a řece Potowmeck je nyní opuštěná a rozbořená. Dostali jsme se do Starého města v Marylandu, 12 mil od pevnosti Cumberland. Ubytování v Rollinsově taverně.

VII. Zpět ve Virginii – novinky o revoluci

Ze Starého města k p. Wm. Gibbsovi, pátek 13. října. Na tak nevýhodnou polohu je to hezké malé město. Dobrá půda v okolí osídlena Cressopem, Angličanem ze Skiptonu v Cravenu. Přešli jsme řeku Potowmeck na soutoku severního a jižního ramene. Potkali jsme ženu se dvěma malými dětmi ve velké nouzi, věnoval jsem jí svou košili, poslední kromě té, co jsem měl na sobě; přešli jsem pohoří Potoční průrvy a obědvali v Rinkerově taverně. Večer jsem jel k p. Gibbsovi, nebyl doma. Byly tam dvě dámy, které na mne zíraly, jako kdybych byl divý lesní muž. Ony a moje otrhané kamaše mi způsobily nepříjemný večer.

Redmont, okres Berkeley, sobota 14. října. Ráno jsem brzy vstal a vyspravil kamaše lemem své košile. Oholil jsem se a zušlechtil, jak to jen okolnosti dovolily. Po vyrovnání s p. Connelem mi zbyla jen jedna pence. Jel jsem k p. Nourseovi, který mne přivítal a pomůže mi do Leesburgu.

Neděle 15. října. U p. Nourse jsme se bavili velmi nóbl. Je zde na návštěvě dáma majora Gatese a trvá na tom, abych šel do kostela, i když mám otrhaný oděv. Modlitby četl p. Nourse, žádný farář.

Leesburg, okres Loudoun, pondělí 16. října. Půjčili mi koně do Leesburgu, kam jsem dojel večer. Ubytován u p. Moffita.

Úterý 17. října. Jel jsem ke kaptn. Douglasovi. Souhlasil, že mi zaplatí polovinu nákladů a potvrdí smlouvu, ale hodlám to o nějaký čas odložit, dokud je nějaká pravděpodobnost, že tyto hádky jednou skončí.

Středa 18. října. Minulou noc jsem spal velmi málo, od 28. dubna to byla první noc, kterou jsem spal v posteli. Na cestu do Alexandrie jsem dostal od kaptn. Douglase koně a chlapce. P. Nourseovi jsem vrátil koně od p. F. Keyse. Do Alexandrie jsem se vydal ve společnosti p. Charlese Little, oběd u Mojžíše. Ubytování u p. Little, asi 10 mil od Alexandrie.

Alexandrie, Virginie, čtvrtek 19. října. Jel jsem na večeri do Alexandrie. Panu Kirkovi se daří velmi dobře. Byl rád, že mne vidí, neboť čekal, že budu

zabit indiány. Dopis od otce datovaný 16. srpna 1774, z něhož jsem byl velmi nešťasten, a také od p. Lathama se stejným datem. Všechno je ve zmatku, veškerý vývoz zastaven a je jen malá šance, že se dostanu domů. Nemám žádné prostředky a nevím, jak dál. V nouzi jsem nucen spoléhat na laskavé sliby p. Kirka. To je nepříjemné, ale musím se podřídit.

Pátek 20. října. Díky rozjitřené mysli jsem v noci spal velmi málo. K mému soužení se přidali moli, kteří mi úplně sežrali dva obleky. Mluví se jen o válce, verbují se muži a dělají se všemožné vojenské přípravy. V Bostonu je velká armáda, další v Kanadě a jiná ve virginském Norfolku nebo někde kolem. To nejsou stížnosti určené k nápravě, ale otevřená vzpoura. Jsem přesvědčen, že jestli sem Velká Británie nepošle víc mužů a nepotlačí ji, prohlásí nezávislost C.T.M.P.

Sobota 21. října. Jsem teď v nepříjemné situaci; pokud začnu cokoli podnikat, budu nucen vstoupit do služeb těch lotrů, a jestli mne povolají, bojovat proti svým přátelům a své vlasti. Na druhé straně mi není dovoleno opustit kontinent, a i když se mi podaří uniknout vězení, nemám nic. Budu žít tak lacino, jak mohu, a doufat v lepší časy.

Neděle 22. října. Žádný kostel.

Pondělí 23. října. Novinky, že lord Dunmore se čtyřmi tisíci muži táhne vzhůru po řece, aby město zničil. Jsem rozhodnut dostat se co možná nejdříve na palubu královského loďstva.

Úterý 24. října. Obyvatelé začínají odvážet z města nejcennější majetek, ale myslím, že se to ukáže jako planý poplach.

Středa 25. října. Pociťuji velký neklid. P. Kirk dělá vše, co je v jeho silách, aby mne zarmoutil.

Čtvrtek 26. října. Novinky, že se lord Dunmore vyločil v Norfolku, zmocnil se 50 pušek a zničil všechna děla.

Pátek 27. října. Večeřel jsem u kaptn. Ramsaye a strávil u něj večer. Velká politická diskuse.

Sobota 28. října. P. Kirk jel do Leesburgu a nechal mi na starost svůj dům a lidi. Večer se vůbec necítím dobře.

Neděle 29. října. Ráno prudká bolest na prsou, vzal jsem si dávku solí, po nichž ustala.

Pondělí 30. října. Zdejší lidé jsou zralí na vzpouru, nic než kletby a nadávky na Anglii, její flotilu, armádu a přátele. Králi se veřejně nadává a vzpoura zdvihá hlavu. Lidé v této kolonii a v provincii Maryland jsou většinou u anglických obchodníků velmi zadluženi; myslím, že revolta vše zaplatí.

Úterý 31. října. Pochopil jsem, že jsem podezírán, že jsem to, co nazývají tory (což znamená přítel své vlasti), a že mi hrozí dehet a peří, vězení a č—rt ví co ještě. Zatracení loňři.

Středa 1. listopadu. Novinka, že 300 lidí z východního břehu⁴⁶ z Marylandu přešlo k lordu Dunmorovi. Výbor se stará o zásoby mouky ve městě, protože se obávají návštěvy jeho lordstva.

Čtvrtek 2. listopadu. Nic zvláštního.

Pátek 3. listopadu. Rozhodl jsem se mluvit o poměrech co nejméně a vtrahat se, jak jen budu mít příležitost.

Neděle 4. listopadu. Přijel kaptn. McCabe a přinesl mi dopis od p. Kirka.

Neděle 5. listopadu. Žádné kázání, lidé jsou příliš vzrušeni válkou.

Pondělí 6. listopadu. Novinka, že královské loďstvo spálilo Falmouth v New Hampshire. Někteří kapitáni lodí z Nové Anglie, kteří tu kotví, spálili dnes na výročí Spiknutí střelného prachu vycpané figuríny papeže, lorda Northe, Barnarda, Hutchinsona⁴⁷ a ďábla, když je předtím s bubny a píšťalami vozili na káře městem.

Úterý 7. listopadu. Nic zvláštního.

Středa 8. listopadu. Nemám co dělat a moje nepřijemná situace mi ztrpčuje život. Musím něco dělat, abych měl na živobytí.

Čtvrtek 9. listopadu. U oběda jsem měl dlouhou diskusi s doktorem Jacksonem o původu toho, co se děje. Myslím, že ho najali, aby mne dostal do politické debaty. Počínal jsem si velmi obezřetně a držel jsem se zpátky.⁴⁸ Většina společnosti se shodla na tom, že jsem měl lepší argumenty, ale nikdy v životě jsem nebyl v takových nesnázích.

To mne přesvědčilo, že jakkoli rodiče věnují všemožnou péči tomu, aby do mysli svých dětí vstúpili všechny ctnosti, dopouštějí se velkého omylu, když s nimi příliš dlouho zacházejí jako s pouhými dětmi. Mohu pokusem dokázat, že takový systém nese nejhorší důsledky. Přísná kontrola a omezování mladých lidí s výjimkou těch, kteří mají zjevně špatné sklony, jsou nejjistější metody, jak z nich udělat hlupáky, protože jim zabrání, aby samostatně mysleli a učinili si vlastní úsudek. Udusí každý záblesk jejich génia a téměř každou schopnost, kterou by mohli uplatnit, a způsobí, že si natolik nedůvěřují, že

46 Tj. východní břeh zátoky Chesapeake.

47 Jedná se o britského ministerského předsedu Fredericka Northe (1732–1792) a guvernéry provincie Massachusetts Francise Barnarda (1712–1779) a Thomase Hutchinsona (1711–1780).

48 V orig. *with temerity*, zjevně se jedná o chybný přepis slova *timidity* – zdrženlivost, ustrašenost.

působí jako nevychovaní šašci, ačkoli mají vynikající rozum. Mladý muž, na něhož neustále dozírá oko přísného rodiče a brání mu, aby se těšil radostem, které k mládí od přírody patří a jimž by s trochou shovívavosti odrostl, se stane vlastním pánem až poté, co poháněn touhou ukojit vášně, které mu představitost tak líbezně kreslí, propadne výstřednostem a v krátké době promarní svůj majetek, zničí si zdraví a až příliš často čeká tohoto předčasného mučedníka hrob. Jiným špatným důsledkem tohoto postoje vůči mladým je, že nedovolí rozpoznat jejich vlohy, když nemohou jednat svobodně podle své vůle ve věcech, které nemají materiální důsledky. Tím myslím, že ve věku osmnácti či dvaceti let, což je životní období, kdy jejich vášně vyžívají, jsou sklony a zákruty jejich mysli, dobré a špatné vlastnosti jasně patrné a mohou být snadno zdokonalovány nebo naopak odstraněny. K tomuto sledu myšlenek mne přivedly četné nesnáze, do nichž jsem se díky tomuto systému tak často v různých dobách dostával, a jsem přesvědčen, že to bude velkou překážkou v mém budoucím životě. Když jsem ve společnosti lidí, kteří mají stejné nebo vyšší schopnosti než já a chovají se uvolněně a se značnou dávkou sebejistoty, je moje ostýchavost a zábrany tak velké, že vypadám směšně, i když se debata náhodou stočí na téma, jemuž rozumím stejně dobře jako oni. (Mem. Nikdy nevstupovat do politické debaty, dokud nebudu otrkanější nebo budu ve svobodné zemi.)

Pátek 10. listopadu. Američané vedou tuhle válku velmi podivným způsobem. Slovo svoboda je co nejhanebněji prostituováno. Kongres pod hrozbou postihu přesvědčil lid, aby uvěřil, že poté, co ten posvátný symbol a požeňná ní získají, budou papírové poukázky, které vydává, vyměněny za skutečné zlato a stříbro. Je tu sice pár kacířů, kteří ortodoxii této doktríny zpochybňují, ale pokud je věznění a pronásledování dokáží přesvědčit o jejich omylu, věřím, že se jim jich dostane co hrdlo ráčí. Symboly a hesla na poukázkách jsou zvoleny případně. Na osmidolarové směnce je vyobrazena harfa s heslem *Majora minoribus consonant* (Malí a velcí souznějí). Na čtyřdolarové směnce je divoký kanec, jak nabíhá na kopí lovce, s nápisem *Aut mors, aut vita decora* (Smrt nebo život ve slávě). Na třídolarové směnce je nakreslen orel s roztaženými křídly, jak drží v pařátech vránu, která se obrací a rozdírá mu dlouhým zobákem prsa, s heslem *Exitus in dubio est* (Výsledek je nejistý). Na pětidolarové směnce máme trnitý keř, jež se nějaká ruka snaží vyrvat z kořenů. Ruka krvácí jako propíchaná ostny; heslo je *Sustine vel abstine* (což může znamenat Trp se mnou nebo mne nech na pokoji, nebo Podporuj mne nebo mne opusť). Na šestidolarové směnce je bobr okusující velký strom s heslem *Perseverando*

(S vytrvalostí). Na dvoudolarové směnce je ruka a cep nad snopy pšenice s heslem *Tribulatio ditat* (Sklizeň prospívá). Na dolarové směnce je rostlina *Acanthus* s výhonky na všech stranách zatíženými, s heslem *Dipressa resurgit* (Ač utlačen, roste). Na sedmidolarové směnce je idea bouře přicházející z těžkého černého mračna s heslem *Serenabit* (Pročistí). Třicetidolarová směnka má snítku vavřínu na mramorovém pomníku nebo oltáři, heslo *Si recte facies* (Činíš-li správně). Na podporu války vydal Kongres v těchto směnkách dva miliony dolarů. Mají být splaceny prodejem půdy v *terra incognita*.

Sobota 11. listopadu. Novinky, dobyto Chumly.

Neděle 12. listopadu. P. Kirk se vrátil a je velmi potěšen, jak jsem si za jeho nepřítomnosti vedl.

Pondělí 13. listopadu. Navštívil mne p. V. Crawford a ubytoval se se mnou u p. Kirka.

Úterý 14. listopadu. Nic pozoruhodného.

Středa 15. listopadu. Nemám vyhlídku, že se tuto zimu dostanu domů, a jsem podezřelý ze špionáže. Střeží mne na každém kroku. Domluvil jsem se s p. Kirkem, že pojedou s jeho účetním do Leesburgu a pomůžu mu dát do pořádku knihy, ale to, že mne zaměstná, se musí udržet v nejpřísnější tajnosti, i když nedostanu žádnou mzdu, jen jídlo a ubytování, což je nyní v módě.

Čtvrtek 16. listopadu. Nic nového. Doufám, že generál Howe jim dá nabládačku a tak je uklidní.

Leesburg, Virginie, pátek 17. listopadu. Opustil jsem Alexandrii, oběd u Mojžíše. Večer jsem přijel do Leesburgu. S p. Cavanem ubytován u paní Sorrelové.

Sobota 18. listopadu. V Leesburgu, večer jsem strávil s kapt. Douglasem, p. Johnstonem, p. I. Bookerem a Cavanem na krocaních hodech.

Neděle 19. listopadu. Dopoledne jsem šel do kostela nebo na soud, jak je libo. Večer strávil u p. Geogre Ancrama.

Pondělí 20. listopadu. Strávil jsem večer u kapt. McCabea. Velké nepokoje kvůli nedostatku soli.

Úterý 21. listopadu. Nic zvláštního.

Středa 22. listopadu. Shledal jsem, že Cavan je příjemný a rozumný mladý muž a jeho názory se shodují s mými. Strávil jsem večer u George Johnstona.

Čtvrtek 23. listopadu. Velmi nesvůj. Zatracení darebáci. Nesmýšlí o nich o nic lépe než já.

Pátek 24. listopadu. Novinka, že byl dobyt St. John, 500 zajatců, a že major Connolly byl v přestrojení zajat v marylandském Frederick Townu.

Sobota 25. listopadu. Strávil jsem večer u kaptn. McCabea ve společnosti kaptn. Douglase a Cavana.

Neděle 26. listopadu. Ve městě metodistické shromáždění.

Pondělí 27. listopadu. Strávil jsem večer s Hughem Neilsonem a Cavanem u p. Johnstona.

Úterý 28. listopadu. Nic hodného zaznamenání.

Středa 29. listopadu. Obědval jsem u kaptn. McCabea. Strávil večer v obchodě s kaptn. McCabem a kaptn. Speakem a všichni jsme se opili.

Čtvrtek 30. listopadu. Na výroční den sv. Ondřeje, patrona Skotska, jsem obědval ve společnosti kaptn. McCabea a pánů Cavana, Bookera, Johnstona, Neilsona a McIntire. Měli jsme jeden z nejlepších obědů, co jsem v Americe zažil. Strávil jsem příjemný den, ale jsem skleslý na duchu, krátce neustále nešťasten, občas úplně zpitomělý.

Pátek 1. prosince. Obědval jsem u kaptn. Douglase. Večer jsem se dostal do města a strávil večer s nějakým Matthewsem, poctivým kvakerem. Novinka, že rebelové dobyli Quebec, ale věřím, že je to zat—cená lež.

Sobota 2. prosince. Nic zvláštního.

Neděle 3. prosince. Ve městě žádné kázání.

Pondělí 4. prosince. Opustil jsem Leesburg ve společnosti p. Matthewse a p. Jamese Brokera. Oběd u Nolanova přívozu, kde jsme přešli Potowmeck a jeli do Frederick Townu v Marylandu. Je to živé město, malé manufaktury na punčochy a pušky, německý a anglický kostel s chudobincem a několik velmi pěkných stavení. Obyvatelé jsou hlavně Němci. Leží 25 mil od Leesburgu. Ubytování v Carltonově taverně.

Úterý 5. prosince. Šel jsem navštívit majora Connollyho, který je ve Frederick Townu zajatcem, ale jsem nucen vzít s sebou jednoho z členů Výboru. Samotnému by mi nevěřili. Našel jsem ho v dobré náladě. Má namířeno do Detroitu a má s sebou jakéhosi Smítie a Camerona, aby naverboval regiment a na jaře se v Alexandrii připojil k lordu Dunmorovi. Odejel jsem z Frederick Townu, obědval u Nolanova přívozu, v noci do Leesburgu.

Sobota 9. prosince. Tyto čtyři dny nic zvláštního.

Neděle 10. prosince. Šel jsem do kostela, večer strávil u p. Johnstona s rev. p. Davidem Griffithsem a několika gentlemany.

Pondělí 11. prosince. Zasedání soudu, žádné obchodování, všechno ve zmatku. Napsal jsem V. Crawfordovi do Fort Pitt.

Úterý 12. prosince. Nic zvláštního.

Sobota 16. prosince. Tento týden nic, co by stálo za zaznamenání.

Neděle 17. prosince. Šel jsem si poslechnout bombast, rámus a nesmysly od metodistických a anabaptistických kazatelů. Strávil večer u p. G. Johnstona.

Čtvrtek 21. prosince. Nic než lži v novinách.

Pátek 22. prosince. Strávil jsem večer u kaptn. McCabea ve společnosti sira George Westa. Je to vrtkavý, nestálý člověk.

Sobota 23. prosince. Velmi studený den, mrzne a sněží.

Neděle 24. prosince. S kaptn. McCabem jsem jel k p. Westovi, asi pět mil od města. Nic nového po několik dní.

Pea Hill, okres Loudou, pondělí 25. prosince. Vánoce jsme strávili u p. Westa.

Úterý 26. prosince. Jeli jsme k p. Wm. Elzize, ale na noc jsme se vrátili k p. Westovi.

Středa 27. prosince. Minulou noc nejkrutější mráz, co jsem kdy poznal, spali jsme ve velmi malé místnosti a měli jsme velký oheň. Víno v hrnku, který nestál od ohně dál než pět stop, zmrzlo. Opustili jsme Pea Hill. P. West s námi jednal s největší zdvořilostí. Jeli jsme do města.

Leesburg, čtvrtek 28. prosince. Ve městě metodistické shromáždění, mnoho lidí přijelo do města na saních, které se podobají těm našim.

Pátek 29. prosince. Nic nového. Na příští pondělí jsem pozván ke kaptn. Douglasovi.

Sobota 30. prosince. Nic zvláštního.

Neděle 31. prosince. Je to poslední den roku 1775, který jsem strávil jen velmi průměrně. Zkrátka neudělal jsem nic, jenom jsem opotřeboval svůj oděv i tělesnou schránku, a přihlédneme-li k současnému stavu věcí, má nový rok odpudivý aspekt. Jsem zde zajatcem. Když se pokusím odjet a nepodaří se mi to, mým osudem bude nevyhnutelně vězení. Udělám-li cokoli, abych získal živobytí, snad budu nucen bojovat proti svému králi a své vlasti, čehož se mé svědomí hrozí. Budu trpělivě čekat do léta a pak risknu plavbu přes oceán.

[1776]

Garralland, okres Loudoun, pondělí 1. ledna 1776. Jel jsem do Garrallandu, sídla kaptn. Wm. Douglase. Pověštinou příjemná společnost a velmi rozpustilá. Večer se jich několik vydalo hledat jakéhosi ubohého Angličana, který prý složil nějaké popěvky na Výbor, ale nenalezli ho.

Středa 3. ledna. Jel jsem do Leesburgu, strávil večer u p. Johnstona.

Čtvrtek 4. ledna. Poplašen příznaky svrabu.

Pátek 5. ledna. Dnes mám narozeniny, pozval jsem kaptn. McCabea, H. Neilsona, W. Johnstona, Matthewse, Bookera a mého obzvláštního přítele p. Cavana, aby se mnou strávili večer. Vydrželi jsme to celou noc a tentokrát jsem byl velmi bujarý.

Neděle 6. ledna. Strávil jsem večer se včerejší společností u p. Johnstona. Chystá se na táboření. Všichni jsme se zločinně opili. Kaptn. McCabe, Hugh Neilson a já jsme vydrželi celou noc.

Neděle 7. ledna. Šel jsem do postele asi ve dvě odpoledne, opilý do němoty. Dvě noci jsem nebyl v posteli ani jsem nespal.

Pondělí 8. ledna. Moje chování v minulých dvou dnech je pod vší kritiku. Když jsem ve společnosti, nutí mne neklidná mysl, abych příliš pil a tím si zvedl náladu. Je to ovšem fatální léčba.

Sobota 13. ledna. Tento týden nic pozoruhodného.

Neděle 14. ledna. Jel jsem s kaptn. McCabem na oběd k p. Matthewu Cammelovi, asi dvě míle od města. Večer jsme se vrátili. Nic nového.

Pondělí 15. ledna. Strávil jsem večer u kaptn. McCabea s kaptn. I. Speakem, který mi vyprávěl, že prvního tohoto měsíce byl vypálen Norfolk a že v Alexandrii kotví kvůli opravě loď s pasažéry, která míří do Londýna. Jsem rozhodnut jít do přístavu a zítra vyrazit přes oceán.

Alexandrie, Virginie, úterý 16. ledna. Opustil jsem Leesburg ve společnosti kaptn. Speake, oběd v Mojžíšově hostinci. Přijel jsem do Alexandrie. P. Kirk mne informoval, že lodi nebude dovoleno odplout do Anglie ani Irska. Radí mi, abych svůj záměr jet domů držel v tajnosti, jinak budu najisto uvězněn. Zat---cení lotři.

Středa 17. ledna. Pil jsem kávu u kaptn. Harpera. Strávil jsem večer u kaptn. Speake s kaptn. F. Speotem a Dennisem Ramsayem. Dva ješitní ignorantští hejskové. Kromě lži žádné novinky.

Čtvrtek 18. ledna. Mnoho mých starých známých na mne hledí velmi chladně, protože nehodlám být tak velkým padouchem jako oni.

Pátek 19. ledna. Pamflet nazvaný *Zdravý rozum* nadělal mnoho hluku. Je to jedna z nejodpornějších věcí, co byla kdy na světě publikována. Plný falešných tvrzení, lží, pomluv a zrady, jehož zásady mají podvracet veškerou královskou vládu a nastolit nezávislou republiku. Myslím, že autorem je nějaký yankejský presbyterián, člen Kongresu. Mnoho lidí, kteří jsou ve Velké Británii zadlužení, přijalo tyhle názory za své.

Sobota 20. ledna. Dnes večer příležitostné dobrodružství. Život tropí nesčetné hlouposti.

Pondělí 22. ledna. Nemluví se o ničem jiném než o nezávislosti.

Úterý 23. ledna. Minulou noc zamrzla řeka. Obědval jsem u kaptn. Conwaye s p. Buckhamhanem. Pil kávu s p. Johnem.

Středa 24. ledna. Opustil jsem Alexandrii, obědval u Mojžíše, večer v Leeburgu. D.G.

Čtvrtek 25. ledna. Nic než nezávislost. Lidé jsou posedlí dáblem.

Sobota 26. ledna. Večer jsme se s p. Cavanem zachraňovali před svrabem a velmi jsme se rozjařili. Prokleté zmatky.

Neděle 27. ledna. Dostal jsem dopis od p. Kirka s oznámením, že jakmile to led dovolí, vydá se lord Dunmore vzhůru po řece a žádá nás, abychom mu poslali všechny vozy, které seženeme. Přeji jeho lordstvu bezpečný příchod.

Pondělí 28. ledna. Všechno je ve zmatku. Výbor se rozhodl, že vybere důstojníky pro nový pluk, který má být naverbován. Je jich 21, jsou to přední muži v zemi a měli dvě mísy punče, ale nemohli dát dohromady hotové peníze, aby je zaplatili. Strávil jsem večer u kaptn. McCabea.

Úterý 30. ledna. Přípravy na přijetí p. Kirka a jeho lidí. P. Hugh Neilson strávil večer v obchodě. Zprávy, že Quebec nebyl dobyt, ale Montgomery na něj zaútočil. Byl zabit a jeho chátka poražena.

Středa 31. ledna. Nic zvláštního.

Čtvrtek 1. února. Zjistil jsem, že naše domáci je zlodějka. Rozhodl jsem se, že ji budu pilně pozorovat.

Pátek 2. února. Večer jsem strávil v taverně s pány Neilsonem, Bookerem a Cavanem. Do města dorazilo zboží p. Kirka.

Neděle 4. února. Ve městě metodistické shromáždění.

Pondělí 5. února. Strávil jsem večer v taverně s V. Crawfordem.

Úterý 6. února. S p. Crawfordem jsem jel ke kaptn. Douglasovi, ale večer jsme se vrátili do města.

Středa 7. února. Dnes byl ve městě poplach, ulicemi několikrát honili zloděje koní. Ubohý chlapík neměl sedlo ani uzdu, ale unikl s kletbami, že vyhrál závod.

Úterý 8. srpna. Novinky, že generál Lee byl poslán s 5000 muži, aby posílil armádu vzbouřenců v Quebecu. Strávil večer s p. B. Callem.

Sobota 10. února. Nic zvláštního.

Neděle 11. února. S p. Cavanem a p. Thos. Matthewsem jsem šel na kvakerské shromáždění asi 7 mil od města. Je to jedno z nejpříjemnějších modli-

tebních míst, v nichž jsem kdy byl, měli tam dva velké krby a sporák.⁴⁹ Po dlouhém tichu a mnoha vzdeších se nějaký muž zvedl a s velkou uvážlivostí přednesl krátký proslov. Oběd u jednoho z kvakerů, p. Jos. Janeye. V noci jsem se dostal do Leesburgu.

Pondělí 12. února. Zasedání soudu, žádné obchodování, velký zmatek. Lid zastrašuje městské úředníky a ti se na oplátku ucházejí o jeho přízeň. Verbování do vzbouřenecké armády na úvěr; jejich papírové peníze dosud nedoputovaly ze studnice.

Úterý 13. února. Do města přijel p. Kirk a informoval mne, že je jakási naděje na smír. Kéž by to byla pravda.

Středa 14. února. Napadlo mne, abych se pokusil vyrobit v tabákových skladech ledek. Kdyby se mi to podařilo, získal bych trochu přízně lidu a pomohlo by mi to uniknout z téhle nenáviděné země. Zmínil jsem se o tom p. J. Brokerovi, který je ochoten se ke mně připojit.

Čtvrtek 15. února. Strávil jsem večer s p. Kirkem a Cavanem u kaptn. McCabea.

Pátek 16. února. Snídaně u p. McCrea s p. Kirkem, oba mi radí, abych to s ledkem zkusil. P. K. se vrátil do Alexandrie.

Sobota 17. února. Získal jsem nějakou hlínu a naplnil vany, protože chci získat louh z popela, který nechám dva dny odležet, než ho budu louhovat.

Neděle 18. února. Oběd u kaptn. Douglase, večer jsem se vrátil do města.

Pondělí 19. února. Večer jsem strávil v taverně s pány Neilsonem, Cavanem, Bookerem, jedním doktorem, p. Nicholsem a doktorem McGinnisem. Zpropadeně divoká zábava.

Úterý 20. února. Kvůli včerejšímu hýření velmi nemocen. Zdrženlivost je ze všech ctností ta nejdokonalejší.

Středa 21. února. Vařil jsem louh (a nechal ho vychladnout, ale mám o úspěchu pochybnosti).

Čtvrtek 22. února. Úspěch je větší, než jsem čekal. Jsem si jist, že po několika pokusech mi to přinese plody. Jel jsem s p. Bookerem a H. Neilsonem do Garrallandu.

Pátek 23. února. Ráno jsem se vrátil do Leesburgu. P. Cavan jel vybírat dluhy a nechal mi obchod na starost.

Neděle 25. února. Nic zvláštního.

49 V orig. *Dutch stove*.

Pondělí 26. února. Zpráva, že do Filadelfie přijeli vyslanci pověřeni řešit s Kongresem současnou situaci. P. Cavan se vrátil.

Úterý 27. února. Nic zvláštního.

Středa 28. února 1776, Strávil jsem večer v obchodě s kaptn. George Johnstonem a p. Jas. Jannayem. Kaptn. Johnston mi sdělil, že u velkého mostu poblíž Norfolku zabili 82 králových vojáků, aniž by byl na jejich straně zabit nebo zraněn jediný muž. Je-li to pravda, pak je to velmi podivné.

Čtvrtek 29. února. Strávil jsem večer s kaptn. Johnstonem. Většinou mluvil o politice a jeho oblíbeným tématem je nezávislost; věřím, že bude vyhlášena co nejdříve. Mimořádná zima.

Pátek 1. března. Nějaké řeči o urovnání, ale myslím, že nemají žádný základ. Dnes se cítím velmi zle.

Sobota 2. března. Strávil jsem večer v taverně ve společnosti Brokera, Cavana, Risprese a doktora McGinnise, ale musel jsem brzy domů do postele, nemocen.

Neděle 3. března. Kruté bolesti v celém těle, příznaky nervové horečky.

Pondělí 4. března. Poslal jsem pro doktora, který mi potvrdil, že je to nervová horečka a navíc revmatismus. Dal mi lék.

Středa 20. března. Musel jsem zůstat ve svém pokoji s krutými bolestmi. Od 3. tohoto měsíce je to první den, kdy mohu psát.

Čtvrtek 21. března. Je mi mnohem lépe, ale jsem velmi slabý. Beru odvar z lesních kořínků. Mám dobrou náladu a doufám, že tenhle záchvat nemoci překonám. Novinka, že Velký sanhedrin Kongres dovolil koloniím obchodovat se všemi národy kromě Velké Británie a Irska a že začali bombardovat Boston.

Pátek 22. března. Nic mne nebolí, pořádně jsem se zabalil a šel se podívat do města na cvičení domobrany, asi 700 mužů, ale málo zbraní. Velký zmatek mezi nimi.

Sobota 23. března. Bojím se, že jsem včera vychladl, bolí mne v zádech a hlava.

Neděle 24. března. Musím zůstat ve svém pokoji. Doktor mne vyplísnil a přinesl mi ještě víc jeho zatr--- zázračného všeléku.

Pátek 29. března. Minulých pět dní jsem musel zůstat ve svém pokoji, neschopen se o sebe postarat. Dnes je mi trochu lépe, mohu chodit po pokoji, ale vypadám jako ztělesnění hladomoru.

Sobota 30. března. O něco lépe. Novinka, že u Potoka vdovy Moreové v Jižní Karolíně rebelové porazili královy přátele pod velením generála McDonalda. Odjela tam část osobní gardy gen. Lee.

Pondělí 31. března. Novinka, že Angličané opustili Boston a odešli na moře. Doufám, že je to lež.

Pondělí 1. dubna. Je mi mnohem lépe, ale jsem slabý. Stále беру doktorovy břčky, chce mne uvěznit v mém pokoji další týden. P. Kirk mi napsal několik laskavých dopisů, ale laskavost Cavanovu nebudu moci nikdy splatit.

Úterý 2. dubna. Navštívili mne kaptn. McCabe a p. West a zůstali dlouho.

Středa 3. dubna. Sezení minulé noci způsobilo recidivu; k čertu s oběma.

Úterý 9. dubna. Musel jsem pět dní zůstat ve svém pokoji.

Středa 10. dubna. Včera v noci jsem si vzal silný prostředek na pocení, což mi přineslo úlevu od bolestí a mohu zase používat své údy. Žádné novinky.

Čtvrtek 11. dubna. Je mi mnohem lépe. Zatracený pitomec, mohl mi ten prostředek předepsat mnohem dřív. Mohu chodit a pořádně jím.

Pátek 12. dubna. Dohodl jsem se s p. Jamesem Bookerem, že se s ním spojím k výrobě sanytru. Má opatřit dříví, hlínu, černochoy na práci a dům, kde by byly varny. Já opatřím vařiče a vany a budu dohlížet na práce, o zisk se rozdělíme rovným dílem. Zaplatím mu též mé ubytování *U kočičího ocasu*. Koupil jsem velký kotel a osm a půl hektolitru rumu,⁵⁰ abych nechal udělat vany a dopravil je na místo. Tři měsíce nebudu moci na moře, i kdybych měl příležitost. To mne zbaví veškerého podezření a mohu žít levněji než ve městě i s tím, že mi podnikání nic nevynese.

Sobota 13. dubna. Mnohem lépe. Jel jsem ke *Kočičímu ocasu*, asi míli od města. Naplnil jsem zemí čtyři vany, večer se vrátil do města. Myslím, že jízda na koni mi udělala dobře.

Neděle 14. dubna. Nic než metodistická shromáždění ve všech částech města.

Pondělí 15. dubna. Nic mne už nebolí, ale jsem velmi slabý a unavený a nemohu nic dělat. Přichází p. Kirk, jsem rozhodnut přestěhovat se ke *Kočičímu ocasu*.

Úterý 16. dubna. Přípravy na přestěhování, přišli mne navštívit kaptn. Douglas a kaptn. McCabe a strávili se mnou večer.

U kočičího ocasu, okres Loudoun, Virginie, středa 17. dubna. Odjel jsem z Leesburgu ke *Kočičímu ocasu*. Uvedl jsem své vany do chodu, ale myslím, že je to příliš slabé.

Čtvrtek 18. dubna. Začal jsem vařit, ale zjistil jsem, že musím vymyslet metodu, jak ustálit těkavé soli, jinak bych vyrobil ledku jen velmi málo.

50 V orig. objem udán v jednotkách *hogshead*; 1 hh = cca 2,8 hl.

Sobota 29. dubna. Naplnil jsem vany čerstvou hlínou a na dno každé z nich jsem dal vrstvu dřevěného popela. Tolik námahy nejsem schopen vydržet.

Neděle 21. dubna. Navštívili mne p. Neilson a p. Cavan. Začínají mi padat vlasy.

Pondělí 22. dubna. Prudké bolesti hlavy, nemohu nic dělat.

Úterý 23. dubna. Mnohem lépe. Vařil jsem ledek s popelem, výsledek lepší, než jsem očekával.

Středa 24. dubna. Obědval jsem se sirem Thomasem Masonem. Jízda na koni by mi posloužila, kdyby ji můj organismus snesl.

Čtvrtek 25. dubna. Zřídil jsem víc van, jednu s popelem nad ledkem, chci to promíchat.

Pátek 26. dubna. Jel jsem ke kaptn. Douglasovi, vrátil se v noci.

Sobota 27. dubna. Smísil jsem nitrátový ledek a ledek z dřevěného popela, srazí se jako tvaroh, ale dává to čistší sanytr a je ho víc.

Neděle 28. dubna. Obědval jsem s p. Kirkem, který teď bude bydlet v Leesburgu. Dělá všechno možné, aby mne povzbudil, a projevuje mi velké přátelství.

Úterý 30. dubna. Ve městě, je mi velmi zle.

Středa 1. května. Novinka, že flotila vystrojená Kongresem pod velením jakéhosi Yankeje Esacka Hopkinse⁵¹ zaútočila na New Providence v Západních Indiích a ukořistila značné množství děl a vojenského materiálu. Cestou zpátky se střetla s válečnou lodí *Glasgow* a zahнала ji.

Čtvrtek 2. května. Zjistil jsem, že když smísím nitrátový ledek se silným dřevěným popelem v poměru asi jedna ku dvěma, ledek se tím ustálí a neuniká do vzduchu.

Pátek 3. května. Obávám se, že můj partner je náladový.

Sobota 4. května. Dnes pokusy, ale žádný tak úspěšný jako ten ve čtvrtek, podle něhož budu nadále postupovat.

Neděle 5. května. Jel jsem do města, což je víc, než mohu snést, jsem velmi slabý. P. Kirk mi na léto půjčil kobylu. Žádné novinky.

Sobota 11. května. Celý týden zaměstnán doma. Dělal jsem chleba a ještě něco.

Neděle 12. května. Jel jsem do města, vrátil se večer.

51 Správně Esek Hopkins (1718–1802) z Rhode Islandu, 22. prosince 1775 rozhodnutím Kongresu jmenován komodorem revolučního loďstva.

Čtvrtek 16. května. Několik dní zaměstnán doma. Novinka, že p. John Goodrich, velkoobchodník v Norfolku, byl ve Williamsburgu uvězněn s okovy o váze 100 liber. Toto pronásledování má svědka.

Pátek 17. května. Na tento den uložil Velký sanhedrin celému kontinentu svatý půst, ale v Leesburgu se žádné modlitby nekonají. Farář odešel k vojsku.

Sobota 18. května. Zaměstnán doma. Žádné novinky.

Neděle 19. dubna. Šel jsem do města, nic než metodistická kázání plná pokrytectví a nesmyslů.

Pondělí 20. května. Zaměstnán doma.

Úterý 21. května. Obědval jsem u p. Kirka. Objednal jsem si nějaké nové oblečení, protože moje začíná být příliš obnošené a je absolutně nezbytné, abych stále vypadal nobl, i když si to mohu dovolit jen stěží.

Čtvrtek 23. května. Včera a dnes zaměstnán doma.

Pátek 24. května. Poté, co jsem skončil denní práci, mne zachvátily velmi kruté bolesti zad a hlavy. Ve městě velké pozdvižení kvůli torýům. P. Cavan se musí skrývat.

Sobota 25. května. Bolest trvá, ale není již tak krutá jako včera.

Neděle 26. května. Trochu lépe, jel jsem do města. P. Kirk mi dal prostředek na zvracení, který si chci ráno vzít.

Pondělí 27. května. Vzal jsem si prostředek na zvracení, který mému žaludku trochu ulevil.

Úterý 28. května. Bolí mne hlava a mám horečku. Nemám nikoho, kdo by se o mne staral, a nic, co bych si mohl vzít. K čertu s touhle zemí.

Pátek 31. května. Tyto tři dny velmi nemocen a zoufalý. Nikdo mi nepodá ani sousto jídla, byť by bylo pro psa.

Sobota 1. června. Jsem slabý a mdlý, bolí mne údy.

Neděle 2. června. Trochu lépe, šel jsem do města a obědval s kaptn. McCabem.

Pondělí 3. června. Naplnil jsem 4 vany čerstvou hlinou.

Úterý 4. června. Obědval jsem u p. Masona, kde jsem viděl kus rohaté zmije⁵² dlouhý asi 5 stop. Je to nejedovatější známý had. Je pokrytá šupinami jako ryba, na hřbetě černá a bílá, na bříše bílá s malými chloupky na ocase jako kohoutí chochol, odkud má své jméno. Neplazí se po bříše jako jiní hadi, ale přehodí ocas přes hlavu a zapáchne do nepřítelů své rohy, které jsou tak

52 V orig. *horned snake*; nepodařilo se identifikovat. Zoologická zmije rohatá (*cerastes cerastes*) se na americkém kontinentu v přírodě nevyskytuje a ani podobou neodpovídá hadovi popsanému v deníku.

jedovaté, že následuje okamžitá smrt. Několik důvěryhodných osob mi řeklo – někteří by na to i přísahali, že zarazí-li rohy do listnatého stromu, během dvaceti čtyř hodin uvadne a hyne. Nikdy jsem to neviděl, ale nemám nejmenší důvod, abych o tom pochyboval. Když ji zabíjeli, řvala jako tele.

Chřestýš je šupinatý, na hřbetě je zdobený černou a žlutou klikatinou, bílé břicho, hlava černá a zelená s nejjasnějšíma očima, které jsem kdy na pozemském tvorovi viděl. Umí roztáhnout tlamu, jak potřebuje, se 4 zuby zahnutými jako kočičí drápy. Těmi kouše a zanáší do rány jed žluté barvy. Užívá je pouze jako zbraň v sebeobraně, protože potravu nikdy nežvýká, ale králíky a ptáky polyká vcelku, když je dříve pokryje slinami. Jeho chřestítka jsou suché rohovité povahy, pospojovaná velmi zvláštním způsobem, každý rok prý jedno přibude. Někteří, které jsem viděl, jich měli deset; když vás spatří, většinou chřestí a můžete se jim snadno vyhnout. Lidé, kteří často putují lesy, nosí kamaše z hrubé vlněné látky, které svými zuby neprokousnou. Chřestýši ani rohaté zmiže nesnášejí vejce, ale rodí živá mláďata. V zimě mizí. Jsou zde další hadi, měděná zmiže je velmi podobná chřestýši, ale nechřestí, její kousnutí je jedovaté.⁵³ Skleněná zmiže,⁵⁴ užovka⁵⁵ a černá zmiže⁵⁶ nejsou škodlivé. Když skleněnou zmiži uhodíte, rozpadne se na kousky.

Středa 5. června. Šel jsem do města, abych naučil dělníky v palírně p. Kirka, jak sestrojít čerpadlo. V tomto týdnu žádné novinky.

Čtvrtek 6. června. Zaměstnán doma, značně indisponován.

Pátek 7. června. P. Kirk pro mne poslal, abych s ním poobědval, a navrhl mi, že se se mnou spojí k výrobě potaše, kterou, jak mne přesvědčoval, jsem schopen řídit, ale odmítl jsem, protože jsem rozhodnut opustit tuhle zemi tak brzy, jak to jen bude možné.

Sobota 8. června. Zaměstnán doma.

Neděle 9. června. Odpoledne jsem jel do města. P. Kirk mi radí, abych si vzal odvar z lesních kořínků, který by mi laskavě připravil.

Sobota 15. června. Celý týden zaměstnán doma. Beru odvar. Jsem velmi slabý a unavený, myslím, že se příliš namáhám.

Neděle 16. června. Jel jsem do města, obědval s p. Kirkem.

53 V orig. *coppersnake*, *storeria occipitomaculata*, na rozdíl od australské měděné zmiže (*pakobry*) *pseudechis cupreus* je uváděna jako neškodná.

54 Slepý křehký (v orig. *glasssnake*, *anguis fragilis*), vlastně hadům podobná ještěrka bez údů.

55 V orig. *gaitersnake*, správně *garter snake* (*thamnophis sirtalis*), jeden z nejrozšířenějších hadů Severní Ameriky, uváděn jako mírně jedovatý.

56 V orig. *blacksnake*, nejspíše *elaphe* obsoleta.

Sobota 22. června. Tento týden zaměstnán svým podnikem. Novinky, že yankejší kapeři⁵⁷ nebo spíše piráti zajali tři jamajské lodi v ceně 100 000 liber. Zat---cení, nevděční obojací darebáci. Teď bude národní duch zajisté povzbuzen.

Neděle 23. června. Šel jsem do města a vyslechl metodistický proslov.

Sobota 29. června. Celý týden zaměstnán doma. Zjistil jsem, že těžkou prací si taktak zaplatím pobyt v hostinci. Nabírám zase sílu, i když velmi pomalu. Tento týden žádné novinky.

Neděle 30. června. Vůbec žádné kázání. P. Kirk a doktor mi radí, abych se každé ráno koupal ve studené vodě.

Pondělí 1. července. Novinka, že Washington odhalil v New Yorku spiknutí, ukládající o život jemu a celému důstojnickému sboru. Jeden ze spiklenců byl pověšen a několik dalších uvězněno. O oddílech přicházejících z Anglie žádné zprávy. Vzal jsem koupel.

Sobota 6. července. Zaměstnán doma. Shledal jsem, že studená lázeň mi velmi prospěla.

Neděle 7. července. Oběd u p. Kirka ve společnosti p. Brokera. Žádné novinky.

Pondělí 8. července. Učil jsem lidi p. Kirka, jak se dělá stoh sena.

Úterý 9. července. U p. Kirka. Novinka, že Sanhedrin prohlásil třináct kolonií svobodnými a nezávislými státy. Jsem přesvědčen, že severní kolonie toto zamýšlely od počátku, a v tomto názoru mne utvrzují dva následující dopisy.

Anonymní dopis ctihodnému panu Jamesi Warrenovi, Watertown poblíž Bostonu.

Vážený pane,

rozhodl jsem se napsat Vám tentokrát v důvěře a bez zábran: jistý velmi bohatý a malicherný genius, jehož sláva byla hlasitě vytrubována, vrhl na všechno naše jednání hloupý stín. Jsme mezi jestřábem a kánětem. Před měsícem jsme měli vzít do rukou veškerou zákonodárnou, výkonnou i soudní moc na celém kontinentu, napsat definitivní ústavu, shromáždit loďstvo a otevřít přístavy, uvěznit všechny přátele vlády na kontinentu a držet je jako rukojmí za ubohé oběti v Bostonu. A potom co nejdříve otevřít dveře k míru a smíru. Kdyby

57 V orig. *privateers*, tedy přepadání nepřátelských lodí s úředním povolením; Kongres je autorizoval 19. března 1776 a 23. března vydal kapitánům příslušné listiny.

chtěli, mohli by poté požadovat a jednat a obracet se s výzvami atd. atd. Je toto vše výstřední? Je to divoké? Nebyla by to ta nejzdravější politika?

Jedna novinka. Včera v noci sem přibýlo sedm set liber střelného prachu. Pošleme vám nějaký tak brzy, jak to půjde. Ale nyní musíte být trpěliví a šetřit.

Jsme ve zpoždění s rozšiřováním spektra našich záležitostí. Musíme zřídit kontinentální pokladnu, zvolit jejího správce a zřídit korespondenční výbor a výbory pro bezpečnost a účetnictví a já nevím pro co všechno, co nám dělá každodenně problémy.

Měl bych vás pozdravit jako mluvčího nebo poradce, nebo jako co? Jak jste byl zvolen? Jaký druh úřednictva hodláte zřídit? Bude nová legislativa a exekutiva dostatečně smělá a rozhodná? Budou vaši soudci bez zábran používat ruky, biče, pokuty a vězení? Chci zase vidět naši souzenou zemi a hrozím se vyhlídky, že bude zničena.

Ve svém dopise konstatujete podivínství velkého muže. Je to pochybné stvoření, ale pokud milujete Jeho, musíte milovat i jeho psy a odpustit tisíce vrtochů kvůli (zásluhám)⁵⁸ vojáka a učence.

Následující dopis je od p. Johna Adamse jeho ženě Abigail, k němuž byl přiložen dopis p. Warrenovi.

Má drahá,

Je to už skoro tři měsíce, co jsem tě opustil, a po celou tu dobu mám nesmírné obavy o tebe, děti a svou vlast.

Záležitosti, které máme na starost, jsou tak závažné a důležité, jaké jen mohou být člověku svěřeny, a jsou nesmírně obtížné a složité. Když má 50 nebo 60 mužů napsat ústavu pro velkou říši a zároveň zřídit opevnění v délce patnácti set mil, vyzbrojit a vycvičit miliony, vystrojit námořnictvo, regulovat rozsáhlý obchod, jednat s nespočtými indiánskými kmeny a opatřit platy, jídlo a důstojníky pro stálou armádu v počtu 27 000 mužů, pak je mi těch 50 či 60 mužů opravdu líto. Musím tě vidět co nejdříve. Rice mi napsal hezký dopis, stejně tak Thaxter, jemuž za oba děkuji. Lásku dětem. I. A.

P.S. Přeji si, abych ti mohl vyprávět od počátku do konce úplnou historii o tom, jak se chovají mí krajané. Žádný smrtelník se tomu nemůže rovnat. Jednou ti ji řeknu, ale musíš ji udržet v tajnosti. Nervozita, vrtochy, rozmary, marnivost, pověřčivost, podrážděnost některých z nich je dost na to, aby ---

58 Doplněno podle smyslu.

Oba dopisy byly zachyceny královskými úředníky a loni v srpnu publikovány v Draperových *Masachussettských novinách*.

Středa 10. července – sobota 13. července. Zaměstnán doma. Stále beru studené koupele, velmi mi prospívají. Ta prokletá nezávislost mi působí velké problémy.

Neděle 14. července. Pil jsem čaj u p. Kirka.

Pondělí 15. července. Zaměstnán doma.

Úterý 16. července. Jel jsem ke kaptn, Douglasovi, večer se vrátil.

Sobota 20. července. Zaměstnán doma po několik dní. Už jsem dost zesílil na to, abych zastřelil nějakého Yankeje.

Neděle 21. července. Novinka, že v New Yorku přistál lord Howe s flotilou a velkou armádou. Bůh mu dej dobré zdraví.

Pondělí 22. července. Novinka, že do Alexandrie pluje *Roebuck*.

Čtvrtek 25. července. Doma, dokončil jsem poslední hlínu a můj partner nebude vyklízet další tabákové sklady.

Pátek 26. července. Obědval jsem u p. Masona, který mi slíbil opatřit doporučující dopis pro guvernéra Henryho,⁵⁹ abych směl na palubu flotily, která je v zátoce. Nemám jinou možnost, jak se dostat domů.

Sobota 27. července. Ve městě. Všeobecné cvičení domobrany, velký zmatek. Verbíři nabízejí 10 dolarů předem a 40 dolarů měsíčně.

Neděle 28. července. Doma.

Středa 31. července. Tyto tři dny doma, zaměstnán rafinací sanytru.

Čtvrtek 1. srpna. Rafinace ledku. Provedl jsem několik pokusů a přišel jsem na jeden, který se mi povedl; vložil jsem ledek do nádoby a míchal jím, dokud nenabyl podoby mléka, potom jsem jej nechal vychladnout a na každou libru ledku jsem přidal tři pinty vody, trochu povařil a nechal srazit. Vypadalo to krásně jako rampouchy, bílé jako sníh a průhledné jako sklo. Novinka, že lord Dunmore byl zahnán z Gwinnova ostrova a flotila opustila zátoku. Jsem rozhodnut jet do New Yorku a budu se snažit dostat do armády.

Pátek 2. srpna. Doma. Jsem teď zcela zdravý, ale velmi neklidný. Myslím, že jsem jeden z nejsmolnějších psů na této zemi. Hodlám jet s p. Cavanem k p. Wm. Neilsonovi.

Sobota 3. srpna. Jel jsem s p. Cavanem k p. Neilsonovi, asi 15 mil od města. Nazývá to místo Skotsko a myslím, že je to přiléhavý název.

59 Guvernér revoluční Virginie Patrick Henry.

Neděle 4. srpna. Opustili jsme p. Neilsona. Přešli jsme Modré hory a řeku Shanando, jeli jsme k p. Nourseovi v Piedmontu, okres Berkely.

Pondělí 5. srpna. S pánem a paní Nourseovými jsme jeli k plk. Saml. Washingtonovi, generálovu bratrovi. Pili jsme grog z whisky a jeli zpět.

Úterý 6. srpna. Opustil jsem p. Nourse. Obědval jsem s p. Frankem Willisem, na noc k p. Neilsonovi. P. Neilson mi dal pár chřestýších zubů.

Středa 7. srpna. U p. Neilsona, který je nejpracovitějším mužem, kterého jsem ve Virginii viděl, ale šeredné místo k obdělávání.

Čtvrtek 8. srpna. Opustil jsem p. Neilsona, na noc *U kočičího ocasu*.

Pátek 9. srpna. Ve městě, obědval jsem s p. Kirkem.

Sohota 10. srpna. Učil jsem lidi p. Kirka, jak završit stoh sena. Ubytován u p. Kirka.

Neděle 11. srpna. Doma. Tento týden žádné novinky.

Sobota 17. srpna. Tento týden doma, zaměstnán vyděláváním koloušičů. Jsem rozhodnut vyrazit do New Yorku. Buď touto cestou uniknu, nebo půjdu do vězení pro toryovské přesvědčení.

Neděle 18. srpna. P. Kirk pro mne poslal, abych mu poradil s nemocnou kobyly. Myslím, že pojde. Jsem si jist, že má v zažívání červy.

Pondělí 19. srpna. Ráno jsme kobyly našli mrtvou. Můj úsudek byl správný, červi jí prožrali žaludek. P. Kirk mi slíbil na cestu do New Yorku koně.

Úterý 20. srpna. Šel jsem k p. Josephu Jenningsovi. Dostal jsem od něj doporučující dopis pro pány Warder a synové ve Filadelfii, večer jsem se vrátil.

Středa 21. srpna. Šel jsem ke kapitánu Douglasovi a vyřídil s ním své záležitosti. Zašel jsem k p. Masonovi, který říká, že mi dá doporučující dopis pro některé členy Kongresu. S p. Masonem nejednám na rovinu, neříkám mu o svých záměrech.

VIII. Pokus o útěk – podezřelý ze špionáže

Čtvrtek 22. srpna. Vypořádal jsem své záležitosti s p. Jamesem Kirkem a rozloučil jsem se s ním s velkým zármutkem, protože se ke mně choval s největší úctou a laskavostí, ale neodvážil jsem se mu říci o svém úmyslu. Truhlu a oděvy jsem zanechal v péči mého dobrého přítele p. Cavana, který je jedinou osobou obeznámenou s mými úmysly. Kromě p. Kirka nikomu nic nedlužím. Koně mu chci vrátit prostřednictvím p. Coopera.

Pátek 23. srpna. Opustil jsem Leesburg ve společnosti p. Alexandra Coopera, který má ve městě obchod. Zastavili jsme se u p. Masona, který mi dal dopisy pro pány Francise Lightfoot Leea, Thos. Stonea, Thos. Jeffersona a sira Johna Rogerse, všechno členové Kongresu. Obědvali jsme u potoka Fredericka Mansceysona, ubytování v Bentleyově taverně. Jsme v Marylandu.

York Town, Pensylvánie, sobota 24 srpna. Odjel jsem z Bentleyova hostince, po mostě přešel potok zvaný Píšťalka,⁶⁰ posnídal ve městě Tanny; je malé a obydlené hlavně Němci. Překročil jsem pensylvánskou hranici; velmi malé městečko Puter Littlis. Obědval jsem u p. Callistera ve městě Hannoveru, pěkné malé městečko s kostelem, hlavně Němci. Ubytoval jsem se v York Townu, vývěsní štít *V pivovaru*, hostinský Němec s hloupým obtížným jménem a zatr...ceně špinavým barákem. Je to dost velké město, pár manufaktur na výrobu železa, příjemné a dobře vyměřené, obyvatelé Němci a Irové. Večer malé zábavné dobrodružství.

Pensylvánie, neděle 25. srpna. Opustil jsem York Town, snídal v německém hostinci *U pluhu* asi 3 míle od Y. T. Na Wrightově přívozu jsem překročil řeku Susquehannu, je široká asi 1 1/4 míle. Obědval v Lancasteru *U dvou Skotů z Vysočiny*, hostinský Ross. Je to velké město, ale nevýhodně položené mezi dvěma pahorky; několik solidních budov a manufaktury na pušky a vlnu, ale řeka zde není splavná. Je tu čtyři sta anglických zajatců. Překročil jsem potok Conistogo, ubytoval se *U vévody z Cumberlandu*; majitel je skotsko-irský koloniální vzbouřenec a dům má špinavý jako prasečí chlívek. Půda je většinou dobrá, farmáři bohatí a pracovití. Obyvatelé Irové a Němci.

Pondělí 26. srpna. Odjel jsem od *Vévody z Cumberlandu*, což je jedno z nejšpinavějších lidských obydlí, do nichž jsem kdy vkročil. Snídal jsem *U povozu*, hostinský tuhý irský presbyterián. Večeřel jsem *U zkřížených klíčů*, ubytoval jsem se *U létajícího orla*, což je čisté německé stavení. Zem je zvlněná a kopcovitá, ale zdá se, že farmáři jsou bohatí, dobrého plemene a půda je dobře obdělaná. Minul jsem 5 kumpanií, které se chystaly tábořit.

Úterý 27. srpna. Odejel jsem od *Orla*, na cestě z Leesburgu jsem viděl viset jen tři domovní znamení, ostatní strhli vojáci. Překročil jsem přívoz Schulkill a na snídani jsem ve Filadelfii. Konal jsem svá pozorování, ubytoval jsem se *U černého koně* na Tržní ulici.

Filadelfie, středa 28. srpna. Prohlížel jsem si město a předal dopisy p. Warderovi, který mne přijal velmi vlídně, pozval mne, abych s ním poobědval,

60 V orig. *Little Pipe*.

a představil mne několika svým známým gentlemanům. Všichni jsou kvakeři. Večer jsem strávil *U černého koně* s p. Josephem Brewerem, účetním p. Jere-miaha Wardera. Moje ubytování se mi nelíbí, je plné irských plukovníků, kapitanů a poslanců Konventu, většina z nich naprostí ignoranti a impertinentní jako všechno skokanské bratrstvo.⁶¹ Jsou tu, aby pro provincii vytvořili nový zákoník. Ó, jak šťastný je lid s tak moudrými vůdci!

Čtvrtek 29. srpna. Prohlížel jsem si město, obědval jsem u p. Brewera s jedním irským gentlemanem p. Buchhannanem; je to rozumný, dobře vycitovaný člověk. Odpoledne jsem se setkal s p. Phillipem Morchingtonem, kterému zde patří pořádně velký obchod. Večer jsem strávil v *Městském hostinci* s ním, s jakýmsi Thos. Thornburem ze Skiptonu a s jistým Gresswoldem, místním majitelem palírny. Thornburn a Gresswold jsou rozumní, ale Morchington je výstřední hejsek. Velké přípravy na válku, do města přichází značné množství otrhaných vojáků. Zprávy, že Angličané je porazili na Long Islandu a na tisíc jich zajali.

Pátek 30. srpna. P. Buchhannan mne vzal na všechna významná místa ve městě. Obědval jsem u Marchingtona, večer jsem strávil s pány Brewerem a Buchhannanem. Oba jsou *Sgnik Sdneirf*.⁶²

Sobota 31. srpna. Se svými dopisy jsem vykonal návštěvu u p. Francise Lightfoota Lee a p. Those Jeffersona, oba se ke mně chovali s nejvyšší ochotou a zdvořilostí a nabídli mi, že mi Kongres dá pas, s nímž bych směl cestovat, kam by mi bylo libo. P. Buchhannan se mnou jel do Rybářského domu na řece Schuylkill, asi 5 mil od města. Je zde malá sbírka námořních a indiánských kuriozit, ale nemyslím, že je dobrá. Tabákové továrničky a papírny. Několik elegantních venkovních sídel.

Neděle 1. září. Vydal jsem se s p. Brewerem a p. Buchhannanem po vodě asi 7 mil za město, abych viděl pevnost, gondoly a španělské jezdce.⁶³ Pevnost je na nízkém prašném ostrově na soutoku řek Schuylkill a Delawarr, pouhá skořápka, nedokončená část ohrazená kůly a tři sruby; je zde osm 32librových děl dobře umístěných tak, že kryjí španělské jezdce. Přes řeku velký ruch; 13 gondol – některé nesou 4 děla, některé 2 a některé jen jedno, směšné věcičky poháněné vesly – a plovoucí baterie, která čítá 14 těžkých kanónů, velmi

61 V orig. *skipkinnet*, mínění bezpáteří kariéristé; později v textu podobně zašifrovaný odkaz na anglické město Skipton (sev. Yorkshire).

62 Psáno obráceně: *kings friends*, tj. královi přátelé.

63 V orig. *Chevaux-de-Frise* a *Vis-a-de Frise*, přenosné zátarasy ze zahrocených kůlů (později s použitím ostnatého drátu), sloužící k zadržení útočícího jezdeckta.

hrozivých. Při návratu jsme obědvali ve městě Gloster v New Jersey. Z řeky hezký výhled na město.

Pondělí 2. září. Vykonal jsem návštěvu u p. Jeffersona, který mi dal pas vypsaný p. Johnem Hancockem, prez. Kongresu. Jel jsem s p. Marchingtonem do German Townu, asi 9 mil od Filadelfie. Velká roztahaná osada, značná výroba hrubých látek, obyvatelé hlavně Němci. Jsem rozhodnut dostat se do New Yorku a uniknout k anglické armádě. Marchington pošle koně do Leesburgu. Nemám zkrátka jinou alternativu; zůstanu-li mezi *Sleber*, musím jít do *Liaj*.⁶⁴ Velké množství lidí – myslím, že polovina města – jsou *Sgnik Sdneirf*. Někteří pověsili Washingtona, Putnama a Mifflina⁶⁵ veřejně na svých domovních znameních.

Úterý 3. září. Je to veliké, bohaté, lidnaté a pravidelně rozměřené město. Na severní straně je řeka Delaware a na jihozápadní řeka Schuylkull. Ulice jdou rovnoběžně s řekou Delaware, další jsou na ně kolmé a tvoří tak čtverce. Ulice jsou široké šedesát stop s výjimkou Tržní ulice, která má sto stop, ale uprostřed ní postavili tržnici, která její krásu úplně zkazila. Jsou dlážděné cihlami a udržovány ve velké čistotě, na každé straně chodníky pro pěší. Jsou opatřené četnými pumpami, zcela rovné a tak pozoruhodně přímé, že pohledu z jednoho konce města na druhý nic nepřekáží. Tři anglikánské kostely, Kristův, sv. Pavla a sv. Petra, a dva německé luteránské. Žádné sektářské modlitebny, dvě římské kaple, čtyři kvakerské modlitebny a švédský kostel. Jsou to všechno úhledné prosté budovy, ale žádná není elegantní. Sídlo státních úřadů⁶⁶ je solidní budova, ale nedělá nijak velkolepý dojem. Tady se řeší všechny státní záležitosti, nyní je hnízdem velkého a mocného Sanhedrinu. Blízko je Nová věznice, solidní a velká kamenná budova, nyní obsazená *Sgnik Sdneirf*. Pěkná cihlová nemocnice, ale nepřiliš velká. Je tu také solidní budova nazývaná polepšovna,⁶⁷ kde jsou tuláci a výtržníci přidržováni k práci, dokud nepodají dostatečný důkaz o své nápravě. Je tu kolej pro vzdělávání mládeže; nedělá žádný zvláštní dojem a nemohu říci, z čeho žije. Budovy jsou z cihel, velmi prosté, účelné a úhledné, žádné velkolepé stavby, jaké mají kvakeři pro řízení veřejných záležitostí. Je tu velký trh oplývající hojností, ale zásobovaný větší-

64 Psáno obráceně: *sleber* = rebels, tj. povstalci; *liaj* = jail, vězení.

65 Israel Putnam (1718–1790), spolu s Charlesem Lee a Philipem Schuylerelem jeden z prvních generálmajorů revoluční armády, Kongresem jmenován do funkce 17. června 1775; v srpnu 1776 se pod G. Washingtonem účastnil bojů v okolí New Yorku. Jméno Mifflin se nepodařilo identifikovat.

66 V orig. *State house*.

67 V orig. *Bettering house*.

nou z Jersey. Je to korporátní město, spravuje ho starosta, 20 starších a obecní radní. Všechno se udržuje v největším pořádku. Jsou tu ubikace pro 7 nebo 8 tisíc mužů. Staví stejně pěkné lodi jako jinde ve světě a navíc velmi rychle; v několika měsících zde byly vystavěny 4 kontinentální fregaty, dvě s kýlem 111 stop a dvě 96 stop, tak pěkné jako nejlepší, jaké jsem kdy viděl. Myslím, že během jednoho měsíce budou připraveny vyplout na moře, pokud seženou dost námořníků. Je to nejrádnější, nejúhlednější a nejpříjemnější město, v jakém jsem kdy byl, a ke své nynější velkoleposti dospělo velmi rychle. Den jsem strávil s p. Buchhannanem.

Středa 4. září. Den jsem strávil s p. Buchhannanem a p. Thornburem. V docích leží velké množství rozestavěných lodí. Cestu do New Yorku vykonám dostavníkem. Koně jsem nechal v péči p. Marchingtona, aby ho poslal do Leesburgu, pokud se nevrátím během 6 dní.

Čtvrtek 5. září. V pět ráno jsem se vydal z Filadelfie ve voze, který nebyl osobní ani nákladní, ale něco mezi tím. Vejde se do něj 15 osob a není úplně nepohodlný. Snídaně *U pšeničného snopu*, 12 mil. Přejeli jsme Shammoryho přívoz. Zastavili jsme se v Bristolu, malém městě naproti Burlingtonu, kde jsme měnili koně, 20 mil od Filadelfie.

Prince-Town, New Jersey, čtvrtek 5. září. Na trentonském přívozu jsme překročili řeku Delaware. Oběd v Trentonu, malém městě s nepatrným podnikáním, dále přes malé město či vesnici nazývanou Maidenhead. Ubytován v Prince-Townu. Je to úhledné malé město s elegantní kolejí pro vzdělávání mládeže. Myslím, že v ní je 60 pokojů pro studenty, v každém dvě skříně a dvě lůžka, kaple, knihovna a posluchárna. Sklípky a zásobárny dostatečné. Viděl jsem mechanický model sluneční soustavy a elektrický stroj sestavený slavným Davidem Writtenhousem.⁶⁸ Elektrický stroj a aparát nejsou dokončeny. Doktor Witherspoon.⁶⁹ Ubytován *U Hudibrase*.

Newark, New Jersey, pátek 6. září. Opustil jsem Prince-town, projeli jsme Kingstownem. Snídaně v Brunswicku; je to obchodní městečko položené na řece Rareaton, která je pro malé lodi splavná až do města. Překročili jsme řeku Rareaton, podél břehů několik hezkých sídel. Půda dobrá. Ve Woodbridge jsme měnili koně a platil jsem druhou půlku jízdného, 11 šilinků tady a 10 ve Filadelfii. Je to malé úhledné město. Ubytován v Newarku, není to nic jiného

68 Správně David Rittenhouse (1732–1796), významný americký astronom, matematik a konstruktér.

69 John Witherspoon (1723–1794), rektor Koleje New Jersey (nynější Princetonská univerzita), jeden z revolučních vůdců a signatář Prohlášení nezávislosti.

než vesnice. Země je obecně lidnatá, ale nyní ve zmatku. Půda podél řeky je dobrá. Kopce spíš ubohé. Myslím, že jeden ze společnosti sleduje, co dělám.

New York, sobota 7. září. Opustil jsem Newark. Překročili jsme řeku Passihack neboli Druhou, potom řeku Hackensack, potom Severní řeku na přívozu Powlershook. Řeka je široká asi 1 1/2 míle. Do New Yorku jsme dorazili kolem deváté a s jakýmsi Collinsem, irským obchodníkem, jsem se potuloval městem do tří odpoledne, než se nám podařilo dostat něco k snídani. Nakonec jsme našli holandskou putyku⁷⁰ a přesvědčili stařenu, aby nám dala něco k jídlu. Byly to dušené vepřové kosti se zelím a takovým množstvím česneku, že jen nouze mne donutila, abych to snědl, zatímco můj společník druhý sousto nevzal do úst. Není tu nic k dostání. Všichni obyvatelé jsou na odchodu. Město je plné vojáků. Prohlížel jsem si město a opevnění a dumal jsem, jak provést útek, ale jsem zoufalý; řeky jsou stráženy příliš dobře.

Ze všech měst, co jsem viděl, je toto nejpříhodněji položené pro obchod. Je na výběžku, doky jsou ve dvou třetinách kolem něj, velmi blízko moře. Není tak pravidelné jako Filadelfie ani tak rozlehlé a nemá tolik solidních budov, ale jsou více elegantní, a to soukromé i veřejné. Jsou tu tři anglikánské kostely: starý trojický, sv. Pavla a kaple sv. Jiří, dva holandské, čtyři sektářské modlitebny, jedna kvakerská, židovská synagoga a francouzský kostel. Kolej a nemocnice, dvě elegantní budovy. Byla tu hezká jezdecká socha Jeho Veličenstva, ale *Sleber* ji strhli a rozlili na kulky. Socha vévody Chathama⁷¹ dosud stojí nepoškozena v pozici jakési trhovkyně, oděn je jako římský orátor. Nejsem soudce, ale nemyslím, že je to vtipné. Májka svobody, jak to tu nazývají, je pokryta železnými mřížemi. Směrem k řece jsou ulice opevněny malými bateriemi. Můj spolucestující p. Collins a já bychom se museli usídlit na ulici, kdybychom nepotkali jakéhosi Godarda, poštmistra, který nám poskytl ubohé ubytování v Hullově hostinci. Z horní části domu je výhled na Long Island, Staten Island, Guvernerský ostrov, Bedlowův ostrov a Gilbertův ostrov, poslední tři jsou malé. Na celou britskou flotilu a část armády je hezký pohled, ale dostat se tam je vysloveně mimo mé možnosti. Až do nynějška jsem na to nikdy nepomyslel, ale čest mi to nedovoluje, protože mohu cesto-

70 V orig. *Dutch tipping house*; v tomto případě znamená Dutch spíše holandský vzhledem k historickému původu New Yorku.

71 William Pitt (1708–1778), za tzv. francouzsko-indiánské války státním tajemníkem pod premiéry vévodou z Devonshiru a lordem Newcastlem, fakticky rozhodoval o způsobu vedení války; britským ministerským předsedou v letech 1766–1768, vévodou z Chathamu od 1766.

vat zásluhou p. Masona. Kdybych uprchl, mohl by za to být činěn zodpovědným.

Newark, New Jersey, neděle 8. září. Brzy ráno jsem opustil New York a přešel jsem Severní řeku do Powlershooku. Zatímco jsme čekali na dostavník, prohlížel jsem si opevnění *Sleberů*. Jsou z hlíny, ale nemohu říci, kolik mají děl a jaké ráže. Do pevnosti není přístup. Vojsko, které je zde umístěno, jsou Yankejevé, ďáblové mezi vším tvorstvem nejohavnější. Pro jakoukoli lidskou bytost, jejíž čichový orgán je jemnější než prasečí, je nemožné žít v tomto táboře pod Leem déle než jeden den, taková je tu směsice pachů. Viděl jsem Yankeje, jak do galonu skopového vývaru nalil pintu melasy. Armáda je početná, ale rozedraná, špinavá, nemocná a neukázněná. Moc bych se divil, kdyby byli moji krajané těmito hadráři poraženi. Mají velkou flotilu a prý početnou armádu. New York jim určitě padne do rukou, jejich baterie na Long Islandu ovládají město. Ráno jsem na přivozu slyšel svižnou kanonádu, nejspíš to bylo v Hellgate. Na oběd do Newarku. Velký nedostatek zásob, silnice jsou plné vojáků. Velmi nešťasten. Musím jít do Kanady, nebo zůstat v této pro---té zemi.

Prince-town, New Jersey, pondělí 9. září. Opustil jsem Newark, snídal v Elizabeth Townu, obědval v Brunswicku. Ubytován v Prince-townu. Na silnicích množství vojáků. Naše společnost jsou hlavně Irové.

Filadelfie, úterý 10. září. Opustil jsem Prince-town, snídal v Trentonu, oběd v Bristolu, kde jsme měnili koně. Večer jsme přijeli do Filadelfie. Ubytoval jsem se u jakési pí Stretchové na Druhé ulici, můj dřívější podnájem byl již obsazen. Strávil jsem večer s francouzskými důstojníky, kteří jsou zde zajatci, zajatí u St. John, velmi zdvořilí, ale krajně opatrní. Město je plné vojáků.

Středa 11. září. Oběd u p. Brewera. Strávil jsem odpoledne s p. Buchhananem, ubytován u pí Stretchové. Mé úmysly jsou zmařeny, utratil jsem mnoho peněz bez jakéhokoli výsledku. Musím se vrátit do Virginie a snažit se dostat do Kanady.

Čtvrtek 12. září. Jsem rozhodnut vydat se zítra do Virginie. Oběd u pí Stretchové. Večeřel jsem *U zlatého rouna* a strávil tam večer s Marchingtonem, Gresswoldem, Brewerem a Thornburem, *Sgnik Sdneirf*, všichni velmi rozjaření. Novinky, že generálové Prescott a McDonald byli vyměněni za gen. Sullivana a gen. Sterlinga, *Sleber* obsadili Long Island.

Christiana Bridge, pátek 13. září. Opustil jsem Filadelfii ve společnosti pánů Marchingtona a Gresswolda. Schuylkill jsme překročili na Greyově přivozu. Přes Derby, malá osada; oběd v Chesteru, živé malé město na řece De-

lawar. Zde mne Marchington a Gresswold opustili a já jsem se připojil k irskému krejčímu, který metamorfoval v kapitána, a irskému kováři jako jeho pobočníkovi. Oba směřují do Baltimore. Minuli jsme mlýny na Brandywine, je jich tu 8 na čtvrt míle; jsou tak příhodně položené, že mohou brát obilí přímo z lodí. Wilmington, hezké město na řece, a bezvýznamný Newport. Ubytování v Christiana Bridge, městečku položeném na stejnojmenném potoce.

Bushtown, Maryland, sobota 14. září. Snídaně na Losím mysu. Řeka ústí do zátoky Chesapeake a je jen 12 mil od Christiana Bridge. V Charlestownu, malé osadě na mysu v zátoce, která vypadá dosti sešle, jsme nakrmili koně. Na Dolním přívozu jsme překročili řeku Susquehannah, obědvali jsme v domě přívozníka. Ubytovali jsme se v Křovákově⁷² neboli Hartfordu – jak chcete, je to malé a ubohé město. Půda podél silnice je většinou špatná. Moji společníci jsou praví Irčani.⁷³ Kapitán mluví, jako kdyby měl během dvou dní vzít do zajetí generála Howe a i s jeho společníky.

Přístaviště Elkridge, neděle 15. září. Snídaně ve Skyerově taverně, oběd v Baltimore. Je to hlavní obchodní město Marylandu; je pravidelně vyměřeno a dosti kvalitně vystavěno, ale jeho poloha je mimořádně nevýhodná. Lodi se nemohou dostat blíž než na míli, na místo nazvané Fell's Point, odkud jsou pobřežními bažinami vlečeny do města. Asi míli pod Fell's Point je nedávno vystavěná pevnost, ale nešel jsem k ní. Viděl jsem nedávno postavenou fregatu *Bucksin*, s třiceti šesti děly. Pěkná loď. Ubytován u přístaviště Elkridge, malá vesnice. Množství železáren. Půda většinou špatná. Je mi velmi zle, přílišné vedro a neklid mysli mi přivodily horečku.

Bladensburg, Maryland, pondělí 16. září. Mnohem lépe, minulou noc jsem trochu spal. Snídal jsem v nějakém domě asi deset mil od přístaviště. Odpoledne jsem se dostal do Bladensburgu, ubytován u p. Wm. Sidebottama. Od Marple Bridge je při cestě jen málo hostinců a půda té nejhorší kvality, jakou jsem kdy viděl.

Alexandria, Virginie, úterý 17. září. Nakrmil jsem koně v George-townu, je to šikovné město na marylandské straně řeky Potowmac. Překročil jsem řeku, dostal se do Alexandrie. Strávil jsem večer s p. Wm. Elzey a George Mui-rem. Ubytován u p. Fleminga.

72 V orig. *Bushtown*.

73 V orig. *rank Paddy's* podle irského patrona sv. Patrika; *rank* ale může znamenat i odporný, špinavý.

Leesburg, Virginie, středa 18. září. Opustil jsem Alexandrii ve společnosti Henryho McCabea. Oběd ve Falls Church, večer v Leesburgu. Mého přítele p. Cavana jsem našel v horečce a zimnici. Ubytován u kaptn. Tailora.

U kočičího ocasu, okres Loudoun, čtvrtek 19. září. P. Kirk trvá na tom, abych s ním poobědval. Doufal, že jsem na palubě flotily. Je mi líto, že tomu tak není. Ubytován *U kočičího ocasu*.

Pátek 20. září. Oběd u p. Kirka. Velmi nešťasten.

Sobota 21. září. Ve městě. Večer se vrátil p. Booker.

Neděle 22. září. Obědval jsem u p. Masona.

Pondělí 23. září. Ráno pro mne poslal p. Kirk, abych mu pomáhal. P. Cavan je nemocen, má horečku a zimnici.

Středa 25. září. U p. Kirka. Novinka, že generál Howe obsadil New York. Ubytován *U kočičího ocasu*.

Pátek 27. září. Doma. Zabýval jsem se tím, že jsem dva dny vůbec nic nedělal. Velmi nechutné zaměstnání.

Sobota 28. září. Ráno jsem jel do města. Po obědě jsem jel na Kiteův ostrov. Strávil jsem večer u p. Cartwrighta a spal u něj.

Neděle 29. září. Doma, pokud takové místo vůbec mám.

Pondělí 30. září. *U kočičího ocasu*, příliš mnoho času na úvahy. Můj milovaný plán na návrat domů selhal a mám zprávy, že ve vnitrozemí se indiáni začínají dopouštět násilí vůči osadníkům, takže můj kanadský plán je v troskách. Mohu se svěřit pouze Prozřetelnosti a v tu mám malou důvěru. Jsem však rozhodnut, že dříve shijí ve vězení, než bych pozdvihl zbraň proti rodné zemi.

Úterý 1. října. S p. Jamesem Bookerem jsem jel k p. Matthewu Campbellovi. Strávil jsem tam večer a nanejvýš zločinně jsme se opili. Je to špatný úvod k novému svazku mého deníku. Prvním záznamem je opilství.

Středa 2. října. Doma, kocovina po včerejší nestřídmosti. Ó střízlivosti, střízlivosti, ty nejlepší z ctností! Jakou bolest podstupujeme, abychom si ničili tělesnou schránku nočními výstřelky.

Sobota 5. října. Zaměstnán neumím říci čím, dozajista bezcenný život.

Neděle 6. října. Šel jsem s p. Bookerem na kvakerské shromáždění, ale přišli jsme pozdě, ačkoli by to bylo stejné, kdybychom přišli dříve, protože duch nikoho nepohnul k řeči. Nemohu pochopit, jakou službu lidem poskytují dvě nebo tři hodiny chrochtání a sténání bez jediného slova. Je to dozajista pitomé náboženství. Obědval jsem u pí Bakerové s jedním *Sleber* důstojníkem, večer domů.

Pondělí 7. října. V Leesburgu, návrat večer. Nic nového.

Úterý 8. října. Jel jsem na Kiteův ostrov s nijak dobrými úmysly. Ubytován u p. Cartwrighta. Nesetkal jsem se s úspěchem. Důsledkem lenivého života je nestřídmost a bezpočet stezek zla.

Středa 9. října. Doma. Minulý týden žádné noviny. Předpokládám, že ti lotři měli nedávno smůlu a bojí se, že by se to veřejnost dozvěděla.

Čtvrtek 10. října. Jel jsem do města pomoci p. Kirkovi. P. Cavan je nemocen. Táboří tu 6. virginský regiment na cestě na sever. Sbíрка špinavých, rozedraných lidí, špatně odění, neukáznění a špatně ozbrojení.

Pátek 11. října. Sůl tu stojí čtyřicet šilinků bušl, obvykle tohle zboží stojí čtyři šilinky. Jestli nepřijde žádná sůl, bude v kolonii povstání.

Sobota 12. října. Strávil jsem část večera u p. McCrey ve společnosti pp. Kirka, Brokera, McCabea a Campbella. McCabe šel domů s Kirkem a se mnou a cestou jsme se pustili do politické debaty a s McCabem jsem se pohádal. (Mem. Pokud se tomu můžeš vyhnout, nikdy se v budoucnu nepouštěj do politických debat, zvláště se *Sleber*).

Neděle 13. října. Obědval jsem s pp. Kirkem, McCabem, Campbellem, Dowem, Deanem a Cavanem a strávili jsme večer u mne *U kočičího ocasu*. Hlavním předmětem odpolední debaty byly matematické výzkumy, což je mnohem lepší než prokletá politika.

Čtvrtek 17. října. Tento týden doma. Zítra hodlám jet do Alexandrie, protože jsem se dozvěděl, že je tam člun mířící na Bermudy. Budu se snažit dostat se na něj. Není jiný způsob, jak z této nenáviděné země uniknout.

Alexandrie, Virginie, pátek 18. října. Oběd v Mojžíšově hostinci. Večer jsem dojel do Alexandrie, ubytoval se u pí Hawkinsové.

Sobota 19. října. Viděl jsem se s kapitánem člunu, který mi sdělil, že míří na Bermudy, pokud nepotká některou z královských lodí. Jede v nezákonném obchodu, jeho podnik je riskantní, levobok má pochroumaný,⁷⁴ cena za cestu je přehnaná a zdá se mi, že je to špatně naložený, mrzutý člověk. Rozhodl jsem se, že s ním nepojedu. Obědval jsem s p. Johnem Muirem, velkoobchodníkem ve městě. Tento gentleman vypadá jako vzor pohostinnosti a štědrosti, ale jsem dalek toho, abych si myslel, že je to dobrý člověk. Je pravda, že strojí vynikající hostiny s dobrým vínem, punčem atd. atd., ale je to epikurejec a u láhve má rád společnost. Na jeho humanismu není co chválit. Má pět dětí s jakousi černoškou, otrokyní jednoho gentlemana ve městě. Jsou otroky na

74 V orig. *port precarious*, což může znamenat i nejistý domovský přístav.

celý život. Každodenně vidí, jak se jim nedostává základních životních potřeb, a přece tato ubohá stvoření v nejmenším nelituje ani s nimi nemá soucit. Člověk, který snese, aby viděl vlastní maso a krev v tak strašných podmínkách, aniž by se ho to seabeměně dotklo, v sobě nemá špetku lidství a je o stupeň horší než divá zvěř.

Neděle 20. října. Dnes žádné bohoslužby v kostele. Náboženství je téměř zapomenuto nebo zcela zanedbáno. Faráři zkrátka nejsou ochotní vykládat lidem evangelium, aniž by dostali zapláceno, a v novém zákoníku není pro episkopální⁷⁵ duchovenstvo žádné opatření; náboženství tudíž stagnuje stejně jako podnikání. Těch pár, kteří předstírají, že kážou, jsou pouhými politickými kramáři, rozséváči zrady a vzpoury; slouží k tomu, aby rozdmýchávali nesyváry a volali lid do zbraně. Zvláště aktivní jsou za svými řečnickými pulty presbyteriánští duchovní; podporují nařízení Kongresu, získávají proselyty, pronásledují nevěřící, hlásají spravedlnost jejich věci a přesvědčují nemyslicí dav o jistém úspěchu. Někteří z těchto náboženských darebáků ujišťují, že Pán seslal anděly, aby ukřivděným Američanům pomáhali. Získávají velké množství konvertitů a jsem si jist, že když už vyhlásili svou nezávislost, presbyterství⁷⁶ bude na kontinentu státní církví. Strávil jsem večer s p. Robertem Muirem a p. Kirkem.

Pondělí 21. října. Dnes ráno mi bylo řečeno, že městský výbor mi nedovolí opustit kolonii, protože mne považují za špiona, a že musím dát povinně záruku nebo jít do vězení. Nedokáží říci, zda mne to má přimět, abych vstoupil do jejich služeb, nebo zda na mne donášel nějaký lotr. Chtěl jsem jet v noci do Leesburgu, ale nějaký darebák mi ukradl svrchník. Strávil jsem večer u p. Williama Harthorna.

U kočičhoí ocasu, okres Loudoun, Virgínie, úterý 22. října. Paní Hawkinsová slíbila, že mi za plášť zaplatí, ale nevěřím jí. Opustil jsem Alexandrii, zastavil se v Goodwinově mlýně. Ubytoval se v Mojžíšově hostinci.

Středa 23. října. Jel jsem na oběd ke *Kočičímu ocasu*. P. Booker odjel do Alexandrie. Jsem si sám svým domácím.

Sobota 26. října. Tyto tři dny jsem strávil nanejvýš nepříjemným způsobem – nic jsem nedělal a stále sám. Když uvažuji nad svou situací, je mi bídně. Jsem v nepřátelské zemi, není mi dovoleno odjet. Na živobytí mám jen málo a nesmím dělat nic, čím bych si nějaké prostředky k životu opatřil, ze strachu, že budu počítán mezi obyvatele a budu nucen zdvihnout zbraň proti své vlasti. Mé zájmy a mé smýšlení přede mne staví nešťastnou alternativu – stát se

75 Anglikánské.

76 Míněno puritánství.

otcovrahem nebo hladovět. Rozhodl jsem se jít k indiánům. Ze dvou ras je považuji za tu humánnější.

Neděle 27. října. Jel jsem do města na metodistické shromáždění.

Pondělí 28. října. Ve městě je všeobecné cvičení okresní domobrany, zdá se, že těch asi 600 mužů je špatně ozbrojených a většinou mají jen tabákové hole. Mnoho svárů a zmatku. Důstojníci, kteří dělají nábor do armády *Sleber*, nabízejí odměnu dvanáct liber a 200 akrů půdy, až válka skončí, ale získali jen velmi málo mužů.

Úterý 29. října. Obědval jsem s kaptn. G. Johnstonem, zuřivým *Sleber*.

Středa 30. října. Obědval jsem u p. Thorntona Masona, který mi radí, abych požádal Kongres o dovolení jet domů. Slíbil, že mi pro několik členů Kongresu dá doporučující dopisy.

Čtvrtek 31. října. Jel jsem k p. Peteru Carovi. Tam zábavné dobrodružství, nevím, jak skončí. Získal jsem nějaké stříbrné dolary, 6 1/6 libry za dolar.

Pátek 1. listopadu. Oběd u p. Kirka, který mne přesvědčoval, ať zůstanu do jara, ale nedokáží říci, z jakého důvodu. Nejsem si jist, zda jeho rada pramení z přátelství nebo z materiálního zájmu. Mám od něj své nynější živobytí, jeho zásah mne uchránil před vězením, bez jeho schválení nemohu odjet a zůstat zde a být na něm závislý chlebem i svobodou je horší než egyptské otroctví. Jsem rozhodnut za všech okolností poslat petici Kongresu.

Sobota 2. listopadu. Oběd u p. Kirka, který stále hude na starou strunu. Teď trvá na tom, abych zůstal přes zimu s tím, že na podzim ty hádky skončí. Není to podle mne vůbec pravděpodobné, a pokud si budu umět pomoci, nezůstanu.

Neděle 3. listopadu. Ve městě, žádné bohoslužby. P. Kirk užívá všechny argumenty, které ho napadnou, a přesvědčuje mne, abych zůstal. Jsem rozhodnut, že vytrvám děj se co děj. Stejně dobře jako v zemi, kde znají mé názory, bych mohl být v říši pekelné. Každý lotr se na mne dívá jako na svého nepřítele a jsem v bídné situaci, ledaže bych mlčky snášel všechny urážky nebo se zbavil schopnosti vidět, mluvit a slyšet

Pondělí 4. listopadu. Jel jsem do města a dohodl se s Josiahem Moffitem, že vezme mou truhlu do Filadelfie. Pojede příští týden.

Úterý 5. listopadu. P. Kirk mi slíbil, že se mnou zítra pojede do Berkely. Mám vůči p. Nourseovi různé závazky a bylo by chybou odejet a neřici mu o tom, protože může skrze mne napsat svým přátelům.

Piedmont, okres Berkely, Virginie, středa 6. listopadu. Opustil jsem Leesburg ve společnosti p. Kirka. Oběd na Keyově přivozu. Ubytování u p. Nour-

se, který byl velmi rád, že nás vidí. Zdá se, že můj společník našel velké zalíbení ve slečně Nourseové. Kdyby si byli věkem bližší, velmi dobře by se k sobě hodili.

Čtvrtek 7. listopadu. Odpoledne k p. Gibbsovi. P. Kirk si obzvláště všímá slečny Nourseové. Snad to může časem k něčemu dospět. Strávil jsem příjemný večer se dvěma irskými dámami slečnami Reynoldsovými, které byly u p. Gibbonse.⁷⁷

Pátek 8. listopadu. Jel jsem s pp. Kirkem a Gibbsem do Winchesteru. Obědvali jsme tam a strávili večer s plk. Jacobem Aligoodem, který je zde zajatcem. Většina společnosti se opila. Na cestě k p. Gibbsovi spadl p. Kirk z koně a nechal ho utéci. U p. Gibbse jsme se s p. Kirkem dostali do politické debaty, která skončila hádkou, ale než jsme šli do postele, zase jsme se smířili.

Sobota 9. listopadu. Kvůli naší jízdě jsem jel do Winchesteru, abych hledal koně p. Kirka, ale není po něm vidu ani slechu. Snídal jsem s Aligoodem, který mi řekl, že jsem podezříván jako špion a tory. Jed na ty lotry. Obědval jsem u p. Johna Reynoldse, irského gentlemana, který se tu usadil jako farmář a je na nejlepší cestě nadělat si jmění, a strávil jsem u něj odpoledne. Ubytován u p. Gibbse. O koni žádné zprávy, asi ho někdo ukradl. To jsou zhoubné důsledky opilství.

Pennroyal Hill, okres Frederick, Virginie, neděle 10. listopadu. V noci mne velmi trápil smutek p. Kirka nad ztrátou koně, zejména že muž jeho rozumu je tak nesmírně nešťastný kvůli takové nicotnosti, ale myslím, že u něj je to nevyhnutelné, neboť je od přírody mrzout. Asi v osm hodin přišel s tou bestii nějaký chlapec a to mu vrátilo dobrou náladu. P. Gibbs, p. K. a já jsme obědvali u p. Reynoldse a strávili příjemné odpoledne.

Pondělí 11. listopadu. Opustili jsme p. Gibbse, oběd u p. Johna Kite. Tento gentleman je obětí výstředních bakchanálií.

U kočičího ocasu, okres Loudoun, Virginie, úterý 12. listopadu. Opustil jsem p. Nourse s trochou lítosti. Svěřil mi dopisy pro sira Charlese Fouace, důstojníka admirality, p. Hughese, obchodníka s textilem na York Street v Covent Garden a p. Seamana z Honitonu v Devonu. Oběd na Keyově přívězu. P. Henry Peyton utrpěl průstřel, když se pokoušel dezertovat ze *Sleber* armády. Večer *U kočičího ocasu*.

Středa 13. listopadu. Zaměstnán přípravami na odjezd.

⁷⁷ Zjevně chybný zápis, jedná se o p. Gibbse.

Čtvrtek 14. listopadu. Jel jsem s p. Bookerem k p. Williamu Neilsonovi, mému obzvláštnímu příteli, pracovitému muži a *Sgnik Sdneirf*. Ubytován u něj.

Pátek 15. listopadu. Večer jsem se vrátil ke *Kočičímu ocasu*.

Sobota 16. listopadu. Jel jsem do města. Joosiah Moffit mi říká, abych měl věci připravené příští sobotu.

Pondělí 17. listopadu. Jel jsem k p. Campbellovi, odtud do města a obědval s p. Cavanem. P. Kirk byl u kapt. McCabea, což je mi líto.

Pondělí 18. listopadu. S p. Bookerem jsme strávili velmi veselý večer u p. Campbella. Tento gentleman padl za oběť vzývání Venuše.

Úterý 19. listopadu. Balím své věci. P. Booker hodlá žít blízko Williamsburgu. Večer naprosto šílená pařba. Třikrát jsme zapálili dům a p. Drean (gentleman, jehož p. Booker přivedl, aby s námi strávil večer) si zlomil nohu, opili jsme se a provedli nespočet hloupostí.

Středa 20. listopadu. Po noční nezdrženlivosti je mi zle. Jel jsem do města a do doby, než odjedu do Filadelfie, jsem se ubytoval u p. Sorrela. U p. Kirka už bydlet nebudu.

Čtvrtek 21. listopadu. Obědval jsem u p. Thos. Rispese a prodal mu svůj přístroj na výrobu ledku. Zaplatil jsem p. Brokerovi za pobyt a strávil s ním večer u *U křivého polena*.⁷⁸

Pátek 22. listopadu. Přípravy na cestu. Od p. T. Rispese jsem si pronajal koně.

Sobota 23. listopadu. Zpráva, že generál Howe táhne k Filadelfii a žene *Sleber* před sebou. Zdá se, že je to pravda, jak lze soudit ze vzezření a chování vzbouřenců.

Neděle 24. listopadu. Strávil jsem večer *U křivého polena* s p. Bookerem a p. Deanem. Všechny noviny jsou zastaveny, žádné se nesmějí dostat k veřejnosti. Jisté znamení, že lotři jsou poraženi.

Leesburg, Virginie, pondělí 25. listopadu. Ráno jsem se rozloučil s p. Jamesem Bookerem, který půjde dělat dozorce jednomu gentlemanovi poblíž Williamsburgu. Tento mladík je jednou z nejpodivnějších postav, jaké jsem kdy potkal. Střídavě nadutý a přívětivý, marnotratný a skoupý, švihák a ucouraný lajdák. Neodvažuji se soudit, zda jeho vášně ovlivňuje měsíc nebo se narodil pod nějakou vrtošivou planetou. Večer jsem strávil u p. Kirka, který mne vši mocí přesvědčoval, abych tuto zimu zůstal, ale jsem rozhodnut jít, pokud se odsud budu moci dostat.

78 Slovní hříčka; *The Crooked Billet* může znamenat též Noclehárna u podvodníků.

Úterý 26. listopadu. Uspořádal jsem své záležitosti. Zprávy, že generál Howe je v Brunswicku v Jersey, armáda *Sleber* prchá k Filadelfii a Kongres přesídlil z Filadelfie do Baltimore. Dozajista skvělé novinky.

IX. Zima nespokojenosti

Středa 27. listopadu. Dnes zasedal Výbor. Dozvěděl jsem se, že mají prohledat moje papíry, pokud nemám být rovnou zatčen a uvězněn, ale budu na ně připraven.

Čtvrtek 28. listopadu. Ráno mne navštívili tři členové Výboru a sdělili mi, že Výbor nepovažuje za rozumné, abych nyní opustil zemi, a doufají, že jim dám své čestné slovo, že z kolonie po dobu tří měsíců neodjedu. Jinak mne uvězní. Cítil jsem se nucen přistoupit na to jako na menší zlo. Byli příliš zdvořilí, než aby prohledávali mou truhlu. Večer jsem strávil s p. Kirkem, který byl velmi rád, že jsem byl donucen zůstat. To mne urazilo, opili jsme se a pohádali o politiku.

Alexandrie, Virginie, pátek 29. listopadu. Kvůli včerejšímu hýření je mi moc zle a velmi lituji svého chování. Současné nepřijemné omezení pohybu, ztráta tří let z nejcennější části života, zklamání a smůla, které mne potkávají poté, co jsem opustil rodnou zemi, a nejhorší ze všeho jistota, že po návratu mi budou vyčítat tvrdohlavost a výstřednost – tyto trpké úvahy se mimovolně vnucují a mají za následek, že jsem skleslý na duchu, což je až příliš často příčinou nadměrného pití. Musím a chci zavolat na pomoc své odhodlání a sílu, nebo poznenáhlu klesnu mezi pijáky a ochlasty. Něčemu tak opovrženíhodnému se musím vyhnout za každou cenu. Ráno jsem se pohádal s p. Kirkem. Už se s ním nesmím hádat. Svěřil se mi, že učinil všechno, co je v jeho silách, abych se opil, s cílem zvednout mi náladu. Propříště nemohu svůj stav mysli propůjčovat takovým manýrám. Odjel jsem z Leesburgu, obědval v Mojžíšově hostinci, dorazil do Alexandrie, Večer strávil s p. McCreyem.

Sobota 30. listopadu. Ráno jsem šel k pí Hawkinsové s nadějí, že mi zaplatí za plášť, a předpokládal jsem, že se nedozvěděla, že mám zakázáno opustit kolonii, ale ta zatčená mrcha mi řekla, že jsem tory a že mi nezaplatí ani vindru. To je drzost, ale nemohu si nijak pomoci. Večer jsem strávil s p. McCreyem.

Leesburg, okres Loudoun, Virginie, neděle 1. prosince. Odjel jsem z Alexandrie, obědval u Mojžíše, večer v Leesburgu. Novinka, že Angličané dobyli

pevnost Washington a v ní 2500 zajatců. Je to nejsilnější opevnění, které měli, leží na severním konci newyorského ostrova. Dlouho se vychloubali, že ho nemohou dobýt ani všechny vojenské síly, které má Velká Británie k dispozici. Co by Angličané nedokázali, když se rozhodnou dát si tu námahu? Říká se, že opustili pevnost Lee. Je-li to pravda, doufám, že ti tři budou záhy pokoreni.

Pondělí 2. prosince. Trápí mne revmatismus v pažích.

Úterý 3. prosince. K potěše veřejnosti se hlásá spousta politických žvástů a lží. Je jenom věcí názoru, jsou-li největšími propagátory klamu whigové nebo toryové.

Středa 4. prosince. Dnes projel městem do Alexandrie dav asi 40 německých jezdců na koních, hledají sůl. Jestli nějakou najdou, vezmou si ji násilím. Všichni jsou ozbrojeni meči nebo velkými kyji. Tohle zboží je krajně vzácné; pokud ho lidé nedostanou, vzbouří se. Bez značného množství soli pravděpodobně nemohou přežít. V létě většinou žijí o soleném mase; pro přílišné vedro je uchování čerstvého masa dokonce i jediný den velmi obtížné a nedostatek obyvatel a trhů nedovoluje zabít nic jiného než selata a malou drůbež. V létě také dávají takřka každodenně sůl koním, dobytku, prasatům a ovcím. Dobytek má sůl velice rád; když mu ji necháš lízat, bude tě kamkoli následovat, takže bez ní může být snadno ukraden.

Čtvrtek 5. prosince. Krajně nešťasten; kdyby nebylo společnosti několika přátel, cítil bych se zcela na dně.

Pátek 6. prosince. Dnes se Němci vrátili z Alexandrie, aniž by provedli cokoli špatného; ubožáci dostali jenom tři pinty soli na osobu. Řekli jim, že zakrátko bude soli dost, doufám však, že lodi Jeho Veličenstva v zátoce tomu zabrání. Večer jsem strávil u p. Kirka ve společnosti kapt. McCabea a p. George Westa. T. K. a McCabe se poprali. Je pravda, že oba byli naloženi v lihu, ale zda byl hněv p. Kirka namířen na McCabea, je mi záhadou. Já jsem zůstal naprosto střízlivý a odešel jsem hned, jak jsem mohl.

Sobota 7. prosince. P. Kirk se kvůli svému včerejšímu chování cítí velmi nesvůj. Střídmost je ušlechtilá ctnost.

Neděle 8. prosince. Novinky ze soukromých dopisů, veřejné noviny jsou zastaveny: generál Howe je ve Woodbridge v Jersey. Bůh mu dej, aby se bezpečně a brzy dostal do Filadelfie. Říká se, že *Sleber* před ním o překot utíkají. Dnes ráno jsem měl zvláště špatnou náladu. Ve tři odpoledne přišel p. Hugh Neilson a trval na tom, abych strávil večer u *Polena*. Strávil jsem ho pln pomstychtivosti s Flemmingem, Pattersonem, Cleonem Morem,

kaptn. Wm. Johnstonem a H. Neilsonem. Poslal jsem je všechny do postele opilé a teď v 9 hodin ráno se sám chystám na lože, namazaný jak zákon káže.

Úterý 10. prosince. Vstal jsem ve 2 odpoledne. Před desátou jsem se opil se stejnou společností jako včera a ve dvě ráno jsem se dostal na lůžko, samozřejmě královsky opilý. Než jsem odešel, viděl jsem všechny své společníky v postelích, většinou zatraceně opilé. Vskutku hezká životní pouť, každou noc opilý; je to paktování s ďáblem.

Středa 11. prosince. Ráno velmi indisponován. Slyšel jsem mé milé společníky a bratry, jak jdou po schodech nahoru, ale jsem rozhodnut, že dnes zůstanu střízlivý.

Čtvrtek 12. prosince. Včerejší noc byla nejhorší od chvíle, kdy jsme se dali na cestu opilství. Přidal se k nám p. Kirk a p. Cavan. Založili jsme přihlouplou společnost s názvem Klub černookých. Byl jsem prezidentem a p. More tajemníkem. Všichni jsme se nezřízeně opili. Je to první den, kdy mám čas přemýšlet o tomto týdnu. K hýření mne nejprve přivedla trudnomyslnost; potom mne dobří kumpáni přiměli, abych pokračoval, a nyní mne hořké úvahy, bolest hlavy, nemocný žaludek, třas rukou a množství dalších nepříjemných jevů, které tu ohavnou neřest provázejí, vedou k rozhodnutí, že toho nechám. Opilství je určitě jednou z nejdopornějších neřestí, jimiž se lidstvo proviňuje, a důsledky jsou pro naše zdraví, štěstí a zájmy tak krajně zhoubné, že je s podivem, že nějaká bytost nadaná schopností myslet podstupuje tolik úsilí, aby se zbavila rozumu; že vědomě a dobrovolně ničí svou konstituci a klesá pod úroveň divokého zvířete. Přišel p. Kirk a strávil večer v mém apartmá.

Neděle 15. prosince. Novinky z Filadelfie, že generál Howe je v Trentonu v Jersey. Je jisté, že Kongres opustil Filadelfii a nyní je v Baltimore. Venku je velké množství verbířů, aby nabírali muže do armády, ale nemohou téměř nikoho získat, ačkoli nabízejí odměnu 12 liber. Nikdo se nenechá odvést, pokud se tomu může vyhnout. Získali několik čeledínů a trestanců, které vykoupili od jejich pánů, a ti při první příležitosti utečou. Zuřiví *Slebers*⁷⁹ jsou skleslí. Politici (nebo spíše ustrašení whigové) myslí, že je vše ztraceno, zato toryové začínají jásat. Tentam je čas, kdy bylo naverbováno Létající ležení,⁸⁰ a říká se, že už odmítají dál sloužit, ačkoli byli zagitováni za těch nejvýhodnějších

79 Autor si slovo již natolik osvojil, že je užívá v (dvojím) plurálu.

80 V orig. *flying camp*, označení užívané pro naverbované malé jednotky z počátků revoluce, které se přidávaly ke kontinentální armádě, ale udržovaly si jistou nezávislost. Zde pravdě-

podmínek. Ztráta deseti tisíc mužů způsobí jejich armádě značný deficit. Jsem přesvědčen, že pokud se generál Howe posune k Filadelfii, je vítězem. Pro mne bude nejlepší, když na nějakou chvíli zmizím z města; jinak mám naději, že půjdu do vězení, protože jsem těm lotrům často nadával. Jsem rozhodnut odejít do Berkely.

Neděle 15. prosince 1778. Obědval jsem s p. Kirkem, po obědě jsem šel k p. Neilsonovi.

Pondělí 16. prosince. Odjel jsem od p. Wm. Neilsona ve společnosti p. Huga Neilsona, který mi půjčil koně. Překročili jsme řeku Shanando a dostali jsme se k p. Francisi Willisovi. Večer jsem strávil s p. Johnem Cookem, kaptn. Throgmortonem a doktorem Armstrongem, synem generála Armstronga. Všichni jsou zuřiví *Slebers*, ale teď trochu ztratili kuráž.

Piedmont, okres Berkley, úterý 17. prosince. Jel jsem k p. Nourseovi. Byl velmi překvapen, že mne vidí, domníval se, že jsem pryč. Trvá na tom, abych s ním strávil vánoce.

Středa 18. prosince. Krajně nešťasten, každý zde je pilně zaměstnán, jen já žiji bez užitku, ledaže by jím bylo jídlo a pití. Tato početná rodina má potěšení ze vzájemné společnosti a konverzace. Zjevná harmonie, mír a klid, které mezi nimi vládou, ve mně vyvolávají velmi chmurné myšlenky a činí mne zoufalým. Všichni dělají, co je v jejich silách, aby mne povzbudili a čas mi příjemně ubíhal. Slečna Kitty Nourseová není v tomto úsilí mezi posledními. Je jednou z nejrozumnějších, nejpříjemnějších a nejlépe vychovaných dívek, které jsem po svém odjezdu z Anglie potkal; k tomu se pojí pracovitost, šetrnost (což je kolem a kolem ctnost v této zemi velmi vzácná), vtip, dobrá povaha a hezký vzhled. To vše dohromady z ní činí důvěryhodnou a příjemnou společnici; kdybych měl v životě stálé místo a neměl nic doma, mohl bych se považovat za šťastného. Rozhodl jsem se zítra dům opustit, abych zabránil vpádu nějaké nevhodné vášně.

Čtvrtek 19. prosince. Jel jsem s p. Noursem prodat koně, majetek zesnulého p. Jacoba Kite, kterého loni v létě zabili čerokijští indiáni. Proдали jsme ho překvapivě draze; kůň, kterého bych v Anglii koupil za 10 liber, se prodal za 40 liber. Jel jsem s p. Gibbem domů. P. Nourse se zdál uražen, ale nezná mé pravé důvody. Jsem nucen mu zalhat.

Pennyroyal Hill, okres Frederick, Virginie, pátek 20. prosince. Jel jsem k p. Reynoldsovi, obědval u něj. Vrátil se k p. Gibbovi.

podobně míněn batalion vytvořený v Marylandu v létě 1776 na základě Washingtonovy žádosti Kongresu o navýšení stavu vojska.

Sobota 21. prosince. U p. Gibbse. Přišel sem p. Perry, gentleman z Marylandu, který tu koupil panství.

Neděle 22. prosince. P. Gibbs, p. Perry a já jsme obědvali u doktora McDonalda. Velmi zdvořilý gentleman.

Pondělí 23. prosince. Obědval jsem u p. Reynoldse a strávil u něj odpovědně.

Úterý 25. prosince. U p. Gibbse. Instruoval jsem jeho dělníky, jak sestrojít čerpadlo pro palírnu.

Středa 25. prosince. Vánoce, ale v této zemi je kromě Němců skoro nikdo nedrží.

Čtvrtek 26. prosince. Včera v noci napadal sníh na dvě stopy vysoko. Je to největší nadílka sněhu, kterou jsem v této zemi viděl.

Pátek 27. prosince. Obědval jsem u p. Reynoldse s panem a paní Gibbovými a s p. Perrym. Strávili jsme příjemné odpoledne. Podle některých svědectví padl generál Lee do zajetí, což potěšení ještě zvýšilo. Je to ze soukromého dopisu a nemám nejmenší pochyby, že je to pravda.

Neděle 29. prosince. Po dva dny jsem měl velkou bolest v hrudi a na boku. Obávám se zánětu pohrudnice.

Pondělí 30. prosince. Mnohem lépe. Jel jsem s p. Gibbem do Winchesteru. Novinka, že generál Howe se stáhl do Brunswicku, Washington na něj zezadu dorážel, zajal mnoho vojáků a pořádně mu zatápěl.

Úterý 31. prosince. Je to poslední den starého roku, který jsem prožil hůř než v egyptském otroctví. Nemám žádné vyhlídky, že se má situace vbrzku změní. Den jsem strávil u p. Reynoldse.

|1777|

Středa 1. ledna 1777. První den nového roku, který – jak se obávám – prožiji stejně bezcílně jako dva minulé. Jsem teď v nepříjemné a překérní situaci. Nesmím dělat nic, čím bych si vydělal na chleba, nemohu se vrátit do vlasti. Mé prostředky k obživě závisejí na rozmarech a vrtoších přátel. Mám strach, že kvůli svým politickým zásadám mohu jít každým dnem do vězení, a není vyhlídky, že letos ta rebelie skončí. Jsem rozhodnut při první příležitosti uprchnout. Strávil jsem den velmi šťastně s p. Gibbem a několika jeho přáteli, tančili jsme a rozjařili se, jak jen nám whisky, punč a dobrá společnost dovolily.

Čtvrtek 2. ledna. Strávil jsem den u p. Reynoldse.

Pátek 3. ledna. U p. Gibbse. Rány osudu a současný život vagabunda způsobují stísněný stav mysli.

Sobota 4. prosince. Odjel jsem od p. Gibbse, který se ke mně choval s nejvyšší laskavostí a pohostinností a trval na tom, abych se k němu vrátil a předtím, než odjedu ze země, s ním strávil měsíc. Oběd u p. Francise Willise. Přešel jsem řeku Shanandoe a Modré hory, večer jsem dorazil k p. Williamu Neilsonovi.

Scotland, okres Loudoun, Virginie, neděle 5. ledna. Náhodou má p. Neilson zrovna narozeniny, stejně jako já. Strávili jsme je tak šťastně, jak jen situace dovolila. V politických věcech se shodujeme, což je ještě příjemnější.

Pondělí 6. ledna. Novinka, že v Trentonu v Jersey zajal Washington 700 hesenských. Snad je to lež. Odpoledne jsem také slyšel, že se zmocnil šesti mosazných kanónů.

Úterý 7. ledna. Novinky jsou potvrzeny. Nálada lidí se úplně změnila. Před několika dny věc vzdávali jako ztracenou, poslední úspěch misky vah zvrátil a teď jsou zase všichni pobláznění svobodou. Minulý týden nemohly party verbířů už nikoho získat (jedine když je vykoupili od pánů) a teď muži přicházejí v celých kumpaniích. Mor sper převlékače kabátů i s hesenskými zbabělci. To jim vlilo do žil novou odvalu; přišla pomoc v nouzi a budou ve válce pokračovat snad další dva roky. Vzpamatovali se z paniky a nyní nebude snadné uvrhnout je znovu do zmatku. V každém okrese na kontinentu se sbírají kumpanie dobrovolníků a v několika měsících budou ti lotři silnější než kdy předtím. K dobrovolníkům se hlásí dokonce i pastoři a bubny či hromobitím – nazvěte to, jak chcete – z kazatelen svolávají prokletými žvásty všechny do zbraně. K čertu s nimi se všemi.

Středa 8. ledna. Je to nanejvýš nešťastná země. Všechny životní potřeby jsou za přemrštěné ceny, některé nelze dostat ani za peníze. Chudí lidé jsou skoro nazí. Kongres nebo Výbor pro bezpečnost nebo jiný z těch pekelných orgánů vydal nařízení, že každý, kdo je natolik šťastný, že má dva kabáty, musí jeden dát nahým vojákům. Obilí se teď prodává za dobrou cenu díky tomu, že z velkého množství se pálí alkohol a jen málo zrna zůstává v půdě. Jsem si jist, že hlad vypukne stejně brzy jako válka.

Sobota 11. ledna. Tři dny je velmi chladno. Z nedostatku zaměstnání jsem úplně zpitomělý.

Neděle 12. ledna. Novinka, že lodi *Slebers* se zmocnily 30 000 kusů oděvů, které byly určeny pro naše vojáky na zimu. Věřím, že je to lež; poslouží však záměru těch darebáků, že se totiž lidé budou hlásit k odvodu.

Úterý 14. ledna. Zpráva, že Washington úplně rozdrtil naši armádu a ti nemnozí, jimž se podařilo uniknout, museli hledat útočiště na palubě lodí. To musí být určitě lež.

Středa 15. ledna. Jednají se mnou mimořádně laskavě a ve společnosti p. Neilsona jsem šťasten, ale rmoutí mne pomyšlení, že takové nezasloužené laskavosti se mi dostává od úplného cizince a téměř jistě nebude nikdy v mých silách, abych mu ji splatil.

Čtvrtek 16. ledna. Zítřej chci jet do Leesburgu. Všude jsem nešťasten. Poslední novinky zvyšují mou úzkostnou touhu být doma, kde budu mít snad příležitost, abych se těm zlosynům pomstil.

Leesburg, okres Loudoun, Virgínie, pátek 17. ledna. Odjel jsem od p. Neilsona, dorazil do Leesburgu do mého starého útulku. Obědval jsem s p. Kirkem a strávil s ním večer; prosil mne, abych mu udělal model beranidla pro stavbu mola. Nedávný úspěch způsobil, že věří, že velmi brzy budou volně obchodovat s celým světem. Tak nestálý je běh lidských věcí; před šesti týdny tito gentlemani lamentovali nad nešťastnou situací Američanů, litovali ubohé kondice jejich tolik milovaného generála a soudili, že nedostatek jeho dovedností a zkušeností ve válečném umění je přivede na pokraj zkázy. Krátce, vše bylo pryč, vše ztraceno. Nyní se misky vah zvrátily a Washingtonovo jméno je vynášeno do nebes. Alexandr, Pompeius a Hanibal byli ve srovnání s velkolepým Washingtonem pouhými vojevůdci-trpaslíky. Ubohý generál Howe je v každé společnosti vysmíván a moji krajané tupeni. Musím to denně poslouchat a nesmím na jejich obranu ani špetnout. Způsobili to ti zat---cení hesenští; mor na toho darebáka, kterého prvního napadlo je sem poslat.

Sobota 18. ledna. Oběd u p. Kirka. Vedu naprosto bezcenný, líný život a nemohu si nijak pomoci.

Neděle 19. ledna. Strávil jsem ji stejně jako všechen svůj čas, tedy nicneděláním.

Úterý 21. ledna. Připravuji si materiál pro model.

Čtvrtek 23. ledna. Zvědavost a společnost mne přiměly strávit večer na místě s dosti pochybnou pověstí. Výjevy, které jsem tam viděl, mi snad poslouží někdy jindy a někde jinde.

Pátek 24. ledna. Z nařízení velkého Výboru pro bezpečnost se lidem prodává čtvrtka soli za 6 pencí. Každý člen rodiny, který podléhá zdanění,⁸¹ má

81 V orig. *tithable*, jedná se o různé typy daní, především církevní, která byla v anglikánské Virgínii povinná, případně další daně k obecně prospěšným účelům. Platili ji všichni muži a ženy ve služebném postavení.

nárok na jednu čtvrtku, ne víc. Zdá se, že i to lidi těší. Myslím, že jsou všichni blázni.

Sobota 25. ledna. Zaměstnán modelem, jsem sám sobě truhlářem i kovářem.

Neděle 26. ledna. Oběd s p. Kirkem. Přišlo sem jedenáct anglických zajatců, všichni zde mají být ubytováni, samí vojáci. Byl jsem vyzván, abych nad nimi držel stráž, ale rozhodně jsem odmítl. Domnívám se, že je to dílo Výboru, ale jsem rozhodnut jít raději do vězení, než abych hlídal anglické zajatce.

Úterý 28. ledna. Dokončil jsem model, který funguje velmi dobře. Je (v poměru) palec ku stopě, vypočítaný tak, aby jeden muž zdvihl 1000 liber váhy do výšky dvaceti stop, které dopadnou na hlavu beranidla. Znovu vyzván, ale odmítl jsem jít.

Středa 29. ledna. Kapitán městské domobrany mi dovolil, abych se objevil na stráži. Ke svému velkému překvapení jsem shledal, že jeden ze strážných je p. John Gee, který se oženil s Nancy Worringtonovou.

Čtvrtek 30. ledna. Novinka, že Yankejeví znovu dobyli Fort Washington.

Pátek 31. ledna. Novinka, že Angličané opustili New York, ale věřím, že je to lež. Kdyby to všechno byla pravda, mají *Sleber* stálou přízeň štěstěny, což je dost divné.

Sobota 1. února. Obědval jsem s p. Gee a p. Hughem Neilsonem a strávil s nimi večer. P. Gee mi řekl, že se usadil v New Yorku jako obchodník a na začátku těchhle potíží dal najevo své názory, čímž se stal pro lid škůdcem. Když vešlo ve známost, že generál Howe zamýšlí vypravit se do New Yorku, byl mezi královými přáteli velmi agilní a shromáždil kumpanii rangerů⁸² pod proslulým majorem Rogersem. Ještě před příjezdem generála Howea do New Yorku se o tom dozvěděl Výbor; chytila ho lůza, nosili ho po městě na špičaté žebřině, pořezali ho nožem a zmlátili klacky. Potom ho na tři dny zavřeli do sklepa nebo temnice a nechali bez potravy; nato ho převezli do Morristownu v Jersey a odtud (při příchodu naší armády) do Filadelfie. Z Filadelfie do Baltimoru, kde se ve velkém zmatku dostal mezi jejich vojáky a teď je přidělen k 71. regimentu jako účetní. Je v bídném stavu, oblečením sotva přikryje nahotu a je velmi špinavý. Dal jsem mu košili, loveckou halenu, kabát a přikrývku, protože v celém pluku mají jen tři deky. P. Neilson mu dal kůži na jezdecké kalhoty a já mu je nechám udělat.

82 *Rangers* v koloniálních dobách byly svépomocné jezdecké hlídky, které vykonávaly strážní a pořádkové úkoly zejména ve vnitrozemí, odtud někdy nepřesný převod hraničář.

Neděle 2. února. Novinka, že Washington a jeho myrmidoni⁸³ porazili v Prince-townu v Jersey naše početné oddíly. Je velmi divné, že by v Prince-townu byl vůbec někdo z naší armády, když se uvádělo jako fakt, že všichni byli zahnáni na lodí.

Úterý 4. února. Moje domácí nemá čím topit a k jídlu nic, co by bylo hodné křesťana. Je opravdu těžké platit týdně 12 šilinků, když nedostanu to, co potřebuji k životu. Jsem rozhodnut jít ke kaptn. Douglasovi.

Středa 5. února. Část večera jsem strávil s p. Gee u *Křivého polena*. Obávám se, že je ochlasta. Je-li tomu tak, je to s ním na pováženou. Na pokoj ke mně přišel p. Cavan s úmyslem dát si doušek. Než odešel, pořádně se rozjařil. Je to poprvé, kdy jsem ho viděl v lihu.

Čtvrtek 6. února. Obědval jsem u p. Kirka s kaptn. Wm. Sanfordem, důstojníkem kontinentální armády. Novinka, že byla znovu dobytá pevnost Lee.

Pátek 7. února. Odejel jsem z Leesburgu ke kaptn. W. Douglasovi.

Garralland, okres Loudoun, Virgínie, neděle 9. února. Obědval jsem se sirem Thomasem Masonem, který leží s podagrou. Po tři dny žádné novinky. Metodistické kázání. Večer jsem měl s pastorem dlouhou diskusi o Nové víře, jak to nazývá. Shledal jsem, že je to rozumný muž, ne tak bigotní jako někteří z nich.

Neděle 16. února. Za posledních šest dní jsem přečetl víc náboženských autorů a vedl víc diskusí o náboženství než za celý předešlý život. Kaptn. Douglas dělá, co může, aby mne obrátil na svou víru, ale neshledal jsem, že by Whitefieldova cesta do nebe byla být jen o píd' lepší nebo kratší než cesta Martina Luthera.⁸⁴ Zůstanu tedy u názoru, v němž jsem byl vychován.

Úterý 18. února. Novinka, že v zátocě jsou tři lodi Jeho Veličenstva. Jsem rozhodnut jít co nejdříve na palubu jedné z nich, hned jak se naskytne příležitost.

Pátek 21. února. Tři dny v Garrallandu. Další náboženské diskuse se stejným účinkem.

Sobota 22. února. Jel jsem do Leesburgu, oběd u p. Kirka. Novinka, že zajali Washingtona; příliš dobrá, než aby to byla pravda. Večer jsem se vrátil do Garrallandu.

83 V řecké mytologii válečníci provázející Achillea do Tróje, přeneseně lidé plnící bezmyšlenkovitě rozkazy.

84 George Whitefield (1714–1770), původně anglikánský duchovní, spolu s Johnem Wesleyem zakladatel metodistické církve a jeden z iniciátorů tzv. velkého probuzení, vlny náboženské obrody v britských koloniích v Americe ve 40. letech 18. století.

Neděle 23. února. Potvrzena zpráva, že lodi jsou v zátocce. Mé postavení zajatce na čestné slovo brzy skončí a ukážu těm darebákům záda.

Pondělí 24. února. Šel jsem s kaptn. Douglasem a jeho rodinou do města na metodistické shromáždění. Poručík Ancram mne informoval, že se nejspíš dostanu do potíží, protože jsem šířil zprávu o Washingtonově zajetí. Mohu dát svým autorům sbohem. Oběd u p. Rispese.

Úterý 25. února. Čekám, že dnes bude metodistické shromáždění. Společnost či kongregace kňourajících a naříkajících pokrytců se sešla, ale kazatel je zklamal. Je mi líto, že se kaptn. Douglas nechal těmi náboženskými žvásty napálit. Má dobrou kuchyň i povahu, ale nechá se snadno svést a v náboženském smýšlení je dosti nestálý. Vždy se s těmito bibli přežvykujícími štváči rád setká a baví se s nimi; a dokud jim bude jeho dům otevřen, budou na něj dorážet stejně urputně, jako prý ďábel doráží na jejich shromáždění. Je to ta nejhluchnější parta chlápků, jakou jsem kdy slyšel. Místo aby prosazovali argumenty, zvyšují hlasy.

Čtvrtek 27. února. Dnes jsem se dlouho bavil s jedním z jejich pastorů. Je jedním z nejschopnějších bigotních štěňat, s nimiž jsem se kdy potkal. Díky jeho nezměrné laskavosti by si mne sám starý Pluto vyžádal do podsvětí.

Pátek 28. února. Na dnešek ustanovil Velký sanhedrin den půstu jako díkůvzdání za poslední úspěchy a modlitbu za další. Je nařízeno, že ho všichni musí dodržet. Každý jde do kostela nebo do modlitebny. Já ne. Připomíná mi to časy Olivera Cromwella.

Sobota 1. března. Jel jsem s kaptn. Douglasem a p. Flemmingem Pattersonem navštívit p. Josiaha Claphama. V nynějším zřízení je poslancem, okresním plukovníkem a smírčím soudcem. Je to Angličan z Wakefieldu v Yorkshire, doma hodně zadlužený a tady přirozeně zuřivý *Sleber*. Stal se velmi populárním, když zřídil manufakturu na pušky, ale je prabídně vedena. Jeho žena je v okrese proslulá jako porodní bába, ale měl bych ji mnohem raději, kdyby udržovala dům ve větší čistotě. On má velmi dobrou plantáž, přičemž i ta nejmenší dovednost ho ve spolku ignorantských Němců, kteří jsou jeho sousedy, činí populárním. Špinavec v osobě i zásadách. Večer jsem se vrátil do Garrallandu.

Neděle 2. března. Tento týden žádné novinky. Zítřa chci jet do Leesburgu; kdybych tu zůstal déle, asi bych byl příčinou neštěstí jedné členky rodiny, i když z mé strany zcela neúmyslně a z její nedobrovolně. Ode mne, k němuž se tato příjemná rodina zachovala tak laskavě, by to bylo neodpustitelné a nevděčné.

Leesburg, Virginie, pondělí 3. března. Odjel jsem do Leesburgu. Viděl jsem přehlídku pluku kaptn. Wm. Johnstona, spolek zlotřilých čeledínů a trestanců, právě vykoupených od jejich pánů. Otrhaná sebranka. Kaptn. Douglas se na mne hněvá, že jsem opustil jeho dům, ale nezná příčinu.

Úterý 4. března. Měl jsem smůlu a urazil jsem jednoho člena Výboru, když jsem při představování nepolíbil jeho dceru. Jak mne informovali přátelé, staříka to tak urazilo, že poslal několik zvěďů, aby sledovali vše, co dělám. Jestliže odhalí cokoli velezrádného (jak to s potěšením nazývá), požene mne okamžitě před soud. Je mi líto, že jsem té ošklivé žábě⁸⁵ nedal pusu a neunikl tak zlobě toho ukřičeného hňupa. Nebudu-li opatrný, toto léto se pryč nedostanu.

Čtvrtek 6. března. Vymýšlet plány, jak se dostat z tohoto nenáviděného místa, je jako stavět vzdušné zámky. Chci jet do Alexandrie, zda bych mohl dostat odškodné za svůj kabát a zkasírovat menší půjčky, které tam mám. Snad se nakonec stane něco v můj prospěch.

Pátek 7. března. Opustil jsem Leesburg, oběd v Mojžíšově hostinci. V Alexandrii jsem se ubytoval u p. Flemminga.

Sobota 8. března. Ráno jsem šel k pí Hawkinsové kvůli kabátu, napadl mne její syn, pobočník v armádě *Sleber*. Nazval mne torym a nejhoršími jmény, které si to štěně dokázalo vymyslet, a já jsem se nemohl ohradit. V případě sebemenší hádky by bylo mým osudem vězení. Za kabát jsem nicméně dostal deset dolarů a byl jsem rád, že jsem vůbec něco dostal. V této zemi neexistuje právo ani spravedlnost. Obědval jsem u p. Flemminga Pattersona, který je poctivý Skot. Ubytován v Mojžíšově hostinci.

Neděle 9. března. Včera v noci mne velmi vyrušovalo vzdychání metodistického pastora, který spal ve vedlejším pokoji. Na oběd v Leesburgu. Četa vojáků, naverbovaných v okrese, pochodovala z města ven směrem k Jersey.

Pondělí 10. března. Zasedání soudu. Několik verbířských komisí, ale získali jen velmi málo mužů. Okres i celá země jsou velmi řídko osídleny. Dnes jsem se vyhýbal společnosti, jak jen možno. Odpoledne přišli ke mně do pokoje plukovníci Green a Greyson s p. Masonem, aby se podívali na model beranidla, který se jim tak líbil, že mi nabídli místo kapitána-technika v jejich armádě, což by spolu s naturáliemi obnášelo tři dolary denně. Složili mým mechanickým dovednostem mnoho nadšených poklon a snažili se mne vši mocí přesvědčit, abych se účastnil ušlechtilého boje za svobodu, jak to s obli-

85 V orig. *jade*, což může znamenat i mnohem hrubší označení pro dívku.

bou nazývají. Omluvil jsem se se vsí zdvořilostí, které jsem byl schopen nebo spíš na kterou jsem se v tu chvíli zmohl. Řekl jsem, že nesnesu pomysleni zdvihnout zbraň proti rodné zemi, že si velmi vážím pocty, kterou mi prokázali, ale musí mi prominout, že jejich nabídku nepřijmu, protože se to neslučuje s mými současnými city. Učinili mi noblesní poklonu ohledně mé stálosti a rozhodnosti promísenou několika hořkými úvahami o mých krajanech, které mne dosti podráždily.

Úterý 11. března. Zpráva, že poblíž Brunswicku pobili *Sleber* 500 Angličanů a ztratili jen dva muže. To musí být určitě lež.

Středa 12. března. Obědval jsem v hostinci s kaptn. Wm. Johnstonem, za oběd a dva punče jsem zaplatil 8 šilinků a 6 pencí. To si mohu jen stěží dovolit, ale je velmi důležité udržovat zdání.

Čtvrtek 13. března. Uvažuji o tom, že půjdu mezi indiány; buď mezi nimi budu žít, dokud se ty spory nevyřeší, nebo proniknu přes indiánské území do Kanady. To by bylo provázeno mnoha nepřijemnostmi a nepohodlím. Jít do Kanady bez dostatku peněz by nemělo smysl, ledaže bych se nechal odvést jako řadový voják. Do toho se mi nechce. Jsem rozhodnut jít k indiánům a žít mezi nimi; mám jistotou, že budu šťasten. V této situaci se stydím jet domů a také se toho obávám. Ačkoli jsem se svému neštěstí nemohl vyhnout, vím, že by mne kritizovali za špatné chování.

Pátek 14. března. Jel jsem ke kaptn. Douglasovi. Viděl jsem, jak se dělá cukr z javorové šťávy.⁸⁶ Vaří ji, dokud se vodní složka neodpaří a na dně nádoby zbude cukr. Brzy na jaře dají čtyři galony vody libru (cukru). Podobá se cukru muskovado,⁸⁷ ale myslím, že není tak sladký.

Sobota 15. března. Obědval jsem s p. Masonem, který mi slíbil veškerou pomoc při návratu domů. Navrhl, že mi dá doporučující dopis pro virginského guvernéra, aby mi dovolili odebrat se na palubu jedné z válečných lodí v zátoce. To je pravděpodobně nejlepší způsob, jak se dostat domů, ale pokusím se o to až příští měsíc. Je příliš chladno na to, abych zůstal na palubě bez kvalitnějšího a teplejšího oděvu, než teď dokážu sehnat.

Neděle 16. března. Poslechl jsem si kázání reverenda Davida Griffitha. Politický proslov, nic jiného se také nedalo čekat. Večer jsem strávil v hospodě s p. Cleonem Morem, p. Kirkem a kaptn. McCabem, ale opustil jsem je ve vsí slušnosti tak brzy, jak to jen šlo. Hospoda podporuje výstřednosti.

86 Jedná se o druh javoru tzv. cukrového (*acer saccharum*), který roste v severní Americe, používá se na výrobu javorového sirupu.

87 Surový (nerafinovaný, hnědý) cukr z třtiny s vysokým podílem melasy.

Pondělí 17. března. Šel jsem s p. Henry McCabem na oběd k p. Williamu Eley, senátorovi za tento volební obvod. Pí Eley se s námi bavila velmi noblesně, p. Eley nebyl doma.

Úterý 18. března. Oběd u kapt. Douglase. Večer jsem strávil v hospodě s plukovníkem Angusem McDonalodem, který mne informoval, že vyrazili indiáni a u Fort Pitt zabili několik lidí. Toto léto tam nemohu jít.

Scotland, okres Loudoun, Virginie, středa 19. března. Opustil jsem Leesburg a jel k p. Neilsonovi. Byl tam p. Griffith se svou dámou a nějaký velmi zuřivý *Sleber*. Je doktorem a kaplanem u jednoho z jejich regimentů.

Sobota 22. března. U p. Neilsona. Mezi lidmi velký nepokoj a šeptanda kvůli tomu, že nutí mladíky do armády. Nyní začínají lidé pociťovat důsledky nezávislé vlády a vzdychají pod ní, ale nemohou si pomoci, protože většinou nejsou ozbrojeni. Dej bůh, aby to tak pokračovalo a jejich zmatek rostl.

Leesburg, Virginie, neděle 23. března. Odejel jsem od p. Neilsona, jel do města a zastal p. Kirka ležet s podagrou. Chce, abych naučil jeho dělníky sestrojít čerpadlo, které by pracovalo na principu kyvadla. Přislíbil jsem to tomuto gentlemanovi, který má nárok na mou nejvřelejší vděčnost a jemuž jsem za mnohé zavázán.

Pondělí 24. března. Ráno jsem s pruským tesařem a dvěma černochoy začal pracovat na čerpadle. Jel jsem na pilu, abych opatřil potřebné dřevo. Oběd u p. Eley; slečny Eleyovy jsou velmi rozumné, ale žádné omračující krásky.

Úterý 25. března. Obědval jsem u kapt. Douglase a dohodl se s jedním mužem, že mi opatří pár koní do Williamsburgu. Chci se vypravit 10. příštího měsíce. Dokud nejsem na hřbetě koně, nemohu ničeho dosáhnout.

Středa 26. března. Ráno jsem se dostal do strašné mely. P. Deana napadlo v jeho obchodě šest kočí, všichni vyzbrojeni biči. Volal mne na pomoc. Popadl jsem klacek a srazil dva na zem, když mi přišel na pomoc p. Cavan. Vypukla všeobecná rvačka. Byli jsme čtyři na šest a měli jsme výhodu ve zbraních, když už ne v počtu, a dali jsme jim pořádnou nakládačku. Jednomu z nich zlomil Cavan ruku a jinému jsem rozštípl lebku na šest palců, dalšího jsem řádně dorubal. Zmocnili jsme se dvou útočníků. P. Dean je velmi vážně zraněn, několikrát omdlel ztrátou krve. Ti dva se zaručili, že se již budou chovat slušně a zaplatí doktora a veškeré ostatní náklady, což podle mého vyjde na šest liber. Muž, kterého jsem vážně poranil, mi dělá starost.

Čtvrtek 27. března 1777. Včerejší rány mne trochu bolí. P. Dean je vážně zraněn a v posteli. To jsou sladké plody nezávislosti. Lidé se stávají stále drzejší, a když se mlčky nepodrobíš každému napadení nebo příkazu, který pova-

žují za správný, okamžitě tě nazvou tory a myslí si, že když máš takové stigma, mají právo vymlátit ti mozek z hlavy, ba dokonce to považují za zásluhu.

Pátek 28. března. Zaměstnán vedením dělníků při konstrukci čerpadla; shledal jsem, že to jsou naprostí ignoranti. (Mem. Nikdy nezaměstnávej černocho, pokud můžeš dostat bělocha). Zdejší lidé se slepě řídí vlastními metodami.

Sobota 29. března. Zprávy, že Angličané opustili Brunswick, ale věřím, že je to lež. Washington, který je letos diktátorem, nařídil, aby (ve Státech, jak se nazývají) bylo naverbováno šest batalionů pod názvem garda nebo Washingtonova osobní garda. Připojeny k 88 batalionům kontinentálního vojska vytvoří početnou armádu, ale jsem si jist, že s náborem tolika mužů budou mít potíže. Kdyby nátlakem, odvody nebo jinými prostředky tolik mužů shromáždili, zemi to povážlivě uškodí a velmi pravděpodobně nastane hlad.

Neděle 30. března. Vyslechl jsem dobré kázání reverenda Griffitha.

Pondělí 31. března. Ve městě velká výtržnost mezi anglickými zajatci a Yankeji. Jakýsi skotský krejčík, nyní praporčík domobrany, zuřivec, trapič a darebák, stoupenec Whitefielda, s některými zajatci špatně zacházel.

Sobota 5. dubna. Celý týden zaměstnán čerpadlem, které jsem dnes večer dokončil k naprosté spokojenosti p. Kirka. Je to první kus tohoto typu v zemi. Lidé, kterých přicházejí davy, aby ho viděli v činnosti, na to zírají s údivem a překvapením. Těší mne, že funguje tak dobře, nikdy jsem takto sestrojené čerpadlo neviděl.

Pondělí 6. dubna. Večer jsem strávil s p. Masonem. Jeden přítel mne informoval, že dva špioni neustále sledují, co dělám, a předtím, než odjedu, má být moje truhla násilím otevřena a papíry prohledány. V tom ale ty darebáky zklamau.

Pondělí 7. dubna. Přípravy na cestu do Williamsburgu. Senátor p. William Eley slíbil, že mi dá dopis pro guvernéra. To by mohlo být užitečné.

Úterý 8. dubna. Opustil jsem Leesburg, obědval u p. Neilsona, jehož rodina má neštovice. Večer u p. Gibbse.

Středa 9. dubna. Strávil jsem odpoledne u p. Reynoldse. V každém domě je kolovrátek a vochlovnice, v těchto dvou okresech vyrobí rodiny více hrubého plátna, než spotřebují. Několik lidí dělá plátno velmi jemné, v osnově tři- náct nebo čtrnáct set vláken, ale neumějí ho dobře vybělit.

Čtvrtek 10. dubna. Obědval a bydlel jsem u p. Reynoldse.

Pátek 11. dubna. Odjel jsem od p. Reynoldse, snídal s p. Gibbem, jehož opouštím s lítostí; je to přátelský, pohostinný a poctivý člověk. Oběd

u p. Nourse, který mi dal dopisy pro několik jeho přátel v Anglii a jeden pro lorda Brownlowa Bertyho. Jeden dopis mi svěřila do péče také slečna Nourseová a musel jsem jí slíbit, že pojedou-li do Londýna, doručím ho osobně. Cítil jsem opravdu naléhavou potřebu dát sbohem této šťastné rodině, v níž panuje tolik pohody, přívětivosti a harmonie, že se bojím, že něco podobného již nikdy neuvidím. Zkrátka takto si představuji štěstí, pokud lze soudit zvnějšku. P. James Nourse junior se mnou jel do města, strávil se mnou večer a ubytoval se se mnou. Má velmi dobrou povahu, ale není tak citlivý jako jeho sestra. Škoda, že celá rodina jsou *Sleber*.

Sobota 12. dubna. Přípravy na odjezd. P. George West nabízí, že mi půjčí svůj lehký klusácký dvoukolák, pro příhodné cestování jsem si pořídil malý kufr. Zpráva, že ve Filadelfii pověsili muže, který měl ve službách lorda Howea najímat lodivody na Delaware.

Neděle 13. dubna. Část dne jsem strávil s p. Masonem; slíbil jsem, že si s ním budu dopisovat, dostanu-li se domů a tyto třenice pominou. Z toho, že tuto zemi opouštím, jsem šťasten a zároveň nešťasten, což vypadá jako paradox. Jsem šťasten, že opouštím zemi, kde na mne každý hledí s žárlivostí a nedůvěrou a kde jsem žil tak dlouho v bídné a neustálé nejistotě. Utratil jsem peníze a strávil nejcennější část života netečně, bez nějakého cíle nebo vyhlídky na něj, ledaže bych opustil cestu cti, spravedlnosti a vděčnosti a stal se ze mne otcovrah, vzbouřenec, zabiják, lupič a otevřený nepřítel země, která mne zrodila. Toho se má duše hrozí. Raději budu hladovět nebo žebrat a krást a budu za to pověšen, než abych přijal nejvyšší výnosné a čestné místo, které mi mohou nabídnout. Na druhé straně jsem nešťasten, že moje úmysly zůstaly nenaplněny a skončily fiaskem; všechny mé milované a tak dobře vymyšlené plány „zmizely jako nehmotná látka vidin“⁸⁸ a zanechaly za sebou vrak. Myslím, že se klidně mohu srovnávat s vrakem; všechny mé ideální představy o štěstí a hojnosti jsou zcela rozdrčeny a ukázaly se jako neuskutečnitelné. Moje současná situace je blížká nuzotě a naděje, že se z ní sám dostanu, je krajně nejistá. Jsem zcela závislý na bandě darebáckých uzurpátorů, kteří si myslí, že se ze svých činů nikomu nezodpovídají. Moje současné živobytí zcela závisí na vrtoších a rozmarech jediné osoby, která se, jak vím,

88 Jedná se o dosti věrnou parafrázi (v orig. *vanish like the baseless fabric of a vision*) promluvy Prospera z první scény IV. dějství hry Williama Shakespeara *Bouře* (1611):

And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capp'd towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Ye all which it inherit, shall dissolve

řídí pouze svými zájmy. Mohu tedy očekávat jeho pomoc jen tak dlouho, dokud je v souladu s jeho zájmy. Když to shrnu, není to ani z poloviny tak uspokojivé jako vrátit se do rodné země v chudobě a hadrech a pak muset jít žebrot jako nějaký kriminálník, abych splatil dluhy, do nichž se nyní uvazuji a které jsem nucen si sjednat, než se vydám domů. Mé chování pak bude ze strany přátel vystaveno jedovatostem, úsměškům a sarkasmu. Ať za to mohu nebo ne, byl jsem neúspěšný, a tudíž každý má právo moje jednání kritizovat. Myslím, že jejich výčitky přibarví notná dávka zatrpklosti, protože jsem cestu podnikl bez jejich souhlasu. Musím se snažit, abych veškerým úštěpkům a nepřívzi štěstěny čelil mužně a trpělivě, podřídil se jim a následoval jejich rady a úsudky.

Nejsem vzdělán v žádném oboru, nemám tedy vyhlídku, že získám jmění obchodováním. A nejen to; nemám prostředky, abych vůbec v něčem podnikal. Jistě, mohu se stát vojákem a mít dobré živobytí z toho, že budu svým přátelům a krajanům podřezávat krky. To mi však mé ztrápené, jemnocitné svědomí zakazuje a já musím a chci poslouchat jeho příkazy, nebo budu navždy bídákem. Uprostřed všech potíží a trápení mám útěchu, že jsem nešťastný, ale nejsem ničím vinen snad s výjimkou toho, že jsem jednal proti radám svých rodičů. Ale kroky, které jsem podnikl, jsem jim dostatečně odůvodnil, i když musím přiznat, že mám ještě jeden pádný důvod, který jsem jim ani nikomu jinému nezmínil. A mám zadostiučinění, že můj plán měl najisto dobré základy, pokud by ovšem trvaly poměry, jaké panovaly v době, kdy jsem do této země přišel. Proklatá rebelie však všechno provždy zničila.

Jsem si jist, že v této zemi jsem s pěti sty librami mohl jako farmář žít mnohem lépe a vydělat více peněz, než v Anglii se dvěma tisíci. Zemědělství je v zárodečném stavu a cena půdy je tak nízká, že kdokoli alespoň trochu pracovitý může vydělat tolik peněz, kolik se mu zlíbí. Jako důkaz zde připojuji plán, který jsem si udělal za oněch časů, na jaře.

Výpočet jsem dělal se značně nadsazenými náklady a velmi střízlivým odhadem zisku. To se týká zvláště cen za kobyly (30 lb) a dovezeného koně; dvouletci se velmi často prodávají po 30 librách a někdy i víc, pokud by byli vhodní pro dostihy. Uvedená cena půdy je velmi vysoká. V takové rozloze stojí nejlepší půda málokdy víc než 33 šilinků za akr, i když je ze třetiny již vyklučena. V rubrice daň z hlavy jsou zahrnuty všechny druhy daně: církevní, chudinská a silniční, s výjimkou kvitrenty, která se platí lordu Fairfaxovi jako vlastníkovu Severní šije. Hodnota chlévské mrvy je tu neznámá; pokud ji mají,

ODHAD NÁKLADŮ A ZISKU ZE STATKU O ROZLOZE 500 AKRŮ V OKRESE
FREDERICK NEBO BERKELY VE VIRGÍNII (VE VIRGINSKÉ MĚŇĚ).

Cena	libry	Šilinky	pence
500 akrů půdy po 40 š. za akr	1000		
30 chovných kobyl po 30 lb	900		
hřebec z dovozu	100		
20 krav a 10 volů po 4 lb	120		
20 kusů dvouletého dobytka po 30 š.	30		
30 bahnic (ovcí) a 20 skopců po 12 š. 6 p.	30		
5 čeledínů a 2 služky po 20 lb	140		
20 prasat po 10 š.	10		
drůbež	2		
oděv pro 5 mužů a 2 ženy po 50 š.	17	10	
1 nákladní vůz	20		
2 dvoukoláky	20		
4 pluhy po 30 š.	6		
2 brány po 40 š.	4		
Roční kvitrenta, 2 š. 6 p. ze 100 akrů		12	6
8krát daň z hlavy, 10 š. na osobu	4		
	2434	2	6

jsou příliš líní na to, aby ji využili. Jejich metodou je vyčistit kus země od porostu, první rok většinou zasejí pšenici, druhý rok indiánské zrno a tak to stále střídají po šest nebo sedm let. Pak se půda oslabí a říkají, že je vyčerpaná, nechají ji zase zarůst a klučí další kus. Za několik let se úrodnost půdy obnoví natolik, aby rodila indiánské zrno, které hojně využívají pro své otroky, koně a dobytek všeho druhu. Je z něj velmi průměrný chléb a mám za to, že pěstování

VÝNOS ZE STATKU O 500 AKRECH V OKRESE FREDERICK NEBO BERKELY
VE VIRGÍNII (VE VIRGINSKÉ MĚNĚ)

Zisk	Libry	šilinky	pence
20 ročních hříbat po 10 lb	200		
50 mých vlastních kobyľ po 4 lb	200		
10 vykrmených volů vlastního chovu po 10 lb.	100		
20 ovcí krmených tuřiny a prodaných na jaře	20		
10 volů koupených na podzim, vykrmených tuřiny a prodaných na jaře, výnos z každého 3 lb.	30		
Úroda z 30 akrů pšenice, 12 bušľů z akru po 2 š. 6 p.	45		
150 lb vlny po 1 š. 6 p.	11	5	
	606	5	
Kurs 25 %, cena ve šterlincích	1947	6	2 ½
Zisk ve šterlincích	485		

vání je pracné a nákladně. Seje se v dubnu do kopečků, kolem 1600 na akru, a až do srpna je každé dva týdny obdělávají pluhem nebo spíše motykami. V té době už má klasy a nestarají se o ně až do listopadu, kdy strhávají z lodyh listy jako píci pro dobytek na zimu. Klasy zůstávají na lodyze do Vánoc, až jsou tvrdé a suché. Tak mohou přečkat beze škody celou zimu. Rostliny dosahují výšky od 4 do 12 stop a dávají 12 až 30 bušľů z akru, podle úrodnosti půdy a péče. Do jednoho kopečku dávají málokdy víc než dvě zrna; pokud vyrazí další výhonky, zlomí je, než začnou vytvářet klasy. Někdy vysévají mezi kukuřici pšenici a úroda je vynikající. Pšenice se seje v září, musí se sít brzy, jinak by ji silné zimní mrazy zničily. Většinou dává bušľ z akru. Daří se zde velmi dobře i žitu, ječmeni, ovsu, hrachu, fazolím, konopí a lnu, a kdyby si dali námahu a půdu pořádně zorali a připravili pod zrno, dávala by vynikající

úrodu. Je vůbec s podivem, že půda rodí něco jiného než jen plevel, protože zřídka kdy orají více než dva palce hluboko a třetinu půdy nechávají nedotčenou. Viděl jsem 14 stop vysoké konopí. Nejsem v tomto oboru odborník, ale lidé, kteří tomu rozumí, mi říkali, že je stejně kvalitní jako konopí z Rigy. Je škoda, že v této části světa se pěstování konopí více nepodporuje; ušetřila by se tak spousta peněz, kterou za toto zboží každoročně platíme Rusům.

Krátce, pokud si dáte námahu s obděláním, rodí půda cokoliv. Nevidím důvod, proč by zdejší pšenice nemohla dávat stejné výnosy a ve stejné kvalitě jako většina pšenice v Anglii, jen kdyby lidé použili stejné postupy. Velmi často jsem viděl bušl pšenice o váze 60 až 63 liber. Pěstování ovšem není příliš výnosné, protože je nejistý trh. Když Rusko, Polsko a Německo neválcí, lze tam pšenici koupit levněji než v Americe; na španělských, portugalských a středomořských trzích pak tyto země přirozeně Američany podbízejí cenou. Jediný jistý trh je Západní Indie, a pokud není žádný vývoz, jsou v zemi, kde je skoro každý farmářem, nízké ceny a malá poptávka. Ale dobré ceny bude mít vždy hovězí, vepřové a koně, protože je vyvážíme na ostrovy Západní Indie a chov na maso nevyžaduje velké náklady. Ve vnitrozemí mají zvířata neomezený výběh. Kde je dostatek krmiva (což jsou žaludy, ořechy, kaštiny a veškeré divoké plodiny), prasata se vykrmí v lese, jen s trochou obilí nebo i bez něj. Když se vyženu z lesa, jsou ve velkém zabíjena, maso je nasolováno, nakládáno do sudů a posíláno do Západní Indie. Sto liber se prodává za cenu od 12 do 27 šilinků.

Zdejší vepřové pečení se nevyrovná žádná na světě, zvláště kýtám. Nejprve je potírají hnědým cukrem a nechají přes noc odležet; to z nich vytáhne vodu. Potom je naloží na deset dní až dva týdny do soli. Někdy je místo ledku potírají popelem z ořešáku, takže zčervenají jako působením ledku a dostanou příjemnou chuť. Pak je pověsí do udirny a po tři až čtyři týdny udí pomalým ohněm, přičemž topí výhradně dřevem z ořešáků. To jim dodává příjemnou chuť, kterou daleko předčí šunky z Vestfálska, a nejen to; chrání je to před plísní a uchovává po několik let, když se čas od času znovu lehce udí. Zato hovězí takto zpracované je jídlem jen velmi průměrným. Zdejší hovězí není kvalitou srovnatelné s anglickým, je tučné, ale nikoli šťavnaté. Myslím, že je na čas jít do postele.

Pondělí 14. dubna. Ten lotr, který se mnou měl jet do Williamsburgu, mne vypekl. Na tyhle líné žoldněřské darebáky není žádný spoleh. Strávil jsem večer s p. Masonem, který na mně vymámil slib, jenž zcela zvrátil moje plány a nutí mne udělat něco velmi nepřijemného.

Úterý 15. dubna. Jel jsem ke kaptn. Douglasovi a najal jiného muže, ale myslím, že mne oklame stejně jako ten první. Večer jsem strávil v Leesburgu s p. Kirkem, p. Gibbsem a kaptn. McCabem.

Středa 16. dubna. Ráno jistý p. Standhope a praporčík McIntyre z pověření Výboru nebo spíše soudu inkvizice prohledali mou truhlu kvůli velezrádným písemnostem. Ti darebáci mi ukradli váček na tabák a růžek na prach, které mi daroval indiánský náčelník kaptn. Bílé oko, příkrývku z medvědí kůže a ještě nějaké věci, které nemají velkou cenu, ale velmi nerad se s nimi loučím. Věřím, že bych je mohl dostat zpět, ale léčba by byla horší než nemoc. Myslím, že nejmoudřejší bude potichu se smířit se ztrátou a víc o ní nemluvit. K velkému štěstí jsem zachránil deník a velkou část mých písemností, a to díky věrnosti mého sluhu, který něco tušil a našel prostředky, jak je zdržet dole, zatímco jsem papíry ukryl do své cestovní přepravky s výjimkou deníku s několika bezvýznamnými poznámkami.⁸⁹ Zmocnili se ho s velkou dychtivostí a spolu s lupem ho triumfálně nesli do místnosti, kde po celý den zasedal Výbor. Jaké budou důsledky, nemohu říci. Mor na ně na všechny.

Čtvrtek 17. dubna. Výbor si dlouho lámal hlavu, ale nemohl v mých papírech přijít na nic, co by se rovnalo zradě na Amerických státech. Jsem tomu rád. Kdyby něco našli, moje situace by byla strašlivá, trestem by bylo pětileté vězení nebo pokuta dvacet tisíc liber. Musel bych přijmout první variantu, protože pokuta daleko přesahuje mé možnosti, a nic z toho nehodlám podstoupit. Při pouhém pomyslení na to se otrásám hrůzou. I myšlenka na vězení pro dluhy je děsivá, ale tyto infernální pro torye a zrádce, jak je ti darebáci nazývají, působí, že se chvěji strachem. Zatím jim unikám a snad Bůh ve své dobrotě dá, že jim uniknu pokaždé. Je-li však mým osudem, abych se stal natrvalo obyvatelem tohoto hrůzného kraje, snad snesu tu ránu jako Angličan a křesťan. Znovu jsem zklamán ohledně mých koní. Zatr---cení politováníhodní lotři všichni dohromady. Rozhodl jsem se dostat se do Hamptonu po vodě.

Pátek 18. dubna. Ráno jsem poslal svou truhlu do Alexandrie a kupodivu dorazila nepoškozená, díky mému dobrému příteli p. Masonovi. Pozval jsem p. Kirka, p. Cavana, p. Deana, kaptn. McCabea a p. Henryho McCabea, aby se mnou poobědvali, neboť je to poslední den, který hodlám v Leesburgu strávit. Všichni se mnou večereli a strávili se mnou večer a opili se namol. Teď jdu do postele u *Křivého polena*, opilý jak zákon káže.

89 Tento zápisník nazývá Cresswell *diary* a patrně si jej vedl souběžně s cílem oklamat jím případné vyšetřovatele..

Sobota 19. dubna. Vypořádal jsem své záležitosti a napsal směnku na mého otce ve výši 69 liber, 10 šilinků a 2 pence ve prospěch p. Kirka, splatnou u pánů Bromheadů ve Sheffieldu. Tolik p. Kirkovi dlužím. Jestliže nyní uniknu, nezanechám za sebou ani penci dluhu. Je tu málo Evropanů – co by tu v tomhle čase také dělali – s výjimkou těch, kdo tu obchodují, a to jsou většinou věřitelé. Opouštím Leesburg, ale nad rozloučením nepocituji žádnou lítost s výjimkou mého dobrého a váženého přítele p. Cavana, jehož si za upřímné přátelství vysoce cením. Ubytoval jsem se s p. Kirkem v Mojžíšově hostinci. Zase namol.

X. Hampton – Williamsburg – cesta do New Yorku.

Alexandrie, okres Fairfax, Virginie, neděle 20. dubna. Jel jsem do Alexandrie na oběd. Všichni lidé ve městě a regiment vojáků, kteří jsou zde ubytováni, jsou očkovaní proti planým neštovicím a myslím, že je tu také hodně těch, kteří mají černé neštovice. Nikdy předtím jsem nebyl na tak podobaném místě. Strávil jsem večer s p. Kirkem a p. T. Craftsem, s nimiž bydlím do doby, než vypluji do Hamptonu.

Pondělí 21. dubna. Nastoupil jsem cestu do Hamptonu na člunu lodivoda, za který platím 3 libry, což je o tři sta procent víc, než je obvyklé jízdné. Tolik ztrácí na ceně papírová měna. Viděl jsem Skota z Vysočiny (vojáka 71. regimentu, nyní válečného zajatce), jehož bičovali jeho druhové, protože narukoval do služeb rebelů. Je jedním z více než dvou set, kteří byli v této kolonii zajatci a dali se do jejich služeb. Jeho spoluzajatci nad ním vykonali válečný soud, nejvyšší přítomnou hodností byl seržant, a odsoudili ubožáka k 1500 ranám rákoskou na holá záda, každý den 100, dokud se počet nedovrší. Muž se dal najmout opilý a hned jak vystřízlivěl, peníze vrátil a naprosto odmítl sloužit, ale to jeho rozezlené druhy neuspokojilo.

Úterý 22. dubna. Ráno se můj vzácný přítel p. Kirk vrátil do Leesburgu. Na laskavost tohoto gentlemana budu, jak doufám, vzpomínat vždy s úctou a vděčností. Vždy se ke mně choval nanejvýš přátelsky, vlídně a pohostinně. Vždy jsem mu to vracel, jak jen jsem dokázal. Jestliže můj otec uzná mé směnky, budu mít zadostiučinění, že na mně netratil, ale velmi slušně vydělal. Jistý Collin Keir, mladý gentleman ze Skotska, se mnou má jet do Hamptonu. Neznám ho, ale zdá se být dobrý a opravdu veselý společník a dobrý křesťan. Novinka, že nyní je v delawarské zátocě devět anglických válečných lodí. Vi-

děl jsem nataženou vlečnou síť na sledě a chytilo se jich na 40 000 spolu s 300 příbuznými rybami.⁹⁰ Ty se využijí, ale sledě nechávají bez užítku na břehu kvůli nedostatku soli. Tak jsou na břehu ponechána obrovská kvanta ryb, aby shnily. Divím se, že obyvatele nepostihne nějaká nákaza z puchu k omdlení, který tento rozklad vydává. Večer jsem strávil v taverně s p. Craftsem.

Středa 23. dubna. Čekání na správný vítr. Vtírají se nepříjemné myšlenky, ačkoli dělám co můžu, abych se jim vyhnul. Večer jsem strávil s p. Robertem Muirem a p. Craftsem.

Na palubě lodivodského člunu „Sally“, řeka Potowmeck, čtvrtek 24. dubna. Kolem poledne jsme pod plachtami vypluli z Alexandrie. P. Crafts mi dal tři kýty ze zvěřiny. Zašli jsme k p. Marsdenovi, abychom dostali trochu zásob, ale nedal nám víc než jeden kus drůbeže, ačkoli jeho paní mne často žádala, abych zašel k ní domů, kdybych chtěl zásoby na moře, a že bude ráda, když mi oplatí laskavost, kterou jsem prokázal jejímu synovi p. Brooksovi na plavbě ze Západní Indie. Ale p. Brooks je mrtev, pí Marsdenová opilá a ten lootr její manžel je špatně naložený a tudíž se rozhodl, že si drůbež ponechá, snad pro Nicholase. Večer jsme za přílivu a příznivého větru spustili kotvu u Sandy Point.

Pátek 25. dubna. Ráno se při pokusu vytáhnout kotvu přetrhlo lano. Nuceni najet na mělčinu u potoka Nanjemoy. Šel jsem do Nanjemoy koupit jinou kotvu, ale nesehnal jsem ji. Obědval jsem u pí Leftwichové s mým starým přítelem p. Bayleyem. Bydlím u kapt. Knoxe, s nímž a s p. Wallacem jsem strávil příjemný večer.

Sobota 26. dubna. Rozloučil jsem se s dobrými přáteli p. Bayleyem, kapt. B. Knoxem a p. Wallacem. Jsem těmto gentlemanům nekonečně zavázán za velkou péči v době mé nemoci, když jsem přišel do této země. Všichni jsou Skotové, což je národ, který jsem tehdy neměl nijak zvlášť rád, a to díky předsudkům, které mi vštípila výchova. Učili mne pohlížet na ně jako na lidi postrádající obecnou lidskost, nešlechtné a bezzásadové. Pokaždé jsem shledal pravý opak toho všeho a musím co nejuprávněji odsoudit škodlivý vzdělávací systém, který nás učí považovat příslušníky jiného národa, jazyka a vzezření za bytosti mnohem podřadnější, než jsme my. Je to pohled nanejvýš neliberální a omezený, protože lidská povaha je neměnná napříč celou lidskou rasou, od začouzených Afričanů po světlé Evropany, a musíme tolerovat od-

90 V orig. *shadfish*, tedy sledovitá ryba; nejspíše se jedná o sledě druhu *alosa sapidissima* (placka chutná) nebo *alosa alosa* (placka pomořanská), ryby hojně ve vodách východního pobřeží Severní Ameriky, které se vytírají v řekách ústících do Atlantiku.

lišné zvyky, způsoby a výchovu. Plujeme dolů po řece. P. Keir má nějaké řízení v Cedar Point, ale vítr vane tak prudce, že se nemůžeme dostat na břeh, jinak by loď ležela až do úsvitu. Jsme tedy nuceni pokračovat do Hamptonu.

Hampton, Virginie, neděle 27. dubna. Přibyli jsme sem večer. Viděl jsem v zátoce několik lodí, ale nebyly válečné. Ubytován u *Vinného hroznu*, hostinským je Ir, jistý Dames. Je to malé ubohé město, téměř zruinované vojáky, kteří zde minulou zimu tábořili a pekelně ho zpusťovali, neboť dřevěné domy rozebrali na kusy a spálili. Všechny lačkové ohrady kolem zahrad, ploty atd. v sousedství jsou spáleny.

Pondělí 28. dubna. Najal jsem si koně a jel do Williamsburgu navštívit guvernéra a radu. Místo je položeno pro obchod dosti nevhodně, u pramene malého potoka, do města se nemůže dostat žádná loď s větším nákladem. Jsou zde 4 galéry a mnoho člunů s vesly k dispozici státu. Sídli zde kumpanie střelců pod velením mého dávného přítele kapt. Johna Lee. Ačkoli vycházíme přátelsky, myslím, že mne podezřívá, že jsem tory, ale neví, že jsem zajatcem, a já jsem mu to neřekl. V našem hostinci jsou dva Francouzi, kteří dostali armádní zakázky, ale podezírám jednoho z nich, že je Ir vydávající se za Francouze, protože ho slyším, jak neustále nadává číšníkovi anglicky nebo spíš v irské angličtině.

Williamsburg, hlavní město Virginie, úterý 29. dubna. Brzy ráno jsem se vypravil na cestu. Obědval jsem v York-townu 24 mil od Hamptonu. Je to příjemné město na řece York, která je splavná i pro největší lodi. Poblíž města je několik velmi hezkých panských domů vystavěných z cihel a zahrady založené s největším vkusem, jaký jsem v Americe viděl, ale nyní téměř zničené neukázněnými vojáky a navíc, což je ještě pozoruhodnější, jejich vlastními vojáky, strážci lidu a obránci jeho práv. Domy spálené, jiné rozebrané na topení, většina zahrad stržena a vše v nepořádku a zmatku a ani stopa po podnikání. Tento melancholický výjev plní mysl kočujícího cestovatele chmurnými a hrůznými myšlenkami. Je tu baterie 12 těžkých kanónů, aby ovládaly řeku, a je tu ubytována rota dělostřelců, ale na tak úctyhodný sbor, jakým by artilerie měla být, je na ně smutný pohled. Dojel jsem sem po obědě, jen 12 mil od Yorktownu, silnice z Hamptonu je rovná a písčitá, vede přes velké borové lesy protkané plantážemi a panskými domy. Zdá se, že půda je většínou neúrodná. Pěstuje se tabák a obilí.

Je to nejpěknější město, jaké jsem ve Virginii viděl. Je položeno mezi dvěma říčkami splavnými jen pro čluny, jedna se vlévá do řeky James a druhá do řeky York. Má jednu hlavní, asi míli dlouhou ulici, velmi širokou a rovnou

s množstvím pěkných budov; na jednom konci je Kapitol a na druhém kolej. K založení koleje darovali král Vilém a královna Marie 2000 liber a 2000 akrů půdy a povinnost platit na její podporu penci z každé libry tabáku vyvezeného do ostatních kolonií. Od té doby se uskutečnilo ještě několik donací, ale jak je ve všech veřejných seminářích běžné, byly z velké části zneužity. Kapitol je místo, kde se řeší veškeré veřejné záležitosti, schází se koloniální sněmovna atd. Obě budovy jsou cihlové, velké a elegantní. V Kapitolu je pěkná mramorová socha posledního guvernéra Batitourta⁹¹ v životní velikosti v postoji řečníka, v jedné ruce svitek pergamenu, který představuje koloniální patent, ve druhé frygickou čapku.⁹² Je vztyčena na piedestalu a ohrazena železnou balustrádou. Na přední straně podstavce je erb Jeho Excellence a nápis: „Ctihodný Norbone Berkly, baron Batitourt, dříve pobočník Jeho Veličenstva, generální guvernér kolonie a dominia Virginie.“ Na pravém boku je nápis: „S pocitem hluboké a vřelé vděčnosti Jeho Excelenci ctihodnému lordu Batitourtovi za uvážlivou a moudrou správu a na památku mnoha veřejných i soukromých ctností, které tak skvěle zdobily jeho příkladnou povahu a měly by být předány potomstvu, všeobecná sněmovna Virginie 20. července Anno Domini 1771 rozhodla jednoduše o vztyčení této sochy na paměť Jeho Lordstva“.

Pod tím: „Ať této zemi vládne moudrost a spravedlnost, lid se bude radovat a bude šťasten“. Na levém boku podstavce je následující nápis: „Ameriko, popatři na svého přítele! Opustil rodnou zemi, odmítl další počty, které pro něj měla připraveny, aby mohl zhojit tvoje rány a navrátil tomuto ohromnému světadílu klid. Virginie přináší svědectví, s jakým zápalem a starostlivostí o tyto slavné cíle usiloval“.

Na zadní straně podstavce je postava Británie s oštěpem a štítem a Ameriky s lukem a toulcem, obě drží olivovou ratolest nad oltářem s mottem: „Svornost“. Je to mistrovský kus sochařského umění a, což je velmi pozoruhodné, není ani v nejmenším zohaven, ačkoli je veřejně vystaven. Taková je úcta lidu k velkému muži. Guvernérův palác je solidní cihlová budova, ale nedělá velký dojem. Je zde jen jeden kostel, nijak velkolepý, a ve městě hádám kolem 250 domů. Ubytoval jsem se v Andersenově hostinci.

Yorktown, Virginie, středa 30. dubna. Ráno jsem vykonal návštěvu u guvernéra v paláci. Předal jsem dopisy od pánů Masona a Eley a jednali se mnou

91 Jedná se o virginského guvernéra z let 1768–1770 Norbone Berkeleye, barona de Botetourt (1718–1770); zkomolení je nejasné.

92 Vlastně královský patent, jenž byl zároveň ústavou; druhý symbol je v originále *liberty cap*, odznak revolucionářů.

nanejvýš zdvořile. Dostalo se mi cti posnídat s Jeho Excelencí, která přikázala, aby setkání proběhlo v zasedacím sále na Kapitolu. To se stalo a byl jsem velmi přísně vyšetřován ohledně mých názorů, z nichž některé jsem považoval za vhodné popřít, jiné jsem velmi nemoudře připustil. Kvůli tomu, co jsem řekl, mi nedali povolení vstoupit na palubu některé z lodí Jeho Veličenstva v zátoce, ale dovolili mi jít na palubu *Albionu*, lodi, která má plout ze Severní Karolíny k řece Nansymond pro 133 skotských gentlemanů, kteří tam na ni čekají, ale myslím, že tam nikdy nedorazí. Pokud dorazí a já se na ni nedostanu, dovolí mi ve vší velkodušnosti plavit se na jedné z jejich lodí do Francie. Je to nejvyšší instance v kolonii, nemám se tedy kam odvolat. Jsem rozhodnut riskovat plavbu. Obědval jsem ve Williamsburgu se dvěma plukovníky, 2 majory, 7 kapitány a množstvím nižších šarží. Modlitba před jídlem ústy plukovníka Incise, na vojenském obědě: zatr---cenný anglický král. Platil jsem 27 šilinků. Pro---tá vojančina a časy vůbec. Večer jsem se dostal do Yorktownu, strávil jsem ho s poručíkem Ancramem, který bydlí *U labutě*.

Hampton, Virginie, čtvrtek 1. května. Opustil jsem Yorktown, odpoledne jsem přijel do Hamptonu. P. Keir, který jel za nějakou záležitostí do Norfolk, se dosud nevrátil. Ve Williamsburgu, Yorktownu i Hamptonu je množství Francouzů, určitě vlastní většinu obchodů. Ceny všeho jsou astronomické. V Yorktownu jsem chtěl jeden list papíru, ale odmítli mi ho prodat; musel bych vzít celý arch, za který chtěli 9 šilinků. Sůl, kterou mi v době, kdy jsem sem přišel, prodávali bušl za 2 šilinky, stojí 3 libry. Plátno, jehož yard stával 3 šilinky až 3 šilinky 6 pencí, stojí nyní 30 až 37 šilinků. Vlněná látka, ať červená, zelená, hnědožlutá, modrá nebo jiné barvy vhodné na uniformu, stojí 5 – 6 liber za yard, ačkoli se běžně prodávala za 18 až 20 šilinků. Příslušné knoflíky a ozdoby za ceny, jaké se jim zlíbí žádat. Galon rumu stojí 20 až 30 šilinků, dříve dva šilinky. Cukr v homolích 12 šilinků za libru, dříve 2 šilinky – krátce všude obrovské ceny. Zvláště drahé jsou věci z dovozu díky malé hodnotě jejich papírové měny a naprostému nedostatku mincí. Večeřel jsem s nějakými Francouzi a strávil s nimi večer.

Pátek 2. května. Večer přijel p. Keir, který mne informoval, že z Alexandrie unikli angličtí zajatci. Kolem poledne sem dorazil můj starý vzácný přítel p. Cavan jen proto, aby mne viděl. Je to velký důkaz jeho úcty, když jel 300 mil, aby se se mnou rozloučil. Strávili jsme spolu velmi šťastný večer, ale skutečnost, že je nejspíš tím posledním, mi vnuká velmi chmurné myšlenky.

Sobota 3. května. Ráno jsem se s mým dobrým a milovaným přítelem p. Cavanem rozloučil. K tomuto poctivému a upřímnému mladíkovi chovám

nejvřelejší přátelství, jaké jsem kdy navázal. Snad nebesa požehnají všemu, co podniká, a ochrání ho v této bídné zemi. Bolest z rozloučení a pomyslení na situaci, v níž se mohu zakrátko ocitnout, vyžaduje veškerou odvahu, kterou s dávkou boží milosti dokáži sebrat. Najal jsem si s p. Keirem člun pro osobní přepravu do zátoky Mapsack k plukovníku Lewisovi, známému p. Keira, abychom si opatřili věci potřebné pro plavbu. Večer jsem strávil s komodorem Tolleverem, který velí zdejšími galérám, a několika francouzskými gentlemany.

Na palubě člunu *Dorothy*, zátoka Lynnhaven, neděle 4. května. Zatím děkuji Bohu za přízeň štěstěny. Dostali jsme všechny věci na palubu hodně brzy ráno a mysleli jsme, že jsme jim vyklouzli, tedy že se dostaneme do zátoky před tím, než začnou prohledávat čluny. Ale myslím, že komodor Tollevere pojal ohledně našeho úmyslu jakési podezření, neboť velmi záhy zrána přišel do našeho podnájmu a trval na tom, že si s námi dá julep,⁹³ což jsme opakovali tak dlouho, až jsme se všichni velmi rozjařili s výjimkou našeho společníka, který se velmi hněval, že nás starý komodor zdržuje. Byl jsem si jeho úmyslu velmi dobře vědom, pil jsem s ním tedy co hrdlo ráčí, nadával králi, lordu Northovi a celé britské vládě. Takové chování starého muže trochu zmátlo, ale stal se velmi přátelským a vstřícným, což jsme mu velmi rádi odpustili, protože, jak řekl, nás velmi rád uvidí na palubě, aby nám popřál šťastnou plavbu. Jak se však ukázalo, bylo to proto, aby s námi poslal stráž. Dřív než jsme se dostali na palubu, zavolal si stranou kapitána a vedl s ním dlouhý pohovor. Vrátil se s lodníkem a abychom s sebou nechali plout do Gloster Pointu dva mladíky, kteří patří k jeho galéře. P. Keir měl proti tomu potichu námitky, ale já jsem navenek radostně souhlasil, ačkoli v duchu jsem je posílal ke všem čertům. Krátce nato přišli s bajonety na bocích, což přimělo mého společníka, že jim od srdce, ale jen zcela soukromě nadával. Kolem 11 hodiny dopolední jsme s našimi dvěma muži z galér, kapitánem a pomocníkem vypluli z Hamptonu, takže jsme byli čtyři na dva, a k naší smůle vyplul ráno z přístavu člun s vlnkou příměří pro válečnou loď a viděli jsme také dva hlídkové čluny, čímž se naše situace stala velmi nebezpečnou. Měl jsem však a dosud mám dobrou náladu a jsem rozhodnut útek uskutečnit nebo při něm zahynout. Ještě před tím, než jsme se dostali z potoka, začal jsem naše dva galéerní muže zásobovat grogem z whisky, čehož si bez zábran užívali. Můj druh má špatnou náladu, v úspěch vůbec nedoufá, už skoro cítí kolem krku oprát-

93 Osvěžující nápoj oblíbený v jižních státech USA, obvykle směs whisky, cukru, máty a vody.

ku a naprosto odmítá vypít s našimi muži byt' jen jedinou kapku. Hrál jsem roli opilého a choval jsem se velmi uvolněně a familiérně a tak jsem se ještě předtím, než jsme opustili Hampton Road, vlichotil našim dvěma prostoduchým mužům z galér do přízně. Bůh mi odpust, rouhal jsem se králi, lordu Northovi atd., a ačkoli je neděle, zpíval jsem jim některé vzbouřeňecké písně. Zkrátka říkal a dělal jsem vše, o čem jsem se domníval, že je potěší a ukolébá v pocitu bezpečí.

Sotva jsme minuli Point Comfort, začal foukat severovýchodní vítr, pro náš záměr ten nejhorší. Moře se rozvlnilo a já jsem dostal strašlivou mořskou nemoc a o překot jsem zvracel přes zábradlí. P. Keir šel se mnou pod záminkou, že mi poskytne pomoc nebo spíše mne rozptýlí, ale ve skutečnosti abychom vymysleli plán, jak zajistit stráž a lodníky, a šťastně jsme to provedli následujícím způsobem: p. Keir šel do podpalubí, ze sudu s vodou vytáhl čep a zase se vrátil. Já jsem jako náhodou uviděl, jak se voda valí ven, a svolal muže, aby ji zastavili, jinak nebudeme mít další grog. Představa, že budou zbaveni tohoto vzácného pitiva, oba muže z galéry zburcovala. Oba dva, dychtiví zachovat artikl tak cenný, vyskočili na pomoc, ale nemohli čep najít. Sebral jsem kousek dřeva a dal ho plavčíkovi, který s ním šel dolů. Vzali jsme s p. Keirem poklop, zavřeli jsme je dole a tak jsme si ty tři hlupáky zajistili. Musím se upřímně přiznat, že ten čtvrtý, který zatím obhlížel, co děláme, a řekl, že doufá, že je to jenom žert, se mi nijak nelíbil. Chtěl jsem, abychom ho přidali k ostatním, ale p. Keir rozhodně odmítl s tím, že je silný a mohl by spíše poklop odstranit. Nato jsem k němu šel, podíval jsem se na něj tak zle, jak jsem dokázal, přiložil mu k hlavě pistoli a vyzval ho, aby následoval své druhy. Zdálo se, že trochu váhá, a já jsem si pomyslel, že budu nucen dát mu uspávací.⁹⁴ Ale p. Keir naštěstí zvolal „K čertu s jeho duší, vystřel mu mozek,“ což nebožáka tak vyděsilo, že v okamžiku padl na kolena a prosil o život. To jsem mu slíbil pod podmínkou, že se bez dalšího odporu odebere ke svým druhům, s čímž myslím velmi nerad souhlasil. Dali jsme jim tam láhev whisky a kýtu ze zvěřiny a zanechali je, aby pospolu litovali své smůly, ale nejprve jsme upevnili poklop.

Ještě než jsme si zajatce pojistili, padla nejhustší mlha, jakou jsem kdy viděl, a stále vál vítr od SV. Celé odpoledne jsme se zmítali v nejhorším strachu a úzkostech. Se západem slunce se mlha zvedla, vítr ustal, byl odliv a my jsme se nacházeli v ústí zátoky. Stáli jsme u pobřeží a spustili kotvu čtvrt míle od

94 V orig. *quierus*, správně *quietus*, konečný úder, který rozřeší situaci či spor.

břehu. S p. Keirem jsme se dohodli, že se budeme po 2 hodinách střídát na stráží. Od chvíle, kdy jsme opustili Point Comfort, jsme neviděli žádnou loď, brigu ani člun, což je pro nás velmi příznivé,⁹⁵ a neviděli jsme ani žádnou loď Jeho Veličenstva. Toto píší na palubě na stráží za měsíčního svitu, všichni naši zajatci se opili a proklínají se navzájem jako původci svého neštěstí. Cítím se blažený jako už dlouho ne, s vyhlídkou, že zase získám svobodu. Jsem rád, že jsme ty ubožáky zajistili bez krveprolití. Kdyby nás znovu chytili, určitě by byla naším údělem šibenice, ale jsem rozhodnut, že darebáci nikdy nebudou mít tu čest mne pověsit. Collins hned usnul.

Na palubě *Bell and Mary*, zátoka Chessapeak, pondělí 5. května. P. Keir v noci nebo spíš ráno usnul na stráží, což je v tomto případě nedbalost, kterou nemohu jen tak lehce odpustit. Ve 4 ráno začalo foukat od SZ. Zastavili jsme a zakotvili mimo zátoku. Pohádal jsem se s p. Keírem, jakým směrem máme kormidlovat. Chtěl, abychom zůstali na moři a čekali na nějakou loď Jeho Veličenstva. Stavěl jsem se proti tomuto zoufalému kroku. Na palubě jsme měli zásoby nejvýše na tři dny a jen málo vody nebo spíš žádnou, a také žádný kvadrant ani další přístroje, dalekohled či mapu, se čtyřmi zajatci na palubě a na vrtošivé malé lodi s velmi průměrným rádiusem dojezdu. Jestli nás to zanese na moře, je velmi nepravděpodobné, že ještě někdy spatříme zemi. A i když unikneme nástrahám moře, zahyneme hladem a vyčerpáním nebo – pokud náhodou nenarazíme na královskou loď – budeme zajati některou z lodí vzbouřenců, což je ještě horší. Můj názor je držet se při břehu a mířit do New Yorku, který je vzdálen asi 100 námořních mil. Můžeme se tam dostat ve dvou nebo třech dnech, a pokud budeme držet tento kurs, máme větší naději, že potkáme loď Jeho Veličenstva, zejména v zátocě Delaware.

Nějaký čas jsme se o tom dohadovali, p. Keir měl svou hlavu, trval na tom, abychom pluli na moře, až se země ztratí z dohledu, když tu vyskočil v radostné extázi, přísahal, že spatřil válečnou loď *Fénix* kousek nad naším pravobokem asi 4 míle od nás, a opravdu se ukázalo, že je to ona spolu s nějakou lodí, brigou, šalupou a škunerem různých typů. Zavěsili jsme se na ni a zakrátko přirazila k našemu boku šalupa a přikázala nám, abychom se připojili za *Fénixe*. Sotva jsme se dostali na palubu, seznámil jsem s naší situací kapitána Parkera, který se k nám choval se vši zdvořilostí, a když pochopil, že chceme do New Yorku, přikázal nám jít na palubu lodi, která tam pluje, hned jak budeme moci dostat doprovod. Pozval nás na oběd a jednal s námi velmi laska-

95 V orig. *comfort*, slovní hříčka.

vě a noblesně; z odpovědi, kterou jsem dal důstojníkovi šalupy, když mne zdrazil, poznal hned, že jsem Angličan. Naši zajatci prosili, abychom jim pokud možno dali svobodu. Okamžitě jsme hodili jejich bajonety do moře a řekli, že muži z galéry jsou nevinní venkovští kluci, a kaptn. Parker byl tak laskav, že dal všem svobodu kromě lodníka, který je vynikající lodivod, a kapitán ho hned zanesl do lodní knihy jako lodivoda za 9 šilinků denní mzdy.

Na palubě *Bell and Mary*, u mysu Henry, úterý 6. května. Tato loď je první, které se rebelové zmocnili. Stalo se to minulé léto, tehdy se jmenovala *Lady Julian*, pod kapitánem Stephensem plula z Jamajky do Londýna naložená rumem a cukrem, zpět jsme ji získali minulou sobotu, když plula do Bordeaux naložená 468 Hh tabáku a nějakou moukou. Obědval jsem a večerel na palubě *Fénixu*, kapitán Hyde Parke junior, 44 děl a 280 mužů. Měl jsem dnes potěšení, že jsem viděl, jak zajali šalupu naloženou solí a rýží, která plula z Karolíny do Bostonu, a zahnali ke břehu dva škunery. Kapitánem *Bell and Mary* je druhý důstojník z *Fénixu*. Tento gentleman obeplul svět s kaptn. Wallacem a je to rozumný, dobře vychovaný a přátelský muž. Důstojníka mu dělá jistý p. Wm. Furnival z Cheshire, námořní kadet patřící k *Fénixu*, a zdá se, že je to člověk dobré povahy, ale právě jen námořník. Večer příplula ze štvanice loď Jeho Veličenstva *Temže* s 32 děly pod velením kaptn. Tyrringhama Howea s ukořistěnou šalupou, Bude naším doprovodem do New Yorku. Mám trochu mořskou nemoc, ale moje mysl je zcela v pohodě. Nemám strach, že nade mnou visí oprátka. Jižní vítr.

Na palubě *Bell and Mary* do New Yorku, středa 7. května. Plujeme do New Yorku s lodí Jeho Veličenstva *Temže* jako doprovodem, v konvoji je i ukořistěná šalupa a dva škunery. Odpoledne jsme zajali francouzskou brigu, o níž jsme předpokládali, že pluje do zátoky Chesapeake, ale tvrdili, že směřují do přístavu St. Peter na New Foundlandu. Hustá mlha, jsme nuceni střílet z děl a zvonit na zvonce z obavy, že se konvoj poztrácí. Slabý jižní vítr.

Čtvrtek 8. května. Shledal jsem, že poručík Robinson je velmi příjemný společník, milovník umění, ale rozumného druhu. Nabídl mi cestu domů zdarma, pokud se na této lodi bude plavit do Anglie. Můj společník a bratr v úniku začal dělat smutnou hubičku; jistě jsme oba chudí až hanba, ale nedělá dobrotu, když se o tom mluví. Je mlhavo, východní vítr. Naše francouzská kořist nám včera v noci uklouzla a vypařila se.

Pátek 9. května. Příjemné počasí, ale vítr slabý. Jídlo v New Yorku je, jak jsem vyrozuměl, velmi drahé. Jestli budu nucen zůstat tam nějaký čas, bude to nápor na moje finance.

Sobota 10. května. Slabá bríza a příjemné počasí. Trávím čas velmi šťastně s poručíkem Robinsonem a p. Furnivalem, který nás baví svými vtípkami.

Neděle 11. května. Mám v myšlenkách zmatek a velký svár. Na jedné straně čest a na druhé odplata, zájem, sklon a nutnost – co převáží, nemohu zatím říci. Večer jsme se přiblížili k pobřeží Jersey, země vypadá velmi plochá. Celá flotila zakotvila poblíž břehu.

Pondělí 12. května. Brzy ráno jsme zdvihli kotvy a vypluli. Kolem poledne se ukázaly výšiny Never Sink na jerseyjském břehu. Ve 3 hodiny odpoledne jsme minuli maják na Sandy Hook. Je na jerseyjském břehu, asi 1000 stop vysoký. Zde jsme našli lodi Jeho Veličenstva *Sirénu*, *Smaragd* a *Presto* s 50 děly, komodor Hotham. Vzali jsme na palubu lodivoda. Večer jsme zakotvili. Long Island je na východě, Staten Island na západě.

Úterý 13. května. Stále na kotvě v dohledu Sandy Hooku a úžin. Čerstvý vítr ze severu, země vypadá pahorkatá a kamenitá. Podél pobřeží pár velmi pěkných domů, ale zdá se, že v důsledku rebelie se všechno mění v ruiny a zmar.

XI. Dva měsíce v newyorském přístavu.

Na palubě *Bell and Mary*, přístav New York, středa 14. května. Ráno se vítr stočil k jihu, zdvihli jsme kotvu a kolem poledne se vydali vzhůru do města. Přirazili jsme ke břehu naproti pivovaru námořnictva, který je na Long Islandu. P. Robinson vyšel na břeh, ale mně a p. Keirovi to nedovolil, dokud neuvidí admirála. Teď se musím rozhodnout, co dělat – zda vstoupit do armády nebo jet domů.

Kdybych se mohl svobodně rozhodnout podle toho, co opravdu chci, vstoupím do armády, ale slavnostní slib, který jsem dal 14. dubna p. Masonovi, mi výslovně zakazuje vstoupit do jakékoli armády dřív než za 12 měsíců od toho dne. Tomuto gentlemanovi jsem za velmi mnohé zavázán. Kdyby nebylo jeho laskavého zásahu 20. října 1775 a jeho nabídky značné sumy peněz s tím, že po šest následujících měsíců neopustím kolonii, odvěkli by mne jistojistě do vězení nebo bych musel narukovat do jejich armády. Tuto záruku poskytl bez požádání a aniž by mne znal, což jí dodává zvláštní hodnotu. Dal mi také doporučující dopisy pro členy Kongresu a pro virginského guvernéra. Ne, věřím, že tento slib ode mne dostal, protože se přidržuje zásady humanity a vztáhl ji i na mé rodiče, kteří, jak vyrozuměl z mého vyprávění, byli velmi proti mému vstupu do armády. Jsem si jist, že p. Mason neměl na tom, co pro

mne udělal, žádný osobní zájem; je nemožné, aby nějaký měl kromě toho, jenž plyne z ušlechtilého úmyslu pomoci cizímu člověku v nouzi. Kdybych dovolil, aby moje touha nebo potřeba zvítězily nad mou ctí, budu si provždy sám sebe ošklivit jako podlého, špinavého lumpa. Ne, zakazuje to čest, zakazují to nebesa; ať to stojí co chce, do armády nevstoupím, dokud lhůta mého slibu nevyprší. Ale myšlenka, že se vrátím domů jako žebrák, je horší než smrt. Už o tom nesnesu dál psát.

Čtvrtek 15. května. Šel jsem s por. Robinsonem na břeh do tajemníkovy kanceláře a přikázali mi, abych zítra v devět hodin ráno vykonal návštěvu u generála Howea. Obědval jsem v hostinci *U královny hlavy*. S p. Keirem jsem se ubytoval v malé špinavé putyce, jediné, kterou jsme sehnali. Všechno je zde velmi drahé, zvláště jídlo. Myslím, že p. Keir hodlá vstoupit do armády. Preji si z celého srdce, abych mohl jít s ním. Dnes jsem spal na palubě.

Pátek 16. května. Ráno jsem vykonal návštěvu u generála Howea, uvedl mne k němu major Cuzler. Jeho Excellence se mne vyptávala na situaci ve Virginii a zda myslím, že je tam hodně přátel anglické vlády. Na obě otázky jsem odpověděl podle nejlepšího vědomí a svědomí. Myslím však, že má špatné informace a jeho očekávání jsou příliš optimistická. Vylíčil jsem mu zcela upřímně svou situaci a udal jsem skutečné důvody, proč nemohu vstoupit do armády. Choval se ke mně nanejvýš zdvořile, zdálo se, že schvaluje mé čestné rozhodnutí, jak to laskavě nazval, a slíbil mi, že udělá vše, co je v jeho moci, abych se dostal domů. Což znamená, že kdybych narazil na loď směřující domů, dovolí mi nastoupit na ni. Myslím, že p. Keir vstoupí do armády a má vyhlídku na to, že se stane poručíkem u skautů⁹⁶ majora Hollanda. Má doporučení ke svému krajanu siru Wm. Erskinovi, nemusí se tedy ničeho bát; Skotové budou vždycky držet spolu. Ubytování u jakéhosi kapt. Millara, skotského uprchlíka z Norfolku ve Virginii. Je to ubohá, špinavá, ohavná díra a jsem rozhodnut zítra odejít.

Sobota 17. května. Ubytoval jsem se u jakéhosi Johna Titera, kvakera na Queen Street blízko Námořního doku, za 28 šilinků týdně s pouhými dvěma čerstvými obědy. Je to velmi vysoká cena, ale nejnižší, jakou teď mohu dostat; musím New York co možná nejdříve opustit. P. Keir zůstává na starém místě. Je to ohavné, páchnoucí doupě gaunerů, nemohu to snést.

Neděle 18. května. Dopoledne jsem šel do kostela sv. Pavla a vyslechl jsem vojenské kázání rev. p. O'Briena. Je to velmi úhledný kostel a jedny z nejhezčích a nejlépe oblečených dam, jež jsem v Americe viděl. Myslím, že většina

⁹⁶ V orig. *guides*; k průzkumníkům viz pozn. 100.

z nich jsou d---ky.⁹⁷ Odpoledne jsem šel do kostela, ale pastor se mi nelíbil. Viděl jsem, jak výbuch kanónu zabil dva chlapce. Pil jsem čaj u majitele palírny p. Gresswolda.

Úterý 18. května. Tyto dva dny jsem strávil pátráním po lodích, ale zjistil jsem, že v nejbližší době žádná flotila do Anglie nepopluje. Krajně nešťasten. Vidím, že velmi brzy upadnu do nedostatku a chudoby, a nemohu se tomu vyhnout.

Středa 21. května. Viděl jsem tři regimenty hesenských pod generály De Heisterem a Heyphausenem: regiment De Donop, regiment De Losberg a regiment De Knyphausen. Je na ně pěkný pohled, ale ve srovnání s Angličany se pohybují velmi pomalu. Několikrát velice přesně stříleli. Jeden z kaprálů běžel osmkrát uličkou skrze celý regiment, dostal na 2000 šlehců, které snášel s nejvyšším odhodláním a silou vůle, po celou dobu se mu ve tváři nepohnul jediný sval. Zdá se, že je to spolek krutých, bezcitných lidí. Mají trén dělostřelctva s deseti pěknými mosaznými kusy, které několikrát vypálily. Jejich dělostřelci se zdají být jedinými profesionálními vojáky, které mají. Když táhnou dělo, pohybují se velmi rychle, jinak se zdají napůl hluší nebo úplně otupělí. Žijí tak levně, jak dovedu, utratím týdně 40 šilinků místní měny a nemám vyhlídku, že se brzy dostanu domů nebo že si nějak opatřím živobytí. Trpělivost. Trpělivost.

Čtvrtek 22. května. Ráno jsem se setkal s p. Josephem Brewerem, který právě unikl z Filadelfie. Tento gentleman byl nucen zanechat svou ženu na milost a nemilost rebelům. Pro muže tak vznětlivého bylo pronásledování přátel anglické vlády příliš zuřivé, než aby tam mohl zůstat déle a být si jist životem a majetkem. Odpoledne jsem neočekávaně, ale velmi příjemně potkal dva staré kamarády, kaptn. Scotta a kaptn. Buddicomba. Byl jsem na představení s por. Robinsonem, jemuž jsem dal lístek. Má současná situace mi takové výstřelky dovoluje jen stěží, ale tento gentleman mi nabídl plavbu domů, bude-li kapitánem *Bell and Mary*. Myslím, že ho zaváže jen vděčnost; vím, že má rád hry a zároveň má rád své peníze. Máme čest sedět v lóži s generálem Piggotem. Předtím, než generál vstoupil, přišel setník a chtěl nás vyhodit, ale starý veterán přísahal, že se nikým vyhodit nenechá. Hra se jmenovala *Polly Hunneycombe, lhářka* a pořádali ji důstojníci ve prospěch vdov po padlých vojácích.

Pátek 23. května. Kaptn. Buddecombe mi sdělil, že má od mých přátel několik dopisů. Nemohu trpně snášet pomýšlení, že se vrátím jako žebrák;

97 V orig. *W---s*, tedy whores.

můj zlý osud a se mnou osud tisíců dalších byl nevyhnutelný, ale to nebude omluvou. Přeji si, abych se návratu domů mohl vyhnout.

Sobota 24. května. Viděl jsem 800 hesenských a jejich dělostřelecký trén. Jsou to pěkní, zdravě vypadající muži, ale na zdejší horké povětrí se zdají být příliš oblečení.

Neděle 25. května. S p. Brewerem jsme přešli řeku a prohlíželi si opevnění, které rebelové vybudovali na Long Islandu. Pevnost nad přívozem, která ovládá město New York, se nazývá Fort Sterling a zdá se být mohutná, ale nedostali jsme povolení ke vstupu. Asi čtvrt míle od Fort Sterlingu je jiná pevnost zvaná Cable Hill, námořníci jí říkají Baterie skopové paštiky.⁹⁸ Je to malá kruhová pevnost, ale velmi silná. Díky své poloze ovládá řeku a její okolí v dosahu dostřel z děla. Jsou tam podzemní zásobárny na potraviny a vodu, ubikace pro mužstvo jsou odolné vůči granátům. Zdá se mi (ale netvrdím, že jsem ve vojenských věcech kompetentním soudcem), že by se malý počet odhodlaných mužů mohl postavit celé britské armádě. Když byli loni 28. srpna rebelové na ostrově poraženi, bylo jich mnoho zabito, když se pokoušeli dostat se za odlivu přes přístavní hráz⁹⁹ a dosáhnout této pevnosti, avšak uvázli v bahně a byli zabiti našimi nebo se utopili ve vysoké vodě, zatímco zbytek vězel koleny a lokty v blátě. Je zde množství dalších opevnění různého typu, které ti lotři v panice opustili, jako trvalé památníky jejich velkého úsilí a velké zbabělosti. Obědval jsem ve Flat Bush, kde lotři dostali největší nakládačku. Je to hezká vesnice s mnoha sady a velmi hezkými domy. Půda je většinou lehká a písčitá. Ploty zčásti kamenné, zčásti dřevěné, několik nízkých kamenitých pahorků. Na noc jsem jel do města.

Pondělí 26. května. Z Halifaxu v Novém Skotsku přichází další vojsko. Myslím, že je ho velmi zapotřebí. Strávil jsem den s p. Brewerem a doktorem Smithem, který nám četl vylíčení svého utrpení mezi rebely. Je to ten samý doktor Smith, jehož jsem viděl s majorem Connolym ve Frederick Townu v Marylandu, odkud utekl, ale byl znovu zajat a podruhé utekl za pomoci deky z nejvyššího patra nového vězení ve Filadelfii. P. Keir má hodnost poručíka u skautů nebo lépe průzkumníků.¹⁰⁰

98 V orig. *Mutton Pie Battery*, nazvaná nepochybně podle tvaru podobného masité (skopové) paštice.

99 V orig. *tide-mill dam*; jedná se o hráz s průplavem opatřeným vraty, která tvoří součást zařízení (mlýnů, manufaktur atd.) poháněných slapovými silami přílivu a odlivu.

100 V orig. *pioneers*; spíše než o průzkumníky se jednalo o pomocné technické oddíly zajišťující přípravu terénu pro vojsko, stavění cest, mostů atd.

Úterý 27. května. Včera v noci bylo takové vedro, že jsem v posteli na sobě nesnesl ani prostěradlo, a ráno je taková zima, že si oblékám velký plášť. Obědval jsem s kaptn. Buddicombe na palubě jeho lodi. V Buddicombeově chování se mi zdá být cosi záhadného, ale neumím to popsat. Novinka, že proběhla srážka u -----, kde rebelové ztratili značný počet mužů, ale myslím, že ve zdejších novinách je stejné množství lží jako u rebelů.

Středa 28. května. Dnes přibylo z Anglie 14 nákladních plachetnic s vojskem. Viděl jsem p. Robinsona, ale nedokázal mi říci, kdy *Bell and Mary* vypluje do Anglie; zřejmě má pochybnosti, zda k tomu vůbec dojde. Jsem rozhodnut vypravit se do Anglie první lodí, na niž se dostanu. Nemohu zde zůstat, peníze mi stačí tak na týden. Ó! bído, bído, pustošíš můj život; kdy se zbavím tvé obtížné společnosti, je-li společnost vůbec útěchou v chudobě. Je tu spousta ubohých dáblů a musím udržet zdání vážnosti. Kromě oděvu mne dosud neprozrazují žádné známky chudoby; až utratím poslední penci, dojde i na to. Je ďábelské být chudý a ještě k tomu tak vypadat.

Čtvrtek 29. května. Popluji na palubě brigy jménem *Edward*, příslušné do Liverpoolu, ale směřuje do Londýna, kaptn. John Park. Vylíčil jsem mu podle pravdy svou situaci a on mi velmi laskavě a lidumilně nabídl, že mi až do příjezdu do Londýna poskytne tolik peněz, kolik budu chtít. Očekává, že vypluje s konvojem příští středu.

Pátek 30. května. Má nečinnost mne krajně vyčerpává. Dům, kde bydlím, patří jednomu kvakerovi; on a jeho žena jsou dva největší židé, jaké jsem poznal, a největší pokrytci. Náboženští pokrytci jsou daleko záladnější než nevěřící, protože pod rouškou toho, co nazývají svaté náboženství, páchají nejodpornější zločiny. Vaření je tu komické; ve všem je melasa, i v nasoleném vepřovém. Praví Yankejevové.

Sobota 31. května. Vojsko přichází, jiné se vyloduje. Mnoho povyku, ale myslím, že se vykoná velmi málo. Dnes přišlo čtyřicet dva rebelů, aby se přebarvili. Jsem tímto místem z celého srdce unaven – dělat není co a žije se velmi draze. Obědval jsem s kaptn. Scottem a strávil s ním večer na palubě brigy *Harriet* ve společnosti kaptn. Buddicomba, Johnstona, Powerse a Grundyho. Buddicombe je pěkně prohnáný chlapík, Powers postrádá vtip, Johnston je satirik a Grundy opilec, ale umí se z nich nejlépe chovat. Buddicombovo chování je mi stále záhadou, kterou nedovedu rozluštit. Nesnese, aby slyšel něco dobrého o p. Kirkovi, dosud nezapomněl na jejich hádku. (Mem. Buď opatrný.)

Neděle 1. června. Moje situace není zdaleka příjemná, i když mnohem lepší než před měsícem. Dýchám vzduch svobody, který mi byl od 29. října

1775 cizí. Nezmínil jsem se o tom ve svém deníku dříve z velmi závažných důvodů, protože jsem ho neustále nosil s sebou a měl jsem vždy na mysli útek na ten způsob, jakým jsem ho nakonec provedl. Kdyby měl můj rukopis sloužit jako svědectví proti mně (za předpokladu, že by mne na útěku zajali lidé, kteří by mne osobně neznali), možná bych mohl mít určitou naději, že znovu získám svobodu, ale kdybych vždy nosil tohoto korunního svědka s sebou v kapse a byl zajat dříve, než bych ho zničil, můj život by nepochybně padl za oběť mé hlouposti a neopatrnosti.¹⁰¹

Místo abych šel do kostela, budu opravovat záhadné části svého deníku, dokud mám vše v živé paměti. Snad někdy v budoucnu, až budu mít méně času (nyní ho mám dost na to, abych udělal vše, jak má být), ale víc chuti a má mysl bude lehčí, možná přehlédnou a opravím množství omylů, které zhusta obsahuje. Odkládám to do stáří, protože teď nemám na dráhu spisovatele ani pomýšlení.

V březnu 1775 jsem psal všem mým přátelům v Anglii a volně jsem vyhlásoval své názory na současnou rebelii. Jiným jménem jsem to přátelům nenazýval. Dopisy jsem poslal po příteli, který směřoval do Leghornu, ale loď v zátoce přepadl člen Bezpečnostní rady a on byl nucen všechny dopisy na palubě včetně mých odevzdat; nato byly před Bezpečnostní radou přečteny a spěšně poslány Výboru do Alexandrie. Dopisy však u sebe předseda uložil až do mého návratu v říjnu 1775, kdy se Výbor okamžitě sešel a ve své velké moudrosti a rozvaze považoval za vhodné vydat rozhodnutí, že Nicholas Cresswell má být svěřen do vězeňské péče až do doby, kdy se řečený Nicholas Cresswell plně přesvědčí o svých politických omylech.

Krátce, byl jsem uvězněn, souzen, odsouzen a rozsudek téměř vykonán, aniž bych o tom cokoli věděl, ale laskavým zásahem p. Thomase Masona jsem byl vzápětí omilostněn s tím, že se zaručil sumou, o niž si řekli, že po šest měsíců neopustím bez jejich souhlasu kolonii. Nevěděl jsem vůbec o ničem až do dne, kdy se Výbor dohodl, že mne pošle do vězení. Když mi p. Mason ve velmi zdvořilém dopise oznámil, co pro mne udělal, a doufal, že se v kolonii na vymezený čas zařídím co nejpohodlněji, protože nepochyboval, že se vše urovná dříve než za šest měsíců, a důvěřoval mé cti, že dohodu uzavřenou v můj prospěch dodržím, nabídl mi zároveň svůj dům a veškerou pomoc, která je v jeho silách. Odjel jsem tedy do Leesburgu a před vypršením šesti měsíců jsem onemocněl a byl stále nemocen až do konce července. Po tuto dobu

101 Smysl není zcela jasný.

mne Výbor neobtěžoval. Myslel jsem, že je na čase zmizet. Od svého přítele p. Masona jsem dostal doporučující dopisy pro členy Kongresu, díky nimž mi Kongres vystavil pas datovaný 29. srpnem.

Díky tomuto pasu mi povolili jet do New Yorku, odkud jsem chtěl uniknout k naší armádě, která byla tehdy na Long Islandu. Dne 2. září 1776 jsem se dostal do New Yorku a zosnoval jsem plán útěku na naši flotilu na Long Islandu. Jediná možnost se naskytla na staré divadelní lodi, která tu kotvila; nic jiného, ať člun či kánoe, nebylo k dispozici. Právě když jsem to zjistil, potkal jsem ke své smůle presbyteriánského pastora a kaplana jednoho z virginských regimentů, který v tu dobu ležel v New Yorku. S tímto gentlemanem jsem se v listopadu 1774 pohádal o politice. Myslím, že si to pamatoval a podezíral mne, ale ten večer se choval nanejvýš zdvořile, jen si vzal za úkol dávat na mne pozor. Druhý den ráno mi řekl, že zná mé smýšlení a kdybych se nechtěl vrátit do Virginie s poručíkem Nolandem, půjdu okamžitě do basy. Ujišťoval jsem ho, že jediným důvodem, proč jsem zde, je zvědavost a nemám vůbec v úmyslu dát se k nepříteli. To reverenda neuspokojilo: pane, musíte se okamžitě vrátit do Virginie nebo jít do basy. Neměl jsem na výběr; abych ho přesvědčil, že nehodlám uprchnout, vrátím se s radostí s p. Nolandem, doufám však, že mne nepošle zpět jako vězně. Ujistil mne, že pojedou s p. Nolandem jako společník. Ze strachu před horšími důsledky jsem se musel tomuto puritánskému knězi podřídít. Po celou cestu se ke mně p. Noland choval velmi dobře, vždy ochotný zařídít se podle mne, a kdybych neměl stále na mysli, že mne střeží, byl by vynikajícím společníkem.

P. Thomson o mně napsal přes p. Nolanda Výboru v Leesburgu, který se sešel a byl pro to, abych byl uvězněn. Ale zásahem p. Masona jsem byl podruhé omilostněn a dohodli se, že po čtyři měsíce, od 20. září 1776 do 20. ledna 1777, zůstanu na čestné slovo. Během této doby použili mnoha hrozeb i přesvědčování, aby mne dostali do jejich armády. Jeden z jejich důstojníků uviděl Muellerovo pojednání o opevnění a dělostřelectvu, které jsem měl ve svém příbytku. Znal jsem některé k profesi patřící technické pojmy nazpaměť a vždy jsem dbal, abych je užíval před těmi nejdomyšlivějšími, zvláště když jsem věděl, že jsou v této věci naprostí ignoranti. Takoví jsou ve vulgárním stádu vždy největšími nafoukanci. Když jsem se náhodou ocitl ve společnosti těch, kdo tomu rozuměli, dbal jsem zase, abych dával vyhýbavé a dvojznačné odpovědi. Tím jsem se pro ně stal důležitý a myslím, že hlavně z tohoto důvodu se mnou jednali tak slušně, jak tomu rádi říkali.

Hned jak uplynula lhůta mého prvního čestného slova, musel jsem dát další na tři měsíce, od 5. února do 5. května, což jsem na jeden den velmi nerad porušil. Ale pokud takový prohřešek proti cti může být omluven, mám na to oprávněný nárok, protože jsem trpěl v důsledku zákona, který byl přijat až po spáchání přestupku. Když jsem psal dopisy, které byly původní příčinou omezení mého pohybu, neexistoval žádný zákon nebo rozhodnutí koloniálního konventu či Kongresu, aby byl někdo uvězněn za pouhé názory. Zákon, rezoluci, edikt nebo jakkoli to nazvete o uvěznění a konfiskaci majetku přátel vlády vydal Kongres v březnu 1776, až poté, co jsem byl na šest měsíců odsouzen k *No exit colonia*. Věřím, že pro jednodenní porušení čestného slova je to dostatečná a štědrá omluva. Jsem unaven a s tím škrábáním končím.

Pondělí 2. června. Jsem tu už skoro tři týdny a o pohybech a plánech naší armády toho vím stejně málo jako ve Virginii – jen že vojáci jsou zdraví a touží jít do akce. Vrchní velitel je buď nečinný, nevydává rozkazy k akci nebo si myslí, že nemá dost sil, aby se rebelům postavil, ale neodvažují se říci, který z těchto důvodů je ten pravý a proč; jsem si ale naprosto jist, že jestli generál Howe nic neudělá, rebelové jeho nedostatku iniciativy využijí a shromáždí armádu dost velkou na to, aby mu čelila, až se konečně rozhodne opustit slečnu Lorainovou a postavit se jim. Dnes jsem viděl kapt. Buddicomba a pozoruji, že jeho chování je zcela odlišné od toho, jaké předváděl ve Virginii, ale nemohu pochopit, jaký má k tomu důvod. Nedokáži říci, zda mu p. Kirk řekl něco k mé škodě, aby mezi námi vyvolal hádku s nadějí, že z toho bude mít prospěch, nebo zda se domnívá, že mi chybí peníze, a bojí se, abych ho nepožádal o půjčku. Je-li tomu tak, mohu ho těch obav snadno zbavit; od takového lakomého ubožáka bych si nikdy nepůjčil. V tomto chlapíkovi jsem se zklamal.

Na palubě brigy *Edward*, přístav New York, pondělí 2. června. Kapt. Park mne pozval, abych bydlel na palubě brigy a stoloval s ním; bude to mnohem levnější, než kdybych žil na břehu. Byl jsem té nabídce velmi rád, protože mi zbyly jen dvě guineje. Hned poslal pro mou truhlu a lože a já jsem své židovské kvakery bez lítosti opustil. Nechal jsem si udělat dva páry vojenských kalhot, látka mne stála 12 šilinků a ten lotr krejčí mi napočítal 18 šilinků za zhotovení. Jsem si jist, že v Anglii by mi je udělali za půlkorunu. Tady je všechno přehnaně drahé. Peněz je tu dost a je tu sorta lidí, kteří z povahy svého povolání a kvůli existenční nejistotě utratí okamžitě vše, co dostanou. Jiní zase na této výstřednosti štědrě vydělávají a díky utrácení řadových vojáků si rychle nadělávají jmění. Kapt. Park nečeká, že vyplujeme tento týden.

Úterý 3. června. Upevnil jsem si visuté lůžko a připravuji se na cestu. Kochám se pomyšlením na příjemnou plavbu s kaptn Parkerem. Z Anglie přibývalo čtrnáct transportních plachetnic s hesenskými vojáky na palubě. Žádné novinky.

Středa 4. června. Dnes má Jeho Veličenstvo narozeniny a v jednu po poledni vypálila pevnost Fort George a válečné i jiné lodi v přístavu pozdravnou královskou salvu. Večer pořádal lord Howe ples pro armádní i námořní důstojníky a jejich dámy. V noci bylo město slavnostně osvětleno, ale jak jsem pozoroval, nikoli všeobecně. Přišel velký počet hesenských myslivců¹⁰² v zelených uniformách a bagančatech, všichni s puškami. Prý s nimi umí zacházet stejně dobře jako virginští, ale mně se zdají pro boj v lesích příliš neohrabaní a v těžkém oděvu. Nechápu, proč obouvají bagančata, ve zdejším horkém podnebí a lesnaté krajině jsou nepohodlná a obtížná. Večer jsem strávil s p. Furnevalem.

Čtvrtek 5. června. Ráno jsme si s kaptn. Scottem najali bryčku a podnikli jsme výlet po Long Islandu a přes městečko zvané Jamaica k saliburským pláním; po velmi příjemné a pohodové jízdě jsme se večer vrátili. Naše nosy byly hojně zásobovány pachem z mrtvých rebelů; někteří leželi nepohřbeni od loňského srpna. Ostrov má na délku 150 mil a v nejširším místě 22 mil. Půda je z velké části úrodná s malými pahorky a na západě kamenitá, dává pšenici a obilí všeho druhu a nesmírné množství jablek. Farmy, které jsou vedeny nejlépe, jak jsem v Americe viděl, měly dříve množství různých druhů dobytka. Jsou proslulí chovem koní a na saliburských pláních, které se k této zábavě velmi hodí, se konávaly dostihy. Na tomto ostrově se zemědělství blíží dokonalosti. Obyvatelé jsou většinou Holanďané nebo potomci Švédů, kteří jej osídlili jako první.

Pátek 6. června. Vojáci jsou velmi zaměstnáni vykládáním vojenského materiálu a potravin, jako kdyby se chystala nějaká mohutná výprava, ale je hlubokým tajemstvím, kde má bouře vypuknout. Dnes jsem viděl přehlídku 16. neboli královniny lehké kavalérie, byl na ně hezký pohled, všichni koně se zdáli v dobré kondici. Vel. poručík Harcourt, který zajal gen. Lee. Regiment se má zítra nalodit, ale nevím, kam poplují.

Sobota 7.června. Můj společník p. Keir dostal dnes jmenovací dekret poručíka u průzkumníků majora Hollanda. Přeji mu z celého srdce úspěch. Zítra vyplouvá do Brunswicku. Celé vojsko je v pohybu, jistě se něco bude dít.

102 Autor uvádí dva názvy těchto jednotek: *chasseurs*, tj. pěší vojini (v britské armádě tak byly někdy označovány oddíly zahraničních námezdních vojáků vůbec), a *yaguers*, což je fonetický přepis německého výrazu pro myslivce (Jäger).

Každý den slyšíme o půtkách s rebely, ale bez následků. Občas přibude pár zajatců a někteří naši muži jsou raněni, zkrátka nemocnice jsou plné raněných a vězení plná rebelů.

Neděle 8. června. Celý den jsem strávil na palubě. Večer sem přišel jistý plukovník Cotton, který bude na plavbě do Londýna pasažérem. Byl plukovníkem domobran v Severní Karolíně, ale je rodák z Bostonu v Nové Anglii a teď je uprchlíkem, v Karolíně musel zanechat ženu a rodinu. Překvapuje mne, že je přítelem vlády, protože vypadá jako přísný presbyterián, a jestli se nemýlím, má v sobě stejně jako většina této sekty pořádnou dávku pokrytectví. Mluví pořád o náboženství a v čistě puritánském stylu přivěšuje do většiny vět útržky z bible, pročez myslím, že ve skutečnosti vůbec žádné náboženství nemá. Nemám tu svatou hantýrku rád, jen málokdy jsou tím, čím se chtějí zdát.

Pondělí 9. června. V novinách dnes není nic nového. Minulý týden jsme slyšeli tolik střelby, že jsme čekali, že z toho něco bude. Přišel p. Furneval a strávil s námi večer na palubě.

Úterý 10. června. Na palubě celý den. Nic zvláštního, nečinností a líným životem jsem dost unaven.

Středa 11. června. Na palubě s námi obědval kaptn. Banks z jedné transportní lodi. Po obědě jsme se šli projít na Long Island. Zdejší plodnost je pozoruhodná. Chřest roste na polích bez zvláštní péče; asi byl někdy vysazen, ale jak se zdá, nehojili ho po mnoho let. Nyní bují a co je zvláštní, půda je spíše těžká a neúrodná.

Čtvrtek 12. června. U plavčíka propukly neštovice. Bojím se následků, neboť tři námořníci tu nemoc ještě neměli. Je mi ubohého hochá líto a obávám se, že bude potřebovat péči a posluhu. Posádka se mu samozřejmě vyhýbá.

Pátek 13. června. Obědval jsem ve městě, v novinách nic nového. Dnes přišel na palubu doktor Blamire, který popluje s námi jako pasažér, a zůstal na noc. Zdá se, že má dobrou povahu a viděl kus světa.

Sobota 14. června. Po obědě jsem šel s kaptn. Parkem na Guvernérský ostrov, kde rebelové vystavěli čttná opevnění; dali si velkou práci, aby světu ukázali, že umějí kopat zákopy a pak je opouštět. Večer jsem šel s kaptn. Parkem k řezníkovi, kde jsme se pohádali s jakýmsi gentlemanem o čtvrtku skopového. Myslím, že se Park nechoval zrovna dobře. Čekal jsem, že dostane pořádnou nakládačku, ale jako zázrakem unikl.

Neděle 15. června. Přišel kaptn. Scott a obědval s námi. Nabídl mi peníze, které jsem potřeboval, a chtěl, abych s ním jel na Nový Foundland a do Benátek a činil mi jisté nabídky, ale za těchto okolností je nemohu přijmout.

Pondělí 16. června. Celý den na palubě. V přístavu je teď nejvíc lodí, co jsem kdy viděl a patrně i kolik jich kdy uvidím. Je tu asi 600 lodí s čtvercovým plachtovím, výlučně s malou posádkou a čtyřmi plachtami za sebou.

Úterý 17. června. Obědval jsem s p. Furnevalem na palubě *Bell and Mary*. Šli jsme na břeh a strávili večer v Hullově hostinci. Když jsme se vraceli ke člunu kolem několika spálených domů, uslyšeli jsme ženský křik. Pátrali jsme kolem a záhy jsme k našemu značnému údivu našli rodící ženu, úplně osamělou. Řekla, že je vdovou po vojákově, a prosila nás o pomoc. Okamžitě jsme ji donesli do domu jednoho sedláře na Broadway, jehož jsme zvedli z polštářů a vyložili mu situaci. On ji ovšem naprosto odmítl přijmout s tím, že neprovozuje špitál pro d---ky. Nakonec se po hrozbách, slibech a prohlášeníh ubožačky, že se nemůže dál nikam hnout, uvolil, aby si lehla v zadním kumbálu, který měl. Hned jsme ji tam odnesli a z medvědí kožešiny, pytloviny a staré přikrývky jí udělali velmi ubohé lůžko. Furneval šel s černošským sluhou hledat porodní bábu a já jsem zůstal se ženou v obavě, že by s ní sedlář vyrazil dveře. Žena bujaře řvala a já jsem měl obrovský strach, že mládě přijde na svět dřív, než se porodní bába objeví. Ten irský lotr sedlář ani jeho žena, necitelná mrcha, se k nám vůbec nepřiblížili, natož aby ubožačce poskytli pomoc, ačkoli o ni prosila tím nejlitostivějším hlasem, jaký jsem kdy slyšel. Strašně jsem se bál, že pod tlakem nepříjemné situace budu nucen vyzkoušet svou zručnost v porodnickém umění, ale v kritické minutě přišel Furnival s opilou stařenou, kterou někde sebral; ta odmítla vykonávat svůj úřad, dokud jí nedáme dva dolary. Jeden jí dal Furnival a druhý já. Dala se hned do práce a jsem si jist, že porodní bolesti musely být pro ubožačku kruté, neboť strašlivě křičela – dosud mi ten řev zní v uších. V deseti minutách však bylo venku děvčátko, které bylo zabaleno do matčiny zástěry a Furnivalova a mého kapesníku, protože k tomuto účelu s sebou neměla jediný hadr. Za další dva dolary jsme potom opatřili nějaké víno, rum, muškátový koláč¹⁰³ atd. a dobré ženě jsme dali vaječný koňak,¹⁰⁴ což si vzala bez velkého přemlouvání. Za půl hodiny se na svém bédném loži mohla posadit a upřímným a dojemným způsobem nás zahrnula díky za záchranu života, jak se vyjádřila. Zatr---ná nelidská ku---va, sedlářova žena, se po celý čas neukázala, ale ležela v posteli a proklínala ubožačku nejhruššími nadávkami. Ve dvanáct jsme ji opustili v dobré náladě, aby

103 V orig. *nutmeg bread*, pečivo ve tvaru placky kořeněné muškátovým oříškem.

104 V orig. *caudle*, hustý horký, kořeněný a sladký alkoholický nápoj, základ ležák či víno s vejci, popř. rozpuštěným chlebem. Český ekvivalent se nepodařilo najít.

zvážila svou situaci. Na odchodu jsem jí dal dolar a čtvrt, což bylo to poslední, co jsem na tomto světě měl.

Ubožáčka to vřele přivítala a jsem šťasten, že jsem mohl ulevit ve skutečném neštěstí. Furneval jí dal dva dolary a slíbil, že bude dítěti kmotrem. Já jsem se o podobnou čest neucházel a myslím, že do rána bude mrtvé. Slíbili jsme, že ji ráno navštívíme a její případ oznámíme některému z důstojníků. Doufám, že ji ta opilá mrcha porodní bába v noci neokrade, nelíbil se mi její kukuč. Kaptn. Park je z našeho dobrodružství velmi rozjařen a prohlašuje, že chce být u křtu; říká, že musíme dítě držet, což se mi nijak nelíbí. Je to první porod, s nímž jsem měl co dělat, a doufám, že to je naposled, kdy jsem se setkal s tolika strastmi pohromadě. Vyprávěla nám dlouhou historii své ctnosti a utrpení, ale je to Irka a nevěřím jí ani polovinu. Jsem škrábáním o dívce na slámě z celé duše unaven a vzdávám to.

Středa 18. června. Zásobovací agent informoval kaptn. Parka, že v příštích dvou týdnech do Anglie nepoplujeme. Protože ten čas bude pro nás velmi únavný, rozhodli jsme se s plk. Cottonem a plk. Reidem (další uprchlík z Karolíny), že si uděláme výlet do Brunswicku a podíváme se na armádu. Dohodli jsme se, že zítra vyrazíme. Furnival a já dívku na slámě dva či tři dny nenaštívíme.

Čtvrtek 19. června. Ráno jsme šli na břeh, abychom podnikli plavbu do Brunswicku na některé ze šalup, které obstarávají kyvadlovou dopravu, ale až do zítřka žádná nevyplouvá.

Odpoledne jsem se setkal s Johnem Doddem, jedním z mužů, kteří s pomocí p. Keira unikli z alexandrijského vězení. Sdělil mi, že se všichni dostali v pořádku ven, ale když nás podle slibu nenašli u Cedar Rapids, byli jejich průvodce Davis a jeden skotský seržant tak zoufalí, že se hned vrátili a vzdali se rebelům na milost. Zbytek se zmocnil na řece člunu, z něj přešli na lodivodský člun, ale opustili ho ze strachu, že narazí na hlídkový člun rebelů, a šli na břeh. Putovali v noci přes lesy a dostali se do zátoky Delaware, kde se zmocnili člunu a dostali se na palubu válečné lodi *Roebuck*. Všichni dorazili včera v noci kromě p. Rogerse, který zůstal na *Roebucku*.

Jeden ze společnosti, kaptn. Park, dostal rozhodnutí virginského soudu druhé instance, v němž stálo, že Davis obvinil p. Walese, což je strýc p. Keira, p. George Muira, p. Chisuma, p. Kilpatricka, p. Hepburna a p. Murdo z velezrady; všichni byli posláni do Williamsburgu do vězení a 30. května měli soud. Wales, Chisum, Davis a Murdo byli odsouzeni k smrti pověšením příští pátek, Muir, Kilpatrick a Hepburn k pětiletému vězení a veškerý jejich ma-

jetek propadl státu Virginie. Dále byla vypsána odměna na dopadení Collina Keira a Nicholase Cresswella, neboť tito zločinci pomáhali toryovským námořníkům a vojákům na útěku z alexandrijského vězení. Dali nám všechna hanebná epitheta, která jim napověděla jejich sprostota, zvolnost a pomstychtivost, ale co mne (mimochodem velmi příjemně) překvapilo – ani slovo o tom, že jsem porušil čestný slib. Doufám, že si mysleli, že lhůta už vypršela. Žádal jsem kapt. Parkera, aby mi noviny věnoval, ale odmítl; ostatně nikdo z nich (s výjimkou Goodricha) neměl dost vychování, aby nám poděkoval za riziko, které jsme podstoupili, když jsme pro ně v Alexandrii sháněli zbraně a munici, nemluvě o výdajích s tím spojených a nákladech na potraviny, kdyby se jim podařilo dostat se na palubu lodivodského člunu na řece Potowomeck. Je to snůška nevďečných darebáků. Čirá hloupost, když člověk riskuje život, pověst a majetek při konání dobra pro cizí lidi. Jsem rozhodnut, že se tím již nikdy neproviním – příliš často je to zapláceno nevďečností.

Brunswick, New Jersey, pátek 20. června. Ráno jsme spolu s plk. Cottonem a Reidem opustili New York na kyvadlové přepravní šalupě do Brunswicku. Když jsme propluli úžinami, potěšila nás vyhlídka na jednu z nejhezčích a nejutěšenějších scenérií, jaké jsem kdy viděl: v rozptylu dvou mílí na čtyři sta plachetnic, brig, škunerů a šalup s pěti plachtami za sebou, všechny na cestě pod plnými plachtami. Ke kráse tohoto příjemného pohledu přispívala lehká bríza a pěkné jasné počasí. Řekli nám, že směřují do Perth Amboy, aby nalodily vojsko. Kolem poledne jsme se s přílivem dostali do ústí řeky Raraton, je velmi klikatá a úzká. Často jsme viděli skupinky povstaleckých zvěďů, a zrovna když jsme míjeli veslici ležící na řece, nějaký rebel na ni z podrostu vystřelil; odpověděla dvěma nebo třemi výstřely z děla, které lumpy brzy zahnal z jejich doupěte a donutily je hledat spásu v útěku.

Krátce předtím, než jsme se dostali do města, potkali jsme několik šalup naložených zásobami, nábytkem a vybavením pro ležení, od nichž jsme se dozvěděli, že královská armáda byla povstalci poražena a část rozsekána na kousky. Celý den jsme slyšeli těžkou kanonádu a zároveň menší zbraně, což nás uvrhlo do značné paniky. Dva plukovníci a dva členové posádky byli pro okamžitý návrat, ale kapitán a já jsme rozhodně odmítli, dokud nevidíme Brunswick, který byl na dohled. Nevím, zda bychom byli schopni přimět bojektivé plukovníky k návštěvě města, kdyby se během našeho dohadování nezačali dvě míle pod námi rebelové a naše armáda navzájem ostřelovat přes řeku. To byl pádný důvod, aby hrdinní plukovníci šli s námi. Dorazili jsme do města v osm hodin a k naší velké radosti se ukázalo, že zpráva, kterou jsme

slyšeli, nebyla pravdivá. Muž, od něhož jsme ji slyšeli, byl majitel nákladní šalupy plující s telaty a ovcemi vzhůru po řece. Ta naše byla naložena stejným zbožím a po nějakou dobu jsme byli jediní s čerstvými zásobami, kteří tam měli přistát. Kdyby se mu podařilo vyděsit nás tak, že bychom se vrátili, měl by celý trh pro sebe. To byl podle mne jediný důvod jeho odporné lži. Plukovník Cotton se brzy shledal s jedním svým starým známým kaptn. Beaumontem, vrchním vozatajem, který nás velmi laskavě uvítal a ubytoval ve svém stanu. Tento gentleman nám sdělil, že armáda hodlá toto město zítra vyklidit a přesunout se do Amboy. Neznal důvod dnešní kanonády ani nevěděl, kde se to stalo. Jsem si jist, že oba mí plukovníci patří do třídy zbabělců, protože když jsme slyšeli tu falešnou zprávu, byli nesmírně vyděšení, ale teď se sklenkami vína v ruce byli smělí a kurážní jako sám bůh Mars.

Bonum Town, New Jersey, sobota 21. června. Dopoledne jsem strávil s mým přítelem por. Keirem prohlídkou různých vojenských ležení, což je zajisté jeden z nejhezčích pohledů na světě; vše se děje v největším pořádku a disciplíně. Tolik bych si přál být vojákem, zvláště nyní, kdy bych měl příležitost pomstít se těm nevděčným darebákům. P. Keira zlobí nevděčné a nepoctivé chování Parkera a jeho druhů; odmítají mu zaplatit zbraně, které pro ně koupil. Ve čtyři odpoledne vypochoďoval předvoj armády s 500 vozy naloženými municí a zavazadly z Brunswicku a utábořil se zde. Jel jsem s plk. Cottonem a Reidem na zavazadlovém voze a velmi jsme se bavili výjevy mezi vojáky a jejich dámami, které jsme viděli. Náš tábor je čtvrt míle od hlídky nepřátelského generála Picketa. Máme s sebou početné síly a je mi jedno, jestli nám snad hodlají učinit návštěvu.

Staten Island, neděle 22. června. Včera v noci jsem spal s plukovníkem Reidem velmi nepohodlně na stanové celtě prostřeně na zemi, do které jsme se zabalili. Moskyti mne skoro ukousali k smrti a otrávil mne puch z rebelů, kteří byli před třemi týdny pohřbeni tak mělce, že vozy oddělily údy zpola shnilých těl, které hrůzostrašně zapáchaly. V pět ráno byly všechny stany strženy a armáda připravena na pochod.

Kolem osmé nastoupila hlavní část armády. V tom okamžiku vystřelili povstalečtí zvědové na naši hlídku, z čehož povstala menší šarvátka. Náhodou jsem je viděl v keřích dřív, než vystřelili, ale spletl jsem si je s našimi rangery. Byli ode mne na 300 yardů. Když mela začala, vylezl jsem na malý kopeček, abych lépe viděl, ale jeden poctivý Skot z Vysočiny mi poradil, abych se uchýlil na malou předprseň hned vedle, pokud se nechci stát terčem rebelů. Usoudil jsem, že jeho rada je namístě, a uchýlil jsem se, kam mi ukázal a odkud

jsem měl na vše dobrý výhled. Pozoroval jsem skupinu našich mužů, jak jdou žitným polem patrně s úmyslem dostat se rebelům do zad, ale jakmile vyšli z pole, střetli se se stejně početnou skupinou povstalců. Když byli od sebe na 100 yardů, obě strany vypálily, ale nepozoroval jsem, že by někdo padl. Pokračovali dál asi 40 yardů nebo méně, zase vypálili a tentokrát bylo na obou stranách dost padlých. Naši na ně běželi s bajonety a ti druzí vzali nohy na ramena a slyšel jsem, jak jeden z nich řve ze všech sil vražda. By bylo to k smíchu, kdyby to nemělo tak vážné následky. Na naše okamžitě vypálila čerstvá parta, ale kumpanie 15. regimentu ji rozprášila a zahнала do lesů. Nato začala palba z pěti polních kusů, které měli rebelové ukryté v lesích, což našim způsobilo nějaké škody; přestřelka trvala asi 35 minut. Naši se zmocnili děl a asi 40 zajatců a zabili asi 150 lotrů se ztrátou 39 zabitých a 27 raněných.

Předtím, než odnesli raněné, jsem šel na místo, kde na sebe obě strany střelily, a nikdy předtím jsem neviděl tak děsivý výjev: někteří mrtví, jiní umírající, smrt v nejrůznější podobě; někteří ranění lítostivě nařkali, jiní z obou stran si navzájem nadávali a označovali se za strůjce svého neštěstí. Pozoroval jsem, jak jeden starý veterán (který měl průstřel obou nohou a nemohl chodit) velmi chladnokrevně a rozvážně nabíjel svou pušku a čistil ji od krve. Byl jsem tím pohledem překvapen a tázal jsem se ho po příčině. Odpověděl mi s pohrdáním: „Abych byl připraven, až Yankeje zase přijdou“. Kolem desáté byla celá armáda v pohybu. Říkalo se, že když naši opouštěli Brunswick, spálili ho, jiní zase že byl ponechán bez poškození, ale jak daleko jsme viděli, byly všechny venkovské domy v plamenech. Vojáci jsou tak rozezlení, že vše zapalují, i když důstojníci dělají všechno možné, aby jim v tom zbránili. Zdá se, že z Jersey odcházejí neradi; dělostřelecký trén a vozy se roztáhly na délku devíti mil a je jich víc než 1000. Někdo říká, že mužů je 20 000, ale obávám se, že jich tolik není; skutečný počet je z velmi dobrých důvodů držen v tajnosti. Kolem druhé dorazil předvoj do města Perth Amboy 14 mil od Brunswicku; cesta vede plantážemi, ale je velmi dobrá. Rebelové svádějí celou cestu šarvátky s našim zadním vojem, ale na obou stranách jsou jen malé ztráty.

Město (protože se nazývá město)¹⁰⁵ je hlavním městem Východního New Jersey, ačkoli nemá víc než 200 většinou dřevěných domů, a Perth Amboy bylo nazváno po zakladateli vévodovi z Perthu, který byl kdysi vlastníkem Východního New Jersey, ale v roce 1737 postoupil své právo koruně. Myslím, že tu nikdy nebylo žádné podnikání, ačkoli pro ně má vhodnou polohu. Je tu

105 V orig. *City*.

pěkný bezpečný a prostorný přístav v dohledu moře, ale vlévá se do něj jen velmi málo významnějších řek, což snad může být důvodem pro neexistenci obchodu. Město je velmi šikovně vyměřeno na sto akrech a nachází se zde 150 čtvercových pozemků k výstavbě domů. Je tu jeden kostel, modlitebna. Budova soudu je pěkná cihlová a guvernérův palác je elegantní kamenná budova, která prý stála 4000 liber.

Našli jsme zde hesenské lehké kavalery, kteří právě přibyli, tj. muže a koně, ale moudří organizátoři poslali sedla na jiné lodi a ta dosud nedorazila, takže nyní tu nejsou k žádnému užitku. Vojáci jsou oblečeni v zeleném a vyzbrojeni nesmírně dlouhými zahnutými meči. Ve městě jsou dobré ubikace pro 2000 mužů. Přešli jsme úžinu na Staten Island a obědvali jsme v hostinci s plukovníkem Rogersem, proslulým majorem Rogersem z minulé války. Rodem je z Nové Anglie, ale výchovou ryzí divoch. Potom jsme šli asi čtyři míle a ubytovali se na farmě známého plukovníka Cottona. Všichni jsou překvapeni, že naše armáda opouští Jersey, ale je naprostým tajemstvím, kam má namířeno. Lidé na ostrově začínají být velmi znepokojeni, každou chvíli očekávají návštěvu rebelů. Jsem zpropadeně unaven škrábáním.

Na palubě brigy *Edward*, přístav New York, pondělí 23. června. Ráno jsme si najali vůz, abychom odvezli k přívozu prasata, která jsme koupili pro naše lodní zásoby za nesmyslnou cenu 8 pencí za libru. Staten Island je asi 12 mil dlouhý a 9 mil široký, produkuje hlavně dobytek, jehož v mírových časech chovají nesmírné množství. Oplývá slanými bažinami a loukami, na nichž se rodí obrovská hejna moskytů, což je hmyz velmi obtížný. Večer jsme přibyli do New Yorku a našli kapt. Parka, jak se co nejrychleji připravuje na plavbu. Furneal mi sdělil, že naše dítě nad ránem zemřelo a o ženu se postaral někdo z důstojníků, čemuž jsem velmi rád. Ohledně nedávného chování naší armády panují různé dohady, někteří říkají, že popluje do Filadelfie, jiní, že je to jen lest, jak vylákat Washingtona z jeho pevnosti. Sám nedokáži odhadnout, kde je pravda.

Úterý 24. června. Celý den na palubě. Když vidím toto kdysi kvetoucí, bohaté a šťastné město, jehož třetina je nyní v troskách, jímá mou mysl smutek a melancholie; tíž lidí, kteří si před třemi lety tak ochotně navzájem pomáhali a obě strany na tom získávaly, si nyní podřezávají hrdla a při každé příležitosti ničí navzájem svůj majetek, a všechno to zlo úmyslně způsobilo pár ničemů. Ta myšlenka je příliš krutá, než aby se dala trpně snášet. Tohle město je nešťastnou ukázkou divného šílenství a hlouposti, která mezi nimi vládne. Když odtud loni v září královská armáda rebely vyhnala, pojali dábelký plán,

že ho do základů spálí a vinu svedou na naše vojáky; stačili spálit jednu třetinu a zrovna tu nejkrásnější a nejvonnější část. Kdyby jeden soudil podle zdání, hodlali se rebelové rvát s našimi oddíly o každou píď půdy. V každé ulici vykopali zákopy a stavěli barikády, každou nepatrnou výšinu kolem města opevnili, ale sotva se naši vylodili, všechno nízce a zbaběle opustili. Nyní jsou zákopy a fortifikace plné stojaté vody, zkaženého kyselého zelí a špíny všeho druhu. Z bahna zanechaného v docích a hrázích stoupají za odlivu smrduté páry a množství lidí, stísněných na malém prostoru jako slanečci v sudu, vydává nezdravý puch; většina je velmi špinavá a nemálo z nich má různé nemoci, svrab, neštovice, horečku nebo průjem, takže je tam dost pachů na to, aby během dvaceti čtyř hodin dohnaly člověka, který má citlivý čich a jemnější plíce, k souchotinám. Má-li nějaký spisovatel touhu napsat pojednání o paších a ne-libých vůních, nenalezne nikde tolik doličných předmětů jako v New Yorku; každému, kdo má schopnosti a sklon ukazovat zvrácené a surové stránky lidské povahy nebo nejruznější způsoby a prostředky, jak si na tomto světě opatřit živobytí, doporučuji New York jako vhodné místo, kde najde své hrdiny pohromadě. Většina dřívějších obyvatel, kterým toto kdysi šťastné město patřilo, je zcela zruinována a z hojnosti klesli do nejhoršího strádání, někteří donuceni do povstaleckého vězení, jiní zvolili jejich armádu.

Středa 25. června. Ráno jsem šel na břeh a viděl p. Goodricha, který mne laskavě pozval na oběd, ale odmítl jsem. Nehodlám obědovat s nevděčnými darebáky. Celé město je kvůli pohybu naší armády v politickém kvasu. Plk. Cotton jel na Long Island, údajně aby koupil nějaké zásoby, ale domnívám se, že jel se zcela jiným záměrem; jak ho znám, je velký pokrytec.

Čtvrtek 26. června. Ráno přišel na palubu zásobovací agent a řekl nám, abychom byli v okamžiku připraveni na cestu. Vzal jsem hned koně a bryčku a jel jsem hledat plk. Cottona; našel jsem ho na farmě na Long Islandu 6 mil za Jamajkou, kde jsme bydleli. Od jedné ráno byla bez přestání těžká kanonáda a dosud trvá.

Pátek 27. června. K snídani jsme se dostali na palubu, ale nemuseli jsme tolik spěchat. Flotila nemá příští tři dny opustit New York. Odpoledne jsme šli na břeh. Novinka, že naše armáda úplně rozdrtila rebely, se ztrátou 800 mužů zabila 2000 vojáků a 4700 jich zajala. Obávám se, že zpráva je příliš dobrá na to, aby to byla pravda. Mělo se to stát v Amboy.

Sobota 28. června. Včerejší novinka je dnes vyvrácena, prý je jen 80 zabitých a 70 zajatců, s 8 zabitými na naší straně. V oběhu je zde tolik lží jako ve Virginii. Lží dne je, že byl zajat Washington.

Pondělí 30. června. Na palubě, kde hodlám zůstat co nejdéle. Nemám peníze kromě těch, které si vypůjčím, a nemohu jít na břeh, aniž by to znamenalo výdaje navíc. Ó chudobo, chudobo, jsi nejhorším prokletím a nenávidím tě, ačkoli jsi mou stálou společnicí.

Úterý 1. července. Celý den na palubě z dobrého důvodu – nedostatku peněz. Kaptn. Park tuší důvod mé skleslosti a velmi laskavě mi nabízí, že mi poskytne tolik peněz, kolik budu pro zdejší pobyt potřebovat. Rozhodl jsem se, že to přijmu; nechť nouze přijde co nejdříve.

Středa 2. července. Šel jsem na palubu lodi Jeho Veličenstva *Centurion* s padesáti děly a velitelem sirem Robertem Braithwaitem, s plk. Cottonem, plk. Reidem a irským kapitánem. Viděl jsem generála Lee, který je na této lodi zajatcem; když se dozvěděl, že jsem přišel z Virginie, pozval mne na čaj a hodně jsme si povídali o jeho plantáži v okrese Berkeley ve Virginii. Je vysoký, hubený, vypadá nemocně a je mu asi padesát let. V povstání se hodně angažoval, je velmi rozumný, ale v názorech i činech ukvapený a zuřivý. Novinka, že naše oddíly opustily Amboy a utábořily se na Staten Islandu. Plk. Cotton mi sdělil, že s námi popluje jako pasažér jedna mladá dáma. Myslím, že je jeho válečnou manželkou.

Čtvrtek 3. července. Celý den na palubě. O armádě žádné zprávy, tu a tam slyšíme přestřelku.

Pátek 4. července. Dnes s námi na palubě obědvali p. Furneal, kaptn. Jolly z *Ellis* a kaptn. Nailor z *Valliantu* (oba kapeři),¹⁰⁶ všichni velmi rozjaření. U veselé sklenky a v příjemné společnosti jsem dokonce zapomněl na svou bídu. Plk. Cotton je svým malým děvčátkem trochu zklamán. Ó, starý svatouškovský pokrytec.

Sobota 5. července. Dnes přibýly tři válečné lodi s generálem Clintonem na palubě a z Corku flotila se zásobami. Doufám, že přivezli něco lepšího než kyselé zelí. Naše armáda stále v nečinnosti.

Neděle 6. července. Dnes jsme obědvali s kaptn. Nailorem, kaperem příslušným do Liverpoolu, na palubě *Valliantu* se 14 děly s točnami. Velmi veselí.

Pondělí 7. července. Ráno jsme dostali rozkaz být na palubě připraveni k vyplutí; zítra se vydáme k Hell-Gate, kde mají flotily sraz. Kolem čtvrté přišel na palubu Furneal a trval na tom, abych strávil večer s ním a nějakými gentlemany od armády a námořnictva v Hullově hostinci, kde jsme zůstali do

106 V orig. *Letters of Marque*, vlastníci lodí s královským patentem na přepadání nepřátelských lodí v době války, de facto koncesované pirátství.

dvanácti. Myslel jsem, že je příliš pozdě na to, abych šel na palubu, a tak jsem šel do svého starého podnájmu na Queen Street. Když jsem šel Svatojánskou ulicí, slyšel jsem, že se v příkopu něco plácá. Zastavil jsem se a ve světle měsíce jsem uviděl cosi jako lidskou bytost, jak se hrabe v blátě. Spustil jsem se dolů a zjistil jsem, že je to muž v bezvědomí, jehož jsem vytáhl ven, Prsty jsem mu vytahal z pusy špínu a zakrátko jsem zaslechl, jak vydává nějaké zvuky. Šel jsem tedy k nejbližší hlídce, což byl jeden hesenský. Vylíčil jsem mu situaci muže na ulici, ale nerozuměl anglicky; poté, co jsme na sebe chvíli drmolili, přišel seržant, který anglicky uměl. Velmi zdvořile nechal přinést světlo a šel se mnou k muži, který již mohl mluvit; řekl nám, že ho ve městě napadlo děvče, protože byl tak nerozvážný, že s ní jednal poněkud nedelikátně. Jeden z jejich bouchačů ho pořežal na hlavě, srazil ho na zem a zatáhl ho do příkopu. Přál si, abychom mu pomohli do jeho obydlí na Queen Street, což jsme s hesenským seržantem učinili. Po kartáči, který dostal, a množství smrduté vody, kterou polkl, mu bylo velmi zle. Sotva jsme ho dostali do postele, zavolal jsem k němu doktora Smithe, který mu okamžitě pustil žilou. Zdá se, že je to noblesní, dobře vychovaný člověk, a velmi zdvořile mi děkoval za záchranu života. Jsem rád, že jsem byl jejím nástrojem.

Na palubě brigy *Edward*, Hellgate, úterý 8. července. Ráno jsem šel navštívit muže, kterého jsem včera v noci našel v příkopu, ale spal a nechtěl jsem ho budít. Dozvěděl jsem se, že se jmenuje Leydum a je anglickým gentlemanem, který nedávno unikl z filadelfského vězení, kde ho po několik měsíců drželi za oddanost vládě. Slyšel jsem o něm v Marylandu. Snídal jsem a obědval s p. Furnevalem na palubě *Bell and Mary*. Odpoledne jsme se s odlivem vydali na cestu, v 5 večer jsme v Hellgate, 6 mil od New Yorku. Řeka či úžina zde mívá skaliska, stýkají se tu proudy z Východní řeky a Nové Anglie a způsobují, že u skal voda víří velmi prudce. Divoké zmitání vyvolané sléváním proudů je příčinou toho, že se voda zvedá do značné výše a proudí přes skaliska. Na několika místech spadá kolmo dolů, což činí navigaci velmi nebezpečnou. Průliv je široký kolem 20 yardů, kdo ho mine, je najisto ztracen, což potkalo mnoho lodí, které zkoušely proplout v nevhodnou dobu.

Středa 9. července. Vypravil jsem se s plk. Cottonem na člunu do New Yorku, abychom nakoupili zásoby na plavbu. Obědval jsem s kaptn. Scottem na palubě brigy *Harriet*. U pí Bennettové jsem pil čaj s dámou majora L. a několika jinými dámami. Po čaji jsem doprovázel paní L. do jejího obydlí. Trvala na tom, abych u ní zůstal na večeři a strávil s ní večer. Nebylo zapotřebí příliš naléhat, abych strávil večer s hezkou a dobře vychovanou mladou dá-

mou. Po večeři a veselé sklence dobrého vína jsme se ocitli ve velmi příjemném *tête-à-tête* a poté! Ó manželství, manželství, přikrýváš více ženské křehkosti než dobročinnost přikrývá hříchů! Nicholasi, jestli jsi kdy v životě zhrěšil proti náboženství, bylo to teď. Tato milá, vlídná, nanejvýš ochotná dáma byla na veřejnosti nábožensky velice rigidní. U pí Bennettové hrála roli ubohé dámy ze sousedství, která uklouzla a naneštěstí byla přistižena při činu tím nejkrutějším a nejbarbarštějším způsobem. Písmo proháněla od Genesis po Zjevení; v tomto duchu pokračovala i po večeři až do chvíle, kdy jsem shledal, že byla stvořena z horkého masa a vřelé krve. Zdálo se, že tato dívka má slítování s těmi, kdo snad v nestřežené chvíli podlehnou slabostem lidské povahy, přičemž je dost poctivá na to, aby se svěřila, že i ona má veškeré lidské city, ale zároveň má dost filozofie, aby nevhodné žádosti odmítla v dobrém rozpoložení a s trochou lehkovážnosti či smyslnosti, které má v povaze (nečekám, že v lidské bytosti naleznu dokonalost). Myslím, že taková by mne učinila velmi šťastným; než bych se oženil s nějakou, která přehání náboženství, předstírá krajní ctnost a na pohled je upjatou, prudérní a formální kupou morálky, raději půjdu do Laponska a budu dělat chůvu¹⁰⁷ medvědovi.

Na palubě brigy, čtvrtek 10. července. Ráno jsem se vrátil na loď. Většinu dne jsem přemítal v hlavě dobrodružství minulé noci; nesnese bližší pohled. Dozvěděl jsem se, že společnost nám bude dělat fregata *Niger*. Šel jsem na břeh s plk. Cottonem a Reidem, ale večer jsme se vrátili na palubu. V letošním létě to byl jeden z nejvíce horkých dnů.

Pátek 11. července. Lístek, nebo spíš *billet-doux*¹⁰⁸ od paní L. Rozhodl jsem se, že půjdu. Odmítnout tak laskavé pozvání by bylo nevděčné. Moji kolegové na lodi začínají čichat krysu, důkladně mne pozorují, ale nechám je být. Nedbám na ně, protože si užívám a nikomu tím neškodím – jen sobě. Byl bych raději, kdyby nebyla tak pobožná.

XII. Generál Washington

Sobota 12. července. Myslím, že jsem dal New Yorku sbohem; slíbil jsem sice ještě jednu návštěvu, ale nemíním ji vykonat. Nemohu toho odporného pokrytce snést. Přeji si, abych už byl na moři, ale není slyšet, že bychom tento týden měli vyplout. Přeji si, abych už byl doma, ale hrozím se toho, že se do

107 V orig. *dry nurse*, žena pověřená péčí o dítě bez kojení.

108 Milostné psaníčko.

vlasti vrátím jako žebrák. To slovo zní mým uším odporně, ale přece je příjemnější a chvályhodnější než epiteta darebák nebo ničema, a to i kdyby s nimi byl spojen velký a hojný majetek a jedinec tohoto druhu je většinou přijímán lépe než čestný nuzák. Jsem chudý jako Job, ale zdaleka ne tak trpělivý. Budu doufat v lepší dny. Teď jsem stížen chudobou, ale svědomí mne neviní z výstředností ani nedbalosti tak velké, aby mne přivedla do nuzných poměrů. Mám dobrou pověst, zdraví, přátele a dobrou náladu, což je uprostřed všeho zoufalství jistá útěcha. Snad přijdou lepší dny.

Neděle 13. července. Novinka, že naše armáda překvapila a zajala Washingtona. Obávám se, že je příliš dobrá, než aby byla pravdivá. Před tím, aby se stal zajatcem našeho nečinného generála, ho vždy uchrání jeho obezřetnost. Washington je najisto člověk velice zvláštní, jeden z přírodních géniů, generál nadaný Bohem, pokud něco takového existuje. Je udivující, jak tenhle poháněč černochů spolu s bandou neukázněných otrhanců, spodinou a vyvrheli ze všech národů světa drží už dlouho v šachu britského generála s nejlepší armádou vojáků-veteránů, jakou kdy Anglie na americkém kontinentu měla, a dokonce ji nutí k ústupu. To je příliš. Nebesa, v tom přece musí být nějaká dvojitá hra. Generála Howea, muže vychovávaného od mládí pro válku, po celé dva roky přivádí do úzkých a trápí virginický tabákový plantážník. Ó Británie, jak jsou tvé vavříny poskvrněny rukou neotesaného hlupáka! Pro schopného životopisce a jeho pero bude život generála Washingtona zdrojem navýsost bohatým. Příroda mne takovým neucínila, uvedu však o tomto velkém a obdivuhodném muži několik poznámek.

George Washington, americký hrdina, je druhým synem váženého virginského majitele tabákové plantáže (což je, jak se domnívám, z hlediska společenského zařazení něco jako lepší sedlák v Anglii). Myslím, že jeho matka a dva z jeho bratrů ještě žijí. Oba žijí ve Virginii, jeden v okrese Berkley, druhý v okrese Faquire. Oba jsou schopní plantážníci a čestní muži. V mládí byl zeměměřičem ve virginském okrese Fairfax; tehdy to byl hraniční okres a jeho úřad byl provázen četnými strážnými, ale mnoho nevynášel. V zaměstnání přivykl životu v lesích a získal pověst nejlepšího zálesáka v kolonii. Jeho starší bratr, p. Augustin Washington, byl kapitánem v oddílech naverbovaných do výpravy proti Cartageně¹⁰⁹ a potom byl zařazen do pravidelného vojska. Ve službě zemřel, a tak náš hrdina přišel k otcovským statkům.

109 Jedná se o bitvu u Cartageny v dnešní Kolumbii (1741), nejvýznamnější vojenský střet mezi Anglií a Španělskem v tzv. válce o Jenkinsovo ucho. Porážka Anglie znamenala její faktický ústup od jihoamerických ambicí.

V roce 1755 ho virginský sněm vybral, aby se vypravil k francouzským pevnostem v Ohiu a zjistil, proč ve virginském vnitrozemí propukají šarvátky, což splnil k naprosté spokojenosti nadřízených. Po návratu zveřejnil svůj deník, což mu získalo značný kredit a mezi krajany se poprvé stal populárním. V roce 1754 mu guvernér svěřil velení nad 1000 vojáky (všichni z Virginie) s rozkazem zahnat Francouze od vnitrozemských osad. Na této výpravě selhal. Dne 3. července 1754 ho Francouzi a Indiáni obklíčili v horách Alliganey u Big Meadows a přinutili ho ke kapitulaci, ale nevzpomínám si, za jakých podmínek. Tak či onak se od Francouzů dostal záhy pryč a stal se velitelem virginského regimentu. Byl s nešťastným generálem Braddockem, když ho Francouzi a Indiáni porazili 9. července 1755 na březích řeky Moningahaley; předtím s částí svého regimentu napadl v lesích vlastní skupinu zvěďů, začala šarvátka a než se přišlo na to, že to je omyl, bylo mnoho mužů zabito. Za války strávil většinu času v armádě, ale nevykonal žádný čin, jímž by na sebe upozornil.

Než válka skončila, oženil se s vdovou p. Custisovou a získal tak značný majetek. Na její naléhání opustil armádu, v níž si nikdy nezískal valnou úctu svých důstojníků ani mužstva. Podle všech svědectví ztratil přízeň důstojníků kvůli své šetrnosti a lásku mužstva kvůli přísné kázni, kterou vždy vyžadoval. Jeho krajanům ovšem vcelku vadí jakákoli subordinace. Poté, co opustil armádu, ho udělali členem virginské sněmovny, v níž byl všeobecně vážen pro pevný charakter, ale vždy na něj hleděli jako na ostýchavého a ustrašeného řečníka. Žil jako venkovský statkář, proslul pohostinností, dobrou znalostí zemědělství a pracovitostí, s níž spravoval své manufaktury na lněné a vlněné látky lépe než kdokoli jiný v kolonii.

Když propukly současné potíže, byl spolu s pány Peytonem, Randolphem, Richardem Henry Lee, Benjaminem Harrisonem a sirem Edmundem Pendletonem zvolen zástupcem či poslancem za Virginii na prvním kontinentálním kongresu neboli sanhedrinu, který se sešel 5. září 1775 ve Filadelfii, a 17. června 1776 byl (Kongresem) jmenován generálem a vrchním velitelem všech povstaleckých sil. Myslím, že to postavení přijal nerad, ale velký a vlastně nečekaný úspěch, kterého dosáhl, ho patrně obměkčil a také vyhovoval jeho od přírody ctižádnostivé povaze. Bezpochyby dychtil po vojenské slávě, a když vezmeme v úvahu jeho malé vojenské znalosti a zkušenosti předtím, než se stal generálem, dokázal zázraky. Až do bitvy v Trentonu v Jersey měl většinou (a mohu klidně říci vždy) smůlu v každé akci, na níž se osobně podílel; od této nešťastné (pro nás) události byl už jen úspěšný. Nemá valné vzdělání ani oslňující zjev, je

spíše těžkopádný než vtipný, často mlčí. Řečník je dosti ubohý, ale skví se v epistolárním umění. Má vysokou a ušlechtilou postavu, věk mezi čtyřiceti a padesáti, chování přirozené, noblesní a vstřícné; má kolem sebe něco, co potěší každého, kdo s ním má co dělat. Nemůže být větším důkazem jeho obratnosti a schopnosti vést než to, že s jistou dávkou dekora dokáže udržet pohromadě takové množství vzpurných a tvrdohlavých lidí.

Bydlí v místě zvaném Mount Vernon na březích řeky Potowmeck, asi 12 mil od Alexandrie ve Virginii, kde má velmi pěknou plantáž, ale podle nejlepších svědectví, která jsem mohl získat, nevynášely jeho statky před začátkem těchto potíží ročně víc než 300 dolarů virginské měny. Tady jsou ale majetky zřídka ceněny podle ročního výnosu, protože je často obtížné ho přesně zjistit, když mají mnoho otroků a velkou sklizeň tabáku. Jeho přátelé a známí ho považují za spravedlivého člověka, mimořádně čestného, ale nepříliš štědrého. Snad ho tak označují proto, že svůj majetek spravuje s pílí a šetrností a jen velmi zřídka provozuje ony hloupé, nevázané a nákladné zábavy, které mají Virgiňané v oblíbě.

Cizímu hostu strojí vynikající tabuli; ať je odkudkoli, setká se u něj s dokonalou pohostinností. Zábavy, které pořádal (před tím, než se stal generálem, jsem se několika zúčastnil), probíhaly v největším pořádku a tím nejnoblesnějším způsobem, s jakým jsem se v této zemi setkal. Zůstával střízlivý, chladnokrevný a velmi zdrženlivý, ale měl rád, když se jeho přátelé bavili co nejveseleji. Jeho dáma je pohostinná, vždy dobře naladěná a laskavá a zdá se, že má stejné zájmy jako on, ale živější letoru. Podle všech známek tvoří šťastný pár.

Se svou ženou nemá žádné děti, ale má dvě od jejího prvního muže, syna a dceru. Dcera zemřela neprovdaná, syn, p. John Custis, velmi vážený mladý gentleman, se nedávno oženil a žije s matkou na Mount Vernon. Žije jako venkovský statkář, nezastává žádný občanský ani vojenský úřad.

Zdá se, že sama příroda předurčila generála na místo, jež nyní zastává; jeho osobité způsoby a chování jsou jako stvořené pro jeho nynější postavení a hodnost. Říká se (a já tomu věřím), že v životě neměl blízkého, důvěrného přítele ani otevřeného nepřítele. Svým chováním z velké části zabránil vzniku stran a frakcí a mezi důstojníky i mužstvem pěstoval ducha ctižádosti. Nemožnou postupovat vzhůru jinak než prostřednictvím zásluh, protože generál nemá své dvorní oblíbence, kterým by dláždil cestičku, a sám – jak jsem přesvědčen – je vzorem boje proti úplatkům. V soukromí je přívětivý a všemi, kdo ho znají blíže, je milován a uctíván.

Z toho, jak jej znám osobně, a ze všeho, co jsem se o něm mohl dozvědět, jsem došel k závěru, že je to vzácně čestný muž a nemá žádnou neřest, nepočítáme-li mezi ně ctižádost, a v tom bychom ho měli soudit shovívavě. Pro přirozeně ctižádostivou mysl bylo pokušení příliš silné a příroda jej učinila příliš slabým na to, aby odolal.

Jako důstojník je dosti populární, v jižních provinciích je téměř zbožňován, ale myslím, že na Severu už tak oblíbený není. Nevědomý a oblužený lid v něm vidí spasitele a ochránce vlasti, a má tudíž důvěru ve vše, co dělá. Ti, kdo jsou bystřejší a přemýšlejší, to jest Kongres a lidé na vedoucích pozicích, na něj pohlížejí jako na nástroj nutný k uskutečnění jejich dábelkých záměrů.

Jistě má určité zásluhy jako generál, který se svými bandity donutil generála Howea, aby s celou svou armádou dva roky tančil od města k městu. Velkého pohodáře¹¹⁰ zmátl natolik, že svým honicím psům nesundal náhubky; kdyby je náležitě vedl rázný a odvážný muž, zakrátko by ho i s jeho otrhanou posádkou sežrali. Jakkoli je Washington můj nepřítel, bylo by mi líto, kdyby ho potkala hanebná smrt.

Na palubě *Newmarketu* je jistě ďábel, bijí se jako fúrie.

Pondělí 14. července. Šel jsem na břeh na Long Island a pil čaj s několika velmi příjemnými mladými dámami. Před nešťastnými sváry žili tito lidé v pohodlí a hojnosti, nyní perou a šijí za kousek chleba. Způsob, jakým nešťastníci nesou zvrát poměrů, je obdivuhodný. Pozdě večer zase na palubě.

Úterý 15. července. Odpoledne jsme s kapt. Parkem jeli člunem do pevnosti Knyphausen. Je asi 12 mil nad New Yorkem a postavili ji vzbouřenci; před 8 měsíci ji dobyl generál-poručík De Knyphausen a celou posádku vzal do zajetí. Je položena výhodně na vyvýšenině, opevnění má pravidelný tvar, obklopena je hlubokým a širokým suchým příkopem a mohutnými předsunutými zábranami.¹¹¹ Muniční sklad je prý odolný vůči bombám, se střílnami pro 35 děl, ale nyní jich tam tolik není. Na západě blízko Severní řeky je malá baterie několika těžkých děl, podobně je malá baterie severně od pevnosti na vzdálenost výstřelu z muškety; ta mnoho hesenských při útoku odřízla. Zdá se, že od přírody i díky pevnostnímu umění je to místo velmi silné, schopné účinné obrany. Kdybych byl u veteránů, stěží bych věřil, že je možné dobýt ho ztečí. Je to ošklivá a nepříjemná země, plná velkých skal a lesů, jako stvořená

110 V orig. *chucklehead*, míněn generál Howe.

111 V orig. *abbatis*, valy z nakupeného dřeva, stromoví a houštin využívající přírodních porostů kolem vlastní pevnosti.

k tomu, aby v ní povstalci uplatnili vyhýbavý a zbabělý způsob boje ke svému co možná největšímu prospěchu. Severní řeka je po několik mil přímá jako čára, ale široká a dobře splavná, s velkými skalami po obou stranách; některé téměř kolmé a úžasně vysoké, podobně jako Matlock v Derbyshire. V pevnosti je posádka hesenských.

Na palubě brigy *Edward*, zátoka Flushing, Long Island, středa 16. července. Ráno přišel rozkaz zvednout kotvu a plout na toto místo. Na palubu *Nigeru* přišel generál De Heister, pojede jako pasažér do Anglie. Novinka, že na Rhode Islandu byl zajat generál Prescott a na vzbouřencích byla dobytá Ticonderoga.

Čtvrtek 17. července. Ráno přišel na palubu *Nigeru* generál Pigot. Míří na Rhode Island na místo generála Prescottta, kterého blízko Newportu zajali vzbouřenci v posteli s farmářskou dcerkou. To je už druhý generál, kterého rebelové zajali. Dopoledne slabý vítr. Dostali jsme se k City Islandu. *Lady Gage*, ozbrojená loď patřící lordu a generálu Gageovi, je určena, aby střežila naši zád.

Pátek 18. července. V poledne se zdvihla lehká bríza, je příjemné počasí. V průlivu jsme urazili kolem 6 mil. Na obou stranách známky boření a ničení. Večer klid na kotvě.

Na palubě brigy *Edward*, Longislandský průliv, sobota 19. července. Dopoledne většinou na kotvě, vcelku klidno. Před polednem se zdvihla lehká bríza. Celé odpoledne jsme se drželi blízko connecticutského břehu. Zdá se, že země byla lidnatá, ale prokletá vzpoura tuto část zcela zničila, téměř všechny domy vypadají opuštěné a většina lehla popelem. Je opravdu zvláštní, jak hrstka cílevědomých padouchů dokázala svou vynalézavostí zničit tolik čestných, dobře smýšlejících lidí, jak je natolik popletli snůškou příšerných lží a nízkými, ubohými prostředky, že se vzdali nezměrného požehnání míru a sladkého užívání opravdové a šťastné svobody výměnou za strašlivé hrůzy války, bídy a nouze. To vše (jak se obelstění ubožáci naučili věřit) s nadějí, že sobě a potomstvu zajistí, co jim už dávno patřilo v míře, jaké se netěší žádný národ na zeměkouli, ale naneštěstí nerozeznali pravou hodnotu. Stručně řečeno, jsou jako pes z bajky, který se vzdal potravy pro prázdný stín.

Budeme-li mít štěstí, nebude trvat dlouho a tuto nešťastnou zemi ztratíme z dohledu; zemi, která je obrácená vzhůru nohama, z pozemského ráje se změnila v peklo na terra firma. V krátké době tří let jsem ji viděl šťastnou a vzápětí ubohou. Dokonale ji zničily zločinné schopnosti hrstky a zatvrzelost mnohých lidí na této straně Atlantiku spolu s hrubými chybami, zbabělostí

a lumpárnami našich slepých „vůdců“ v Anglii. Kéž by je všechny vzal čert. Ti nešťastní ubožáci vyměnili občanské i osobní svobody za tyranii, útisk a otroctví. Vrtochy, krutost a rozmary ničemného Kongresu jim daly zákony a parta puritánských lotrů jim převypráví bibli a dává jim to málo náboženství, které mají sami, ale mohli by se docela dobře obejít bez něj.

Ti nešťastní ubožáci jsou rozděleni (myslím v politických názorech), jak je to jen bez vytaženého meče možné, ale kruté a tyranské zákony, vydané Kongresem a vymáhané s nejvyšší přísností jejich výbory, odrazují rozumnější část obyvatelstva, aby veřejně přiznala své pravé pocity. Pod klamným tvrzením, že pěstuje křehký strom svobody, kterému se prý na americké půdě tak dobře daří, jej Kongres utal u samých kořenů. Krátce, pýcha, zarputilost a hloupost těchto lidí přivodily na jejich hlavy víc pohrom, než svéhlavost nějakého faraona přinesla Egypťanům.

Člověk podezřelý z loajality (což je tu zločinem ohavnějším než hříchy vůči Duchu Svatému) je v daleko větším nebezpečí, než bývala v Anglii a ve Skotsku stařena se svou mourovatou kočkou, když byla podezřelá z čarodějnictví. Oklamat takového jedince je zákonné, okrást ho je službou věci a vlasti. Je-li nerozvážený a otevřeně vyjeví své názory, nejprve ho trestali vyválením v dehtu a perí, ale teď je nařízením té ďábelské nestvůry Kongresu veřejně proskribován. Konfiskace veškerého majetku, uvěznění a šibenice, dokonce zapálení domu a otrava jsou považovány za sladce chutnající zákusek pro Nejvyšší moc. Ničemní presbyteriánští kněží, kteří byli po celou dobu hlavní podněcovatelé a podpůrci této rebelie proti vši přirozenosti, většinou poctivají lojalisty titulem toryové, ateisté, deisté či nejurážlivějšími jmény, které zakořeněná zášť dokáže vymyslet s pomocí proklatého nadšeného, nelítostného, krvelačného, krutého a pomstychtivého ducha, jenž tvoří podstatnou část charakteru těchto fanatických výtržníků nebo spíše spodiny vzpoury a revoluce. Boží nebo spíše pobožní učitelé, nemohu o nich psát bez připomínky zločinného zneužití svatého úkolu.

Tito zbožní darebáci našli zázračný fígl, jímž smířili největší rozpory, sjednotili rozhádané protivníky a dokonce využili tyto věci ke svému prospěchu. Například slovo papeženec, což bylo v Nové Anglii donedávna horší než vrah, se nyní změnilo v přátelské pojmenování, pokud se týká nějakého jejich přítele. Zároveň ovšem přivolávají na Jeho Veličenstvo kletby za to, že Kanaďanům povolilo náboženskou svobodu svědomí a svobodný výkon církevních obřadů. Snaží se přesvědčit lid, že se britský panovník vlastně změnil v papežence a že se jeho poddaní chystají povstat a uříznout mu hlavu. Dělalí všech-

no možné, aby přesvědčili tupý dav, že králové Francie a Španělska, papež, pruský král a velký Turek vtrhnou s nespočetným vojskem do Anglie, aby podpořili slavnou věc. Ruská císařovna, hesenské kníže a další, kteří poskytli Velké Británii pomoc, budou svrženi a jejich říše si mezi sebe rozdělí evropští vládcové, kteří jsou hrdinným Američanům příznivě nakloněni. Šťastné Spojené a nezávislé státy dostanou jako odměnu za svůj slavný boj Brazílii.

Bez ohledu na tato směšná tvrzení a výstřední furiantství se obrovské množství lidí ze svého deliria probouzí, jsou však proti své vůli přinuceni podřídit se svévolnému jednání Kongresu. Se zdánlivou trpělivostí a zjevnou poddajností líbají prut, jenž je tak tyransky švihá, ale potajmu proklínají ruku, která je pod záminkou ochrany jejich svobod zotročuje. Ve srovnání s Amerikou je Francie svoboda sama. Svoboda slova, již se dříve bez omezení těšili, je nyní v této zemi cizincem. Vychvalovaná svoboda tisku je pohádkou pro děti.

Mnoho lidí bylo po několik měsíců uvězněno, aniž by byli postaveni před soud a dokonce aniž by jim oznámili zločin, jehož se měli dopustit. Nakonec byli beze slova propuštěni, ale pokud by jim prokázali, že straní zbráním Jeho Veličenstva, byla by jejich situace strašná. Aby byla jejich mizérie úplná, je městská správa zpravidla volena z nejuživějších lidí, kteří s velkou chutí a bez slitování užívají uzurpovanou moc. Pro své pojetí politického práva a spravedlnosti jsou předmětem pohrdání, ale nikdo se neodvážá stěžovat si. Jejich důstojníci jsou většinou lidé nicotného majetku a divoké nátury, kteří si přejí nastolit milovanou nezávislost, aby se mohli vyhnout placení dluhů mateřské zemi.

Předtím, než jsem dal této kdysi šťastné zemi sbohem, uvedu několik poznámek a pozorování o ní a jejím lidu, které jsem za svého pobytu shromáždil. Novou Anglii znám jen málo s výjimkou jejího lidu a čím se živí. Mají větší námořní sílu než ostatní kontinenty, mnoho lodí je rybářských. Vyvážejí ryby, sůl, potraviny, koně, dobytek a dříví. Dovážejí rum, cukr, melasu, obilí a evropské zboží. Velké množství melasy dovážejí ze Západní Indie, pálí ji a vyvážejí do Afriky a do ostatních kolonií pod názvem yankejský rum nebo také smrdutý polibek.¹¹² Většinou tento artikl směňují s jižními koloniemi za obilí a mouku, protože u nich se nepěstuje dostatek zrna. Jsou velmi pracovití a většinou umírnění, ale od přírody podléhají všem možným druhům nízkosti, které slouží jejich zájmům, a jsou největšími pokrytci pod sluncem. Co se týče jejich náboženství, Hudibras je popisuje takto:

112 V orig. *stinky-e-buss*; buss je staroanglické označení pro polibek.

Tihle presbyteriáni jsou zpátečníci nad pomýšlení zatvrzelí¹¹³
 neboť jsou posádkou svéhlavou
 bludných svatých, jimž prý lidé svěřili
 být pravým vojštěm církve.
 Svou víru staví
 na svatém textu kopí a mušket;
 pře rozhodují artilérií
 a svou ortodoxii prokazují
 apoštolskými údery a kopanci;
 a oheň. meč a zkázu
 zvou boží všenápravou.¹¹⁴

Musíme si stále připomínat jejich krutost vůči nevinným kvakerům, kteří se mezi nimi někdy před sedmdesáti lety usadili,¹¹⁵ a nejen vůči nim; a také jejich nejvyšší pohrdání vůči každé lidské bytosti. Jejich nynější chování dostatečně ukázalo, že jsou ochotni zopakovat tragické výjevy, v nichž si tak libovali jejich oliverští předkové;¹¹⁶ ale již dost o těch darebácích.

Provincie New York se Nové Anglii velmi podobá v tom, že vývoz a dovoz jsou téměř stejné, ale lidé jsou zde pohostinnější, poctivější a velkomyslnější. Pokud jsem mohl vidět, krajina je kopcovitá a skalnatá, ale dobře obdělávaná. Mají rozlehlé jabloňové sady a vyrábějí vynikající mošt, vyvážejí také množství jablek do sousedních kolonií. Před vzpourou se z New Yorku posílaly do Anglie velké zásilky kožešin, potaše a různého materiálu k výstavbě lodí, většina přicházela po Severní řece z Albany. V okolí New Yorku je množství panských domů vystavěných důstojníky, kteří sloužili v Americe během poslední

113 V orig. *true blue*.

114 Báseň anglického autora Samuela Butlera, publikovaná v letech 1663–1678; psaná v restauračním duchu, zesměšňuje náboženské sektářství rozbujelé během tzv. měšťanské revoluce a Cromwellova protektorátu. Do češtiny nebyla přeložena, jedná se o volný převod veršů zapsaných v deníku. Zejména tato pasáž může vzbuzovat pochyby o autentičnosti záznamů vzhledem k doslovné citaci textu náročného na paměť.

115 Zde autor odkazuje k popravě čtyř kvakerů, kteří se přes soudní zákaz opakovaně vraceli do kolonie Massachusetts; popravy ovšem proběhly již v letech 1659 a 1660 a byly to jediné hrdelní rozsudky s náboženským podtextem, které byly v koloniální Nové Anglii vyneseny. Zákon, který všeobecný sněm přijal většinou jediného hlasu, platil v letech 1658–1661 a vztahoval se pouze na příslušníky Společnosti přátel (kvakerů) kvůli jejich excesivnímu veřejnému vystupování; ve stejné době v Nové Anglii prokazatelně působily bez překážek např. kongregace baptistů (srov. Carla Gardina PESTANA, *Quakers and Baptists in Colonial Massachusetts*, New York 1991).

116 Míněn Oliver Cromwell.

války a zemi si oblíbili, takže se po uzavření míru nevrátili do Anglie. Ve vnitrozemí kolonie žije spousta Holanďanů.

Obě Jersey jsou z velké části pokryty nízkými kopci, zvlněná krajina je často kamenitá. Většina půdy, kterou jsem v Jersey viděl, je lehká a písčitá, ale velmi dobře obdělána podle anglického způsobu. Pěstují velké množství obilí různého druhu a vyvážejí ho spolu s moukou na východní trhy. Proslulá je jejich šunka, která je známá jako burlingtonská šunka a je považovaná za nejlepší na světě. Vyvážejí hlavně solené vepřové, živý dobytek a obilí a také dříví. V Jersey je jen málo velkých měst, hlavně jsou zde velké farmy a malé vesnice. Mnoho domů je kamenných, také stodoly, sýpky, mlýny a ploty. Venkov je z velké části zbaven lesního porostu, cesty a pole jsou vyměřeny pravidelně a je tu dostatek hostinců s ubytováním pro cestující za velmi slušné ceny.

Pensylvánie patří mezi americké provincie, které nejvíce vzkvétají. Hlavním městem je Filadelfie, kterou jsem popsál již dříve. Krajina vypadá podobně jako v Jersey a má také stejnou zemědělskou produkci. Ve Filadelfii se staví množství krásných lodí, je to důležité odvětví jejich hospodářství. K tomuto účelu dodává vnitrozemí vhodné dříví, je zde dostatek železa a konopí pro ucpávky. Obyvatelstvo tvoří zvláštní směsice Angličanů, Skotů, Irů, Holanďanů a Němců a také je tu poměrně dost Židů. Stejně pestré je náboženství, nejpočetnější jsou kvakeři. Tolerance vůči všem druhům náboženství bez ohledu na sektu či vyznání byla ze strany vlastníků velmi zdravou politikou – stačí, když lidé věří v jednoho nejvyššího Boha. Svou víru mohou praktikovat zcela podle libosti. Před vzpourou žili tito lidé různého původu, jazyka a náboženství pospolu v největším míru a harmonii. Neexistuje státní církev, každé vyznání si vychovává a platí vlastní učitele.

Obyvatelé jsou většinou pozoruhodně pracovití a zřídili několik manufaktur; jedna, tkalcovna vlny, je v Germantownu šest mil od Filadelfie, jiná na pušky, sekery, motyky a podobné zboží je v Lancasteru šedesát mil západně od Filadelfie. Jsou tu jediná města s manufakturami na tomto kontinentu, která znám. Ve Filadelfii je několik dílen na šňupací tabák a papíren, jsou tu také veliké palírny rumu a pivovary na světlé i tmavé pivo. Pil jsem oba druhy vyrobené ze zdejšího sladu a je stejně dobré jako bývá v Anglii.

Maryland je (spíše bych měl říci byl) vlastnickou provincií, patří lordu Baltimorovi. Krajina je na pohled rozkošná, ale není tak zalidněná ani pečlivě obdělávaná jako v severních provinciích. Vyvážejí hlavně tabák, pšenici, mouku, různé potraviny, dříví a velké množství železa. Země je většinou rovinatá, některá místa jsou velmi úrodná a půdu lze koupit za výhodných pod-

mínek. Daně stejně jako církevní benefícia se platí v tabáku, ale k faře vždy patří kus země na obživu. V provincii je množství římských katolíků. Duch podnikavosti je tu slabší než u severních sousedů; dobré živobytí se dá získat s minimem námahy a mají také mnoho otroků, což z nich činí naprosté lenochy. Hlavním městem je Annapolis.

Virgínie je nejhezčí země, v níž jsem kdy byl. Rozkládá se od Atlantiku na západ k řece Mississippi a na této úžasné rozloze jsou všechny typy půdy. Od moře k Modrým horám je plochá a úrodná, ale málo osídlená a špatně obdělávaná, pěstuje se hlavně tabák a kukuřice. Modré hory kolonii roztínají severozápadním směrem, v Severní Karolíně přecházejí v Apalačské pohoří. Z větší části je tvoří pásmo pustých pahorků, z nichž některé jsou velmi úrodné a protkané hezkými údolními. Na západ od Modrých hor je asi 150 mil k Apalačskému pohoří a je to jeden z nejhezčích krajů, jaké jsem kdy uviděl. Půda je nad pomyslení úrodná, překrásná krajina a zdravý vzduch, osídlení však velmi řídké. Plodí pšenici, len a tabák, chová se tu a vykrmuje množství prasat a dobytka všeho druhu.

Kdyby byla řeka Potowmeck splavná k ústí řeky Shanando, byl by to jeden z nejvíce žádoucích krajů, jaké si má fantazie dokáže představit. Pokoušeli se o to a měli vyhlédnutého synovce proslulého p. Brindleye, aby začal práce, a ke krytí nákladů bylo upsáno množství peněz. Ale řízení prací svěřili nespolehlivému, nepoctivému člověku a bojím se, že časem podnik ztroskotá. Zemi na západ od Apalačského pohoří jsem myslím již popsal. Hlavní a nejvýznamnější produkt Virgínie je tabák, jehož vyvázejí víc než všechny ostatní kolonie dohromady, a také množství pšenice, mouky, potravin, stavebního dříví a dehtu, trochu lnu a indiga, ale této rostlině se zde příliš nedaří. Jsou zde lidé všech možných náboženství, státní je protestantství. Více než jiné oplývá tato kolonie velkými splavnými řekami; všechny ústí do zátoky Chesapeake, nejhezčí na světě. Ale zdá se, že lidé si nejsou vědomi výhod, které jim tyto pěkné řeky přinášejí. Jen velmi málo Virgiňanů je využívá k obchodu; většinou se věnují jen svým plantážím. Množství otroků, horké počasí a lehkost, s níž získávají pohodlné živobytí, se spikly, aby z obyvatel učinily dokonalé lenochy. Podstatná část kolonie náleží lordu Fairfaxovi. Majetek Jeho Lordstva ohraničuje na východě zátoka Chesapeake, na severu řeka Potowmeck, na jihu řeka Rappahanock a na západě Apalačské pohoří; lze však snadno získat jakoukoli půdu, kterou dosud nikdo nezabral a nevlastní. Kdokoli najde neobsazený kus půdy, podá žádost okresnímu zeměměřiči, který ji vyměří a pošle plánek ústřednímu úřadu; grant je přidělen okamžitě (pokud

před vyměřením nevznesla nárok jiná osoba) a bezplatně kromě nákladů na vyměření a roční kvitrenty ve výši dvou šilinků a šestipence z každého sta akrů. Kvitrenta se platí až po uplynutí tří let, vláda poskytuje lhůtu deseti let.

V Severní Karolíně jsem navštívil jen neobydlené kraje, ale myslím, že vypadá jako Virginie, má jen ještě méně obyvatel a ještě víc černochů. Pěstuje se více indiga, nějaká rýže a tabáku méně než ve Virginii, ostatní produkty s výjimkou pšenice jsou stejné. Ve srovnání s Virgínií se vyváží více dehtu a vepřového, lodí je tu jen velmi málo.

Také v Jižní Karolíně jsem byl jen v neobydlených částech; myslím, že je hodně podobná Severní Karolíně, jen počasí je víc horké a osadníků méně, s množstvím otroků. Produkuje hlavně rýži a indigo.

O východní Georgii a západní Floridě vím jen velmi málo. Myslím, že jsou to země k životu nepřijemné a nezdravé, velmi řídké osídlené a většinou ploché. V hlubokém vnitrozemí jižní Georgie a Severní Karolíny se chová množství dobytka; ten se ke konci roku žene do severních kolonií na prodej. Půda ve vnitrozemí je pozoruhodně úrodná a dává dobrou pastvu. Většina obyvatel při pobřeží je bohatá, ale jsou líní nade všechno pomýšlení.

Celkem vzato je americký kontinent jednou z nejhezčích zemí světa. Oplývá v hojnosti vším, co je k životu zapotřebí, a s minimem námahy a nákladů lze získat každý přepych, jež si rozkošnický epikurejec může přát. Všechny jeho části oplývají velkými splavnými řekami, ve všech je množství ryb všeho druhu. Viděl jsem, jak se na jeden záťah vlečné sítě chytilo 50 000 sledů a několik set příbuzných ryb.¹¹⁷ V zimě přilétá od jezer na tyto řeky neuvěřitelné množství labutí, hus a kachen. Krajina je většinou rozkošná, vzduch dobrý, jasný a klidný, ale podléhá rychlým zvrátům z vedra do zimy. Když vítr vane ze S nebo SZ, je velmi chladno, ať je léto nebo zima. V létě je SZ vítr obvykle provázen prudkými přívaly deště, hromy a blesky, v zimě pak přináší velmi tuhé mrazy, mnohem větší než v Anglii. Tyto náhlé změny a nepřijemné výpary, které bažiny vydechují působením slunce, vyvolávají horečku a zimnici; myslím, že spolu s průjmem to jsou jediné nemoci, které se tu vyskytují častěji.

Obyvatelé zejména jižních kolonií (tím míním všechny na jih od New Yorku) jsou nejpohostinnější lid na světě – nebo spíše byl, protože neblahé časy způsobily v postojích i poměrech velké změny. Když k nim přijde cizinec, ať je odkudkoli, chová se slušně s trochou nezbytného pochlebování, které

117 Jedná se vlastně o reprodukci části záznamu z 22. dubna.

mimochodem velmi milují, má dobrou tvář, kabát a náladu, tančí s dámami a pije s muži – s těmito vlastnostmi ho budou co nejpřátelštěji hostit tak dlouho, jak si jen bude přát. Pokud cestuje, posílají ho s doporučeními od jednoho panského domu k druhému. Věřím, že obě Karolíny, Virginii a Maryland můžete procestovat bez jediného šilinku v kapse s výjimkou přívozů. Stručně řečeno, není třeba se bát ničeho kromě stavu své tělesné konstituce, která může přemírou laskavosti utrpět.

Jsou spíše lehkomyšní než co jiného, ale většinou mají dobré vrozené schopnosti. Pokud se mezi nimi vyskytne génius, není v raném dětství zmrzačen zastrašováním rodičů. Mezi mladými jsem pozoroval jen velmi málo subordinace a poslušnost vůči stáří nepatří mezi jejich vlastnosti. Většinou jsou vysocí a ušlechtilého vzhledu, obzvláště ženy jsou pozoruhodně dobře tvarovány. Myslím, že jsem zde neviděl ani tři křivě rostlé. Málo z nich nebo spíš žádné neoblékají v létě korzet a také velmi málo žen ho nosí celou zimu, což může být hlavním důvodem pro to, že mají tak hezké postavy. Tuto dokonalost však vyvažují velmi špatné zuby – málokterá je má v pětadvaceti letech dobré. Slyšel jsem, že zuby mají tak rychle zkažené proto, že jedí množství horkého chleba a ovoce (většinou všechna jídla pečou). Jsou dobře naladěné, přítulné a vcelku příjemné, ale nesmírně líné. Muži jsou většinou mechanici, tesaři, sedláři a bednáři, ale jen velmi průměrní farmáři. Ačkoli zdejší obyvatelé pocházejí z různých národů a jazyků, většinou mluví anglicky lépe než Angličané. Žádná kolonie ani okres nemají zvláštní dialekt s výjimkou lidí z Nové Anglie, kteří mají jakousi kňouravou kadenci, kterou nedokáží popsat.

Růst obyvatelstva je udivující. Říká se, že díky přistěhovalectví z Evropy a domácí porodnosti se každých dvacet let – podle některých každých šestnáct let – jeho počet zdvojnásobí. Jisté je, že ho přibývá mnohem rychleji než v Anglii, lidé se také dříve vdávají a žení. V Anglii nemohou mladí uživit rodinu tak snadno jako v Americe, což, jak se domnívám, mnohé od brzké ženitby odrazuje. S výjimkou těch, kdo nemají strach z bídy a nedostatku, se v Anglii nikdo nežení, dokud nemá na rodinný život dost prostředků. Tady však žádné takové obavy neexistují a s jen trochou pracovitosti může rodinu s několika málo dětmi uživit každý. Velká kuriozita – stará panna – se tu vidí jen velmi zřídka. Většinou se vdávají dříve, než dosáhnou věku dvaceti dvou let, často před svými šestnáctinami.

Krátce, pro ženy to byl ráj na zemi, epikurejské Elysium a centrum svobody a pohostinnosti. Ale v krátké době tří let se tato země stala jevištěm války a ničení, sídlem otroctví, zmatku a nezákonného útlaku. Snad ji Všemohoucí

ve své nekonečné dobrotě a milosrdenství znovu sjednotí a navrátí ji do blaženého a kvetoucího stavu. Už jsem tím škrábáním unaven, ale tyto poznámky mohou posloužit, kdybych chtěl svůj deník jednou podrobit úpravám.

Slyšel jsem pálit z několika děl, asi to jsou signály vzbouřenců.

XIII. Zpáteční cesta – opět Edale

Neděle 20. července. Na počátku těchto 24 hodin lehká bríza, večer flotila v bezvětří. Na connecticutském břehu se půda zdá dobrá, Long Island je písčítý a neúrodný.

Pondělí 21. července. Odpoledne slabá bríza. Jeden vzbouřenecký korzár se nám pokusil vyhnout, naše šalupa¹¹⁸ ho pronásledovala a zahнала do přístavu Nový Londýn. Vypálila na něj několik ran z děla, ale vzdálenost byla příliš velká na to, aby bylo dosaženo účinku. V 10 večer se nalézáme na východním konci Long Islandu nazývaném Montauk Point, dvě míle na západ odtamtud jsme vypluli z 41 st. 18 min. severní šířky a 70 st. 20 min. západní délky. Teď snad už dám Americe nadlouho sbohem.

Úterý 22. července. Včera v noci začaly silné nárazy větru, trvají dosud. Moře burácí, loď se zmítá, lanoví se trhá, stožáry se ohýbají, plachtoví práska, kapitán kleje, námořníci remcají, plavčíci pláčou, prasata chrochtají, psi štěkají, hrnce a sklenice se rozbíjejí, plukovník leží s f—ami.¹¹⁹ Od čnělky hlavního stěžně po kýl, od ráhna kosatky po zadní palubu je všechno v nejvyšším zmatku. Téměř žádná loď z flotily není v dohledu. Mám strašlivou mořskou nemoc.

Na palubě brigy *Edward*, na moři k Anglii, středa 23. července. Zuřivé nárazy větru trvaly až do rána. Z okna kabiny jsem poslal do moře několik dávek. Večer trochu klidnější, postrádáme čtyři lodi, některým vítr odnesl čnělky, ráhna atd.

Čtvrtek 24. července. Moře se vzdouvá, domnívám se, že jsme v Golském proudu. Počasí je umírněné. Chybí tabáková loď *Lady Gage* a dvě brigy.

Pátek 25. července. Protivítr, ale slabý. Úporná mořská nemoc.

Sobota 26. července. Slabý větřík a příjemné počasí. Pokrytec plk. Cotton trpí velice módní nemocí, kterou by jeden u tak přísného presbyteriána stěžl

118 V orig. *swan sloop*, v královském námořnictvu typ tříštěžňové plachetnice se 14 děly.

119 V orig *c---s*, tedy *crabs*, veš muňka (*pthirus pubis*), lidově flčka.

čekal. Ale konstatuji, že všichni lidé jsou z masa a krve, ať jsou jakékoli víry, a nijak ho nelituji.

Neděle 27. července. Příjemný, příznivý vítr. V poledne spatřili z hlavního stěžně plachtu na návětrné straně.

Pondělí 28. července. Příjemný, příznivý vítr. Chytili delfína, maso má pozoruhodně bílé, ale velmi suché. Nemoc, nemoc, nemoc.

Středa 30. července. Příjemné počasí a dobrý vítr. Dnes se k flotile připojila jedna ze ztracených lodí, ta briga s tabákem.

Čtvrtek 31. července. Příjemné počasí a dobrý vítr. Doufám, že jsem tu strašnou mořskou nemoc již překonal.

Pátek 1. srpna. Příjemné počasí a lehký větřík. Dobrá nálada a čestné jednání kapitána Parka jsou velmi příjemné.

Sobota 2. srpna. Oblačno, vítr se stáčí k východu.

Neděle 3. srpna. Ráno lehká bríza z východu. Večer klidný. Na boku jsme viděli velmi neobvyklou mořskou nestvůru, ale netroufám si ji podrobněji popsat. S kapt. Parkem jsme do hloubky asi 100 sáhů¹²⁰ potopili prázdnou láhev dobře zazátkovanou korkem. Přes korek jsme uvázali kus kůže, ale když jsme láhev opět vytáhli, zjistili jsme, že se vtlačil dovnitř a láhev se naplnila vodou. V chuti běžné mořské vody a té z láhve jsme neshledali žádný rozdíl. Domnívám se, že extrémní chlad způsobil smrštění vzduchu v láhvi a velká váha vody nad ní korek zatlačila.

Pondělí 4. srpna. Mlhavo, východní vítr.

Úterý 5. srpna. Vítr se stočil k ZJZ a silně doráží. Komodor dal pronásledovat plachetnici na návětrné straně, ale bez úspěchu.

Středa 6. srpna. Západní vítr, déšť, mlha a chladno.

Čtvrtek 7. srpna. Pěkné jasné počasí a dobrý vítr.

Pátek 8. srpna. Příjemné počasí, ale od SV se moře silně vlní.

Sobota 9. srpna. Hustá mlha a větrno, východní vítr.

Neděle 10. srpna. Příjemné počasí, lehký větřík. Zabili jsme jedno z našich prasat.

Středa 10. srpna. Po tři dny pěkné počasí a dobrý vítr. Nic zvláštního.

Čtvrtek 14. srpna. Příjemný a dobrý vítr. Komodor pozdravil francouzskou brigu.

Pátek 15. srpna. Na východ od nás jsme spatřili tři lodi. Nemohu psát svůj deník, pořád za mnou slídí ten pokrytec a pasácký pes plk. Cotton. Jsem Váš

120 1 sáh (fathom) = 1,828 m.

uctivý služebník, pane; to ho vyhnalo na palubu v zuřivém vzteku, ale ovládl se. Pěkné počasí, dobrý vítr.

Sobota 16. srpna. Lehký vánek a příjemné počasí. Do flotily přibyla loď Jeho Veličenstva *Resolution*, 64 děl, velitel sir Cholonee Ogle. Ve 4 odpoledne spuštěno olovo a narazilo na dno v hloubce 95 sáhů. Jemný písek s černými skvrnami, malé mušle. Ostrovy Scilly¹²¹ leží na 11 st. 39 min. západní délky, vzdálenost 60 námořních mil. V 7 večer přišel na palubu důstojník z *Resolution* a dorážel na jednoho z našich mužů.

Neděle 17. srpna. Na palubě *Resolution* obědval generál De Heister. Při příchodu ho loď pozdravila 13 výstřely z děla. V poledne spuštěno olovo, hloubka 60 sáhů. Písek jemný, hnědý a černý. V 9 večer vyslal *Niger* signál pro všechny kapitány. Nařízeno pokračovat do Portsmouthu.

Pondělí 18. srpna. Příjemné počasí. Večer se k flotile připojila cizí šalupa a způsobila poplach. Komodor na ni vystřelil a zastavil ji. Nedožvěděli jsme se, co je zač.

Úterý 19. srpna. Příznivý vítr a pěkné počasí. Chytili malého modrého žraloka.

Středa 20. srpna. V 6 večer se ukázal maják St. Agnew na ostrově Scilly, směr SSV, vzdálenost 6 námořních mil. Zjistil jsem, že jsem se ve svých výpočtech zmýlil o 4 stupně délky, protože lanko plavboměru je příliš krátké. Lehký větřík, příjemně.

Čtvrtek 21. srpna. V poledne vzdálenost 4 námořní míle, směr SSV, velmi příjemné počasí.

Pátek 22. srpna. Ráno jsme spatřili západní okraj Isle of Wight, což u všech na palubě kromě mne způsobilo výbuch radosti. Vrátit se domů jako žebrák je víc, než mám teď sílu unést. Působí mi to v duši těžké chmury a jsem víc mrtev než živ. V 11 dopoledne zakotvila celá flotila u Spit-Headu. Od našeho vyplutí z východního konce Long Islandu jsme měli 13 dní příjemné plavby; v Anglii jsem nebyl tři roky, čtyři měsíce a třináct dní. Plk. Cotton a kaptn. Park mne pobízeli, abych spěchal na břeh. Raději bych zůstal na palubě.

Na palubě brigy *Edward*, Spithead, Portsmouth, sobota 23. srpna. Včera v noci jsem šel s plk. Cottonem a kaptn. Parkem na břeh. Vítr vál tak silně, že jsme byli nuceni vystoupit na prvním místě, kde to šlo. Několikrát jsme se téměř převrhli. Zatímco jsme byli ve člunu, ztratila válečná loď *Hector* na cestě ke Spitheadu hlavní stěžň. Přistáli jsme na portsmouthském obecním po-

121 Souostroví u jihozápadního cípu Cornwallu.

blíž South Sea Castle a vytáhli jsme člun na břeh. Večeřeli jsme *U modré pošty*, kde jsme se ubytovali. Ráno jsme na přání p. Furnevala viděli doky. Velké množství námořního materiálu všeho druhu a ohromná zařízení pro stavbu a opravu válečných lodí si opravdu zaslouží prohlídku. Odpoledne jsem šel do nemocnice pro invalidy. Čirou náhodou jsem se tam potkal s p. Johnem Ledgumem, jemuž jsem pomohl v příkopu v New Yorku. Tento gentleman byl v Americe uvězněn a zruinován, nyní je ve velké nouzi, ale příliš hrdý, než aby se v takovém stavu vrátil mezi své přátele, což jsou majetní lidé poblíž Coventry. Jeho vděčnost způsobila, že jsem s ním utratil poslední pencí. Moje naprosto nemoudré chování a jen obtížný únik z toho místa je pod vší kritikou. Na palubu pozdě v noci.

Na palubě brigy *Edward*, z Portsmouthu do Londýna, neděle 24. srpna. O svém dobrodružství z minulé noci se již nebudu zmiňovat; budu si ho však provždy pamatovat. Ráno rozkaz pokračovat do Deptfordu. Loď Jeho Veličenstva *Kent* je určena, aby nás doprovázela do Nore. Dopoledne jsme se vydali na cestu, v 6 odpoledne Labutí útes na Isle of Wight, směr SVS, vzdálenost 4 námořní míle. Příjemné počasí.

Pondělí 25. srpna. Ve 4 odpoledne míváme Dover, máme odtud lodivoda. V 6 večer jsme zakotvili u Dealu v jihoanglické pahorkatině. Nakoupil jsem tu několik věcí, peníze jsem si půjčil od kapitána.

Úterý 26. srpna. Lehká bríza, příjemné počasí. Celý den jsme se drželi blízko břehu, na venkovskou krajinu je ten nejrozkošnější pohled. Kotva v zátoce Westcoat.

Středa 27. srpna. Celý den jsme měli příznivý vítr a pěkné počasí, nic lepšího bychom si nemohli přát. V 6 večer jsme zakotvili v Deptfordu. Máme lodivoda, kterému je skoro 60, a ačkoli dělá to řemeslo celý život, nikdy prý nezažil, že by ho vítr přivedl za jediný den až do ústí Temže. Vyhlídka je nepopsatelně příjemná. První důstojník p. Abby se ošklivě poranil kotvou na noze. Temže je úzká a klikatá.

Na palubě brigy *Edward*, Deptford, čtvrtek 28. srpna. Ráno jsem se s kapitánem vypravil po vodě do Londýna a vyhledal jsem p. Dixona a p. Johna Ellise, od nichž jsem si vypůjčil na sebe 20 liber. Mám obrovskou nouzi o peníze. Napsal jsem otci a žádal ho o nějaký nový oděv. Nesmírně ho potřebuji, neboť jsem otrhaný, ošumělý, nepohodou poznamenaný smrtelník. Na palubu jsem se dostal v noci.

Pátek 29. srpna. Šel jsem do města, obědval s p. Johnem Ellisem. Večer jsem strávil v hostinci s Timem Dixonem a Furnevalem. Věřím, že polovina

lidí v tomto neustále chvátajícím městě jsou v srdci rebelové. Ubytoval jsem se u pí Dixonové, která mi po dobu, kdy zde budu pobývat, poskytla domov.

Sobota 30. srpna. Musím od p. Ellise dostat dalších 10 liber. Bůhví, kdy a jak mu je budu moci splatit.

Neděle 31. srpna. Dopoledne jsem šel do kostela sv. Dunstana, večer Svatojakubský park.

Londýn, pondělí 1. září. Šel jsem k pí Hughesové a předal jí všechny dopisy od p. Nourse.

Úterý 2. září. Obědval jsem s pí Hughesovou, večer strávil se starým druhem ze školních let p. Johnem Greenem.

Středa 3. září. Viděl jsem p. Roberta Needhama ml. Sděлил mi, že strýc Tym je mrtev, a ještě nějaké další nepříjemné rodinné novinky. Šel jsem s ním do Soukenného domu,¹²² abych viděl, jak lord starosta otevívá Bartolomějský trh ve Smithfieldu.

Čtvrtek 4. září. Šel jsem se Samem Dixonem a další společností podívat se na zahrady ve Vauxhallu. Je to poslední noc, kdy budou v této sezóně otevřené. Dav tam rozbil několik lamp a jsou tam ještě jiné stopy po řádění.

Pátek 5. září. Šli jsme se slečnou Dixonovou do divadla na Senném trhu. Jindřich VIII. a víly.

Sobota 6. září. Má truhla se dostala na břeh. Večer ve městě za zábavou.

Neděle 7. září. Dopoledne v kostele sv. Dunstana, večer s I. Dixonem a kaptn. Deaconem *U psa a kachny*.

Pondělí 8. září. Dnes jsem dostal velmi laskavý dopis od otce. Hned jsem mu odpověděl. Nemohu zůstat doma, pokud se věci od doby, kdy jsem odešel, neobrátily k lepšímu. Rozhodl jsem se čekat na návrat lorda Dunmora do města a snažit se dostat k námořnictvu. Večer jsem šel se slečnou Dixonovou do čajových zahrad v Danbury.

Úterý 9. září. Cítím se špatně, strašně se bojím pomýšlení na návrat domů. Večer jsem šel s I. Dixonem a Furnevalem k Bagnige Wells.

Středa 10. září. Ráno jsem vyrovnal účty s kaptn. Parkem a plk. Cottonem. To ze mne udělalo naprostého žebráka, nyní dlužím kaptn. Parkovi 2 libry 15 šilinků. Choval se ke mně nanejvýš laskavě, čestně a velkomyslně.

Čtvrtek 11. září. Ráno jsem šel navštívit slečnu Astleyovou. Poté jsem na žádost p. Robinsona a s jeho doporučením vykonal návštěvu u doktora Solan-

122 V orig. *Draper's Hall*, reprezentativní sídlo londýnské gildy obchodníků s textilem, na dnešním místě od poloviny 16. století. Několikrát přestavováno, před Cresswellovou návštěvou naposled 1772; vybaveno sbírkami uměleckých předmětů a ceností.

dera, který mi velmi zdvořile ukázal Britské muzeum. Neumím popsat tak úžasnou sbírku kuriozit. Večer s I. Dixonem v Konverzačním klubu na Bread Street.

Pátek 12. září. Šel jsem se slečnou Dixonovou do Old Bailey poslechnout si jednání soudu, ale vstupné je tam koruna za každý proces, což je víc, než si nyní mohu dovolit. Po obědě jsem šel se Samem Dixonem navštívit vězení v Newgate. Podobné místo už nikdy nechci vidět. Místo toho, aby zločin trestali, je to jeho semeniště. Ti, kdo zde byli uvězněni a poté propuštěni, mohou právem říci, že studovali na Akademii zlodějů. Je to nová, pevná a solidní budova.

Sobota 13. září. Ráno jsem šel s p. Wommersleyem do Westminsterského opatství. Je to největší stavba, co jsem kdy viděl. Četné a velkolepé pomníky, ale netroufám si je popsat. Večer jsem šel se Samem Dixonem do Sadler Wells, viděli jsme akrobaty, tanečnický s lasem atd.

Neděle 14. září. Obědval jsem u sira Charlese Founce v Chelsea. Je tu důstojný útulek pro zmrzačené a přestárlé vojáky. Nedozvěděl jsem se, zda se lord Dunmore vrátí tento měsíc.

Pondělí 15. září. Chci být doma, ale zároveň se toho obávám, protože jsem utratil skoro všechny peníze. Jaké prokletí, být neustále chudý. Pil jsem čaj u p. Browna. Večer jsem strávil s Furnevalem, viděli jsme různé radosti tohoto přerostlého města. Některé scény, které jsem v noci zažil, jsou téměř neuvěřitelné.

Úterý 16. září. Čeká mne nepříjemná nutnost půjčit si od Sama Dixona pět guinejí. Ohavná chudobo, jsi mou stálou průvodkyní, a přesto jsem se s tím dosud nesmířil. Večer jsem strávil se slečnou Astleyovou.

Středa 17. září. Rozhodl jsem se, že na Jeho Lordstvo už nebudu čekat; pojedu do Ashbournu dostavníkem, který vyrazí na cestu v neděli večer. S Wommersleyem a několika jeho známými dámami jsem si prohlížel město.

Čtvrtek 18. září. Napsal jsem otci, aby mne v Ashbournu čekali s koněm. Viděl jsem Ellise Barbera, který mi sdělil, že se můj bratr Richard oženil a že minulou neděli pocítili v Edale zemětřesení.

Pátek 19. září. Šel jsem s p. Hughesem do muzea Levers. Úžasně velká sbírka nejvzácnějších kuriozit uspořádaných v největším pořádku, ale příliš rozsáhlá na to, abych ji popsal. Oběd s p. Hughesem, večer jsem strávil s Furnevalem.

Sobota 20. září. Přípravy na cestu domů. O lordu Dunmorovi není slyšet. Náladu mám velmi skleslou, skoro tak, jako moje kapsa. Naložil jsem na vůz svou truhlu.

Neděle 21. září. Obědval jsem se Samem Dixonem a jeho chotí u pí Dixonové. Této hodné rodině jsem za mnohé zavázán. Furneval a Sam Dixon mne doprovodili k dostavníku; je mi líto, že se s čestným a velkomyslným Furnevalem musím rozloučit. V dostavníku je šest cestujících, zvenku vypadá jako holubník. Ve St. Albans jsme večereli a měnili koně, koně jsme dále měnili v Dunstable, Woburnu a Newton Pagnelu.

Pondělí 22. září. Snídaně a výměna koní v Northamptonu, poté v Marke-tharbro'. Oběd v Leicesteru. Výměna koní v Loughbro'. Ubytován *U zvonu* v Derby. Jsem velmi skleslý a velmi nemocen.

Úterý 23. září. Na snídani v Ashbournu. Žádný kuň pro mne nedorazil, jsem velmi skleslý a velmi nemocen. Ve 3 odpoledne se musím odebrat na lůžko.

Edale, středa 24. září. Najal jsem si koně od majitele hostince *U mouření-novy hlavy*. Obědval jsem v *Lese*. Večer jsem se dostal domů. Zdá se, že rodiče mne velmi rádi vidí, zejména má ubohá matka. Od doby, co jsem opustil Anglii, velmi zestárla. Brzy poté, co jsem dorazil, se otec vypravil na trh do Chesterfieldu, ale nezapomněl mi nařídít, abych šel zítra kosit obilí a vázat snopy. Myslím, že je to dost těžká práce. Jsem tak zesláblý prudkým průjmem, že ujdou sotva sto yardů a jsem zcela vyčerpán. Matka má z mého návratu velkou radost. Mám mizernou náladu, ale snažím se držet, jak jen mohu. Všichni bratři, kteří zůstali doma, velmi vyrostli. Dozvěděl jsem se, že Dick se choval nezdárně.

Čtvrtek 25. září. Dopoledne jsem vázal snopy. Při mé nynější slabosti je to zaměstnání velmi nepříjemné. Odpoledne mne přišel navštívit můj převzácný přítel p. Champion. Starý pán vypadá výborně a jsem rád, že ho vidím. Utěšoval mne v mém neštěstí víc jako otec než jako přítel. Večer mne přišel navštívit p. Lingard.

Pátek 26. září. Celý den jsem vázal snopy. Jsem tak vyčerpán, že sotva vylezu po schodech na lůžko. Je to velmi těžké, ale rozhodl jsem se snášet to bez reptání, pokud to dokážu.

Sobota 27. září. Šel jsem za Robertem Kirkem do New Smily. Starý muž je šťasten, že ode mne slyší o svém synovi. Jsem strašlivě netečný, unavený a skleslý.

Neděle 28. září. Šel jsem do kaple, lidi na mne zírali jako kdyby mne chtěli sežrat. Slyšel jsem, jak někteří říkají: „Jak jen ten ubožák vypadá“. Přišel mne navštívit můj starý přítel p. Bray a p. Lingard, všetečný a mimoň jako obvykle.

Pondělí 29. září. Vázání snopů celý cen, opravdu těžká práce, ale musím ji snášet trpělivě, pokud to svedu. Zdraví je už mnohem lepší, ale stále jsem skleslý.

Úterý 30. září. Pro krajní vyčerpání nemohu spát, ale stále bez reptání chodím do postele a chovám se co nejlépe – přinejmenším navenek. Ó, jen trpělivost, trpělivost!

Středa 1. října. Stále zaměstnán vázáním snopů, ale nelíbí se mi to ani o chlup víc než dřív. Odhodlání a trpělivosti, přijďte mi na pomoc!

Pátek 3. října. Zaměstnán jako předtím, ale není to vůbec příjemné. Musím se však podřídít.

Sobota 4. října. Večer přijel poprvé od svatby bratr Robert se ženou navštívit otce. Dozvěděl jsem se, že byl mladíkem velmi tvrdohlavým. To jsem vcelku očekával – oženil se proti přání přátel. Zdá se, že jeho žena je mladá, nevinná dívka, ale dobré povahy a skromná. Obávám se, že bude špatným manželem, vypadá jako zhýralec. Nevím, že by měl nějaké zaopatření nebo že by mu ho poskytli přátelé. Jaká prokletá posedlost vede lidi k tomu, aby se ženili a nevěděli, z čeho pak budou žít?

Neděle 5. října. Dnes se můj bratr Richard se ženou objevili v Edale v kapli. Byla s nimi sestra jeho ženy slečna Thompsonová (dokonalý Boží originál) a její bratr (neohrabaný venkovský klacek). Na oběd u otce s nimi byla pí Charingtonová a pí Lingardová a ještě nějaká společnost. Všichni kromě mne měli výbornou náladu. Předstíral jsem potěšení, ve skutečnosti jsem však byl velmi skleslý. Těch dvou nemyslících smrtelníků je mi velmi líto.

Úterý 7. října. Doma, vázání snopů. Jsem stále silnější a není to už tak nepříjemné. Začínám mít přímo žravou chuť k jídlu.

Středa 8. října. Šel jsem do Hassopu, obědval v Rowdale s pí Needhamovou. Jsem poněkud překvapen, že všechny její dcery jsou dosud svobodné. Neznám mladé dámy, které by byly lepšími manželkami.

Čtvrtek 9. října. Doma, vázání snopů. Je to pořád velmi nepříjemné řemeslo, ale brzy bude konec.

Pátek 10. října. Oznámil jsem otci, že jsem si v Londýně půjčil od p. Johna Ellise 30 liber a slíbil jsem, že je do 11. tohoto měsíce splatím. Dal mi laskavě hotovost. Obědval jsem ve Sheffieldu; skoro nic se tam nezměnilo, jen lidé jsou jako všude jinde naklonění povstalcům. Večer jsem se dostal do Chapeltownu, kde jsem se shledal s p. Johnem Ellisem.

Sobota 11. října. Zaplatil jsem p. Ellisovi částku, kterou jsem si od něj v Londýně půjčil. Z Chapeltownu jsem jel do Middopu, kde jsem našel všechny přátele v pořádku.

Neděle 12. října. Obědval jsem v Ughillu s p. Perkinem, jehož rodinu jsem našel stejnou, jak jsem ji opustil. Večer jsem se vrátil domů. Jsem unaven odpovídáním na velmi hloupé otázky – alespoň mně se tak jeví, i když některé jsou kladeny zcela nezákladně.

Pondělí 13. října. V mém životě se nyní všechno tak dokola opakuje, že nemá smysl vést deník. Obávám se, že to bude trvat déle, než bych si přál, protože ohledně budoucnosti mi zatím nikdo neudělal žádné návrhy. Dovedu si představit, že otec očekává, že zůstanu doma v nynějším podřízeném postavení. To nemohu snést. Ačkoli se teď chová velmi vlídně a v některých ohledech i shovívavě, nevraživost, s níž pohlíží na některé členy rodiny, je mi velmi nepříjemná. Mám vyhlídku, že jakmile pomine první nával rodičovské lásky, postihne mne stejný osud. Rozhodl jsem se, že zůstanu do dubna, budu předstírat trpělivost a chovat se tak, abych nezavdal příčinu k nevoli. Nazývám tuto dobu Kapitolou průšvihů; snad se stane něco, co mi přinese štěstí. (Mem. Nikdy neměj nic společného s příbuznými, víš přece dobře, co dovedou. Někteří již začínají dělat narážky na mou chudobu. Musím být trpělivý a pokud to půjde, mlčet.)

V sobotu 21. dubna 1781 se Nicholas Cresswell oženil ve Wirksworthu v okrese Derby s Mary Mellorovou, nejmladší dcerou p. Samuela Mellora z Idridgehay. Na faře ve Wirksworthu je oddal rev. p. Bennett, otce zastupoval p. Robert Poole, přítomni ceremonii byli p. Samuel Mellor ml. a slečna Hannah Dawsonová.

Mé tuláctví skončilo.

Poznámky k překladu

Cestovní deník Nicholase Cresswella vyšel již několikrát. V této publikaci byla použita pozdější reedice prvního vydání z roku 1924, která obsahuje i původní doprovodný aparát - předmluvu a několik obrazových příloh (portrét Nicholase Cresswella, ukázkou dobového venkovského stavení z okolí Edale a faksimile stránky rukopisu). Podle úvodu se o knižní podobu zasloužili příslušníci rodinného klanu, kteří nemnohé materiální upomínky na americkou cestu svého předka včetně deníku zdědili.¹ Ačkoli současné heslo wikipedie uvádí „velkou popularitu“ těchto záznamů i jejich autora, odborných studií týkajících se přímo „případu Cresswell“ se podařilo objevit minimum a jsou citovány v textu.²

Překlad usiloval o co největší věrnost originálu, a to i za cenu zachování případných stylistických neobratností, věcných omylů či jakýchsi opakovaných manter, jichž se ostatně v deníku vyskytuje nemnoho. K zásahům, ostatně velmi decentním, došlo jen na několika málo místech na základě překladatelské filozofie, že totiž každým jazykovým převodem ztrácí původní text nevyhnutelně velkou část svého kouzla a případné malé korektury jsou jen nepatrným odškodným za tuto ztrátu. Zachovány byly mezititulky, ačkoli se z logiky věci jedná o úpravu editora.

Vyskytly se však dva zásadnější problémy, každý jiného druhu. První spočíval ve skutečnosti, že Cresswell psal svůj deník v er-formě či v pasivu bez osobního zájmena, což by dle našeho názoru činilo český překlad na mnoha místech obtížně srozumitelným, nejednoznačným či prostě kostrbatým. Zápis jsou proto převedeny do ich-formy s maximální snahou o věrnou repro-

1 *The Journal of Nicholas Cresswell, 1774 - 1777*. Port Washington (New York): Kennikat Press Inc. 1968. Úvod z pera Samuela Thornelyho (s. v - viii) obsahuje stručnou rekapitulaci rodinné historie Cresswellů v Edale a objasňuje pisatelův příbuzenský vztah k autorovi deníku. Poslední vydání má již charakter odborně zpracované edice a obsahuje též pokračování deníku do 1781, autorovi této publikace však nebylo v době práce na překladu a komentáři k dispozici (*A Man apart. The Journal of Nicholas Cresswell, 1774 - 1781*, eds. Harold B. GILL, George M. CURTIS, Lanham: Lexington Books, 2009).

2 Jedná se o stav k 31. říjnu 2014.

dukci autorova smyslu pro distanci i literárního ducha. Druhá obtíž plynula z nemožnosti určit, zda v originálu zhusta užitě sloveso *go* znamená v konkrétním případě chůzi či jízdu (na koni). Překlad vycházel ze situace, pokud se dala identifikovat, a z její pravděpodobné dešifrace: u přesunů mezi virginskými plantážemi se vzhledem k historicky doloženým vzdálenostem nemohlo jednat o chůzi s výjimkou případů, kdy pisatel výslovně zmiňuje absenci koně. Na další nejednoznačné, ale zřídka se vyskytující výrazy, zejm. *Dutch*, upozorňují odkazy v textu.

Ponechány byly zjevně mylné změny v osobních jménech (nejnápadnější je vytrvalé přejmenování proslulého virginského revolucionáře a politika George Masona na Thomase)³ a na dvou místech i opakující se datace, stejně jako důsledně uváděné tituly pan (Mr.) nebo častěji kapitán, což je v naprosté většině titul společenský, nikoli vojenský, tím méně námořní – ty Cresswell zařazuje do příslušného kontextu. Ortografie místních názvů je ponechána v původním znění. V případě méně známých dobových reálií (kvitrenta, ka-peři, fideikomis, wampun) je vysvětlení uvedeno v poznámce. Míry a váhy jsou dle možnosti přeloženy nebo je v poznámce uveden známý ekvivalent, k informaci slouží i tabulka připojená v závěru.

Za případné nedokonalosti ve správném určení a ekvivalentním českém názvu exotických biologických druhů a některých technických reálií, zejména loďního vybavení a výstroje se čtenářům omlouváme. Slova, jež Cresswell zapsal foneticky (např. *yaguers* pro hesenské myslivce) či jinak zkomoleně, se snad podařilo správně rozluštit. Záhadou naproti tomu zůstaly tři zkratky, a to B.O.B. v záznamu z 2. dubna 1775, C.T.M.P. z 20. října 1775 a D.G. (*disgusting?*) z 24. ledna 1776.

3 Internetovým pátráním se žádného virginského Thomase Masona v odpovídajícím vlivném postavení nepodařilo objevit.

Tabulka měr a vah, platná v britském imperiálním obchodu a amerických koloniích

jednotka	zkratka	nižší jednotky	metrický ekvivalent
<i>váhové jednotky</i>			
libra / pound	lb	16 uncí	0,454 kg
unce	oz		28,35 g
<i>duhé míry - tekutiny</i>			
galon	gal	4 čtvrtky	3,785 l
čtvrtka / quart	qt	2 penty	0,946 l
pinta	pt		0,473 l
<i>duhé míry suché</i>			
hogshead ¹	Hh		cca 2,5 hl
bušl	bu		36,369 l
čtvrtka	qt	2 penty	1,136 l
pinta	pt		0,568 l
<i>délkové míry</i>			
míle (suchozemská)	mi	1760 yardů	1,609 km
yard	yd	3 stopy	0,914 m
stopa / foot	ft; ′	12 palců	30,48 cm
palec / inch	in; ″		2,54 cm

1 Původně sud s normovanými rozměry, sloužící při výrobě a transportu alkoholických nápojů; v jižních koloniích tato jednotka duhé míry používána především při uskladnění a dopravě tabáku (tzv. tabákový Hh). Objem kolísal mezi 2,3 a 2,8 hl. Český ekvivalent se nepodařilo nalézt.

Summary

Surviving Revolution: The Journal of Nicholas Cresswell, 1774–1777

The book consists of two parts: the translation of the journal of Nicholas Cresswell, a young British loyalist who lived for three years in revolutionary Virginia, and an extensive study in which this remarkable document is analyzed and interpreted. The journal covers in day-by-day manner the escalation of the British-American conflict how seen from the viewpoint of his author, the typical “other” in midst of the environment felt as unfriendly, strange, and finally perilous.

Nicholas Cresswell, the son of a middling farmer from the Derby County (England), devised in his early twenties the bold plan of the voyage to America to come true his dream of independence of his patriarchal family, self-reliance, and wealth. Unfortunately, he reached his destination – Virginian town Alexandria where he had intended to explore local conditions and search for the proper place to buy and run the dreamed farm just in the time when the growing British-American antagonism matured to the point of the open break. He, an ardent British patriot, the “friend of the King” and stubborn loyalist, became very soon the suspicious Torrey and underwent all the limits and harassments by which the revolutionary elite and their bodies tried to keep control over their real as well as potential enemies. Cresswell’s diary is an unique source not only for the authentic description of everyday life and prevailing mood in one of the most patriotic American colonies through the turbulent events, but also for the „from the other side“ view of otherwise too well-known revolutionary history. Its autor, who had been meticulously building the contacts with and close relations to the Virginian planter’s elite, was suddenly confronted with the unexpected situation that changed and twisted every month.

As he could not identify himself with the revolutionary ardour and hated the whole idea of the American independence which he believed to be the treason, a crime committed against Britain and its King, he was forced to de-

velop a couple of surviving strategies. Besides his cautious manoeuvring through the network of his numerous social contacts and hiding his dissenting opinion as far as possible, he had to make some living by trade, speculation and various odd jobs. Through these activities, he came into contact with several groups of colonial society including natives. The diary covers the wide scale of revolutionary shows and social and ethnic components of Virginian society, and reveals the political, ethnic and gender stereotypes and prejudices of a typical representative of educated, well-to-do British class of the late 18th century.

The interpretative study is divided into several parts, each of them focused on some aspect of the Cresswell's precarious existence and, first of all, on their reflection and intellectual elaboration in the daily entries. The principal topics analyzed and conceptualized are: the author's encounter with revolutionary politics and principal ideas of the patriotic mainstream; the social network surrounding him and the ways he faced it, entered it, and adapted himself to it; his perception of "the others" he met in the colonies, specified by class, ethnicity, race and gender; and the transformation of his inner world during the painful experience, discerning the steady and the flexible parts of his mental equipment. A very important analytical category is the structure of communication between a dissenting individual and social majority, the principal strategies adopted by him in this respect, and the ways of deciphering speech and behavioral messages exchanged between dysfunctional communities. In general, the confrontation of an individual with historical forces destroying his/her scheduled life course and his/her modes of reaction to it are the key problems solved in the Cresswell's case study.

As the closing part of the study, the short outline of the escalation of the British-American conflict and the sequence of war events including politics, diplomacy, and battlefields in the years covered by the journal (1774–1777) is attached.

Poděkování

Mé poděkování patří tematickým i jazykovým konzultantům, jmenovitě prof. Petru Vorlovi (numismatika), prof. Vladimíru Bejčkovi (zoologie) a panu Miroslavu Koškovi (odborné termíny a dobové fráze).

PŘEŽÍT REVOLUCI

Cestovní deník Nicholase Cresswella
1774–1777

Překlad a doprovodná studie
Svatava Raková

PRÁCE HISTORICKÉHO ÚSTAVU AV ČR, v. v. i.
OPERA INSTITUTI HISTORICI PRAGAE
Řada/Series A – Monographia
Svazek/Volumen 62

Lektorovali
Prof. PhDr. Jiří Pešek, CSc.
Doc. PhDr. Miloš Calda

Vědecký redaktor Doc. PhDr. Martin Holý, Ph.D.
Obálka Jaroslav Novotný
Grafický návrh a technická redakce Petr Čížek
Nakladatelství Historický ústav, Praha 2015

268 s.

ISBN 978-80-7286-261-8

Adresa:
Historický ústav AV ČR, v. v. i.
Prosecká 76, 190 00 Praha 9
Telefon, telefax: +420 – 286 887 513
E-mail – sekretariát: volesakova@hiu.cas.cz

Deník Nicholase Cresswella z let 1774–1777 je strhujícím dokumentem, jenž den po dni mapuje prolínání individuálního osudu s mašinérií celospolečenské krize, ústící do revolučního převratu. Mladý Angličan, oddaný loajalista a britský vlastenec, přijel do Virginie právě v době propukající koloniální revolty, aby tu místo uskutečnění snu o úspěchu musel zápasit o svobodu a život. Věčné téma osudu jedince v soukolí dějin, nuceného v zájmu přežití řešit řadu politických i morálních dilemat, je v deníku zachyceno v syrové dobové autenticitě.

Připojená studie tematizuje jednotlivé polohy této individuální zkušenosti v sociokulturním kontextu. V teoretickém plánu se jedná zejména o střet jinakosti s většinovým „cizím“ prostředím, a dále o identifikaci komunikačních struktur a procesů včetně jejich postupného selhávání a dysfunkce uprostřed bortících se tradičních vazeb. Tyto metodické postupy jsou aplikovány na bohatou deníkovou materii, pokrývající vedle politické situace i sociální, rasové a generové poměry a setkávání s koloniální přírodou a původními obyvateli. Samostatným tématem je pak osobnostní dozrávání osvícenského liberála v dramatické dějinné turbulenci; připojen je přehled vývoje britsko-amerického konfliktu v období zachyceném deníkovými záznamy.

